

GLASUL BISERICII

Revista Oficială a Sfinței Mitropolii a Munteniei și Dobrogei
ANUL LXVI, NR. 7-9, IULIE-SEPTEMBRIE 2007

Reporter: Vă este frică de moarte?

*„De moarte, vai de mine! De ce să-mi fie frică?
Scopul vieții noastre este desăvârșirea în Hristos și
întâlnirea cu Mântuitorul lumii. De abia acolo, în
veșnicie, noi ne vom bucura și bucuria noastră, așa cum
spune Mântuitorul Hristos, va fi deplină (Ioan 15, 11).
Vom auzi și noi: «Bine, slugă bună și credincioasă, peste
puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune.
Intră în bucuria Domnului tău!» (Matei 25, 21).“*

Prea Fericitul Părinte

† **TEOCTIST**

**Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române
(9 noiembrie 1986-30 iulie 2007)**

(Fragment din interviul acordat
de Părintele Patriarh Teoctist cotidianului
„*Jurnalul Național*“ – ediție specială, 1 august 2007,
publicat sub titlul „Patriarhul blândeților“)

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SPINTEI MITROPOLII A MUNTENIEI ȘI DOBROGEI
ANUL LXV, NR. 7-9, IULIE-SEPTEMBRIE 2007

Comitetul de redacție

Președinte:

Înalt Prea Sfințitul Părinte
† Daniel,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și
Locțiitor de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

Vicepreședinți:

ÎPS Teodosie al Tomisului
ÎPS Nifon al Târgoviștei
PS Epifanie al Buzăului și Vrancei
PS Calinic al Argeșului și Muscelului
PS Casian al Dunării de Jos
PS Damaschin al Sloboziei și Călărașilor
PS Galaction al Alexandriei și Teleormanului
PS Ambrozie al Giurgului
PS Sebastian Ilfoveanul și
PS Varsanufie Prahoveanul,
Episcopi Vicari ai Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor

Membri:

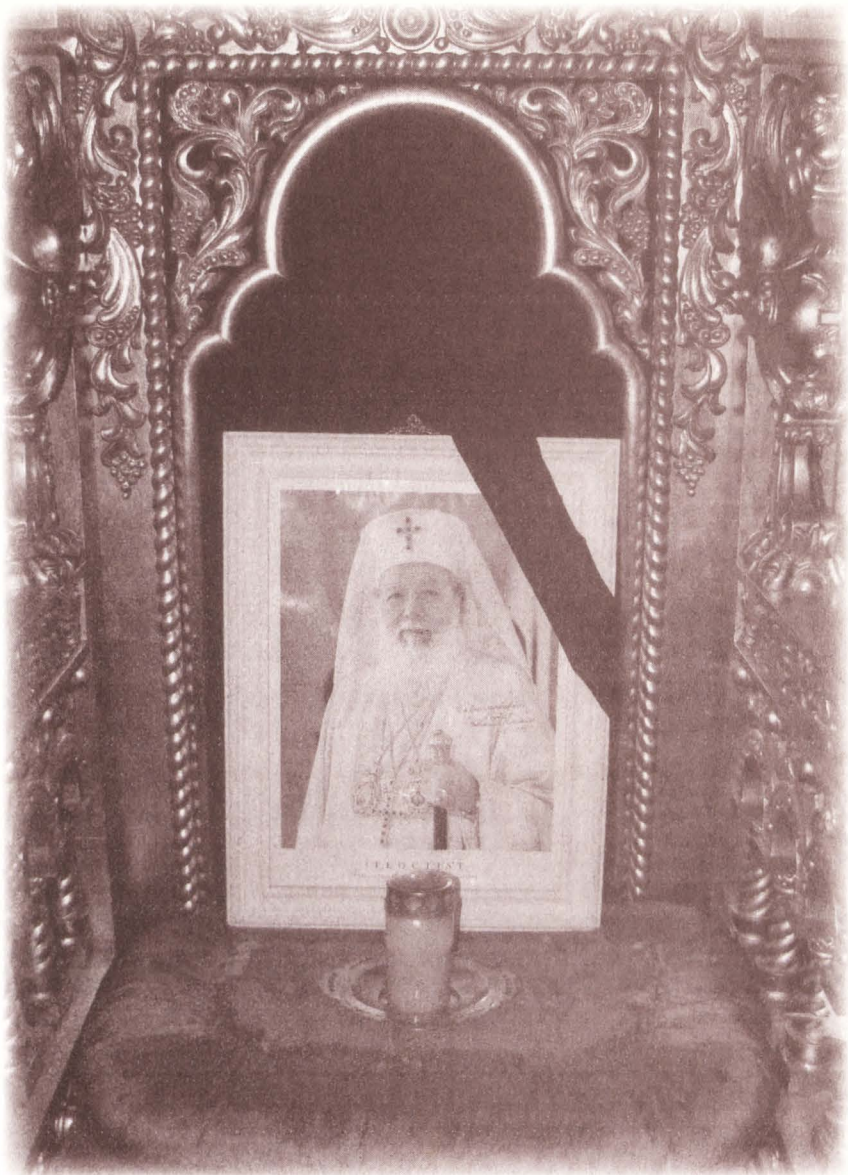
PC Preot Alexandru Armand Munteanu

Redactor responsabil:

PC Preot Mihai Hau

Redactor:

PC Preot Gheorghe Pop

Prea Fericitul Părinte

† TEOCTIST

**Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române
(9 noiembrie 1986-30 iulie 2007)**

Cuprins

I. EDITORIAL

Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei,
Locțiitor de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

**Părintele Patriarh Teoctist – o viață dăruită Bisericii
și neamului nostru românesc. 10**

II. PREA FERICITULUI PĂRINTE TEOCTIST, PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Gheorghe Vasilescu

Prea Fericitului Părinte Teoctist a plecat dintre noi. 18

Mesajul Președintelui României, domnul Traian Băsescu 19

**Mesajul Primului-Ministru al României,
domnul Călin Popescu Țăriceanu 20**

**Depunerea sicriului cu rămășițele pământești
în Catedrala Patriarhală. 21**

**Constituirea Comisiei Sinodale pentru organizarea
funeraliilor Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist 24**

Ședința Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române 24

Slujba de înmormântare a Părintelui Patriarh Teoctist 25

Prezentarea condoleanțelor și depunerea coroanelor de flori. . . . 25

**Pelerinajul credincioșilor la catafalcul
Părintelui Patriarh Teoctist 29**

**Președintele României l-a decorat post-mortem
pe Părintele Patriarh Teoctist 31**

Zi de doliu național în memoria Părintelui Patriarh Teoctist 32

**Sanctitatea Sa Bartolomeu I,
Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului la București 33**

**Sosirea delegațiilor de peste hotare: reprezentanți ai Bisericilor
surori, ai Bisericilor ortodoxe orientale, ai unor Biserici creștine
și ai Organizațiilor internaționale intercreștine 35**

III. ȘEDINȚA COMEMORATIVĂ A SFÂNTULUI SINOD
DIN AVLA PALATULUI PATRIARHAL

Mesajul Președintelui României, domnul Traian Băsescu	45
Mesajul Primului-Ministru al României, domnul Călin Popescu Țăriceanu	45
Mesajul Majestății Sale, Regele Mihai	47
Mesajul domnului Academician Ionel Haiduc, președintele Academiei Române	49
Mesajul domnului Academician Mihai Cimpoi, președintele Academiei de Științe de la Chișinău	49
Mesaje ale reprezentanților Bisericii Ortodoxe surori	49
Mesaje ale reprezentanților Bisericii Ortodoxe Orientale.	67
Mesaje ale reprezentanților altor Biserici creștine	71
Mesaje ale unor Organizații internaționale intercreștine.	75

IV. SUBȚA ÎNMORMÂNTĂRII PĂRINTEȘI PATRIARH TEUCTIST
DIN CATEDRALA PATRIARHALĂ

Sanctitatea Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului „Un slujitor al unității creștine și al apropierii dintre oameni“	81
Procesiunea de ocolire a Catedralei Patriarhale	89
Pecetluirea mormântului.	93
Plecarea Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului	94

V. VEȘNICĂ SĂ-I FIE POMENIREA

Titlul de Doctor Honoris Causa acordat post-mortem Părintelui Patriarh Teoctist de către Universitatea de Vest „Vasile Goldiș“ din Arad	98
Omagiu filatelic dedicat Prea Fericitului Părinte Teoctist	99
Veșnică să-i fie pomenirea!	99

VI. SUBȚA DE POMENIRE LA NOVĂ ZILE
A PĂRINTEȘI PATRIARH TEUCTIST

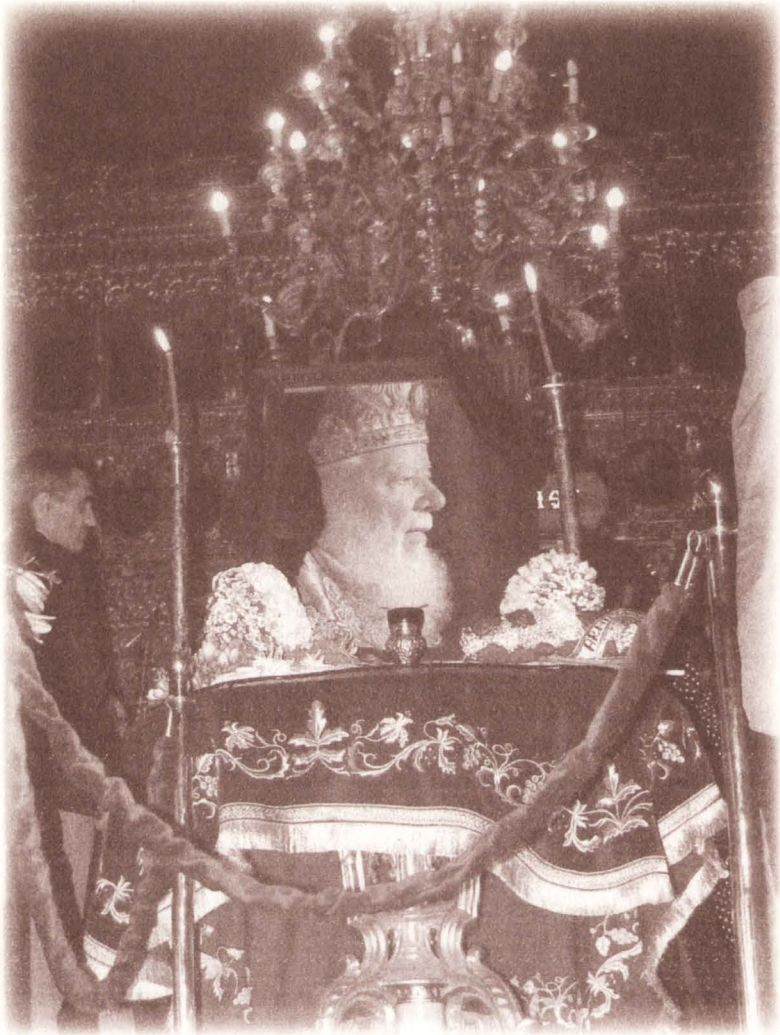
VII. ÎNSEMNĂRI ÎN CARTEA DE CONDOLEANȚE

	113
--	-----

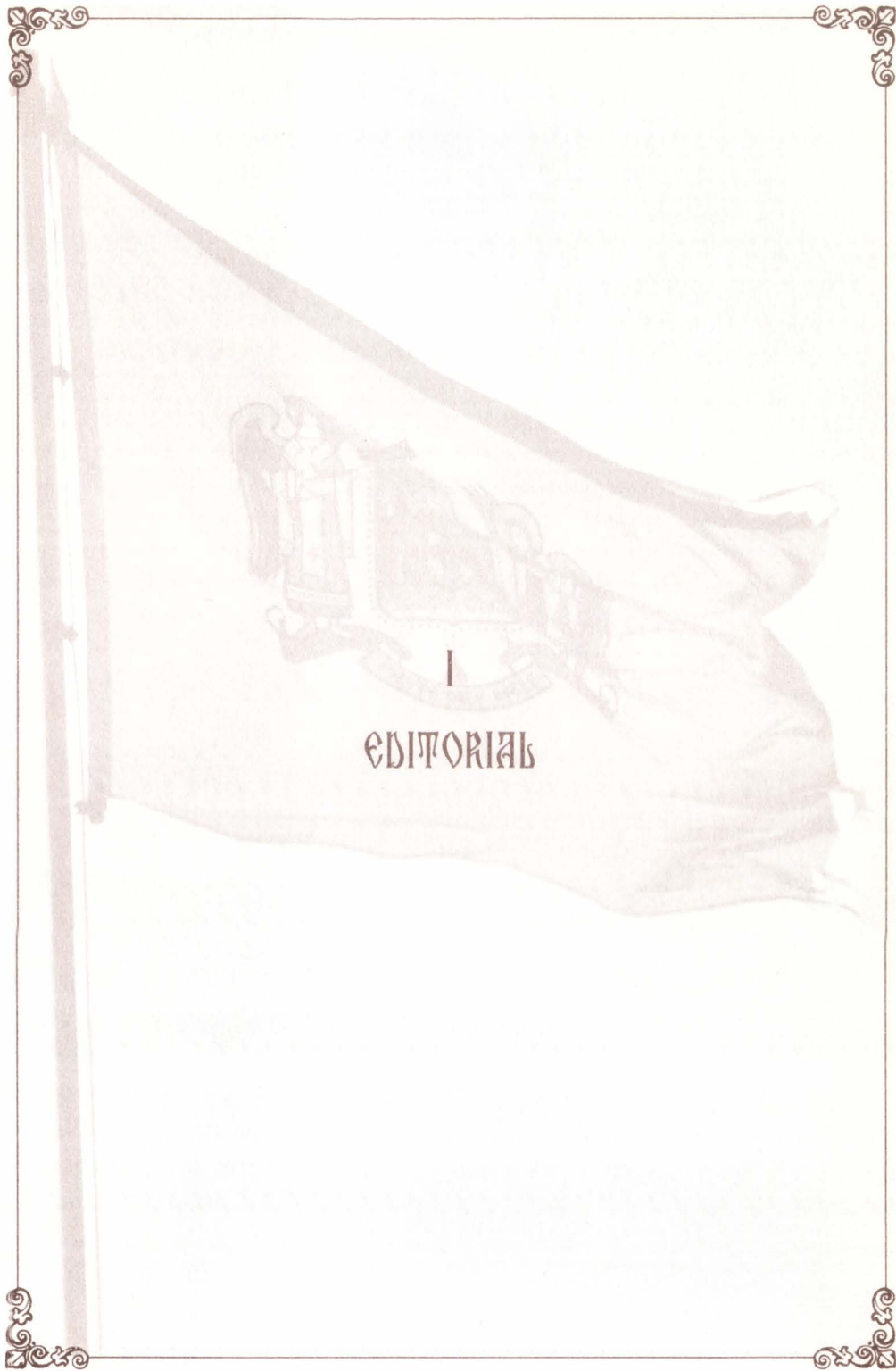
VIII. TELEGRAME, MESAJE ȘI SCRISORI DE CONDOLEANȚE	123
IX. MĂRTURIILE DE SUFLET DESPRE PĂRINTELE PATRIARH TEODOTIST	
„Omul păcii și atletul lui Hristos...“	146
Înalt Prea Sfințitul Părinte Nicolae, Mitropolitul Banatului ..	146
Înalt Prea Sfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord	147
Înalt Prea Sfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul pentru Europa Occidentală și Meridională	149
Înalt Prea Sfințitul Părinte Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului	150
Prea Sfințitul Părinte Casian, Episcopul Dunării de Jos	151
Prea Sfințitul Părinte Corneliu Bârlădeanul, Arhiepiscop-Vicar al Hușilor	152
„Doamne, Te rog, rămâi cu mine întotdeauna!“	153
Academician Constantin Bălăceanu-Stolnici	153
Theodor Baconsky, teolog	153
Adrian Cioroianu, istoric	155
Dorin Matei, istoric	156
Augustin Buzura, scriitor	157
„Am pierdut un uriaș al Bisericii Ortodoxe, dar am câștigat un sfânt în rai pentru Biserica noastră“	158
Sanctitatea Sa, Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului:	158
Sanctitatea Sa, Papa Benedict al XVI-lea	159
Preot prof. Nikolai Balashov, secretar în Departamentul de relații cu lumea ortodoxă și purtător de cuvânt al Patriarhiei de la Moscova.	159
Prea Sfințitul Vasile, Episcop de Srem al Bisericii Ortodoxe Sârbe	160
Prea Fericitul Chrystofor, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al ținuturilor Cehiei și Slovaciei.	160
Prea Sfințitul Arsenie de Joensu, Biserica Ortodoxă a Finlandei.	160
Prea Sfințitul Damian, Episcop pentru Germania al Bisericii Ortodoxe Copte.	161

Prea Sfințitul Anghelos, Episcop pentru Marea Britanie al Bisericii Ortodoxe Copte. . .	161
Prea Sfințitul Odisho Oraham, Episcop pentru Europa al Bisericii Asiriene a Răsăritului.	162
Venerabilul Collin Williams, Secretar al Conferinței Bisericilor Europene [KEK]	162
Monsenior dr. Albert Rauch	163
Menachem Hacohen, Președinte Șef Rabin al comunităților Evreiești din România	163
Prof. univ. dr. Ilie Bădescu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și legea triumfului spiritual	165
Daniela Șontică, Daniela Livadar, Luminița Ciobanu, Mihai Știrbu, Anca Alexe, Monica Dumitrescu Patriarhul blândeților	183
Preot Mihai Hau Părintele Patriarh Teoctist sau despre unitate, dialog și dragoste creștină.	150

*De veghe la catafalcul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist
– Catedrala Patriarhală, 1 august 2007*

I
EDITORIAL

Părintele Patriarh Teoctist – o viață dăruită Bisericii și neamului nostru românesc*

*Sanctitatea Voastră,
Prea Fericitile Voastre,
Înalt Prea Sfințiile Voastre, Prea Sfințiile Voastre,
Domnule Președinte al României,
Domnule Prim Ministru al României,
Domnule Președinte al Senatului,
Domnilor parlamentari,
Domnilor miniștri,
Altețele Voastre Regale,
Eminențele și Excelențele Voastre, reprezentanți ai altor Biserici și Culte,
Distins Corp Diplomatic,
Prea Cuvioși și Prea Cucernici Părinți,
Prea Cuvioase Maici,
Îndurerată familie,
Îndoliată adunare,*

Luni, 30 iulie 2007, Hristos-Domnul, Arhiereul Veșnic, a chemat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în Casa Părintelui său Ceresc. Vestea neașteptată a morții Părintelui nostru Patriarh Teoctist a produs multă durere și întristare în sufletele tuturor românilor și străinilor care l-au cunoscut și prețuit. În aceste momente de pământească și vremelnică despărțire, întru așteptarea Învierii celei de obște, rugăm pe Hristos-Domnul Cel Răstignit și Înviat să odihnească sufletul Părintelui Patriarh în corturile dreptilor și în rândurile sfinților, pentru că lumina multă pe care a adunat-o în suflet prin ru-

* Cuvântul Înalt Prea Sfințitului Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

găciune și fapte bune a răspândit-o în jurul său prin cuvinte înțelepte și lucrări sfinte.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist va rămâne pururea în mintea și în inima tuturor celor ce l-au cunoscut și au admirat chipul său luminos și bunătatea sa sufletească. În cele ce urmează, vom menționa pe scurt principalele trăsături spirituale ale personalității sale, ca daruri ale Duhului Sfânt pe care Arhiepiscopul nostru le-a cultivat și le-a pus în slujba Bisericii și a țării noastre.

Un om total dăruit lui Hristos și Bisericii Sale

Născut în Moldova, la 7 februarie 1915, în satul Tocileni, din apropierea municipiului Botoșani, fiind al 10-lea din cei 11 copii ai familiei Dumitru și Marghioala Arăpașu, a purtat de la botez numele de Toader. A petrecut copilăria în satul natal, muncind împreună cu părinții săi agricultori, credincioși și harnici, de care își amintea mereu, mai ales la aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Sale. Chiar și atunci când vârsta sa depășea pe cea a părinților săi, trecuți de multă vreme la Domnul, Patriarhul îi pomenea adesea cu emoție profundă și lacrimi în ochi, cu multă iubire și recunoștință de fiu, tocmai pentru că prin ei a primit el darul sfânt al vieții ca binecuvântare de la Dumnezeu.

Multă lumină și frumusețe sufletească se vedeau în această prețuire a părinților de către fiul lor, care devenise Părintele duhovnicesc al tuturor românilor ortodocși. Dragostea și prețuirea sa filială față de părinții după trup se va amplifica prin prețuirea pe care o va arăta toată viața și față de părinții duhovnicești din mănăstirile Vorona, Neamț, Cernica și Bistrița, unde a ucenicit, față de vrednicii săi profesori de teologie de la București și față de mulți părinți episcopi de la care a învățat multă înțelepciune. Foarte adesea pomenea pe mentorul și Părintele său duhovnicesc, vrednicul de pomenire Patriarhul Justinian Marina, un ierarh luptător care a păstorit cu înțelepciune Biserica Ortodoxă Română în cei mai grei ani ai dictaturii comuniste și care a imprimat, apoi, Bisericii noastre o largă deschidere spre dialog și cooperare interconfesională și interreligioasă pe plan național și internațional.

Încă din copilărie a început să îndrăgească viața monahală, devenind frate de mănăstire, în Mănăstirea Vorona din județul Botoșani, la vârsta de 14 ani (mai 1928), ca apoi, la vârsta de 20 de ani, în anul 1935, la 6

*„Un om total dăruit lui Hristos și Bisericii Sale“.
Slujba de înmormântare
a Părintelui Patriarh Teoctist,
Catedrala Patriarhală,
3 august 2007*

august, de sărbătoarea Schimbării la Față a Domnului, să fie tuns în monahism la Mănăstirea Bistrița, județul Neamț. Doi ani mai târziu, devine slujitor al altarului, în 4 mai 1937, când a fost hirotonit ierodiacon. După 8 ani, în 25 martie 1945, a fost hirotonit ieromonah. Peste cinci ani, în 5 martie 1950, a fost hirotonit arhiepiscop (ca episcop-vicar patriarhal).

În 1962, 28 iulie, a fost ales episcop al Aradului; în 1973, la 28 ianuarie, a fost ales Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei; în 1972, la 25 septembrie, a fost ales Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei, iar în 1986, la 6 noiembrie, ales Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, slujind astfel ca arhiepiscop timp de 57 de ani. Din totalul vârstei sale de 92 de ani, Părintele Patriarh Teoctist a fost slujitor al altarului timp de 70 de ani (1937-2007). Iată o viață de om total dăruită lui Hristos și Bisericii Sale! O mare binecuvântare, dar și o lucrare misionară deosebit de grea.

*Un martor și un mărturisitor
al Crucii și Învierii în viața
Bisericii și a poporului român*

Din cei 57 de ani de arhierie sau de episcopat, 40 de ani au fost trăiți în timpul dictaturii comuniste atee când au fost arestați și întemnițați,

prigoniți și obstrucționați în lucrarea lor mulți ierarhi, preoți, monahi și credincioși, în special credincioși intelectuali. Atunci au fost închise multe mănăstiri și schituri, desființate unele eparhii, închise mai multe școli teologice, iar mai târziu au fost demolate mai multe biserici, în special în București.

Totuși, prin harul lui Dumnezeu, suferințele îndurate de mulți clerici și credincioși, cu răbdare și rugăciune, cu smerenie și speranță, au devenit semințe ale învierii și ale înnoirii spirituale, ale unor transformări rapide și ale unei lucrări misionare intense, care s-au văzut mai ales după evenimentele din decembrie 1989 până astăzi. Mulți tineri, deși fuseseră educați în școlile comuniste atee, au devenit în mod neașteptat o forță misionară creștină. Cum? Ca urmare a rugăciunilor smerite și tainice ale multor bunici și părinți, preoți din parohii, monahi din mănăstiri, ierarhi din orașe, care au fost umiliți, dar nu învinși.

Toate acestea explică în mare parte zelul misionar tineresc al Patriarhului Teoctist și avântul său pastoral din anul 1990 până astăzi.

Un păstor harnic și un luptător înțelept

Chiar și în anii de dictatură comunistă, cu răbdare și înțelepciune, Ierarhul Teoctist a restaurat multe biserici și mănăstiri și chiar a zidit unele noi în Episcopia Aradului, în Mitropolia Olteniei și în Mitropolia Moldovei și Sucevei. Pildă în această privință stă și biserica din satul Victoria, de lângă Botoșani, unde locuiesc cele mai multe dintre rudele sale și unde au fost strămutate chiar mormintele părinților săi Dumitru și Marghioala. Deși nu era deloc ușor, chiar în vremurile acelea s-au tipărit mii de cărți de rugăciuni, de calendare, de cărți liturgice și iconițe, precum și unele reviste și manuale teologice pentru a menține flacăra credinței și a vieții creștine. Desigur, toate acestea nu erau suficiente, dar în comparație cu alte țări aflate sub dictatura comunistă ele constituiau, totuși, o lucrare misionară curajoasă.

În zilele noastre, libertatea religioasă a fost folosită mai ales pentru reintroducerea religiei în școlile publice, reintroducerea învățământului teologic în rețeaua de stat, reactivarea asistenței religioase a preoților de caritate în unități militare, în spitale și în penitenciare.

La acestea se mai adaugă multe centre social-caritabile pentru copii, bătrâni și săraci, precum și cabinete și centre social-medicale. Desigur, un loc

*„Un slujitor al unității creștine
și al apropierii dintre oameni“
Sanctitatea Sa Bartolomeu I
împreună cu Înalt Prea Sfințitul
Părinte Daniel în timpul slujbei
de înmormântare*

aparte îl ocupă și numărul mare de eparhii noi, înființate în țară și peste hotare, de biserici în construcție și restaurare, de mănăstiri și schituri noi, de școli de teologie noi, de instituții culturale și misionare (presă, radio etc). În toate aceste lucrări, venerabilul Patriarh Teoctist a arătat o surprinzătoare tinerețe și o impresionantă capacitate de adaptare, o dinamică viguroasă în recepțarea și promovarea noilor activități pastorale și misionare ale Bisericii în societatea românească actuală. Totodată, Patriarhul nostru era conștient că mai sunt multe de făcut în comparație cu

nevoile concrete ale Bisericii, atât la orașe cât și la sate. El regreta mult că în București nu poate începe construirea unei noi Catedrale Patriarhale, pe care Prea Fericirea Sa o numea Catedrala Mântuirii sau Izbăvirii Neamului.

Un slujitor al unității creștine și al apropierii dintre oameni

Ca orice român bun la suflet și înțelept, Patriarhul nostru avea o deschidere firească și frumoasă spre dialog și cooperare cu Bisericile surori și cu alte Biserici. În acest sens, Arhiepiscopul românilor ortodocși continua tradiția ecumenică a Ortodoxiei românești care evită atât izolarea, cât și dizolvarea identității noastre. Ca atare, Părintele nostru Patriarh Teoctist a promovat permanent dialogul interconfesional și interreligios pe plan național și internațional. Expresia cea mai elocventă a acestui spirit de respect reciproc și dialog ecumenic a fost vizita Papei Ioan Paul al II-lea la București, în zilele de 7-9 mai 1999, iar apoi, în octombrie 2002, vizita Părintelui Patriarh Teoctist la Roma.

Toate aceste relații amicale sunt benefice și pentru modul în care sunt astăzi primiți sutele de mii de români ortodocși în Italia și Spania, țări preponderent romano-catolice. Același adevăr este valabil și în țări europene de tradiție anglicană sau protestantă.

O lumină pentru lucrarea misionară a Bisericii

Prin tot ceea ce ne lasă acum ca moștenire spirituală a personalității și activității sale bisericesti și sociale, Părintele nostru Patriarh Teoctist rămâne pentru noi o călăuză binecuvântată, un chip luminos și un suflet mare, răbdător în încercări și iubitor de fapte bune. Mulțimea imensă a celor ce au venit la București din țară și din străinătate ca să-i omagieze memoria este o dovadă în acest sens.

În numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române mulțumim din inimă tuturor celor ce astăzi sunt prezenți aici pentru a aduce un ultim omagiu Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, precum și celor ce au adresat condoleanțe Bisericii Ortodoxe Române îndoliate.

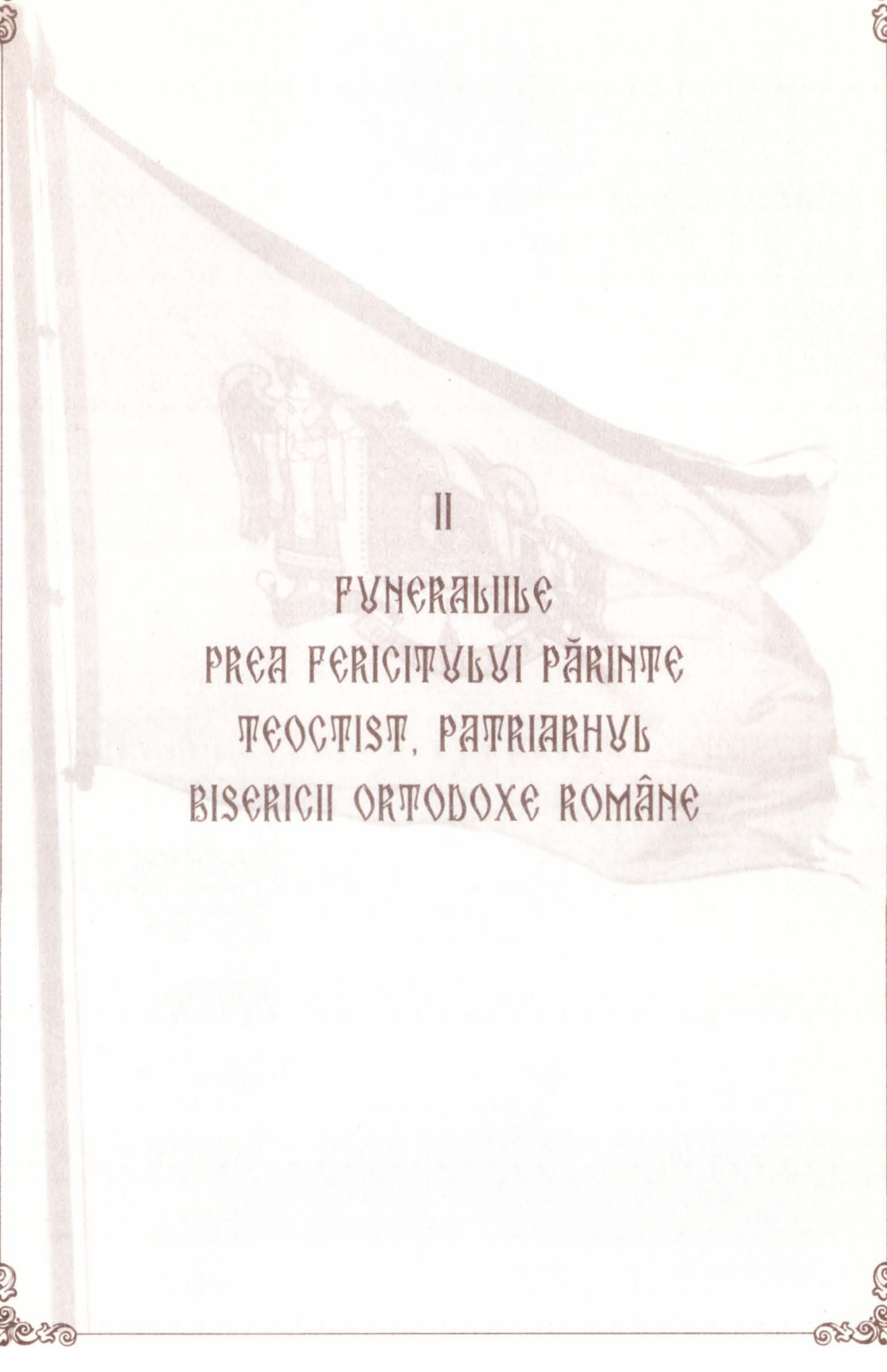
Deși ne despărțim de trupul său, care va fi înhumat acum și aici în Catedrala Patriarhală, rămânem uniți sufletește cu Părintele nostru Patriarh prin rugăciune și pomenire, rugând pe Hristos-Domnul să-l ierte de orice

a greșit în această viață și să-i dăruiască pacea și fericirea vieții cerești din Împărăția Preasfintei Treimi. În același timp, cu smerenie, pocăință și recunoștință, să-i cerem Părintelui nostru Patriarh Teoctist să ne ierte, pe fiecare în parte și pe toți împreună, dacă i-am greșit cu voie sau fără de voie, și să ne ocrotească cu rugăciunile sale din ceruri.

Mai ales în această perioadă de doliu de 40 de zile pentru Părintele nostru Patriarh Teoctist, să rugăm pe Hristos-Domnul, Arhiereul Veșnic, să ne dăruiască tuturor, cler și popor, harul păcii și al înțelepciunii, al unității și al faptelor bune, ca viața duhovnicească a Bisericii și a societății noastre să sporească în iubire față de Dumnezeu și față de aproapele.

Veșnica lui pomenire din neam în neam!"

II
FUNERARIILE
PREA FERICITULUI PĂRINTE
TEOCTIST, PATRIARHUL
BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Părintele Patriarh Teoctist a plecat dintre noi...

Gheorghe Vasilescu

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a trecut pe neașteptate la cele veșnice în ziua de luni, 30 iulie 2007, orele 17,00, la Institutul Clinic Fundeni din București, unde se internase duminică, după-amiază, pentru operație de adenom la prostată. Decesul a survenit ca urmare a unui stop cardiac, suferit în urma complicațiilor apă-

*Funeraliile Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii
Orodoxe Române, desfășurate în Catedrala Patriarhală din București
– vineri, 3 august 2007*

rute după intervenția chirurgicală la care a fost supus în dimineața aceleiași zile, potrivit comunicatului de presă al spitalului unde a fost operat.

Prea Fericitul Părinte Teoctist avea 92 de ani și în ultimii 20 de ani a păstorit Biserica Ortodoxă Română, ca Patriarh, fiind înscăunat la 16 noiembrie 1986.

Vestea trecerii în veșnicie a Prea Fericitului Patriarh Teoctist a surprins și a întristat, deopotrivă, clerul și milioanele de români ortodocși din țară și de peste hotare, Ortodoxia și creștinătatea din lumea întreagă.

La aflarea tristei vești, intens mediatizată de mass-media internă și internațională, s-a pornit de pretutindeni glas de durere, iar clopotele Catedralei Patriarhale au răsunat prelung, chemând credincioșii la priveghere și rugăciune pentru cel ce le-a fost învățător, arhieru și părinte duhovnicesc, Prea Fericitul Părinte Teoctist, al V-lea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Un sobor de preoți și diaconi au săvârșit o slujba de pomenire în Catedrala Patriarhală, începând cu ora 18.00, în prezența câtorva sute de bucurășteni, care, luând cunoștință de la posturile de radio și televiziune despre trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Sale, au venit în pelerinaj pe Dealul Patriarhiei.

În holul Reședinței Patriarhale a fost așezat un tablou cu chipul Prea Fericitului Părinte Teoctist, peste care a fost așezată o panglică neagră de doliu. Un steag complet negru și unul cu simbolul patriarhal au fost arborate la intrarea în Reședința Patriarhală și în Palatul Patriarhiei, iar pridvorul Catedralei Patriarhale a fost drapat cu o pânză neagră, în semn de doliu.

Îndată ce mass-media a comunicat trista știre a trecerii la cele veșnice a Prea Fericitului Patriarh Teoctist, Președintele României, Traian Băsescu, și Premierul Călin Popescu Tăriceanu au transmis un mesaj de condoleanțe Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Mesajul Președintelui României, domnul Traian Băsescu

„Am primit cu adâncă tristețe vestea trecerii la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a călăuzit Biserica Ortodoxă Română vreme de peste 20 de ani.

Cu echilibru și înțelepciune părintească, Prea Fericitul Sa a străbătut grelele încercări ale istoriei recente a Bisericii, luând mereu asupra sa grijile, durerea și fragilitatea umană pe care un regim opresiv le-a provocat.

*„Dragoste, supunere și respect pentru Biserica Ortodoxă Română”
– Președintele României, Excelența Sa, domnul Traian Băsescu,
la catafalcul Părintelui Patriarh Teoctist*

Întâlnirea sa cu Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, de care l-a legat o profundă afecțiune spirituală, va rămâne un moment plin de speranță în istoria universală creștinismului. Prima vizită a unui papă într-o țară majoritar ortodoxă, precum și eforturile Bisericii Ortodoxe Române de a răspunde provocărilor unui nou ciclu istoric deschis după Revoluția din 1989, vor fi legate mereu de numele său.

În aceste momente, suntem alături de creștinii ortodocși din România care au avut mereu în Prea Fericirea Sa un părinte a cărui simplitate și căldură umană l-au însoțit pe cea mai înaltă treaptă a demnității ierarhice la care a fost chemat.

Dumnezeu să-l odihnească!

Mesajul Primului Ministru al României, domnul Călin Popescu Țăriceanu

„Este un moment de adâncă tristețe pentru noi toți. Astăzi, România a pierdut una dintre personalitățile sale luminoase, un om de mare înțelepciune care a pus întotdeauna țara și Biserica mai presus de orice interes personal.

Dincolo de personalitatea sa specială, ca Întâistătător al Bisericii noastre naționale, sunt profund marcat de cuvintele sale blajine și atât de înțelepte, de spiritul său care a inspirat ani de-a rândul pe români.

Am avut privilegiul de a-l întâlni și de a discuta cu Părintele Patriarh Teoctist. Înțelept, sfătos, cu un simț de observație extraordinar, am găsit de fiecare dată în privirea sa afecțiunea și dorința de a face bine semenilor săi.

Am învățat din îndemnurile sale cât de importantă este apropierea sufletească de oameni, mai ales de cei nevoiași. Fiecare întâlnire cu Părintele Patriarh a însemnat un îndemn de a ne respecta și de a ne ajuta aproapele nostru, de a respecta și sprijini cu toată dăruirea pe toți românii. Vom păstra acest îndemn ca o taină spirituală de mare preț.

Împărtășesc tristețea imensă a poporului român din aceste zile și vom păstra vie amintirea vieții exemplare a Părintelui Patriarh.

În numele Guvernului României doresc să exprim profundul nostru regret pentru imensa pierdere a Bisericii Ortodoxe Române, a milioanele de credincioși creștini-ortodocși. Vom fi cu toții alături în aceste clipe de tristețe. Pentru ziua funeraliilor ce va fi decisă de ierarhii Bisericii Ortodoxe Române ne vom reculege cu toții cu pioșenie ca zi de doliu național.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!"

Agențiile de presă internaționale au relatat pe larg vestea morții Părintelui Patriarh Teoctist, comentând planurile sale de construire a Catedralei Mântuirii Neamului, dar și momentul istoric când Prea Fericirea Sa l-a primit la București pe Papa Ioan Paul al II-lea.

Depunerea sicriului cu rămășițele pământești în Catedrala Patriarhală

În seara zilei de luni, 30 iulie, Prea Sfințitul Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, împreună cu trei preoți călugări: Protosinghel Antim David, Eclesiarhul Catedralei Patriarhale, Protosinghel Teofil Anăstăsoaie, Exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor și Protosinghel Nectarie Șoflea, starețul Mănăstirii Radu Vodă, au îndeplinit la Spitalul Fundeni toate cele de trebuință pentru așezarea în sicriu a trupului neînsuflețit al Prea Fericitului Patriarh Teoctist, citind rugăciunile premergătoare ceremoniei de înmormântare. Tot ei, după pravila călugărească, i-au șters trupul cu un burete îmbibat cu arome, l-au îmbră-

Membrii Sfântului Sinod la catafalcul Părintelui Patriarh Teoctist

Slujitorii și colaboratorii Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor îndurerăți de trecerea în veșnicie a Părintelui Patriarh Teoctist

cat cu veșmintele arhieresti și, cu mașina mortuară, la ora 22.00, l-au adus la Catedrala Patriarhală.

Sicriul cu trupul neînsuflit al Prea Fericii Sale a fost întâmpinat la Catedrala Patriarhală de un sobor de ierarhi și preoți, alcătuit din: Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală și de Nord, aflat de câteva zile în țară, Prea Sfințitul Gherasim, Episcopul Râmnicului și Prea Sfințitul Ambrozie, Episcopul Giurgiului, care, aflând trista veste, au venit în grabă la Patriarhie, Prea Sfințitul Vincențiu Ploieșteanu și Prea Sfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcopi Vicari Patriarhali și Prea Sfințitul Sebastian Ilfoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Au fost prezenți consilieri de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic din București, protopopi și preoți din Capitală, dar și numeroși credincioși cu lumânări aprinse, care au urcat în cursul nopții Dealul Patriarhiei.

Purtat pe umeri de preoți și călugări, în sunet de clopot și bătăi de toacă, sicriul cu trupul neînsuflit al Prea Fericitului Părinte Teoctist a fost așezat în mijlocul bisericii, pe un catafalc îmbrăcat în zăbranic negru. De jur-împrejur s-au pus sfeșnice cu lumânări și buchete de flori, iar la căpătâiul celui adormit o candelă aprinsă. Preoții s-au rânduie de îndată să facă de strajă lângă sicriu și să citească stâlpii și catismele rânduite de pravilă în asemenea împrejurări.

Îndurerați, dar cu nădejdea Învierii, ierarhii Bisericii au anunțat că slujbele de pomenire, cu rugăciuni și cântări din Psaltire, vor ține zi și noapte, până ce trupul Părintelui Patriarh Teoctist va fi redat pământului, Catedrala fiind permanent deschisă pentru credincioși.

Luni noaptea, între personalitățile publice care au ținut să aducă un pios omagiu Părintelui Patriarh Teoctist a fost și Președintele României, Excelența Sa, domnul Traian Băsescu. Președintele României a aprins o lumânare și s-a rugat câteva minute cu ochii înlăcrimați la căpătâiul Prea Fericii Sale, exprimându-și regretul că Ortodoxia românească a pierdut un conducător blând, înțelep și echilibrat, care a luat asupra sa grijile și problemele actuale ale Bisericii.

Constituirea Comisiei Sinodale pentru organizarea funeraliilor Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

Ținând seamă de situația excepțională creată prin trecerea la cele veșnice, în ziua de luni, 30 iulie 2007, a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în ziua de marți, 31 iulie, dimineața, a avut loc la Reședința Patriarhală consfătuirea de lucru a membrilor Sinodului Permanent, sub președinția Înalt Prea Sfințitului Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, care a desemnat o Comisie Sinodală pentru organizarea funeraliilor Părintelui Patriarh Teoctist.

Comisia Sinodală a decis următoarele măsuri, stabilind și responsabilități:

1. Rânduirea slujbelor zilnice premergătoare slujbei de înmormântare: După fiecare Sfântă Liturghie oficiată dimineața, se oficiază la catafalc Ectenia întreită și rugăciunea „Dumnezeul Duhurilor“, cu formula de pomenire „*Adormitul întru fericire Părintele nostru Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*“; călugării și călugărițele citesc Psaltirea și celelalte rânduite.

2. Având în vedere că nu există dispoziții testamentare în legătură cu locul de veci, înmormântarea va fi în Catedrala Patriarhală.

3. Ceremonia înmormântării va avea loc în ziua de vineri, 3 august 2007, după un program aprobat de Sinodul Permanent.

4. Înștiințarea oficială a autorităților de stat centrale și locale asupra datei și programului slujbei de înmormântare.

5. Invitarea oaspeților de peste hotare la slujba de înmormântare.

6. Asigurarea pazei, ordinii și liniștii publice pe toată durata până la înmormântare, cu sprijinul autorităților abilitate.

Ședința Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române

Luând act de trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în ziua de luni, 30 iulie 2007, pe temeiul prevederilor art. 16, 17 și 18 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în după amiaza zilei de marți, 31 iulie, Sinodul Permanent s-a reunit de urgență, în ședință de lucru, la Reședința Patriarhală, sub președinția Înalt Prea Sfințitului Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei.

Sinodul Permanent a proclamat vacant scaunul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Arhiepiscop al Bucureștilor, începând cu data mutării la cele veșnice a Părintelui Patriarh Teoctist – 30 iulie 2007. Totodată, în temeiul prevederilor art. 133, alin. 2 și art. 11, alin. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sinodul Permanent a recunoscut de drept Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, calitatea de Locțiitor de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, cu toate drepturile statutare și regulamentare, până la alegerea noului titular.

De asemenea, Sinodul Permanent a aprobat măsurile stabilite de Comisia Sinodală pentru organizarea funerariilor Părintelui Patriarh Teoctist și a hotărât ca programul slujbei înmormântării din ziua de vineri, 3 august, să fie dat publicității printr-un comunicat de presă.

Slujba de înmormântare a Părintelui Patriarh Teoctist

Biroul de Presă al Patriarhiei Române a comunicat că slujba de înmormântare a Părintelui Patriarh Teoctist, stabilită pentru vineri, 3 august, se va desfășura după următorul program aprobat de Sinodul Permanent:

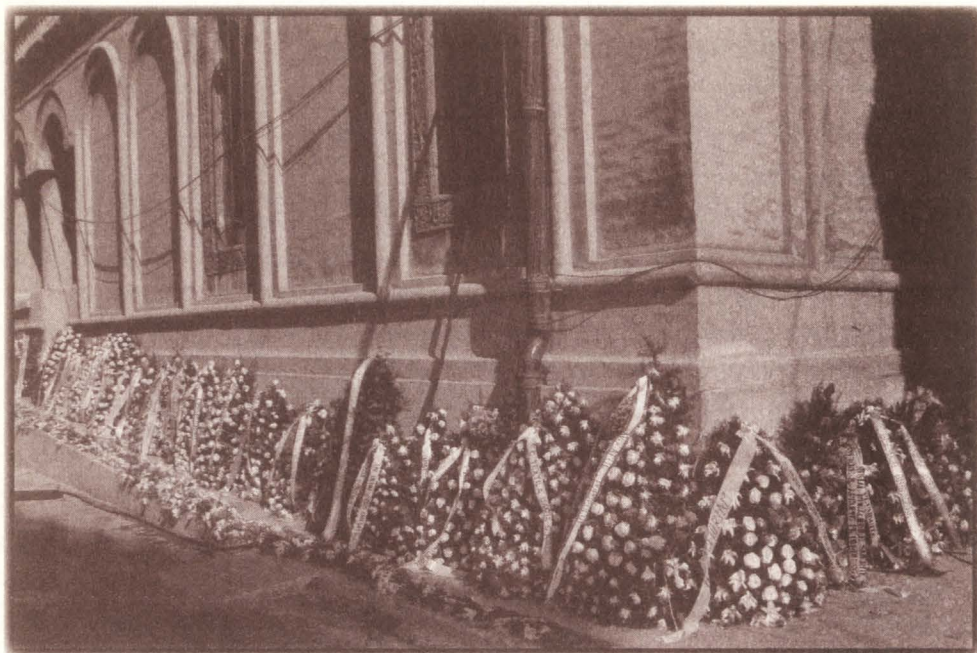
7,00-8,30: Slujba Sfintei Liturghii, oficiată în Catedrala Patriarhală de Prea Sfințitul Varșanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, împreună cu un sobor de preoți și diaconi.

9,00-10,30: Ședința comemorativă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în Aula Palatului Patriarhiei, la care vor participa delegațiile Bisericilor Ortodoxe și creștine de peste hotare, reprezentanți ai autorităților statului român, conducătorii Cultelor din România, membrii clerici și mireni ai Consiliului Național Bisericesc și ai Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, precum și alți invitați

11,00: Slujba înmormântării, oficiată de membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cu participarea delegațiilor Bisericilor Ortodoxe Surori, în prezența autorităților de Stat.

Prezentarea condoleanțelor și depunerea coroanelor de flori

În urma trecerii la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a primit mesaje de compasiune din partea reprezentanților instituțiilor statului, societății civile,

*Semnele prețuirii și ale dragostei așezate la căpătâiul
Părintelui Patriarh Teoctist*

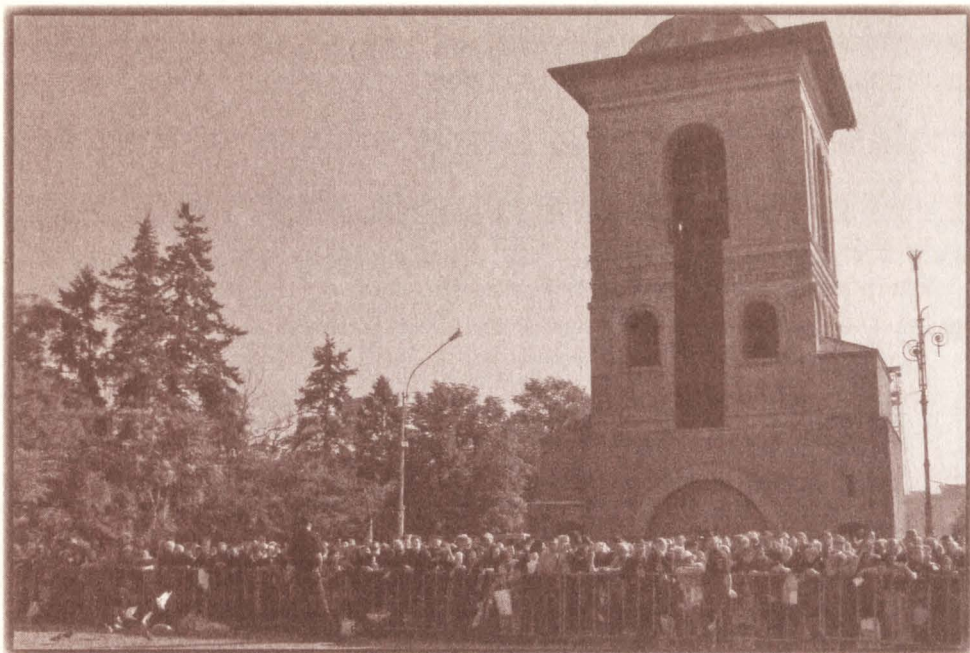
lumii academice, unor personalități politice și religioase, iar în semn de pios omagiu la catafalcul Prea Fericii Sale și lângă portretul său îndoliat au fost depuse numeroase coroane de flori. Totodată, cei care au păstrat un moment de reculegere la căpătâiul Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române au semnat în Cartea de condoleanțe deschisă în holul Reședinței Patriarhale.

Au depus coroane de flori: Președenția și Guvernul României, Senatul și Camera Deputaților, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Externe, Ministerul Internelor și Reformei Administrative, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Ministerul Culturii și Cultelor, Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției, Garda Română de Mediu, Consiliul Superior al Magistraturii, Poliția Română, Jandarmeria Română, Serviciul de Protecție și Pază, Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Comandamentul Garnizoanei București, Detașamentul de Pompieri din Dealul Spirii, Prefectura și Primăria municipiului București, Primăriile municipiilor Craiova, Giurgiu, Ploiești.

Coroane de flori au mai depus: Academia Română, Societatea Română de Radiodifuziune, Banca Națională a României, Muzeul Național de Artă al României, Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (ASCOR), Universitatea din București, Universitatea din Iași, Universitatea Politehnică București, Universitățile Dimitrie Cantemir, Spiru Haret și Româno-Americană din București, Facultățile de Teologie din București, Iași, Constanța, Târgoviște, Pitești, Seminariile Teologice liceale din București, Giurgiu, Tulcea, Buzău, Curtea de Argeș, Galați, Slobozia, Mănăstirile Cernica, Căldărușani, Radu Vodă, Plumbuita, Darvari, Tigănești, Pasărea, Văratec, Pissiota, Ghighiu, Suzana, Zamfira, Techirghiol, Protoierii I, II și III Capitală, Ploiești, Câmpina, Giurgiu, parohiile bucureștene „Sfântul Gheorghe“-Nou, „Sfântul Spiridon“-Vechi, „Sfântul Ilie“-Rahova, „Buna Vestire“-Curtea Veche și altele.

La catafalcul Părintelui Patriarh Teoctist au depus coroane de flori și Biserica Armeană din București, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, Mișcarea Focolarelor din România, Federația Comunităților Evreiești din România.

Coroane de flori au depus și Regele Mihai și regina Ana, membri ai Corpului diplomatic, și unii lideri politici, precum: foștii președinți Ion Iliescu și Emil Constantinescu, foștii premieri Adrian Năstase și Theodor

Pioși și plini de recunoștință, credincioșii au depus o floare și s-au recules la catafalcul întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române

Stolojan, senatorii Corneliu Vadim Tudor, Ion Talpeș, deputații Ion Stan, Gheorghe Flutur și alții.

Pelerinajul credincioșilor la catafalcul Părintelui Patriarh Teoctist

Pelerinajul credincioșilor la catafalcul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a început marți, dimineața, în pofida ploii neîntrerupte din acea zi, și a continuat în zilele de miercuri și joi. În seara zilei de marți, sicriul cu trupul neînsuflețit al Prea Fericirii Sale a fost strămutat în holul Palatului Patriarhiei, purtat pe umeri de un sobor de preoți, după ce au înconjurat biserica, pentru ca meșterii să poată lucra la cripta în care va fi înmormântat, și a fost readus în Catedrală miercuri, după-amiază.

Atât în Catedrală, cât și în Palatul Patriarhal, la sicriul cu trupul neînsuflețit al Părintelui Patriarh Teoctist, slujbele de priveghere s-au desfășurat neconținut. Ierarhii, preoții și diaconii au citit Psalmi și pericope din cele 12 Evanghelii ale Învierii, precum și rugăciuni specifice la priveghiul monahilor.

Marți, 1 august, Sfânta Liturghie și slujba privegherii au fost oficiate de Înalț Prea Sfințitul Serafim, Mitropolitul românilor ortodocși din Germania, Europa Centrala și de Nord, miercuri, 2 august, de Prea Sfințitul Ambrozie, Episcopul Giurgiului, iar joi, 3 august, de Înalț Prea Sfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, care au evocat cu emoție, în cuvinte calde, personalitatea și vredniciile Părintelui Patriarh Teoctist

Printre miile de pelerini de toate vârstele care au urcat smeriți în aceste zile Dealul Patriarhiei ca să aducă un ultim omagiu Prea Fericitului Părinte Teoctist și să aprindă o lumânare la căpătâiul celui care a fost Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române mai bine de două decenii, s-au numărat: președintele României, Traian Băsescu, președintele Senatului, Nicolae Văcăroiu, vicepreședintele Camerei Deputaților, Valer Dorneanu, ministrul Apărării, Teodor Meleșcanu, ministrul de Interne, Constantin David, ministrul de Externe, Adrian Cioroianu, ministrul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu, primarul general al Capitalei, Adriean Videanu, foștii președinți Ion Iliescu și Emil Constantinescu, foștii premieri Adrian Năstase, Theodor Stolojan și Victor Ciorbea, senatori, deputați, lideri de partide, personalități ale vieții publice, academicieni, profesori universitari, bătrâni ofițeri-Cavaleri ai Ordinului Mihai Viteazul, veterani de război. Pioși și

plini de recunoștință, ei au depus o floare și s-au recules la catafalcul Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, aducându-și aminte de clipele binecuvântate petrecute alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Spre interiorul Catedralei s-a înaintat foarte greu din cauza numeroaselor vizite oficiale, iar miile de pelerini veniți din toată țara, care s-au luptat dimineață cu soarele și căldura, au devenit nerăbdători către amiază și au căutat să ajungă cât mai repede lângă sicriul Părintelui Patriarh Teoctist pentru a-i săruta mâna pentru ultima oară.

După unele calcule, în cele trei zile până la înmormântare (marți-joi), peste 10.000 de pelerini din toate colțurile țării s-au perindat la căpătâiul Părintelui Patriarh Teoctist, ca să aprindă o lumânare, să-i sărute mâna și să-și i-a rămas bun de la Prea Fericirea Sa. Sute de jandarmi, polițiști și trupe SPP au asigurat ordinea pe Dealul Patriarhiei în toate cele trei zile ale pelerinajului, până la înmormântare.

Ca semn de prețuire și recunoștință, președintele României, Traian Băsescu, în numele poporului român, l-a decorat (post mortem) pe Părintele Patriarh Teoctist cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Colan

Președintele României

I-a decorat post-mortem pe Părintele Patriarh Teoctist

Președintele României, Excelența Sa, domnul Traian Băsescu, l-a decorat marți, 31 iulie, post-mortem, pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Colan, *„în semn de adâncă prețuire pentru felul în care Patriarhul Teoctist și-a dedicat întreaga viață slujirii devotate a Bisericii Ortodoxe Române, unității naționale și idealului de apropiere prin dialog dintre toate Bisericile creștine”*.

Joi, 2 august, la ora 12,00, Președintele Traian Băsescu a venit la Catedrala Patriarhală ca să aducă Ordinul Național „Steaua României” în grad de Colan, pe care i l-a conferit, marți, post-mortem, Părintelui Patriarh Teoctist. Cu acest prilej, la căpătâiul Părintelui Patriarh Teoctist a avut loc o scurtă ceremonie de conferire a acestei înalte distincții a Statului Român. După citirea Decretul Prezidențial, de către un consilier de stat din Administrația Prezidențială, în prezența membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, decorația a fost aranjată de șeful statului pe o pernuță roșie și depusă pe catafalcul Patriarhului, în timp ce s-au tras cloptele Catedralei Patriarhale. Președintele Băsescu s-a recules apoi câteva minute la căpătâiul Părintelui Patriarh Teoctist, timp în care preoții au oficiat o slujbă de pomenire.

Vremea frumoasă le-a permis miilor de credincioși adunați pe Dealul Patriarhiei să urmărească pe ecranele montate în afara Catedralei momentul solemn de decorare post-mortem a Părintelui Patriarh Teoctist cu „Steaua Romaniei” în grad de Colan.

Decorația acordată post-mortem Părintelui Patriarh Teoctist a fost inscripționată cu mesajul: *„In fide salus”*, adică *„În credință este salvarea”*. Deși protocolul de acordare a Ordinului presupune intonarea imnului de stat al României, în Catedrala Patriarhală s-a auzit numai slujba de pomenire oficiată de soborul de preoți.

Această distincție, potrivit regulamentului, nu poate fi acordată la mai mult de zece persoane de cetățenie română. Patriarhul Teoctist este primul român căruia i s-a acordat Ordinul Național „Steaua României” în grad de Colan. Medalia va rămâne în posesia Sfântului Sinod, urmând să fie expusă la Muzeul Patriarhiei, după înmormântare.

Printre cei decorați cu această distincție se numără Jacques Chirac (1998), Alberto Fujimori (1998), Aleksander Kwasniewski (1999), Suley-

man Demirel (1999), Regele Harald al V-lea al Norvegiei (1999), Regina Elisabeta a II-a a Marii Britanii (2000), Kofi Annan (2001), George W. Bush (2002), Regele Juan Carlos I al Spaniei (2003), apoi, Regina Betrice a Olandei, Peter Stoianov, Președinții Italiei și Libanului. În total 52 de șefi de stat.

Distincția Ordinul Național „Steaua României” în grad de Colan acordată Părintelui Patriarh Teoctist este cea de-a treia conferită de Președintele Traian Băsescu, de la începutul mandatului său, după cele acordate Regelui Abdullah II al Iordaniei (2005) și președintelui Republicii Finlanda, Tarja Halonen (2006).

Zi de doliu național în memoria Părintelui Patriarh Teoctist

Vineri, 3 august, ziua înmormântării Prea Fericitului Patriarh Teoctist, a fost decretată zi de doliu național. Decizia a fost luată, miercuri, 1 august, de membrii Executivului, printr-o hotărâre de Guvern. Ședința săptămânală de la Palatul Victoria a început cu un moment de reculegere în memoria Părintelui Patriarh Teoctist, la propunerea Premierului Călin Popescu Tăriceanu.

Conform hotărârii, în această zi de doliu național toate instituțiile și autoritățile publice centrale și locale ale statului au arborat drapelul României în bernă. Și la sediile partidelor politice, sindicatelor, patronatelor, instituțiilor de învățământ de orice grad, instituțiilor de cultură și misiunilor diplomatice ale României, tricolorul a fost coborât în semn de doliu. La fel s-a întâmpla și la punctele pentru trecerea frontierei și în aeroporturi, porturi, gări, autogări și ambarcațiuni sub pavilion românesc.

Totodată, Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) a recomandat posturilor de televiziune și radio să nu difuzeze emisiuni de divertisment sau umoristice în această zi de doliu național, respectând „suferința popoului roman pentru greaua pierdere a încetării din viață a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist”. Ca urmare, vineri, 3 august, posturile naționale de radio și televiziune, precum și instituțiile de cultură și-au adaptat programul în mod corespunzător.

Ultima zi de doliu național pe teritoriul României a fost declarată în 8 aprilie 2005, tot într-o vineri, când au avut loc funeraliile Papei Ioan Paul al II-lea.

Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Constantinopolului, la București

Una dintre cele mai importante delegații de peste hotare la funeraliile Prea Fericitului Părinte Teoctist a fost cea a Patriarhiei Ecumenice, în frunte cu Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Constantinopolului, care a ajuns în după-amiaza zilei de joi, orele 18,00, la București, pentru a oficia slujba înmormântării de a doua zi.

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a fost întâmpinat pe Aeroportul Internațional „Henri Coandă” – cu Garda de Onoare și covor roșu – de o delegație de ierarhi ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române: Înalț Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh, Înalț Prea Sfințitul Bartolomeu Anania, mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Prea Sfințitul Ambrozie, Episcopul Giurgiului, Prea Sfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar Patriarhal, Prea Sfințitul Gurie Gorjeanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei și Prea Sfințitul Petroniu Sălăjeanul, Arhiereu Vicar al Arhiepiscopiei Oradei, Bihorului și Sălajului.

La sosirea pe aeroport, Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu I a făcut o declarație de presă, în care a evocat personalitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a transmis un mesaj de condoleanțe poporului nostru îndurerat:

Sanctitatea sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, venit în România pentru a fi alături de Biserica și neamul nostru românesc la ceas de adâncă durere sufletească

„De fiecare dată când poposeam în acest salon observam încă de la distanță zâmbetul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, și acel zâmbet al Părintelui Patriarh arăta toată dragostea care îl caracteriza pe dânsul și poporul român. De această dată, însă, ne lipsește acest zâmbet și această dragoste. N-am venit ca să ne bucurăm și să ne veselim împreună cu Prea Fericirea Sa, ci să-l conducem și să ne rugăm pentru dânsul, care se îndreaptă spre veșnicie. Am venit ca să-i mulțumim pentru tot ceea ce a oferit în timpul vieții sale îndelungate Bisericii sale, pe care a păstorit-o, și Bisericii lui Hristos, în general.

A fost fericit de Dumnezeu ca să trăiască împreună cu poporul său clipe de fericire, o dată cu eliberarea din perioada de tristă amintire. Libertatea pe care a câștigat-o poporul român, pe care a trăit-o și Prea Fericirea Sa, a folosit-o tocmai pentru progresul Bisericii sale. Lasă în urma sa foarte multe lucrări, foarte multe lucruri bune, pe care le-a realizat spre slava Bisericii lui Hristos și, de asemenea, lasă o amintire frumoasă în conștiințele oamenilor.

În numele Sfintei Mari Biserici a Constantinopolului, a Patriarhiei Ecumenice, în numele ierarhilor și credincioșilor ortodocși de pretutindeni vreau să exprim sincerele noastre condoleanțe poporului român și tuturor credincioșilor. Ne rugăm pentru odihna sufletului Prea Fericitului Teoctist și ca Dumnezeu să-l rânduiască cu dreptii și cu îngerii. Nădăjduim ca rugăciunea sa de acolo, din ceruri, să ne vegheze pe toți. Veșnica pomenire!“

Sanctitatea Sa Bartolomeu I a fost condus de la Aeroport direct la Catedrala Patriarhală, unde a rostit o rugăciune la catafalcul Prea Fericitului Teoctist.

Joi seara, Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului a fost primit de Președintele României, Excelența Sa, domnul Traian Băsescu la Palatul Cotroceni, cu care a discutat despre personalitatea fericitului întru adormire Patriarh Teoctist și contribuția sa la dialogul ecumenic, echilibrul și deschiderea Prea Fericirii Sale în abordarea problemelor interconfesionale și despre viitoarea cooperare intercreștină. Sanctitatea Sa Bartolomeu I și-a exprimat profunda tristețe în legătură cu trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Președintele Traian Băsescu i-a mulțumit Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I pentru prezența sa la București, în aceste momente grele pentru creștinii ortodocși din țara noastră, și a subliniat importanța cooperării și comunicării dintre Biserici, pentru definirea unei căi spirituale comune în Europa unită. Totodată, Președintele Traian Băsescu și-a exprimat încrede-

rea că Adunarea Ecumenică Europeană, care va avea loc la Sibiu, în perioada 4-9 septembrie a.c., pentru prima dată într-o țară majoritar ortodoxă, va reprezenta un moment important pentru viitorul cooperării intercreștine și un prilej de reflecție comună asupra rolului pe care Bisericile sunt chemate să și-l asume în Europa unită.

Sosirea delegațiilor de peste hotare

În cursul zilei de joi, 2 august, au sosit la București, răspunzând invitației Înalț Prea Sfințitului Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locuitor de Patriarh, pentru a participa la funerariile fericitului întru adormire Părintelui Patriarh Teodost, următoarele delegații ale Bisericilor ortodoxe și creștine de peste hotare și ale unor organizații religioase intercreștine:

Reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe surori

Patriarhia Ecumenică: Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Arhiepiscop al Constantinopolului – Noua Romă, Patriarh Ecumenic; Înalț Prea Sfințitul Iacobos, Mitropolit de Prinkiponisa; Înalț Prea Sfințitul Ierotheos Mitropolit de Zihnon și Nevrocopion; Diacon Visarion Komozia;

Patriarhia Alexandriei și a toată Africa: Înalț Prea Sfințitul Petros, Mitropolit de Axomis;

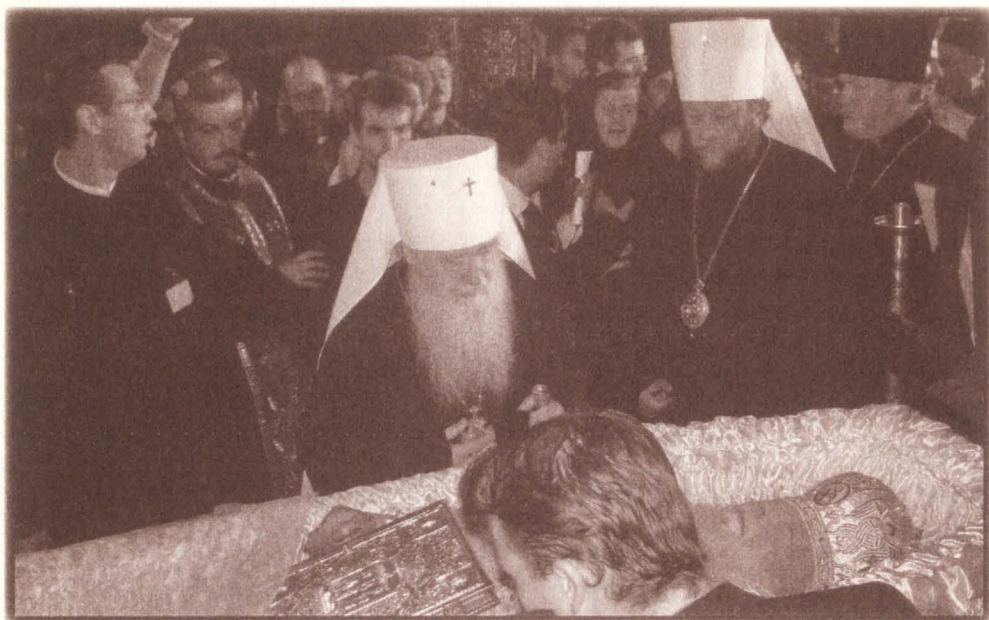
Patriarhia Antiohiei și a întregului Orient: Prea Sfințitul Niphonos, Episcop de Philipopolis;

Patriarhia Ierusalimului: Înalț Prea Sfințitul Theophanis, Arhiepiscop de Gerasa și Exarh al Sfântului Mormânt.

Patriarhia Moscovei și a toată Rusia: Înalț Prea Sfințitul Juvenalie, Mitropolit de Krutetk și Kolomna; Înalț Prea Sfințitul Vladimir, Mitropolit al Chișinăului; Preot Nicolae Balașov, consilier la Departamentul pentru Relații Externe; Diacon Serghie Kuksov; Preot Vadim Gheibaș, secretar;

Patriarhia Sârbă: Prea Sfințitul Vasile, Episcop de Srem; Prea Sfințitul Luchian, Episcop de Buda și administrator al Eparhiei Sârbe de Timișoara; Preot Prot. Vladimir Marcovici; Preot Dositei;

Patriarhia Bulgară: Înalț Prea Sfințitul Neofit, Mitropolit de Ruse; Înalț Prea Sfințitul Ilarion, Mitropolit de Durostorum; Prea Sfințitul Naum, Episcop de Agatonitsa; Prot. Ivanov; Preot Petăr Totev;

Înalt Prea Sfințitul Juvenalie, Mitropolit de Krutetk și Kolomna, alături de Înalt Prea Sfințitul Vladimir, Mitropolitul Chișinăului, adânc îndurerați de moartea Părintelui Patriarh Teoctist

Prea Fericitul Chrystof, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al ținuturilor Cehiei și al Slovaciei, aducând un ultim omagiu Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

Biserica Ortodoxă a Ciprului – Noua Justiniana: Înalt Prea Sfințitul Isaia, Mitropolit de Tamassos și Oreina; Diacon Eraclidios Kleanthous.

Biserica Ortodoxă a Greciei: Înalt Prea Sfințitul Hrisostom, Mitropolit de Peristerion; Prea Sfințitul Ioannis, Episcop de Termopile; Dimitrios Furlemadis.

Biserica Ortodoxă a Albaniei: Prea Fericitul Anastasios, Arhiepiscop de Tirana, Durres și a toată Albania, Prea Sfințitul Nicolae, Episcop de Kruje;

Biserica Ortodoxă a Poloniei: Înalt Prea Sfințitul Abel, Arhiepiscop de Lublin și Chelm; Preot Petru Kasimski.

Biserica Ortodoxă din ținuturile Cehiei și din Slovacia: Prea Fericitul Chrystof, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al ținuturilor Cehiei și al Slovaciei; Prea Sfințitul Tichon, Episcop Vicar; Preot Cristian Popescu.

Biserica Ortodoxă a Finlandei: Prea Sfințitul Arsenie de Joensu, Episcop Vicar.

Biserica Ortodoxă din America (OCA): Prea Sfințitul Irineu Duvlea, Episcop de Dearborn Heights și Vicar de Detroit; Diacon Sebastian Dumitrașcu.

Reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe Orientale

Biserica Ortodoxă din Armenia (Ecimiadzin): Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Dirayr Mardikian – Biserica Armeană din România; Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Grigoris Buniatyan – Biserica Armeană din Ucraina; Preot Zareh Aznavourian – București;

Catolicosatul Armean al Ciliciei (Liban): Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Gomidas Ohanian; Prea Sfințitul Episcop Khoren Doghramadjian;

Biserica Ortodoxă Coptă: Prea Sfințitul Episcop Damian al Germaniei; Prea Sfințitul Episcop Anghelos din Marea Britanie;

Biserica Ortodoxă Etiopiană: Sanctitatea Sa Abuna Paulos – Patriarhul Bisericii Ortodoxe din Etiopia; Înalt Prea Sfințitul Gerima – Arhiepiscop de Ierusalim; Diac. Mulugeta Bekele.

Biserica Ortodoxă Asiriană a Răsăritului: Prea Sfințitul Mar Odisho Oraham – Episcop de Europa; Rev. Stephen Turkhan.

Reprezentanți ai unor Biserici creștine

Biserica Romano-Catolică (Vatican): Eminența Sa Cardinalul Walter Kasper – Președintele Consiliului Pontifical pentru Unitatea Creștinilor (CPUC); Excelența Sa Monseniorul Brian Farrel – Secretarul CPUC; Excelența Sa Monseniorul Jean-Claude Perisset – Nunțiu Apostolic la București;

Biserica Anglicană: Rt Rev'd Christopher Chessun – Episcop de Woolich; Rev'd Martin Jaques – apocrisiarh, capelan al bisericii anglicane din București; Dr. John Barker, biserica anglicană din București;

Reprezentanți ai Organizațiilor internaționale intercreștine

Consiliul Mondial al Bisericilor (CMB): Preot prof. univ. dr. Ioan Sauca.

Conferința Bisericilor Europene (KEK): Venerabilul dr. Collin Williams – Secretar General KEK; Preot prof. univ. dr. Viorel Ioniță;

Alți invitați de peste hotare

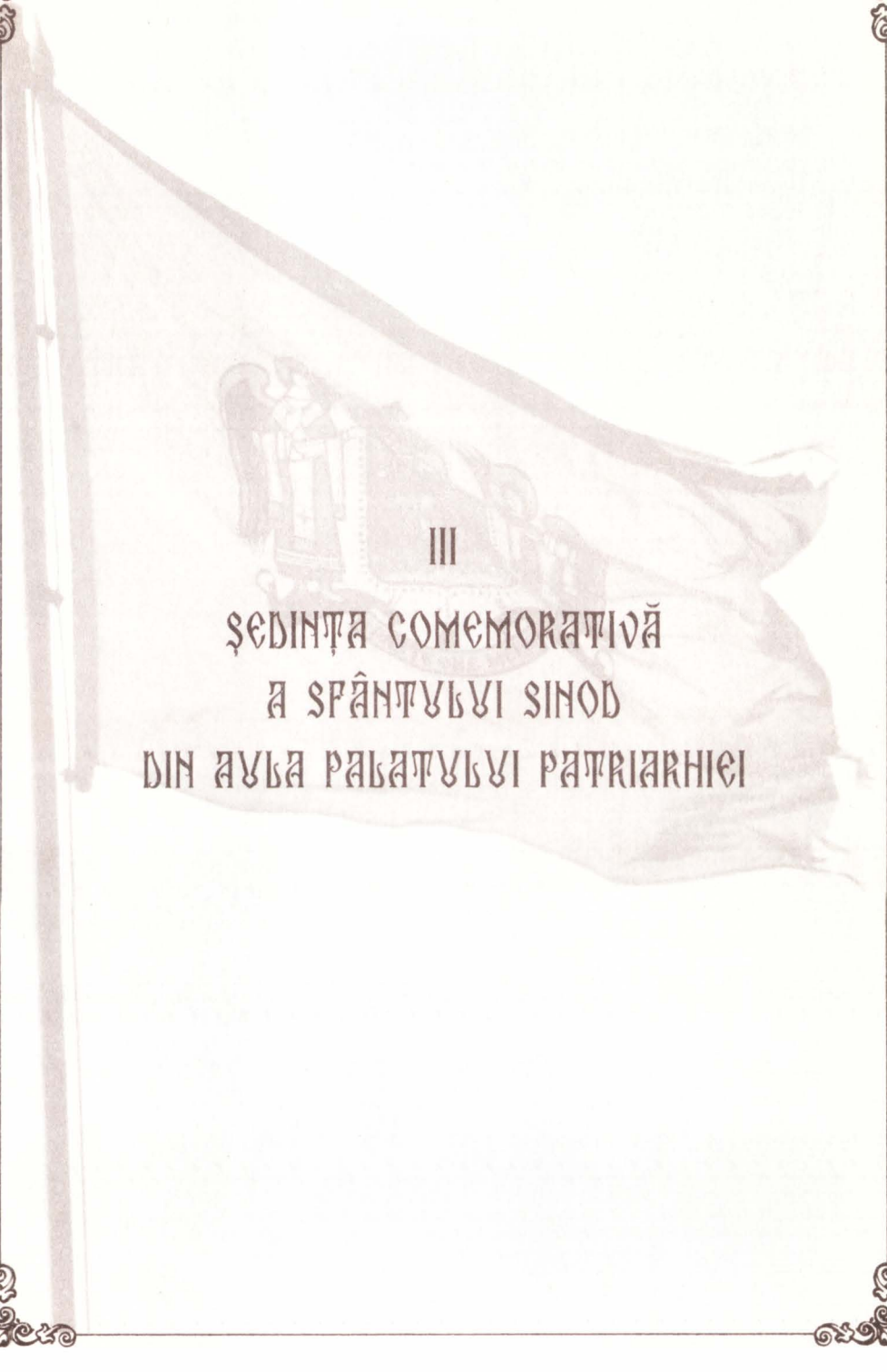
Monsenior Antonio Matiazzo, Arhiepiscop de Padova

Monsenior Albert Rauch, preot catolic

Domnul Mathias Henn.

Preot romano-catolic Richard Escudier din Paris.

III
ȘEDINȚA COMEMORATIVĂ
A SFÂNTULUI SINOD
DIN AVLA PALATULUI PATRIARHIEI

*Membrii participanți la ședința comemorativă a Sfântului Sinod
din Aula Palatului Patriarhiei – 3 august 2007*

Ședința comemorativă a Sfântului Sinod din Aula Palatului Patriarhiei

In ziua de vineri, 3 august, ora 9,30, în Aula Palatului Patriarhiei s-a desfășurat, sub președinția Înalt Prea Sfințitului Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh, Ședința Comemorativă a Sfântului Sinod de omagiere a personalității fericitului întru adormire Patriarhul Teoctist, la care au luat parte: membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reprezentanții autorităților de stat centrale și locale, delegați ai Bisericilor Ortodoxe surori, ai Bisericilor creștine și ai organizațiilor internaționale intercreștine, reprezentanții Cultelor din România, reprezentanți ai Academiei, învățământului și ai altor instituții de cultură, membrii Consiliului Național Bisericesc, membrii Consiliului Eparhial ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, membrii Permanenței Consiliului Național Bisericesc și ai Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, reprezentanții instituțiilor de învățământ teologic din Mitropolia Munteniei și Dobrogei (facultăți și seminarii), protopopii din Arhiepiscopia Bucureștilor, stareții mănăstirilor și schiturilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, membri ai Corpului diplomatic acreditat în România, rude ale Părintelui Patriarh Teoctist și alți invitați.

După rugăciunea *Împărate ceresc*, rostită de Prea Sfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar Patriarhal, Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și Locțiitor de Patriarh, a deschis ședința, spunând următoarele cuvinte:

Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și Locțiitor de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, prezidând ședința comemorativă dedicată cinstirii Părintelui Patriarh Teoctist

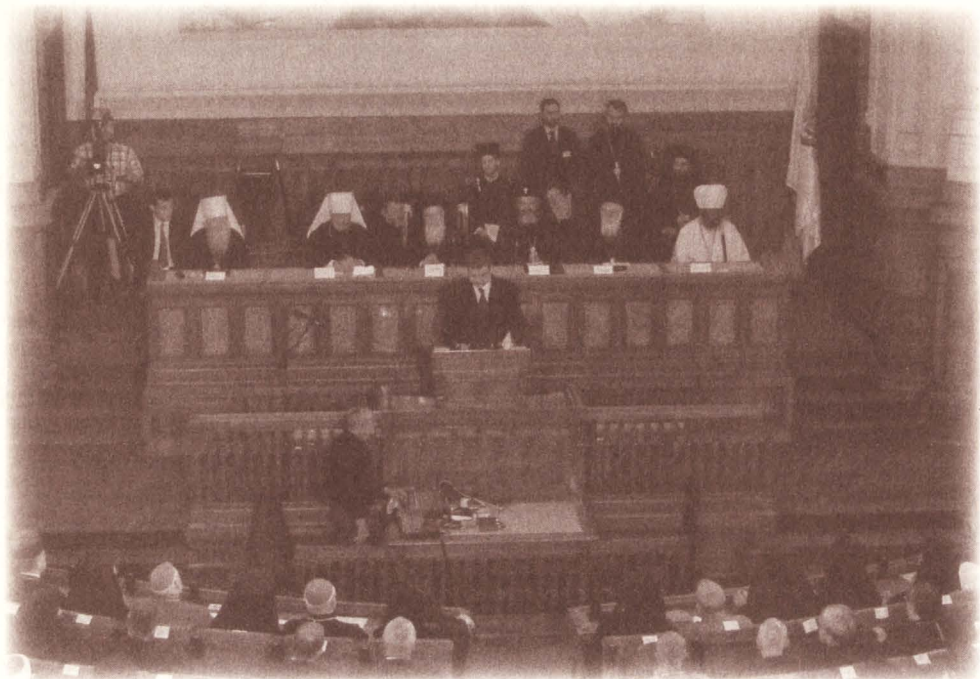
*„Sanctitatea Voastră,
Prea Fericitirile Voastre,
Înalt Prea Sfințiile Voastre,
Prea Sfințiile Voastre,
Domnule Președinte al Senatului,
Domnilor senatori și deputați,
Domnilor miniștri,
Domnilor și Excelențele Voastre, reprezentanți ai altor Biserici și Culte,
Distins corp diplomatic,
Prea Cuvioși și Prea Cucernici Părinți,
Stimați auditori,*

Comemorarea și omagierea personalității Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ca urmare a trecerii sale la viața veșnică în ziua de 30 iulie 2007, ne-a adunat astăzi în această Aulă a Palatului Patriarhiei. Vă mulțumim tuturor pentru că sunteți alături de Biserica Ortodoxă Română în aceste zile de doliu și ne transmiteți mesaje de condoleanțe din partea Dumneavoastră și a instituțiilor pe care le reprezentați. Condoleanțele primite deja până acum din partea multor Culte, insituții de stat și persoane particulare din România și din străinătate ne arată ce sentimente a cultivat Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în relația sa cu persoane și cu popoare diferite.

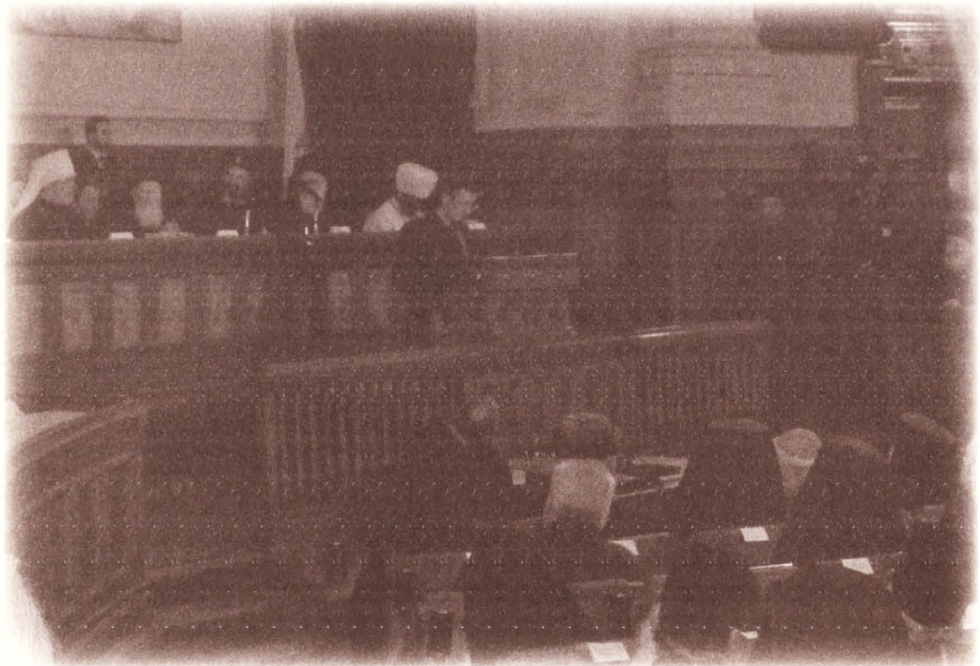
Acum avem la dispoziție o oră și 30 de minute pentru a asculta sau primi mesajele principalilor demnitari ai Statului român, ale Bisericilor surori, ale altor Biserici, precum și ale unor organisme internaționale creștine. În acest sens, Înalt Prea Sfințitul Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, din Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, va explica modul și ordinea citirii mesajelor delegațiilor oficiale“.

Luând cuvântul, Înalt Prea Sfințitul Nifon, Arhiepiscop al Târgoviștei, a arătat:

„Vom asculta, mai întâi, mesajele demnitarilor Statului român, după care, în ordinea dipticelor panortodoxe, vom asculta mesajele de condoleanțe din partea tuturor Bisericilor Ortodoxe participante la această ședință comemorativă a Sfântului Sinod, apoi, din partea celorlalte Biserici cu care Biserica Ortodoxă Română, personal Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a avut relații menite să promoveze unitatea și buna înțelegere între toți oamenii, și desigur, din partea organizațiilor ecumenice internaționale“.

Theodor Baconsky, consilier prezidențial pentru cultură și culte

Adrian Iorgulescu, ministrul Culturii și Cultelor

Mesajul Președintelui României, Excelența Sa, domnul Traian Băsescu, prezentat de către consilierul prezidențial pentru cultură și culte, domnul Theodor Baconsky:

„În numele Statului român doresc să aduc un pios omagiu Prea Fericitului Teoctist, celui care a fost peste douăzeci de ani patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, personalitate venerabilă a lumii creștine și părinte spiritual al românilor ortodocși.

Cu experiența anilor de arhierie în mari centre episcopale și mitropolitane ale țării, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat asupra sa greutățile unui timp potrivnic Bisericii și credinței. În fața opresiunii și a terorii a rezistat și a lucrat cu înțelepciune pentru binele celor păstoriți, slujirea sa fiind o continuă încercare a discernământului duhovnicesc. Profund cunoscător al culturii vechi românești, Patriarhul Teoctist a crezut cu toată sinceritatea în solidaritatea de destin a Bisericii Ortodoxe Române cu țara, în capacitatea Bisericii de a oferi românilor de pretutindeni unitatea spirituală și comuniunea reală spre care aspiră.

Dumnezeu a rânduit ca vocația și înalta sa misiune de întâistătător să se împlinească, mai ales, în timp libertate, când Biserica pe care o călăuzea a trebuit să răspundă provocărilor unui nou ciclu istoric.

Ne vom aminti mereu de momentele sărbătoare pentru milioane de creștini ale întâlnirii sale cu Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, împreună cu care a scris o pagină plină de speranță în istoria căutării unității. Prea Fericitul Teoctist a simbolizat deschiderea ecumenică a Bisericii Ortodoxe Române, dorința profundă de conclucrare a acesteia cu alte Biserici creștine. Mesajul său de fraternitate este testamentul spiritual pe care ni l-a lăsat în pragul celei de A III-a Adunări Ecumenice Europene.

Am hotărât decorarea post-mortem a Prea Fericitului Părinte Teoctist cu cel mai înalt ordin al României pentru a manifesta delina prețuire pe care poporul nostru o arată față de întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Cred că trecerea pământească a Părintelui Patriarh Teoctist a stat sub semnul cuvintelor Apostolului Pavel: credință, iubire, răbdare.

Dumnezeu să-l odihnească!“

Mesajul Primului Ministru al României, domnul Călin Popescu Tăriceanu, prezentat de domnul Adrian Iorgulescu, ministrul Culturii și Cultelor:

„Împărtășim în aceste momente de regret profund o puternică solidaritate națională, odată cu trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

În numele Guvernului României doresc să exprim porfundul nostru regret pentru imensa pierdere a Bisericii Ortodoxe Române, a milioanelor de credincioși ortodocși. România a pierdut una dintre personalitățile cele mai luminoase, un om de mare înțelepciune, care a iubit întotdeauna țara și Biserica mai presus decât orice interes personal.

Viața Părintelui Patriarh Teoctist este o mărturie de ceea ce înseamnă slujirea Bisericii și a neamului. A marcat cu personalitatea sa istoria contemporană a Bisericii Ortodoxe Române și, în general, contextul vieții religioase a societății românești.

A fost un promotor consecvent al relației strânse între credința apostolică primită de la înaintașii săi și istoria neamului românesc. A reușit cu înțelepciune și viziune să îmbine mărturisirea valorilor tradiției ortodoxe cu realitatea evoluției României în procesul integrării în structurile europene pe parcursul devenirii ei ca membră a Uniunii Europene.

A reușit prin stăruință și inițiativă să întărească responsabilitatea noastră a tuturor, de a ridica patrimoniul cultural și spiritual românesc în cadrul familiei europene.

Patriarhul Teoctist a dovedit cu prisosință darul de a fi un patriarh adevărat și un factor de echilibru în păstrarea unității bisericești. A fost un fiu al poporului și a rămas mereu apropiat de frământările și nevoile acestuia, având puterea de a asculta și de a trăi bucuriile și suferințele credincioșilor, asumându-și cu inimă de părinte neputințele tuturor.

De-a lungul slujirii sale, Părintele Patriarh Teoctist a dezvoltat o impresionantă activitate pastoral-misionară. În anii de după decembrie 1989, această activitate a cunoscut o dinamică deosebită. S-au înființat mai multe eparhii în țară și în străinătate, s-au construit numeroase biserici, s-au făcut multiple lucrări de restaurare a monumentelor istorice bisericești, s-a creat cadrul pentru asigurarea asistenței religioase în spitale, unități militare, școli, penitenciare, s-a dezvoltat într-un mod semnificativ activitatea de asistență socială a Bisericii Ortodoxe Române.

Guvernul a sprijinit multe din aceste lucrări inspirate și îndrumate de Patriarhul Teoctist, iar roadele acestor lucrări se regăsesc în folosul comunităților locale și au o importantă valoare socială și educativă.

În mod esențial, Părintele Patriarh Teoctist a contribuit la intensificarea dialogului ecumenic. Prin structură și prin felul său de a fi a dovedit o reală deschidere spre dialogul ecumenic și, în același timp, mărturisind cu convingere valorile profunde ale Ortodoxiei românești și universale.

Ca mărturie sugestivă în activitatea ecumenică rămâne întâlnirea istorică dintre Papa Ioan Paul al II-lea și Patriarhul Teoctist, fiind prima primire a unui Papă într-o țară majoritar ortodoxă.

Prin felul exemplar de slujire, Părintele Patriarh Teoctist a întruchipat voinea și vocația tradiției românești în istoria actuală a Bisericii Ortodoxe.

Ca prim-ministru am avut prilejul de a-l întâlni și de a discuta cu Părintele Patriarh, înțelept, sfântos, cu un simț de observație extraordinară, am găsit de fiecare dată în privirea sa afecțiunea și dorința de a face bine semenilor săi.

Am învățat din îndemurile sale cât de importantă este apropierea sufletească de oameni, mai ales, de cei nevoiași. Fiecare întâlnire cu Părintele Patriarh a însemnat un îndemn de a ne respecta și de a ne ajuta aproapele, de a respecta și sprijini cu toată dăruirea pe toți românii.

Vom păstra acest îndemn ca o taină spirituală de mare preț.

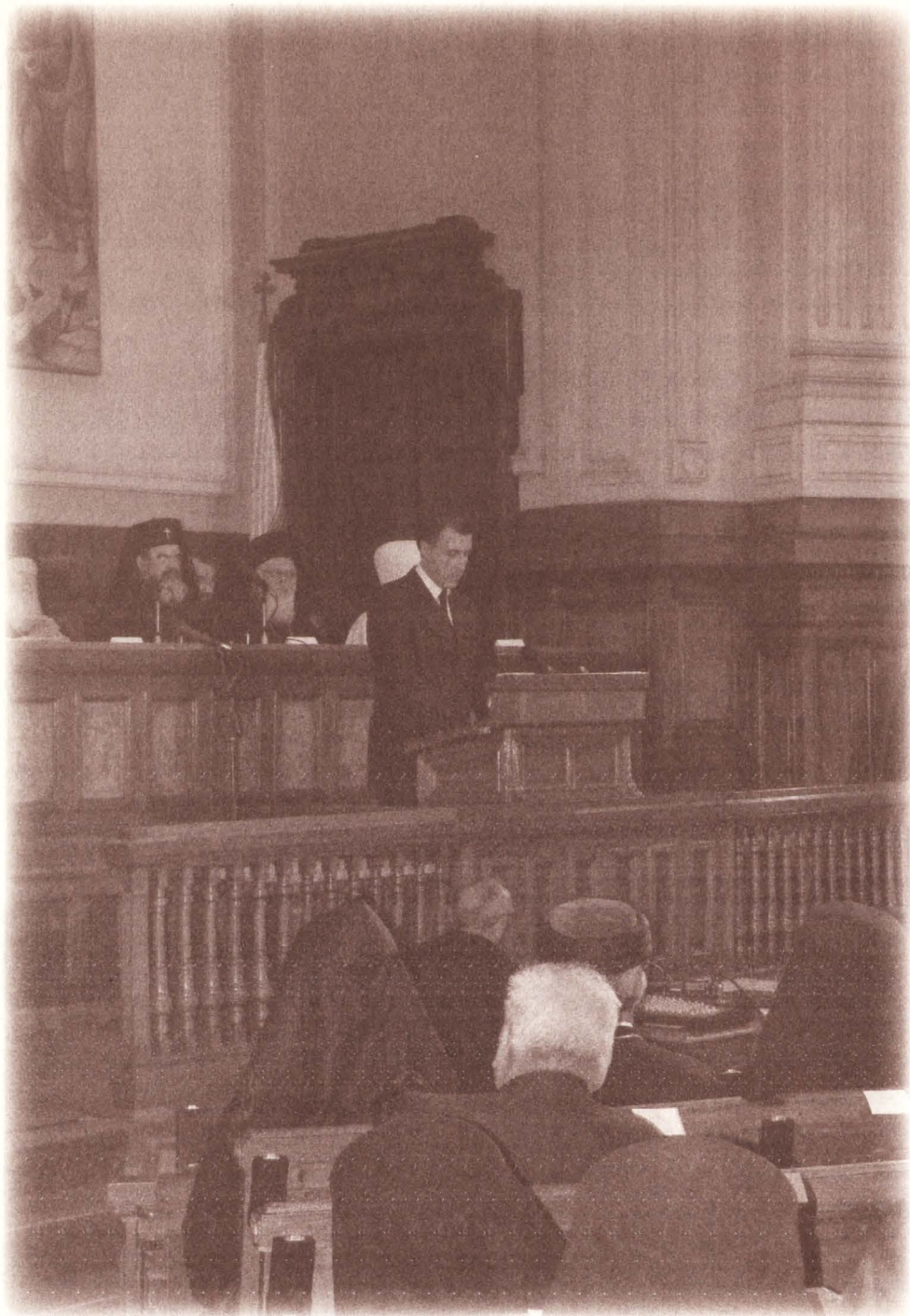
Fie ca Bunul Dumnezeu să-l odihnească, să-l primească în Împărăția Sa veșnică și noi să-i purtăm vrednică pomenire!"

Mesajul Majestății Sale Regele Mihai, prezentat de Altețea Sa, Principele Radu:

„A plecat la cele veșnice al V-lea Patriarh al Bisericii noastre. Cu adâncă părere de rău pentru pierderea pe care o încearcă întreaga Biserică Ortodoxă Română și milioanele de creștini români, aduc omagiul memoriei Patriarhului, rugându-ne la Domnul să-i așeze sufletul în pace alături de predecesorii lui, Miron, Nicodim, Justinian și Iustin.

Am fost contemporanul tuturor acestor lideri creștini ai neamului nostru. Fiecare dintre ei au avut de ținut piept unor vremuri unele mai grele decât celelalte. Ca și Biserica Ortodoxă, Casa Regală a avut în ultima jumătate a secolului trecut durerea de a nu putea opri sfărâmarea mândriei și identității naționale.

Familia noastră și cu mine suntem alături de toți cei care varsă astăzi o lacrimă pentru Părintele Patriarh Teoctist și cerem luarea aminte la importanța pe care credința strămoșească o are în România de astăzi. Odihnească-se în pace!"

Altețea Sa, Principele Radu

Mesajul Domnului Academician Ionel Haiduc, președintele Academiei Române:

„Academia Română deplânge plecarea în lumea dreptilor (dintre noi) a unui distins membru de onoare al său, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, și aduce un pios omagiu personalității sale.

Prezența în Academie a Prea Fericitului Patriarh Teoctist aducea un suflet de înțelepciune și pace, făcea puntea între știință și credință, între minte și suflet, slujindu-le pe amândouă. Cuvântul său, rostit cu un inegalabil farmec, era ascultat cu mult respect. Era nu numai cuvântul unui om al Bisericii, ci și al unui om de largă cultură, cu bogate cunoștințe, prețuit mult între membri Academiei.

Prin plecare dintre noi a Prea Fericitului Patriarh Teoctist, în Academia Română rămâne un gol care cu greu va putea fi ocupat. Academia Română pierde nu numai un membru de onoare, ci și un sfătuitor, un înțelep a cărui lipsă va fi mult resimțită. Numele său nu va fi uitat.

Dumnezeu să-l odihnească și să-l așeze în lumea dreptilor!“

Mesajul Domnului Academician Mihai Cimpoi, președintele Academiei de Științe de la Chișinău (Republica Moldova):

„Aduc mesajul de condoleanțe din partea oamenilor de cultură din Basarabia, din partea tuturor românilor de acolo care l-au iubit și l-au prețuit.

Prea Fericitul Părinte Teoctist a rostit permanent rugă pentru octoirarea românilor din Basarabia și a susținut actul reactivării Mitropoliei Autonome a Basarabiei, care acum funcționează la Chișinău. A fost un model de slujire a credinței, culturii, Bisericii și limbii române. Prea Fericitul Părinte Teoctist a susținut cele mai importante manifestări culturale și religioase care s-au organizat la Chișinău și în alte localități.

Îi rămânem datori pentru această iubire. Românii basarabeni l-au considerat părinte spiritual și rămâne în continuare un părinte spiritual al românilor de acolo.

Dumnezeu să-l odihnească în pace cu dreptii!“

Mesaje ale reprezentanților Bisericilor Ortodoxe surori

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Petros de Axomis, reprezentantul Patriarhiei Alexandriei și a toată Africa:

*Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Petros de Axomis,
reprezentantul Patriarhiei Alexandriei și a toată Africa*

„Iată cu adevărat un israelit întru care nu este vicieșug. De aceea este mare durerea Preasfintei Biserici Române, care a pierdut pe fericitul întru adormire Patriarh Teoctist, părintele duhovnicesc și călăuzitorul ei, întăstătorul îndelungat în zile cu inima largă, deschisă tuturor și lucrătorul în via Domnului, dedicat până la ultima suflare împlinirii apostoliei sale sacre. Cel care peste 20 de ani a păstorit bineplăcut lui Dumnezeu, fără să precupețească nici un efort, turma cuvântătoare a Bisericii României, încărcat de zile s-a mutat la Domnul. Noi, adunați de la marginile lumii la cinstitul lui trup, înălțăm rugăciuni și cu umilință cădem la Preabunul Dumnezeu, cerându-i să-i așeze fericitul suflet acolo unde dreptții se odihnesc.

Fericitul întru adormire Patriarhul Teoctist a fost o personalitate de excepție în Biserică. Avea simplitatea măreției și măreția simplității. Era deschis, sincer, îngăduitor, răbdător și foarte prietenos. A fost ales ca urmaș al fericitului întru pomenire patriarh Iustin, în vremuri de restriște, vremuri de mucenicie pentru Ortodoxia din România. El a păstorit Biserica cu abnegație în timpuri grele, a cucerit inimile și a dobândit dragostea, respectul și atașamentul turmei care de Dumnezeu i-a fost încredințată spre patriarhală arhipăstorie. Mulțumită dragostei arătate, numele său s-a aflat pe buzele tuturor, nu numai între ortodocși, dar și între credincioși de alte confesiuni și de alte religii. La toate întâlnirile interreligioase internaționale și interortodoxe, Patriarhul Teoctist a luat parte întotdeauna cu mare atenție, cu toată dragostea, cu mult interes și devotament real pentru împlinirea vrierii lui Dumnezeu, pentru mântuirea și iubirea între toți oamenii, pentru realizarea dreptății, păcii și buneii înțelegeri propovăduite de Domnul nostru Iisus Hristos.

Preasfânta Biserică a Alexandriei și Prea Fericirea Sa Teodoros al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, se fac părtași durerii și doliului Bisericii Ortodoxe Române care-și plânge pierderea întăstătorului. Cuvântul lui de suflet ziditor, lupta lui cea bună, etosul și viața lui să-i păstreze nemuritoare amintirea în sufletele noastre.

Veșnica lui pomenire!“

Prea Sfințitul Părinte Episcop Niphonos de Philipopolis, reprezentantul Patriarhiei Antiohiei și a întregului Orient:

„În numele Prea Fericitului Patriarh al Antiohiei și al întregului Răsărit, Ignatie al IV-lea, am vrea să transmitem Dumneavoastră și întregii Biserici Ortodoxe Române durerea și suferința pe care o simțim. Când a auzit de ves-

*Prea Sfințitul Părinte Episcop Niphonos de Philipopolis,
reprezentantul Patriarhiei Antiohiei și a întregului Orient*

tea cea tristă, Prea Fericitul Ignatie al IV-lea a spus: «Am pierdut un uriaș al Bisericii Ortodoxe, dar am câștigat un sfânt în rai pentru Biserica noastră». În numele lumii arabe vrem să vă transmitem că noi toți simțim același lucru, aceeași durere și vrem să vă transmitem Dumneavoastră tuturor sentimentele noastre. «

Înalt Prea Sfințitul Părinte Arhiepiscop Theophanis de Gerasa și Exarh al Sfântului Mormânt, reprezentantul Patriarhiei Apostolice a Ierusalimului:

„Mutarea la Domnul a Patriarhului Românei, Teoctist, cel îndelungat în zile, constituie un fapt care s-a făcut cunoscut în întreaga Biserică și în toată lumea. De aceea, toate Bisericile Ortodoxe locale participă, într-un cuget și o simțire, la marea sa slujbă de înmormântare, dând mărturie că pururea pomenitul patriarh s-a mutat din moarte la viață împlinit cu mari realizări în chivernisirea Bisericii sale. Moartea și învierea Domnului nostru Iisus Hristos în Iersalim arată calea spre adevăr și viață până la marginile pământului și până la sfârșitul veacurilor. Cu această încredințare, Preasfânta Biserică a Ierusalimului participă, prin delegația sa, la doliul și durerea Preasfintei Biserici Române, acum, când ne despărțim de pururea pomenitul Patriarh Teoctist, bunul, vrednicul și marele ei păstor. Totodată, la Preasfântul și de viață primitor Mormânt al Mântuitorului nostru, la Ierusalim, ea se roagă fierbinte pentru odihna fericitului său suflet în latura celor vii, împreună cu cei drepti. Preasfânta Biserică a Ierusalimului cere Domnului să arate urmaș vrednic de fericitul întru adormire Patriarh Teoctist, care să slujească poporul român binecuvântat și să aducă roade bogate în domeniul împreună-lucrării nu numai cu Bisericile Ortodoxe, dar și cu cei de aproape și cu cei de departe în duhul cel bun, drept, sfințitor al dreptei credințe. Amin!“

Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitropolit Juvenalie de Krutički și Kolomna a prezentat mesajul Sanctității Sale Alexei II, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia:

„Delegația Bisericii Ortodoxe Ruse prezintă în această zi condoleanțele sale Bisericii Ortodoxe Române și poporului frate român din partea Bisericii Ortodoxe Ruse și a poporului rus. Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei și a toată Rusia a transmis epistola sa personală Înalt Prea Sfințitului

*Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitropolit Juvenalie
de Krutițki și Kolomna, reprezentantul Sanctității Sale Alexei II,
Patriarhul Moscovei și a toată Rusia*

Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh, și Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Înalt Prea Sfinția Voastră,

Dragi frați Arhieri,

Tristețea și sentimentele unei mari pierderi au lovit Patriarhia Română, iar împreună cu aceasta toată lumea ortodoxă. Biserica Ortodoxă Rusă, de asemenea, deplinge această pierdere. Ne luăm rămas bun de la un drag confrate și prieten.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, vrednic lucrător în câmpul lui Hristos, a proclamat cu vrednicie cuvântul adevărului dumnezeiesc în Biserica Ortodoxă Română și a păstorit cu fermitate, spre mântuire, mulțimea de credincioși români timp de 21 de ani.

Slujirea Prea Fericirii Sale a început în timpurile grele ale puterii de stat opresive, care conducea în conformitate cu ideologia ateistă. În această vreme de ispită și asuprire, viitorul patriarh s-a dovedit credincios lui Dumnezeu, fidel Bisericii și autentic martor al lui Iisus Hristos. După trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Patriarh Iustin, Prea Fericitul Teoctist a fost cel chemat de Domnul să poarte greutatea slujirii de Întâistătător și fără a se clătina a luat pe umerii săi soarta Ortodoxiei din țara sa natală.

Atunci era greu să presupui că în curând România va avea parte de schimbări politice și sociale radicale, iar Prea Fericitul a avut de suferit tot felul de încercări și toate grele. Atunci când stihiile tulburărilor politice ajungeau să se atingă de viața bisericească, Prea Fericitul Părinte Patriarh a preferat cu hotărâre să piardă personal, doar pentru ca lucrarea lui Dumnezeu să nu fie oprită, și asemenea Proorocului Iona a fost gata să se jertfească pe sine pentru ca marea involburată a patimilor politice să-și „potolească urgia ei“ (Iona 1, 15) și să nu amenințe corabia Bisericii cu scufundarea. Numai că poporul român cel iubitor de Dumnezeu și întreaga lume ortodoxă au văzut în persoana Prea Fericitului Teoctist cel mai bun exemplu al păstorului bun după Evanghelie, cu inimă bună, care „își pune viața pentru oi“ (Ioan 10, 11) și care este în orice timp fidel lucrării divine. Biserica Ortodoxă Română a văzut în viața Prea Fericitului o mărturie clară a faptului că anume el trebuie să stea la cârma ei și de atunci încolo. Viitoarea slujire a Prea Fericitului a demonstrat că această gândire a fost dreaptă.

Patriarhul Teoctist a fost cu adevărat un patriarh popular. Păstoriții, rămași acum orfani de păstorul lor, întotdeauna i-au răspuns cu dragoste și adânc respect. În multe privințe, datorită acestui fapt, Prea Fericitul a reușit să realizeze, în anii de slujire ca Întâistătător, atât de multe pentru renașterea spirituală a țării.

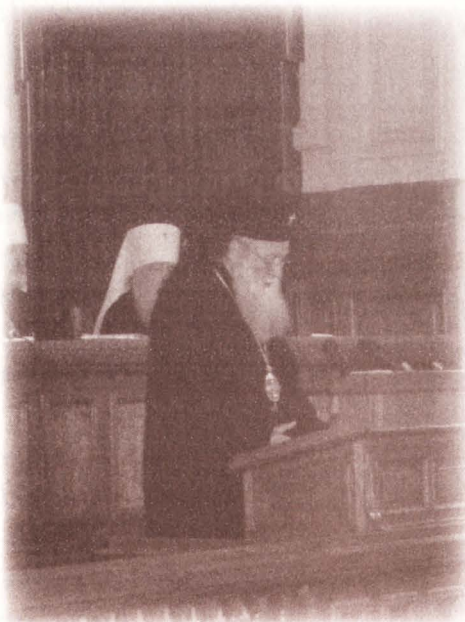
O dată cu acestea, Prea Fericitul întru adormire Patriarh a avut grijă nu numai de România natală, ci și de soarta Ortodoxiei din întreaga lume, de coabitarea frățească a popoarelor lumii. Procesul globalizării, care este însoțit adeseori de apariția urii și a dușmăniei, demonstrează mult mai clar că la acordul comun se poate ajunge doar pe calea dialogului, a dorinței sincere de a te înțelege cu celălalt. Patriarhul Teoctist știa acest lucru foarte bine și a depus multe eforturi pentru construirea unei lumi interconfesionale și interreligioase, pentru dezvoltarea dialogului între civilizații și culturii. În acest context a obținut mult, reprezentând Biserica sa la un nivel înalt internațional, apărând în același timp valorile credinței ortodoxe. Prea Fericitul Teoctist a fost pentru totdeauna o personalitate marcantă și distinsă la ședințele Conferinței Bisericilor Europene, dar și în cadrul altor întâlniri interbisericești și interreligioase, unde ne-am întâlnit de mai multe ori. Ultima noastră întâlnire frățească a avut loc acum un an, la Moscova, când Prea Fericitul a participat activ la Întrunirea Mondială a liderilor religioși.

Soarta Bisericilor Rusă și Română din secolul XX a fost asemănătoare: ambele au trecut prin timpuri de grele încercări, ca pe Golgota, și au ajuns la Înviere. Adormitul patriarh vorbea despre aceasta la Moscova, în anul 2000, atunci când am slujit împreună cu întâistătătorii și reprezentanții Bisericilor Ortodoxe și am sfințit în mod solmen catedrala renăscute Hristos Mântuitorul. Am fost solidari și în neazuri și în bucurii, trăgându-ne seva din unitatea noastră. Dacă forțele exterioare, nebisericești, au avut tendința de a întuneca înțelegerea noastră bisericească. Noi am știut întotdeauna că în inima fratelui și prietenului nostru drag nu se regăsesc astfel de gânduri.

Luându-ne rămas bun astăzi de la Prea Fericitul Teoctist, care se duce pe calea întregii lumi, nu ne vom îndoi că un astfel de slujitor fidel și râvnitor al Domnului va primi daruri bogate în Împărăția lui Dumnezeu. Fie ca Dumnezeu să-i odihnească sufletul în locașurile dreptilor, iar noi să-i dăm confratelui și slujitorului nostru drag ultima sărutare“.

*Prea Sfințitul Părinte Episcop
Vasile de Srem*

*Înalt Prea Sfințitul Părinte
Mitropolit Neofit de Ruse*

Prea Sfințitul Părinte Episcop Vasile de Srem, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Sârbe:

„Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle și întreaga Biserică Ortodoxă Sârbă, cu adâncă tristețe în suflet, împărtășește durerea Bisericii Ortodoxe Române și a poporului român, monahilor și preoților, prin greuă pierdere a trecerii la cele veșnice a Întâistătorului său, ierarh, patriarh Teoctist. Biserica Ortodoxă Sârbă soră dorește ca Biserica Ortodoxă Română să înalțe din sânul său un vrednic urmaș al adormitului întru fericire Patriarh Teoctist, care va conduce corabia Bisericii Ortodoxe Române cu multă înșelepciune și pricepere, spre bucuria și mândria întregii Ortodoxii.

Biserica Ortodoxă Sârbă înalță rugăciuni fierbinți Dătătorului de viață ca pe adormitul întru fericire Părintele Patriarh Teoctist să-l așeze în corturile Sale luminate. Odihnească-se în pace și veșnică să-i fie pomenirea adormitului întru fericire Patriarh Teoctist.“

Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitropolit Neofit de Ruse prezintă mesajul Sanctității Sale Maxim, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Bulgare:

„În numele Bisericii Ortodoxe Bulgare și în numele meu personal, vă rugăm să primiți sincere condoleanțe la

acest moment neașteptat al plecării dintre noi a Întâistătătorului vostru, Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, pentru care în duh de rugăciune împărtășim durerea întregului cler și credincioși, fii duhovnicești ai Bisericii Ortodoxe Române surori și a întregii Ortodoxii.

Smerenia noastră împreună cu Înălții Prea Sfințiți Arhierei ai Sfântului Sinod nu vom uita niciodată pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist pentru modestia și bunăcuviința sa pentru dăruirea și lupta sa permanentă în unității canonice și bisericești și necontenita desăvârșire întru Hristos a Sfinței Biserici Ortodoxe Române și a binecredinciosului și prietenului nostru popor român.

Înălțăm sfinte rugăciuni Atotputernicului Dumnezeu să odihnească sufletul lui în pace în ceata dreptilor“.

*Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitropolit
Isaia de Tamassos și Oreina*

Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitropolit Isaia de Tamassos și Oreina, reprezentantul Bisericii Ortodoxe a Ciprului:

„La ceasul trecerii la Domnul a Părintelui Patriarh Teoctist, Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, Biserica Apostolică Autocefală din Cipru adresează sincere condoleanțe și aduce călduroase omagii Sfântului Sinod, clerului și poporului binecredincios din România.

Adormitul întru fericire Patriarh Teocist a păstorit 21 de ani bineplăcut lui Dumnezeu și cu fierbinte dragoste de Dumnezeu, Biserica lui Hristos din România. El a fost o personalitate și un con-

ducător bisericesc care s-a bucurat de prestigiu internațional, întrucât s-a făcut cunoscut, respectat și profund apreciat atât de cei de aproape, cât și de cei de departe. Patriarhul Teoctist s-a dăruit cu toate forțele sale progresului și bunăstării duhovnicești a turmei sale, mai ales în situațiile grele din punct de vedere politic prin care a trecut Biserica Română. Totodată, el a acordat atenție deosebită împreună-lucrării cu celelalte Biserici și confesiuni, strângerii relațiilor interortodoxe și promovării dialogului teologic.

Expresie concretă a aspirațiilor sale în acest domeniu a constituit-o și vizita făcută Bisericii Ortodoxe a Ciprului, în anul 1996. Motivul principal al acestei vizite a fost consolidarea relațiilor frățești între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ciprului, iar unul dintre bogatele roade ale acesteia a fost trimiterea unor preoți din România care să slujească și să păstorească pe românii aflați în Cipru. În virtutea celor stabilite cu prilejul acelei vizite, acești preoți s-au bucurat și se bucură de tot sprijinul din partea Bisericii Ortodoxe a Ciprului.

În ceea ce privește problema națională a Ciprului, Fericitul întru adormire Patriarh Teoctist a fost unul dintre cei mai fervenți susținători ai drepturilor poporului cipriot, pe care l-a susținut și pentru care a mijlocit atât în țară, cât și în străinătate.

Desigur, plecarea dintre noi a celui «încărcat de zile» ne aduce în sufletel mahnire și durere.

Cu toate acestea, Domnul, Care știe mai bine decât oricine și chivernisește ceea ce este de folos fiecăruia, așa a hotărât!

De aceea și noi zicem: «După cum Domnul a sorocit, așa s-a și împlinit! Fie numele Domnului binecuvântat!» Dar, totodată, simțim și adâncă mângâiere când ne gândim că, întrucât a săvârșit faptele cele bune și bineplăcute lui Dumnezeu, Patriarhul Teoctist s-a mutat la locașurile veșnice «fericit întru Domnul pentru că a împlinit poruncile Lui!» Veșnica pomenire!¹⁴

Înalt Prea Sfințitul Părinte Hrisostom de Peristerion, reprezentantul Bisericii Ortodoxe a Greciei:

„Pururea pomenitul Patriarh Teoctist al României, personalitatea care s-a bucurat de respect deosebit în toată lumea ortodoxă, datorită activității sale, tot atât de respectabilă pe cât de venerabilă i-a fost vârsta, s-a mutat de la cele vremelnice la cele veșnice. De aceea, Biserica Ortodoxă Română, ca un copil rămas orfan, plânge acum lipsa Părintelui ei duhovnicesc.

*Înalt Prea Sfințitul Părinte Hrisostom de Peristerion,
reprezentantul Bisericii Ortodoxe a Greciei*

Dar și Biserica Greciei, prețuind în mod deosebit pe Patriarhul întru Domnul adormit, mare personalitate care, la ceasuri grele de cumpănă, cu stăpânire de sine, înțelepciune și iscusință, a asigurat unitatea interioară, bunăstarea și echilibrul Bisericii Ortodoxe Române, se roagă Domnului să dea odihnă sufletului lui și să îl așeze în ceata sfinților. Totodată, Biserica Greciei depune la catafalcul Părintelui Patriarh Teoctist cununa respectului sincer și a dragostei față de el.

Legăturile strânse dintre cele două Biserici îndreptățesc dorința Bisericii Greciei ca Biserica Ortodoxă Română să dobândească urmaș vrednic de Fericitul întru adormire Patriarh Teoctist, cu orizont larg, cu viziune inspirată din credința strămoșească, în stare să o călăuzească spre viitor cu realism, pricepere și înțelepciune.

Aș vrea să spun și o mărturie, în duh de rugăciune, despre relația mea cu Fericitul întru adormire Patriarhul Teoctist. Am avut marea bucurie și binecuvântarea de la Dumnezeu ca în cursul vieții mele să cunosc pe cei trei mari patriarhi ai României, adică pe Justinian, Iustin și Teoctist.

Primul Patriarh, Justinian, a fost acela care a pus o bază solidă sistemului administrativ al Bisericii Ortodoxe Române, a fost acela care a acordat o atenție deosebită vieții monahale în această Biserică și a fost acela care a avut misiunea să adapteze Biserica la realitățile politice din România de după al doilea război mondial.

Al doilea, Fericitul întru adormire Patriarh Iustin a fost un om de carte, a fost un intelectual. A reușit să dea noi impulsuri învățământului teologic din România, a reușit să formeze la un nivel înalt clerul acestei Biserici și a avut relații deosebit de cordiale cu intelectualitatea țării.

Al treilea, Preaiubitul meu prieten, pururea pomenitul Patriarh Teoctist, a fost un adevărat păstor, un păstor de excepție al Bisericii. El a reușit, prin feliul său de a fi, prin zâmbetul său, să câștige sufletul tuturor, să dobândească dragostea tuturor.

Mă rog Domnului în acest ceas ca să lumineze Biserica Ortodoxă Română așa încât să aleagă un urmaș al Fericitului întru adormire Patriarh Teoctist, un urmaș care să îmbine cele trei harisme deosebite ale ultimilor trei patriarhi, adică să aibă harisma administrației bisericești, harisma intelectualului și, în același timp, harisma deschiderii, a dragostei, prin care să câștige simpatia întregului popor român. Veșnică pomenire Preaiubitului meu frate și împreună-liturghisitor Teoctist“.

*Prea Fericitul Părinte Anastasios,
Arhiepiscop de Tirana, Durrës și a toată Albania*

Mesajul Prea Fericitului Părinte Anastasios, Arhiepiscop de Tirana, Dirrahion și a toată Albania:

„Impresionantă demnitate, sobrietate autentică, credință de neclintit, discreție înțeleaptă, liniște filozofală, bunătate naturală, afecțiune părintească față de toți! Toate acestea au caracterizat viața de peste nouăzeci de ani a unui rar conducător spiritual, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

«Fericit cel pe care L-ai ales și l-ai chemat, Doamne!» A iubit din tot sufletul pe Mântuitorul Hristos și l-a urmat cu jertfelnicie. A trăit și a slujit Biserica în ritmul Fericităților, cu neprefăcută smerenie, cu generoasă iubire, blândete, curăție a inimii, sete pentru dreptate și pentru pace. Cei care am avut binecuvântarea de la Dumnezeu să-l cunoaștem și să trăim, fie și pentru puțin timp, alături de el, ne vom aminti cu emoție statura lui impunătoare și aristocratică, pătrunsă de prezența roadelor Sfântului Duh (Galateni 5, 22).

Interesul său nu se limita la multiubitul popor român, pe care l-a păstorit în perioade critice, cu o înțelepciune deosebită, ci se extindea, cu o profundă conștiință a universalității Ortodoxiei, asupra Bisericii din întreaga lume. În mod special, Biserica Ortodoxă Autocefală din Albania își va aduce aminte cu recunoștință de înțelegerea și de solidaritatea sa duhovnicească. De asemenea, Consiliul Mondial al Bisericilor, pe care am onoarea să-l reprezentăm, ca unul din Președinții săi, împreună cu Preot prof. Ioan Sauca, aduce mulțumiri călduroase pentru rodnică și îndelungată contribuție a Părintelui Patriarh Teoctist la mișcarea ecumenică. Personalități de calitate și de iradiere Fericitului întru adormire Patriarh al României, Teoctist, constituie un neprețuit tezaur pentru întreaga Ortodoxie și o binecuvântare pentru întreaga lume creștină.

«Moartea celor care au viețuit drept, este mutare spre mai bine, plecare spre cele neîmpuținute și drum spre încununare!» spune Sfântul Ioan Gură de Aur. Acest lucru este valabil și pentru Fericitul întru adormire, venerabilul și preaiubitul frate întru Hristos, Patriarhul Teoctist. Veșnica lui pomenire! împreună cu cuvintele Sfântului Simeon Noul Teolog: «A murit după legea firii, dar trăiește în veac!»

Patriarhul Teoctist va rămâne în istorie, nu numai în istoria României, ci a întregii Biserici Ortodoxe, ca puternic model de conducător spiritual, care va inspira și va arăta drumul celor care vor încerca să trăiască cu credincioșie și consecvență dinamismul tradiției ortodoxe în lumea contemporană, o lume însetată după dragoste adevărată și frumusețe spirituală.“

*Înalt Prea Sfințitul
Părinte Arhiepiscop Abel
de Lublin și Chelm*

*Prea Fericitul Părinte
Christof, Arhiepiscop de
Praga și Mitropolitul
Ținuturilor Cehiei și
Slovaciei*

Înalt Prea Sfințitul Părinte Arhiepiscop Abel de Lublin și Chelm, reprezentantul Bisericii Ortodoxe a Poloniei:

„Cu tristețe am primit vestea despre trecerea la cele veșnice a iubitului și prețiosului pentru noi Părintele Patriarh Teoctist, de mulți Înțâistătorul Bisericii ortodoxe Române.

În numele Bisericii Ortodoxe din Polonia, Sfântului Sinod, preoților, credincioșilor, și în numele meu aducem Sfântului Sinod și credincioșilor Bisericii Române sincerele noastre cuvinte de profundă durere pentru trecerea la cele veșnice a Părintelui Patriarh Teoctist. Vom rosti rugăciunile pentru sufletul Părintelui Patriarh care s-a mutat la Dumnezeu. El rămâne în memoria noastră ca un bărbat deosebit și stătător duhovnicesc al poporului român, dar și capul Bisericii pentru care unitatea lumii ortodoxe este foarte importantă.

Astăzi, noi ne aducem aminte de sentimentele profunde Părintelui Patriarh Teoctist față de poporul polonez. Dumnezeu să-l odihnească în pace. Veșnica pomenire!“

Mesajul Prea Fericitul Părinte Christof, Arhiepiscop de Praga și Mitropolitul Ținuturilor Cehiei și Slovaciei:

„Biserica Ortodoxă în Țările Cehe și Slovacia plânge împreună cu Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cu toată Biserica Ortodoxă Română și cu poporul român pe Patriarhul lui Teoctist, mare personalitate, care a condus Biserica sa din anul 1986.

Biserica Ortodoxă din toată lumea a pierdit pe una din cele mai importante personalități contemporane. Patriarhul Teoctist a fost un mare model de înțelepciune, smerenie și echilibru pentru întreaga Biserică, în una din cele mai grele perioade contemporane. Prin aceasta a reușit să păstreze unitatea, respectul și dragostea pentru Biserica Ortodoxă Română, căreia poporul român, în majoritate ortodox, îi acordă cea mai mare încredere dintre toate instituțiile sale. În timp ce în Europa scade participarea credincioșilor la viața bisericească și cea a Bisericii în viața societății, în România acestea sunt la cel mai înalt nivel.

Prea Fericitul Sa este un exemplu pentru noi toți. Îmi amintesc cât de modest a fost cazat la credincioșii obișnuiți la sfințirea bisericii la care am participat în satul Bistra din Transilvania. Pentru noi este o mare binecuvântare că acum două săptămâni, Prea Fericitul a sfințit împreună cu mine piatra de temelie a bisericii Sfântul Valentin în orașul Most, din Cehia de Nord. Această biserică va fi mausoleul ostașilor români eroi căzuți pentru eliberarea Ceho-

slovaciei în cele două războaie mondiale. Orașul Most este simbolul devastării fostului regim, când, datorită extragerii cărbunelui, au fost distruse orașul vechi, bisericile și mai ales relațiile umane. Astăzi, orașul este recultivat, se împăduresc haldele de zgură, se acoperă craterele. De-a dreptul simbolic, Patriarhul Teoctist, în timpul ultimului lui drum în străinătate, a pus piatra de temelie nu numai pentru recultivarea ținutului, dar mai ales pentru recultivarea sufletului.

Prin înțelepciunea și smerenia sa, prin deschiderea sa către alte popoare, prin marea sa lucrare socială și angajarea ecumenică, Patriarhul Teoctist a devenit un model și deschizător de drumuri în această perioadă dificilă prin care trecem. Fie pomenirea lui veșnică!”

Prea Sfințitul Părinte Episcop-Vicar Arsenie de Joensu, reprezentantul Bisericii Ortodoxe a Finlandei

Prea Sfințitul Părinte Episcop-Vicar Arsenie de Joensu, reprezentantul Bisericii Ortodoxe a Finlandei:

„La trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist exprim adâncă compasiune atât din partea mea, cât și din partea întregii Biserici Ortodoxe Finlandeze.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost un conducător spiritual respectat și iubit în întreaga lume ortodoxă. Îndelungata sa arhipăstorire este un bun exemplu atât pentru creștinii ortodocși din România, cât și pentru cei din întreaga lume.

În credință și dragoste, în nădejde și în blândețe, în curățenie și în vrednicia preoțească, cu bună cinste te-ai înfrumusețat, pururea pomenite. Pentru aceasta, Preaveșnicul Dumnezeu, Căruia ai și slujit, va așeza sufletul tău în loc luminos și vesel, unde dreptii se odihnesc; și vei dobândi de la Hristos, la judecată, iertare și mare milă (*Troparul înmormântării, glas 2*)

Fie veșnică amintirea Prea Fericii Sale“

Mesaje ale reprezentanților Bisericilor Ortodoxe Orientale

Mesajul Sanctității Sale Abbuna Paulos, Patriarhul Bisericii Ortodoxe din Etiopia:

„Sunt aici pentru că l-am cunoscut personal pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. «Scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor lui» (Psalm 116, 16).

Suntem profund îndurerat să aflăm vestea tristă că Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, s-a mutat de la noi la lăcașul său cel ceresc.

Prea Fericierea Sa a slujit Biserica pe care Hristos a câștigat-o cu scump sângele Său, încă din copilărie și până la ultima suflare și chemarea sa la viața veșnică este, într-adevăr, prețioasă înaintea lui Dumnezeu. Prea Fericierea Sa și-a îndeplinit misiunea dumnezeiască și urmându-și idealul, a plecat să locuiască împreună cu Hristos.

În septembrie 1998, cu ocazia Conferinței Mondiale pentru Pace, desfășurată la București, l-am întâlnit și nu voi uita niciodată convorbirea profundă avută despre pace și despre relațiile dintre Bisericilor noastre. Ne vom aminti întotdeauna viziunea pozitivă a Prea Fericii Sale asupra păcii pe planeta noastră, asupra prosperității oamenilor și a unității Bisericilor.

Sanctitatea Sa, Abbuna Paulos, Patriarhul Bisericii Ortodoxe din Etiopia

Din acest motiv suntem convingși că deși Prea Fericitul nu este acum cu noi în persoană, el este cu noi astăzi în spirit.

Fie ca Atotputernicul Dumnezeu să dăruiască pace întregii lumi“

Prea Sfințitul Părinte Mar Odisho Oraham, Episcop de Europa, din partea Bisericii Ortodoxe Asiriene a Răsăritului:

„Suntem cuprinși de întristare la aflarea veștii că Sfânta Biserică Ortodoxă a României a fost văduvită, prin adormirea iubitului și binecunoscutului nostru frate în Hristos, Prea Fericitul Sa, Patriarhul Teoctist.

Sfânta Biserică Apostolică Asiriană a Răsăritului este îndurerată de această veste și va înălța rugăciuni în Qurbana Qaddisha (Sfânta Euharistie) pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română. Îl rugăm pe Domnul Cel preamărit să-i întărească pe cei care plâng în amintirea binecuvântată a Părintelui Patriarh.

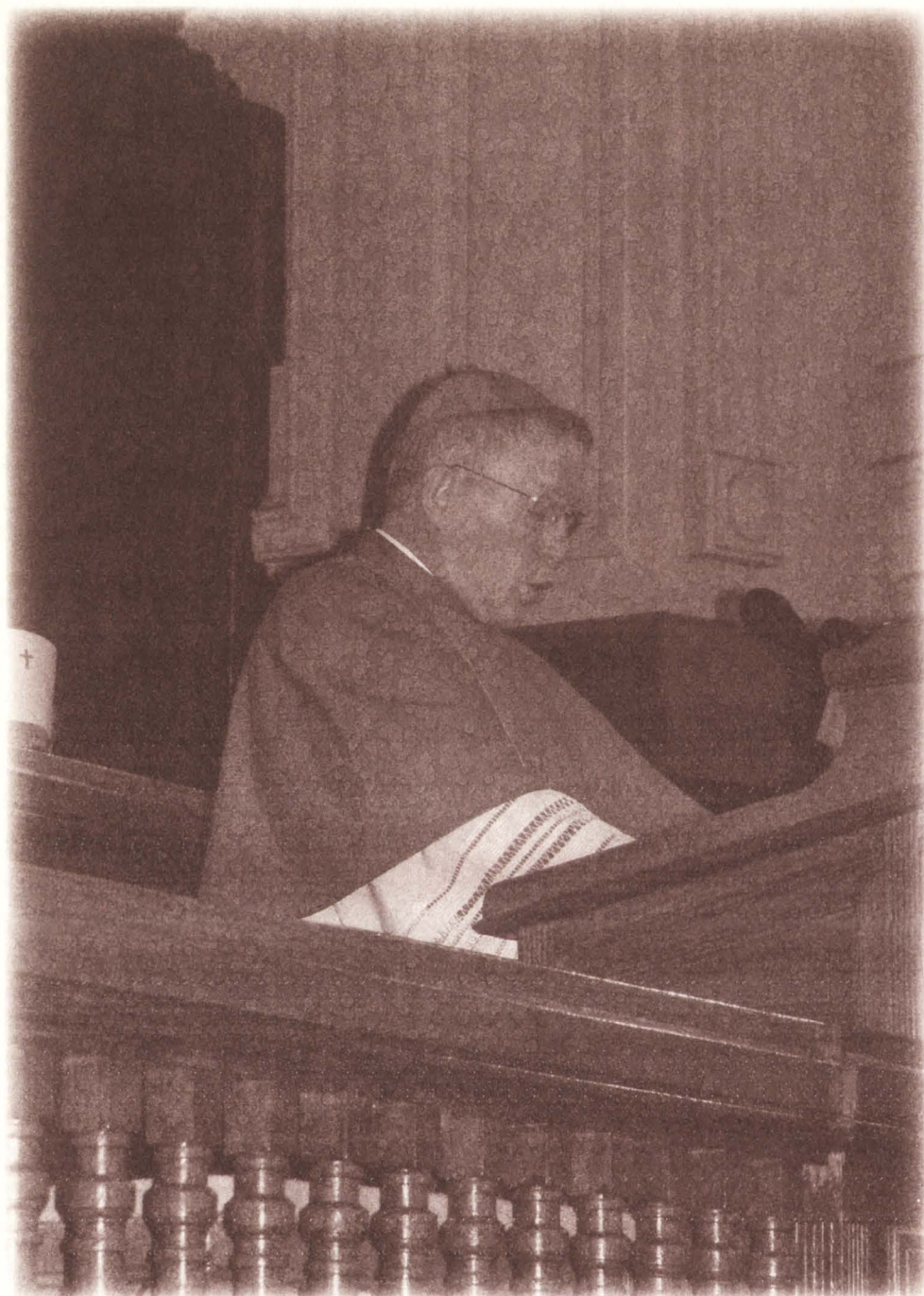
Prea Fericitul Teoctist a slujit Biserica Ortodoxă Română timp de 21 de ani, ca patriarh și conducător al acestei binecuvântate Biserici. Și acum, Domnul nostru l-a chemat la slujirea cea veșnică în Împărăția Sa, după cum este scris: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii“ (Matei 25, 34).

Îl rugăm pe Dumnezeul nostru Cel preamărit să îl ajute și să-l întărească pe iubitul mitropolit locum tenes, pentru a conduce Sfânta Biserică după voia divină a Domnului. Îl rugăm pe Sfântul Duh să-i călăuzească pe membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru a alege un slujitor vrednic al lui Hristos, care să ocupe scaunul rămas văduv al Patriarhiei Marii Biserici Ortodoxe Române.

Regretăm foarte mult faptul că nu putem participa la slujba de înmormântare, datorită unui program prestabilit, dar vom fi reprezentați de episcopul nostru din eparhia europeană, Prea Sfințitul Mar Odisho Oraham, însoțit de un preot.

În încheiere, transmitem, de asemenea, condoleanțele noastre credincioșilor Bisericii.

Fie ca harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu voi cu toți. Veșnică pomenire! Odihnă binecuvântată! Amin!“

Eminența Sa Cardinalul Walter Kasper, Președintele Consiliului Pontifical pentru Unitatea Creștinilor

Mesaje ale reprezentanților altor Biserici creștine

Eminența Sa Cardinalul Walter Kasper, Președintele Consiliului Pontifical pentru Unitatea Creștinilor, prezintă mesajul Sanctității Sale Papa Benedict al XVI-lea:

„Am onoarea de a vă prezenta mesajul de condoleanțe al Sanctității Sale Papa Benedict al XVI-lea.

Înalt Prea Sfinția Voastră Daniel, Locum Tenens de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,

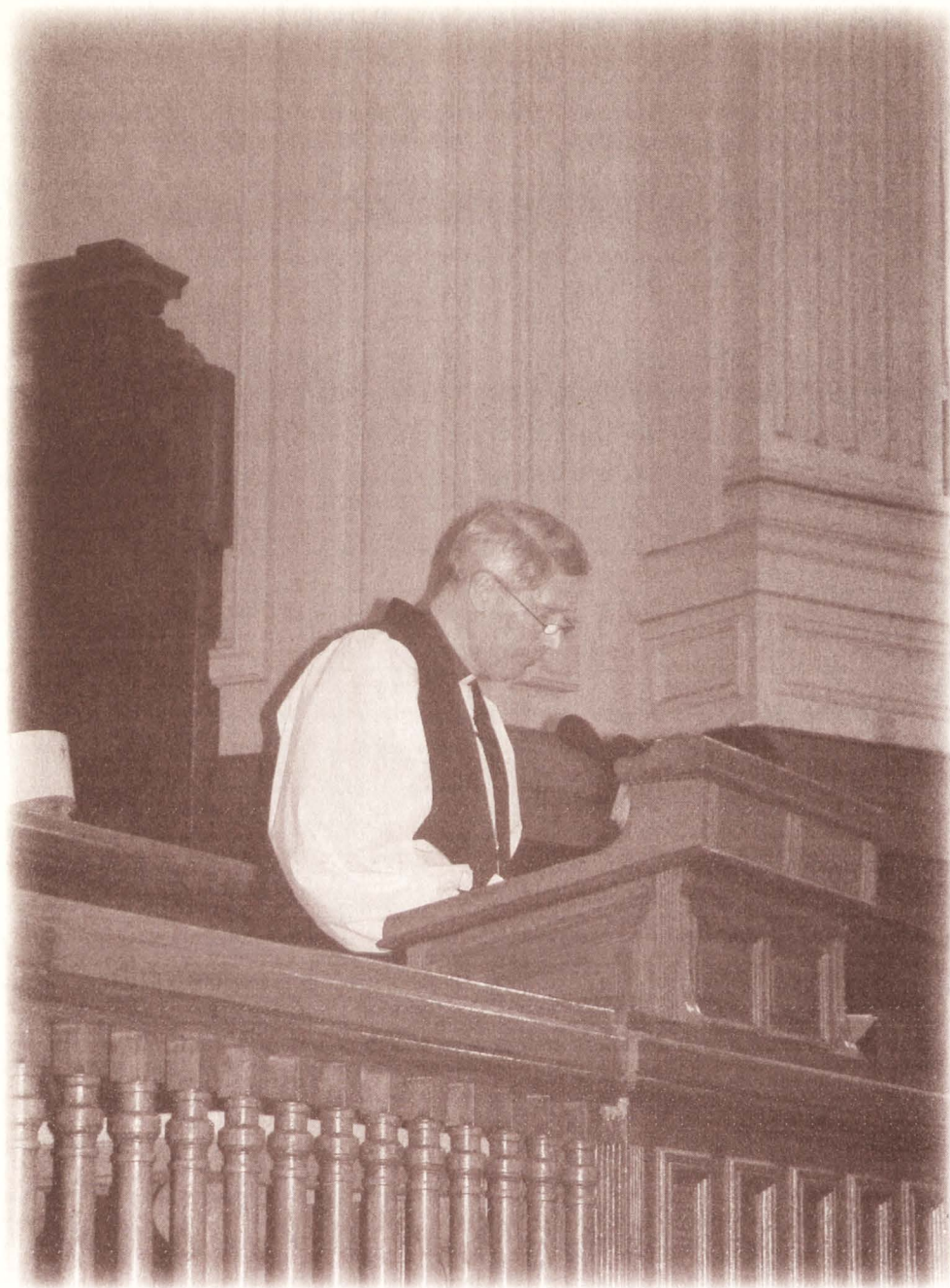
Am primit vestea despre trecerea la Domnul a Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și mă grăbesc să transmit Înalt Prea Sfinției Voastre, Sfântului Sinod și tuturor membrilor Bisericii, sincerele mele condoleanțe și vă asigur de comuniunea mea spirituală cu toți cei care plâng dispariția deosebit de apreciatului conducător bisericesc.

Vizita iubitului meu predecesor Papa Ioan Paul al II-lea la Prea Fericeirea Sa Teoctist în 1999 și vizita de răspuns a Părintelui Patriarh la Episcopul Romei în anul 2002, vor rămâne în amintirea Bisericii noastre ca un dar deosebit al harului lui Dumnezeu care a întărit și a dat un nou impuls prieteniei tot mai mari și îmbunătățirii relațiilor frățești între Bisericile noastre. Ambii lideri bisericești au fost caracterizați de determinarea de a scrie o pagină nouă în istoria Bisericii noastre, depășind trecutul dificil, care încă ne împovărează astăzi, așteptând cu încredere ziua în care diviziunile dintre adepții lui Hristos vor fi depășite.

Mă rog ca Biserica Ortodoxă Română să se bucure de moștenirea lăsată ei și nouă tuturor prin lunga și înțeleapta slujire a Părintelui Patriarh Teoctist, și ca încredințând sufletul său nobil îmbrățișării Tatălui nostru ceresc să fie sprijinit și mângâiat de roadele slujirii sale în via Domnului.

Vă rog să primiți, Înalt Prea Sfinția Voastră, expresia apropierea mele în rugăciune în acest moment de pierdere și cele mai sincere urări de bine pentru Înalt Prea Sfinția Voastră și pentru frații episcopi acum, când conduceți Biserica în această perioadă de tranziție.

Cu afecțiune frățească în Domnul!“

Eminența Sa, Christopher Chessun, Episcop de Woolich, reprezentant al Grației Sale Rowan Douglas Williams, Arhiepiscop de Canterbury și Primat al Comuniunii Anglicane

Eminența Sa, Christopher Chessun, Episcop de Woolich, prezintă mesajul Grației Sale Rowan Douglas Williams, Arhiepiscop de Canterbury și Primat al Comuniunii Anglicane:

„Cu adâncă tristețe am aflat despre regretabila trecere la Domnul a fratelui meu în Hristos, iubitul vostru patriarh, Prea Fericitul Teoctist. El a fost păstor și protector al Sfintei Biserici Ortodoxe din România de-a lungul multor ani agitați și a suportat grele încercări pentru păstrarea mărturiei și slujirii Bisericii dreptcredincioase. L-a întâmpinat cu multă bunăvoință pe predecesorul meu în vizita sa din anul 1993 și începând cu acea întâlnire au apărut numeroase ocazii de apropiere între membrii Bisericilor noastre. De asemenea, îmi amintesc cu prețuire primirea binevoitoare a Prea Fericii Sale față de mine și ceilalți membri ai Comisiei bilaterale de dialog anglicano-ortodox din anul 1999.

Vă rog să încredințați Sfântul Sinod de rugăciunile mele și ale fraților mei episcopi ai Comuniunii Anglicane, acum când îl plângeți pe părintele vostru în Domnul și să purtați grijă de misiunea viitoare și de viitoarea direcție a Patriarhiei.

Legăturile de afecțiune dintre Biserica Ortodoxă Română și Comuniunea Anglicană, dar în special Biserica Angliei, sunt istorice și profunde. M-am bucurat de schimburile teologice care au îmbogățit înțelegerea noastră, precum și despre daniile în dragoste și slujire care sunt împărtășite de multe parohii și persoane. Mulți membri ai Bisericii Angliei vizitează România și m-am bucurat de ospitalitatea constantă cu care sunt întâmpinați. Sunt încrezător că relațiile călduroase din trecut vor continua să se aprofundeze și să sporească, căci împreună ne rugăm și lucrăm întru venirea Împărăției lui Hristos.

Împreună ciu frații și surorile mele din Comuniunea Anglicană din întreaga lume mă rog ca Sfântul Duh să dea putere comunității și să călăuzească dezbaterile voastre.“

Dr. Johann Schneider, Consilier Episcopal, din partea Bisericii Evanghelice din Germania:

„Cu tristețe am primit vestea că Prea Fericea Sa, Părintele Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a trecut la cele veșnice, la vârsta de nouăzeci și doi de ani. Biserica Evanghelică din Germania este alături de întreaga Biserică Ortodoxă Română cuprinsă de tristețea pierderii conducătorului ei spiritual.

Mulțumim lui Dumnezeu că, iată, sunt deja trei decenii de când există între Bisericile noastre un dialog teologic intensiv care s-a dovedit a avea roade bogate. Prea Fericirea Sa, Părintele Teoctist, a urmărit personal, cu mare interes, acest dialog ecumenic, pe care l-a promovat foarte mult. Astăzi, Biserica Ortodoxă Română este reprezentată în Germania la un rang înalt prin Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim. Acesta este un semn al bunelor noastre relații frățesti pe care noi, creștinii evanghelici din Germania, le avem cu creștinii ortodocși din România.

Prea Fericirea Sa, Părintele Patriarh Teoctist, a fost un mare susținător al relațiilor ecumenice în Europa și în întreaga lume. Implicarea Sa în promovarea relațiilor ecumenice din Europa în cadrul Conferinței Bisericilor Europene, în care era membru al prezidiului, a fost pentru noi, întotdeauna, de foarte mare importanță. Foarte mult am fost impresionați de faptul că Părintele Patriarh Teoctist, susținut de celelalte Biserici creștine din țară, a invitat pe creștinii din toată Europa să participe la cea de Treia Întrunire Ecumenică Europeană, alegând ca loc de desfășurare Sibiul, anul acesta capitala culturală a Europei. Tristețea noastră este cu atât mai mare prin faptul că el nu va mai putea deschide această întrunire.

În Prea Fericitul Patriarh Teoctist, trecut acum la Domnul, Biserica Ortodoxă Română pierde păstorul înțelept și duhovnicesc care a știut să-și conducă turma într-un timp de mare încercare pentru Biserica sa. Noi pierdem un frate spiritual, un mare prieten și un luptător pentru mărturia comună a creștinilor pentru Hristos în zilelor noastre.

Așa poate că a vrut Dumnezeu ca pentru ziua de luni, în care părintele Teoctist a trecut la cele veșnice, Biserica noastră să rânduiască spre folosul sufletec al credincioșilor un text al Apostolului Pavel care spune: „Însuși Dumnezeu păcii să vă sfințească pe voi desăvârșit, și întreg duhul vostru, și sufletul, și trupul să se păzească, fără de prihană, întru venirea Domnului nostru Iisus Hristos.” Pe acest cuvânt al Scripturii îl adresăm și noi fratelui nostru plecat la Domnul.

Fie ca Domnul Dumnezeu să dăruiască Prea Fericitului Părinte Teoctist odihna veșnică în Împărăția Sa.

Rugăm pe Dumnezeu cel Întreit în Persoane să își reverse Bindecuvântarea Sa asupra Bisericii Ortodoxe Române și a credincioșilor săi.”

Mesaje ale unor Organizații internaționale intercreștine

Preot prof. dr. Ioan Sauca prezintă mesajul Rev. Dr. Samuel Kobia, Secretar General al Consiliului Ecumenic al Bisericilor

„Am aflat cu mare durere de moartea neașteptată a Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, un părinte iubit al poporului său, un conducător creștin proeminent al vremurilor noastre și un prieten devotat al mișcării ecumenice. Transmitem condoleanțele noastre sincere Bisericii Ortodoxe Române și poporului român.

Mulțumind lui Dumnezeu pentru viața și activitatea sa, comemorăm 70 de ani de slujire a Părintelui Patriarh Teoctist în Biserică, datorie împlinită cu dăruire și multă responsabilitate. La vârsta de 13 ani, el a intrat în viața monahală, a slujit Biserica și poporul sub trei regimuri politice diferite, ca ierarh vreme de 57 de ani și ca patriarh peste 20 de ani. În special în timpul regimului opresiv comunist, confruntat cu greutăți și încercări deosebite, Prea Fericirea Sa s-a dovedit a fi un conducător providențial, deoarece a știut cum să păstorească cu înțelepciune Biserica și turma sa, astfel încât să o păstreze vie și viguroasă. După căderea comunismului, Prea Fericirea Sa a reușit să mențină unitatea poporului și a Bisericii în procesul de reorientare spre noi orizonturi.

Plecarea sa reprezintă, de asemenea, o mare pierdere pentru familia ecumenică. Prea Fericirea Sa a fost un promotor sincer și eficient al relațiilor ecumenice. Căutarea unității Bisericii a devenit un «credo» al vieții și slujirii sale. Dincolo de participarea și sprijinul acordat activității Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Conferinței Bisericilor Europene și altor organizații ecumenice internaționale, Prea Fericirea Sa a intensificat întâlnirile ecumenice la nivel local și național. Studenți teologi și profesori au fost trimiși în continuare în străinătate, pentru a studia în universități catolice sau protestante. Vizitele reciproce, organizate împreună cu alți întâistătători ortodocși și creștini au continuat în această perioadă. Ca rezultat, Biserica Ortodoxă Română, sub conducerea Părintelui Patriarh Teoctist, a continuat, într-un mod neabătut, să sprijine și să contribuie la dezvoltarea mișcării ecumenice moderne până astăzi.

Amintirea sa este întipărită, în mod deplin, în istoria mișcării ecumenice. Slujirea sa devotată va continua să inspire și să îi îndrume pe cei care se străduiesc să aibă o activitate semnificativă în folosul bisericii și poporului, în contexte și situații dificile.

*Venerabilul dr. Collin Williams, Secretar General al Conferinței
Bisericilor Europene*

Aducând omagiu activității pilduitoare a acestui slujitor credincios al Domnului, Îl rugăm pe Dumnezeu să-i dăruiască Prea Fericitului Teoctist odihnă veșnică în Împărăția Sa, împreună cu sfinții și mărturisitorii, și Biserica Ortodoxă Română și poporul să fie întăriți cu putere spirituală și curaj, pentru a-și continua slujirea și activitatea“.

Mesajul Venerabilul dr. Collin Williams, Secretar General al Conferinței Bisericilor Europene:

„Conferința Bisericilor Europene împărtășește cu întreaga națiune română tristețea trecerii la Domnul a unui mare ierarh creștin al timpurilor noastre.

Am avut prilejul să-l întâlnesc de două ori pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist. Dar chiar și aceste scurte întâlniri au fost suficiente pentru mine să-mi dau seamă că acesta era un om capabil să exercite funcția de conducere în Bi-

serica sa, în primul rând, prin întâlnirea sa zilnică cu Dumnezeu în rugăciune și slujire religioasă și că acesta era un om peste care Dumnezeu a revărsat pe deplin darurile necesare pentru un ierarh creștin. Printre aceste daruri aș dori să menționez modestia manifestată în relațiile cu alții și în legătură cu aceasta, deschiderea pe care el o manifesta față de tot felul de oameni, bărbați sau femei, cu care venea în contact.

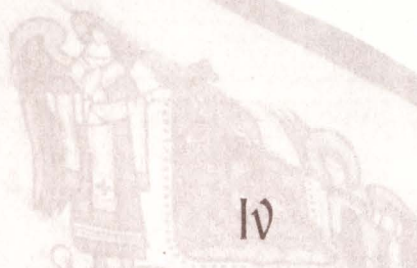
Această deschidere s-a extins, bineînțeles, dincolo de întâlnirile cu persoane individuale. Noi, din întreaga Europă, care suntem preocupați de construirea unor relații ecumenice vii pe continentul nostru, avem un motiv în plus să fim profund recunoscători pentru felul în care Biserica Ortodoxă Română, întâi de toate, prin darul de Întâistătător al Prea Fericirii Sale, a devenit un partener ecumenic de încredere. Invitația sa adresată Papei Ioan Paul al II-lea de a vizita România a demonstrat dorința Părintelui Patriarh Teoctist de a vindeca rănilile dezbinării pe care separarea îndelungată le-a adâncit între Biserici. Pe un front mai larg, în calitate de reprezentanți ai Conferinței Bisericilor Europene rămânem recunoscători pentru slujirea Prea Fericirii Sale în prezidiul organizației noastre (1979-1986), ca și pentru contribuția sa valoroasă la dezvoltarea acestei organizații. Astăzi avem și mai multe motive să fim recunoscători pentru suportul Prea Fericirii Sale față de lucrarea noastră de a aduce împreună Bisericile din Europa, așa cum a demonstrat în acești ultimi ani, prin invitația către creștinii din întreaga Europa de a se întâlni la Sibiu, în luna septembrie a acestui an. Este pentru noi un motiv de mare tristețe faptul că nu vom putea deschide adunarea noastră printr-un cuvânt de bun venit din partea Prea Fericirii Sale. Noi am luat însă măsuri ca trecerea sa dintre noi să fie comemorată în cadrul rugăciunii de deschidere a acestei adunări.

Tema generală a celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene, care se va întruni la Sibiu, în septembrie, va fi: „Lumina lui Hristos luminează tuturor. Speranță pentru înnoire și unitate în Europa“. Astăzi mulțumim mai întâi de toate faptului că Domnul nostru Iisus Hristos, Domnul Bisericii, a făcut să strălucească pe deplin Lumina Sa atât de clar și atât de puternic prin slujitorul Său Teoctist, astfel încât, prin slujirea sa de conducere a Bisericii Sale, el a putut aduce spreanță și înnoire în Biserica și în neamul său.

Fie ca el să fie părtaș luminii veșnice, oferită celor care cred în Iisus Hristos. Fie ca el să odihnească în pace și să învieze în slavă!“

Palatul Patriarhal în doliu

IV

SLUJBA ÎNMORMÂNȚĂRII
PĂRINTEȘI PATRIARH TEOCITIST
DIN CATEDRALA PATRIARHALĂ

*Slujba de înmormântare a Părintelui Patriarh Teoctist oficiată
în Catedrala Patriarhală – 3 august 2007*

Slujba înmormântării Părintelui Patriarh Teoctist din Catedrala Patriarhală

Slujba de înmormântare a fericitului întru adormire Părintele Patriarh Teoctist s-a desfășurat în Catedrala Patriarhală, începând cu ora 11,00, după Adunarea de comemorare din Aula Palatului Patriarhiei, încheiată la ora 10,30 și a fost precedată de Sfânta Liturghie, oficiată de Prea Sfințitul Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, împreună cu un sobor de preoți și diaconi.

Credincioșii rămași peste noapte pe Dealul Patriarhiei, care au luat parte la Sfânta Liturghie, oficiată între orele 7,00-9,00, au părăsit Catedrala, ca aceasta să fie pregătită pentru slujba înmormântării. În Catedrală s-au pregătit locurile pentru delegațiile străine și persoanele oficiale, iar de zidul exterior al bisericii au fost sprijinite, de jur împrejur coroane de flori aduse de reprezentanții instituțiilor din România, de ierarhi, de preoți, precum și de credincioșii sfintei noastre Biserici.

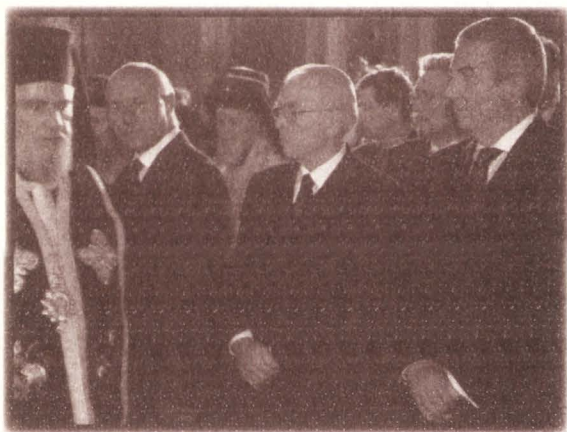
Mulțimea îndoliată a credincioșilor, circa 8.000, veniți din toată țara pentru a aduce un ultim omagiu celui de-al V-lea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, a urmărit ceremonia de la distanță, pe cele patru ecrane mari amplasate în diferite puncte de pe deal, pe care au fost rulate imagini de la slujba de înmormântare, accesul în biserică fiind restricționat pentru public. Au fost prezenți și în jur de 200 de preoți din Arhiepiscopia Bucureștilor.

La funeralii a participat și un grup de 50 de persoane din satul Victoria, județul Botoșani, majoritatea rude ale Părintelui Patriarh Teoctist, care au sosit vineri, dimineața, cu autocarele la București. Alături de familia Arăpașu, care numără circa 30 de persoane, între care șase nepoți ai Părintelui Patriarh, bătrâni de peste 70 de ani, au venit la București primarul, vice-primarul și consilierii locali din comuna Stăuceni, de care ține satul Tocileni, locul natal al Părintelui Patriarh, și satul Victoria, unde s-au stabilit rudele sale și unde Prea Fericitul Teoctist a ctitorit o biserică. Comuna botoșăneană Stăuceni se află în doliu în aceste zile, fiind arborate steaguri în

„Veșnică sa-ți fie pomenirea, mult dorite, prea cinstite și pururea pomenite frate în Hristos, Teoctist, Patriarh al preaiubitei Biserici Ortodoxe Române“

Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului

„Este un moment de adâncă tristețe pentru noi toți. Astăzi România a pierdut una dintre personalitățile sale luminoase, un om de mare înțelepciune, care a pus întotdeauna țara și Biserica mai presus de orice interes personal“

*Călin Popescu Țăriceanu,
Prim Ministru al României*

bernă la instituțiile publice, iar becurile de pe stâlpii de iluminat au fost aprinse zi și noapte, pentru cinstirea memoriei „celui mai de seamă fiu al comunei“, după cum a declarat Mihai Chihaia, primarul din Stăuceni.

Primii care au intrat în Catedrală au fost membrii familiei Părintelui Patriarh și localnicii din satul natal al acestuia. Au urmat membrii Sfântului Sinod, delegațiile venite din străinătate și persoanele oficiale care au participat la Adunarea de comemorare din Palatul Patriarhiei. Între aceștia s-au numărat președintele României, Excelența Sa, domnul Traian Băsescu, premierul Călin Popescu Țăriceanu, președintele senatului, Nicolae Văcăroiu, ministrul de Externe, Adrian Cioroianu, ministrul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu, primarul general al Capitalei, Adrieian Videanu, dar și foștii șefi de stat Ion Iliescu și Emil Constantinescu, lideri de partide, principesa Margareta și principele Radu și alte personalități.

Slujba de înmormântare a fost oficiată de Sanctitatea Sa

Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului împreună cu Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh, înconjuțați de soborul de ierarhi ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și de ierarhii Bisericilor Ortodoxe surori prezenți la funeralii.

Conform tradiției, în interiorul sicriului cu trupul neînsuflețit al Părintelui Patriarh Teoctist au fost așezate orhidee de jur împrejur. Deasupra pernițelor puse lateral erau rânduite toate distincțiile primite de Prea Fericirea Sa. Pe măsura de la căpătâiul Părintelui Patriarh Teoctist a fost așezată o tavă mare din argint, cu colivă, patru colaci și o sticlă cu vin și crucea de lemn, împodobită cu o maramă. Câteva măicuțe au împărțit lumânări slujitorilor din sobor.

Slujba de înmormântare, potrivit rânduielilor bisericești, a fost una specială, dedicată monahilor, puțin diferită de cea a mirenilor, întrucât Prea Fericirea Sa a fost călugăr de la vârsta de 13 ani, iar toți ierarhii sunt monahi. Înmormântarea călugărilor se deosebește de cea a mirenilor doar la canonul înmormântării, care este înlocuit cu antifoanele celor opt glasuri, dar numai primele antifoane. Fiecare antifon al glasului este urmat de patru tropare ale Învierii, care sunt în legătură cu înmormântarea sau cu rugăciuni legate de iertarea păcatelor celui căruia i se face înmormântarea. De aici încolo, rânduiala înmormântării este asemănătoare cu cea a mirenilor. La final, se cântă câteva tropare de înmormântare în care se vorbește despre pecetluirea mormântului și de legătura sufletească, duhovnicească, care trebuie să rămână între sufletul celui care este înmormântat, și cei care rămân în această viață pământească.

În liniștea cea mai adâncă, soborul de slujitori s-a rugat Milostivului Dumnezeu ca să numere cu dreptii și să dea odihnă sufletului adormitului Său slujitor, Părintele Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Cu ecfonisele rostite mai întâi în limba română, apoi, de fiecare ierarh străin din sobor, în limba Bisericii sale, slujba de prohodire a luat sfârșit.

Înainte de a face îndătinata ocolire a bisericii cu trupul celui adormit în procesiune, Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh, în numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, și Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, au rostit câte un cuvânt de omagiere a personalității și vredniciei fericitului întru adormire Patriarh Teoctist, un păstor harnic și un om al păcii.

„Un slujitor al unității creștine și al apropierii dintre oameni“*

*„Înalt Prea Sfinția Voastră,
Înalt Prea Sfințite Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei,
Locțiitor al Scaunului Patriarhal al Prea Sfintei Biserici Române,
Prea iubiți frați arhieriei întru Hristos,
Excelențele Voastre,
Părinți, frați și fii în Domnul,
Îndurerat popor al lui Dumnezeu,*

*Adormirea întru Domnul a
Părintelui Patriarh Teoctist, cel
care pentru noi a fost Preaiu-
bit frate în Hristos și împreună
– liturghisitor, iar pentru dum-
neavoastră arhipăstor și părin-
te duhovnicesc, ne-a purtat pașii
în România, țara bună prietenă.
Am venit aici ca să aducem mân-
gâierea și durerea pe care Sfânta
Biserică Mare a lui Hristos, Bise-
rica Mamă, o încearcă acum îm-
preună cu Biserica Ortodoxă din
România, adică cu mitropoliții,
arhiepiscopii și episcopii, preoții,
diaconii, monahii, monahiile și
poporul ei, numit cu Numele lui*

* Cuvântul Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, rostit la slujba de înmormântare a Părintelui Patriarh Teoctist în Catedrala Patriarhală – 3 august 2007.

Hristos. Și aceasta, cu atât mai mult cu cât relații trainice au unit Biserica Mamă și pe noi personal cu ierarhul Întâistătător plecat dintre noi, părintele dumneavoastră mult iubitor, și cu cât unitatea noastră cu Biserica Ortodoxă Română este întărită prin legăturile de nezdruincinat datorate faptului că avem de aceeași credință în Hristos, aceeași dragoste și viață în Același Trup al Domnului.

Atunci, când ne aflăm în fața morții ne simțim descumpăniți, suntem cuprinși de nedumerire gândind la taina la ei, pe care nu au putut să o înțeleagă și să o dezlege nici filosofii, nici poeții și nici artiștii, întrucât această taină depășește limitele rațiunii umane decăzute. Tot așa se întâmplă și cu Mari Părinți ai Bisericii, ca Sfântul Ioan Damaschin care, atunci când vorbește despre Taina Marii Treceți este copleșit de uimire și se minunează întrebându-se: «Cum sufletul este răpit cu putere din trup? Cum legătura preafirească dintre suflet și trup, prin voia dumnezeiască, se desface, făcând să piară împreună-ființarea lor și buna lor înțelegere din această viață?» De aceea, el strigă: «O, minune! Ce taină este aceasta ce s-a făcut cu noi? Cum ne-am dat stricăciunii? Cum ne-am înjugat cu moartea?»

Omul, ființa de Dumnezeu zidită și făcută de Însăși Mâna lui Dumnezeu, nu a fost creat spre moarte! El a fost creat să se bucure în Rai împreună cu toate făpturile Domnului și să preaslăvească pe Dumnezeu Cel în Prea Sfânta Treime Lăudat. Însă primejdia păcatului, care pândește de aproape, a adus omului moartea, iar Dumnezeu a îngăduit aceasta «pentru ca răul să nu rămână fără de moarte». Dar Răstignirea și Învierea lui Hristos care a readus pe om la frumusețea cea dintâi și la bucuria dintru început, dându-i posibilitatea să lepede haina trupului stricăciunii, să își depășească condiția de ființă muritoare și să calce peste moarte prin Învierea lui Hristos, Care a înviat din morți «cu moartea pre moarte călcând».

Astfel, aflându-ne înaintea morții, ca mădulare ale Bisericii, adică ale Trupului Înviat al lui Hristos, suntem încredințați că există trecere dincolo de această taină, care nu poate fi înțeleasă cu puterea logicii umane decăzute, dar care poate fi depășită prin credința în Iisus Hristos. Moștenirea stricăciunii și condiția de muritor, adică moartea, poate fi depășită prin viața în Hristos trăită în Biserică, în Trupul lui Hristos Cel Înviat. În acest sens, cuvântul Sfântului Pavel, Apostolul Neamurilor, grăiește lămurit: «Acum Hristos a înviat din morți fiind începătură a celor adormiți.» (I Corinteni 15, 20). De aceea și taina morții se trăiește ca înviere a sufle-

„Sunt consternat, este o pierdere grea pentru Biserica Ortodoxă Română. Dumnezeu să-l ierte și să-l fericească“.

Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

tului și trupului nostru întru Hristos Iisus și astfel cei care odinioară se numeau «morți», acum sunt numiți «întru Domnul adormiți». Cu adevărat, așa-zisa moarte este un somn adânc, iar somnul biologic înseamnă a muri câte puțin în fiecare zi.

Și acum, când săvârșim slujba de înmormântare a Patriarhului României, Teoctist, fericitul întru adormire frate al nostru și adevărat părinte duhovnicesc al dumneavoastră, cu adâncă durere pentru despărțire și pentru faptul că ne simțim ca niște orfani, dar cu bucurie, pentru înălțarea lui la Jertfelnicul cel mai presus de ceruri, unde «nu este durere, nici întristare, nici suspin», ne aducem aminte de cuvântul Sfântului Grigorie de Nyssa, care spune: «Durerile morții, pentru noi cei credincioși, sunt durerile nașterii, durerile moșitului omului la o altă viață».

În fața trupului Părintelui Patriarh Teoctist ne îndreptăm privirile spre istoria recentă a Bisericii Române, care a pășit pe drumul crucii și al învierii, al muceniecii și al bucuriei. Cu adevărat, viața fericitului întru adormire Patriarh Teoctist, fratele nostru, a constituit expresia concretă a vieții și înaintării Bisericii Ortodoxe din România pe calea crucii și învierii.

Fericitul întru adormire frate Teocist, care a trăit aproape un veac și ale cărui plete au albit slujind lui Hristos, și-a trăit viața întocmai după cuvântul Apostolului: «în multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în strâm-

torări, în bătăi, în tulburări, în osteneți, în privegheri, în posturi, în curăție, în cunoștință, în îndelungă-răbdare, în bunătate, în Duhul Sfânt, în iubire nefățarnică, în cuvântul adevărului, în puterea lui Dumnezeu; prin armele dreptății, cele de-a dreapta și cele de-a stânga, prin slavă și necinste, prin defăimare și laudă, ca un amăgitor și totuși iubitor de adevăr, ca un necunoscut și totuși bine cunoscut, ca un muribund și totuși trăind, ca un pedepsit, și totuși nu ucis.» (cf. II Corinteni 6, 4-9). Prin toate acestea Patriarhul a râvnit la slava lui Dumnezeu și s-a jertfit să aducă strălucire Bisericii Sale. Viața lui a cunoscut suferințe și coborâșuri și a însemnat multe lupte grele și jertfire de sine.

L-am cunoscut pe fericitul întru adormire ca Patriarh al Bisericii Or-

Procesiunea de ocolire a Catedralei Patriarhale. Ierarhi, preoți și credincioși uniți în rugă sfântă pentru odihna Părintelui lor sufletesc

todoxe din România plin de înțelepciune, cu vastă experiență în chivernisirea treburilor bisericești și cu simțire și cuget cu adevărat bisericesc! I-am cunoscut dragostea pentru bună-rânduiala și podoaba Bisericii și respectul față de rânduielile canonice și instituțiile bisericești așa cum au fost ele așezate și binecuvântate de către Sfinții noștri Părinți de Dumnezeu purtători! I-am cunoscut cinstirea și respectul pe care-l acorda Bisericii Mame a Constantinopolului și iubirea în Hristos față de persoana noastră. De asemenea, l-am cunoscut pe pururea pomenitul frate Patriarh cu sufletul plin de bucurie și nădejde, grăind din prisosul inimii despre învierea Domnului și Înălțarea Lui la Ceruri. L-am cunoscut și ca prea bun părinte și jertfelnic arhipăstor, animat de dragoste sinceră față de toți membri turmei sale fără nici o deosebire, cu toate că în viața sa a trecut prin multe necazuri și nenumărate dureri. Pe lângă acestea, l-am

cunoscut în zile de bucurie și veselie duhovnicească exprimând în cuvânt bogat și bine alcătuit dragostea care îi covârșea inima.

De aceea, rugăm pe Dumnezeu Cel Sfânt și Fără de Moarte, Izvorul vieții noastre, să odihnească sufletul lui în locașurile dreptilor alături de pururea pomeniții Patriarhi ai României, înaintașii săi, și «după cum pe pământ l-a așezat liturghisitor în Biserica Sa, tot așa să-l arate și la Jertfelnicul Său Cel mai presus de ceruri.» Cu acestea, ne rugăm Domnului să binevoiască a trimite Dumnezeiescul Său Har peste prea iubită Biserica Ortodoxă din România, ca să meargă înainte și să se întărească «în același cuget și în aceeași înțelegere» (I Corinteni 1, 10), urmând tradiției bisericesti și modului de simțire și gândire al Bisericii.

În sfârșit, îndreptându-ne spre fericitul întru adormire Teoctist, fratele nostru preaiubit, îl rugăm, așa cum odinioară Sfântul Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul, înaintașul nostru, a strigat către Sfântul Vasile cel Mare la înmormântarea sa:

«De acolo, de sus, tu pe toți ne vezi, o întâistătător dumnezeiesc și sfânt! Ghimpele dat nouă în trup de la Dumnezeu pentru călăuzirea și învățarea noastră sau să-l scoți cu rugăciunile tale, sau să ne ajuți să-l suferim cu răbdare! Ajută-ne ca în viața noastră să împlinim lucrul cel mai de folos!»

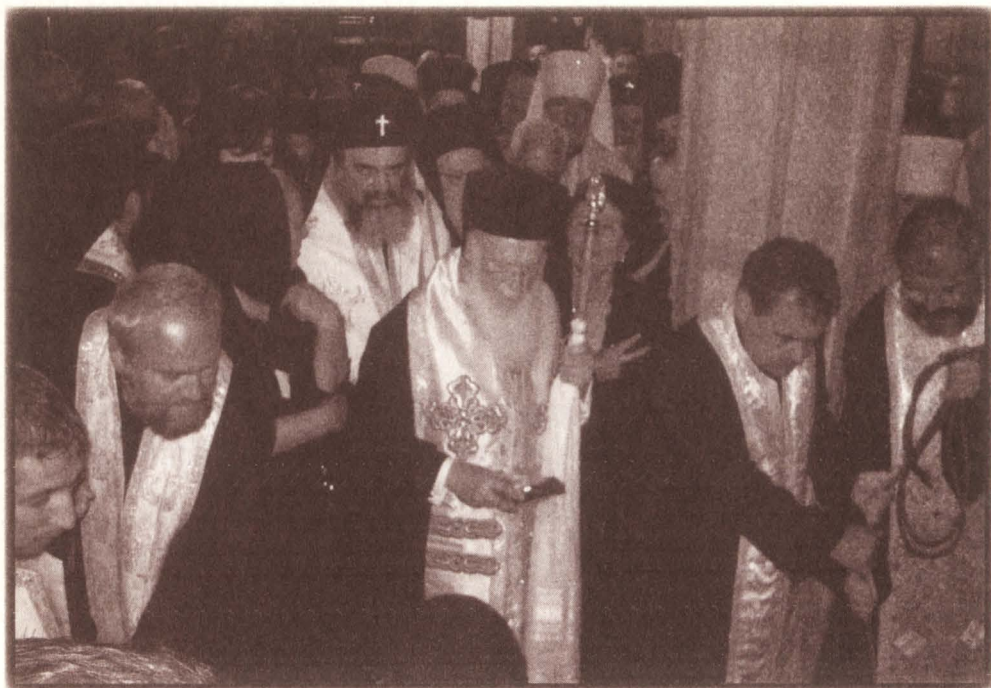
Veșnică să-ți fie pomenirea mult dorite, prea cinstită și pururea pomenite frate în Hristos Teoctist, Patriarh al preaiubitei Biserici Ortodoxe Române!“

Procesiunea de ocolire a Catedralei Patriarhale

După ridicarea colivei și ultima „*Veșnica pomenire*“, la chemarea diaconilor care au cântat „*Veniți fraților să dăm sărutarea cea din urmă...*“, rudele îndurerate ale fericitului întru adormire Patriarhul Teoctist și întristații slujitori au sărutat icoana de pe pieptul Prea Fericirii Sale și mâna rece a celui care a fost plin de căldură părintească, adevărat arhieru și om al păcii și echilibrului.

În jurul orei 13,00, ierarhii și preoții din sobor, cu lumânările aprinse în mâini, s-au îndreptat spre ieșire, ca să formeze cortegiul pentru ocolirea bisericii în procesiune, cum este datina și rânduiala la pogribania slujitorilor bisericești.

În cântarea: „*Sfinte Dumnezeule*“ și în sunetul prelung al clopotelor, sîcriul cu trupul neînsuflețit al Părintelui Patriarh Teoctist, ridicat pe umeri de opt ierarhi ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române – Înalt

*„Stropi-mă-vei cu isop și mă vei curăți, spăla-mă-vei și mai vârtos
decât zăpada mă vei albi!”*

Prea Sfințitul Teofan, Mitropolitul Olteniei, Prea Sfințitul Sofronie, Episcopul Oradiei, Bihorului și Sălajului, Prea Sfințitul Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, Prea Sfințitul. Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, Prea Sfințitul Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Prea Sfințitul Ambrozie, Episcopul Giurgiului, Prea Sfințitul Petroniu Sălăjanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului și Prea Sfințitul Iustin Sigheteanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului – a fost scos afară din Catedrală.

În fruntea cortegiului s-a încadrat toaca, crucea de lemn și steagurile, purtate de ieromonahi de la Mănăstirea Radu Vodă și Mănăstirea „*Dumini- ca Sfinților Români*“, apoi Crucea Patriarhală, dusă de protosinghelul Ghedeon de la Mănăstirea Sihăstria Voronei, încadrat de doi diaconi cu ripide. A urmat mitra și omoforul, purtate pe tîpsie de arhimandritul Ierolim Crețu, încadrat de protosinghelii Nectarie Șofelea și Policarp Chițulescu, de la Mănăstirea Radu Vodă. Pernele cu decorațiile Prea Fericitului Patriarh Teoctist, între care și Ordinul Național „*Steaua României*“ în grad de Colan, coferit post-mortem de șeful statului, au fost purtate de preoții Consilieri patriarhali: Florin Șerbănescu, Valeriu Ulican, Gheorghe Zaharia, Emilian Stănescu, și preoții Consilieri eparhiali: Ioan Șurubaru, Nicolae Crângașu, Nicolae Aurel și Simion Bondar. Ierarhii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh, și cei ai Bisericilor Ortodoxe surori, precedați de preoții slujitori – arhimandriții Macarie Ciolan (Mănăstirea Cernica), Timotei Aioanei (Catedrala Mitropolitană din Iași), Melchisedec (Mănăstirea Putna), Pavel (Mănăstirea Bistrița), Dimitrie (Mănăstirea Nicula), Lavrentie (Mănăstirea Căldărușani), Rafael (Catedrala Patriarhală) –, au pășit înaintea sicriului, purtat pe umeri de cei opt ierarhi menționați, încadrat de șase monahii ținând în mâini cățui cu tămâie aprinsă. Sicriul a fost urmat de rudele Părintelui Patriarh Teoctist, de reprezentanții instituțiilor statului, de membrii Consiliului Național Bisericesc și ai Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, consilieri de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, reprezentanți ai școlilor de învățământ teologic din Mitropolia Munteniei și Dobrogei, protoiereii din Arhiepiscopia Bucureștilor, stareții și starețele mănăstirilor și schiturile din Arhiepiscopia Bucureștilor, preoți și alți invitați.

În cortegiul format din aproape 150 persoane, s-au aflat și președintele Traian Băsescu, premierul Călin Popescu Țăriceanu, președintele senatului, Nicolae Văcăroiu, miniștri, deputați, senatori.

Cu puțin timp înainte de începerea procesiunii, fanfara militară a Regimentul 30 Gardă și Protocol „Mihai Viteazul” a format un cordon în jurul bisericii.

Procesiunea de ocolire a bisericii, cu trei stări și ectenii la cele trei abside, desfășurată pe un culoar presărat cu flori, a fost urmărită de miile de credincioși prezenți pe Dealul Patriarhiei, în jurul Catedralei, Clopotniței, în fața Reședinței și a Palatului Patriarhiei.

Cortegiul s-a oprit în fața intrării în Catedrală, timp în care Garda de Onoare a prezentat onorul, iar fanfara a intonat imnul național al României și a fost trasă o salvă de 21 de focuri de armă, în semn de omagiu și prețuire pentru cel care a fost timp de peste 20 de ani Patriarhul României.

După ocolire, au fost introduse în biserică, în sunete de toacă, doar crucea și sicriul cu trupul neînsuflețit al Părintelui Patriarh Teoctist, urmate de Întâistătătorii și șefii delegațiilor

„Al Domnului este pământul și plinirea lui, lumea și toți cei ce locuiesc într-însa”

Bisericilor de peste hotare, de rudele Părintelui Patriarh Teoctist și de unele persoane oficiale.

Pecetluirea mormântului

După psalmodierea armonică în pridvorul bisericii a ultimei panihide a celui care a fost Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, s-a săvârșit, din nou, o slujbă scurtă și s-a turnat în semnul crucii peste trupul Prea Fericirii Sale vin amestecat cu undelemn, zicându-se: „*Stropi-mă-vei cu isop și mă vei curăți, spăla-mă-vei și mai vârtos decât zăpada mă vei albi!*“

Sicriul a fost, apoi, acoperit pentru îngropare, rostindu-se cuvintele: „*Dumnezeu să-l odihnească în pace!*“, și s-a fixat capacul, în cântarea diaconilor: „*Adusu-mi-am aminte*“

Trupul neînsuflăit al Părintelui Patriarh Teoctist a fost coborât cu grijă în cripta veșniciei, din partea dreaptă a pronaosului, alături de cei trei înainatași ai săi, fericiții întru adormire patriarhii Miron, Nicodim și Iustin. Ierarhii slujitorii au luat pământ și au aruncat cruciș deasupra sicriului, zicând: „*Al Domnului este pământul și plinirea lui, lumea și toți cei ce locuiesc într-însa*“. S-a vărsat, apoi, în groapă cenușa din cădelniță, s-a așezat piatra și s-a pecetluit mormântul, în cântările diaconilor: „*Sfinte Dumnezeule*“ funebru și „*Pământule deschide-te*“.

Mistriile meșterilor au aștearnut tencuială proaspătă peste cărămizile care vor închide, de acum înainte, trupul celui ce a fost Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Lespedea de marmură de Rușchița care va acoperi mormântul Prea Fericitului Teoctist, din Catedrala Patriarhală, va fi așezată la slujba de 40 de zile.

Pe placa funerară, de doi metri lungime, 85 de centimetri lățime și 15 centimetri grosime, vor fi reprezentate sigla Patriarhiei și cea a Prea Fericirii Sale, crucea patriarhală (la picioare), într-un chenar din frunze de arțar, sculptat în relief.

Scrierea de pe placă, aprobată de Sinodul Permanent, va avea următorul text: Aici odihnește în Domnul, întru așteptarea Învierii, Părintele nostru TEOCTIST, al V-lea Patriarh al României (1986-2007), vrednic călăuzitor al Ortodoxiei românești la răscruce de vremuri și cumpănă de milenii. (7 februarie 1915 – †30 iulie 2007)

După ce înalții ierarhi și persoanele oficiale au ieșit din biserică și echipa de lucrători a acoperit cripta, au intrat înăuntru și preoții și credincioșii rămași afară pentru a depune o floare pe mormântului Părintelui Patriarh Teoctist.

Agapa de pomenire

După înmormântare, păstrându-se tradiția, s-a organizat o agapă de pomenire, cu mâncare de post, în patru locuri, ținându-se seama de numărul mare de participanți la funeralii: în sala de recepție a Palatului Patriarhiei, pentru ierarhii Sfântului Sinod și delegații Bisericilor de peste hotare, reprezentanții Bisericilor și Cultelor din România, membrii Consiliului Național Bisericesc, rudele Părintelui Patriarh Teoctist și persoanele oficiale; la trapeza din Reședința Patriarhală, pentru membrii Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, consilierii de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, protoieri și preoți din Eparhia Bucureștilor; la cantina Facultății de Teologie, pentru reprezentanții instituțiilor de învățământ teologic din Mitropolia Munteniei și Dobrogei, personalul administrativ, membrii Coralei patriarhale, doctoranzi, studenți și elevi seminariști; la trapeza Mănăstirii Radu Vodă, pentru stareții și starețele, monahii și monahiile mănăstirilor și schiturilor din toate eparhiile prezenți la ceremonie.

Totodată, eclesiarhia Catedralei Patriarhale a pregătit și a împărțit pachete cu mâncare și colivă oamenilor nevoiași și pelerinilor înfometați.

Plecarea Sanctității Sale Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului a plecat în după-amiaza zilei de vineri, 3 august, de la București.

La plecarea de pe Aeroportul Internațional „Henri Coandă”, Sanctitatea Sa Bartolomeu I a făcut o declarație de presă, în care a menționat:

„La această oră putem spune că ne-am îndeplinit misiunea pentru care am venit în România, aceea de a conduce spre veșnicie, pe ultimul drum, pe Prea Fericitul Părinte Teoctist. Toți cei care am participat la slujba de înmormântare a Prea Fericitului Sale, acum ne întoarcem la ale noastre, pentru a ne continua lucrarea și misiunea noastră. Această lucrare a noastră, bisericească, va fi sprijinită de Prea Fericitul Părinte Teoctist cu rugăciunea sa de acolo, din ceruri, unde se află, o lucrare bisericească pentru

care Prea Fericirea Sa și-a dedicat întreaga viață. Așa cum s-a exprimat cineva astăzi în biserică, pământul a pierdut astăzi un om important, dar cerurile a câștigat un om sfânt. Noi îl vom avea întotdeauna în sufletul și în inima noastră și, de asemenea, zâmbetul său și surâsul său va rămâne de neuitat în conștiința tuturor.

Nu ne rămâne de acum înainte decât să ne rugăm cu toții ca Dumnezeu-Duhul Sfânt să lumineze pe cei care au această misiune de a-l alege pe cel mai potrivit pentru Biserica Ortodoxă Română să-i continue misiunea sa spre slava lui Dumnezeu și spre folosul duhovnicesc al iubitului popor român.

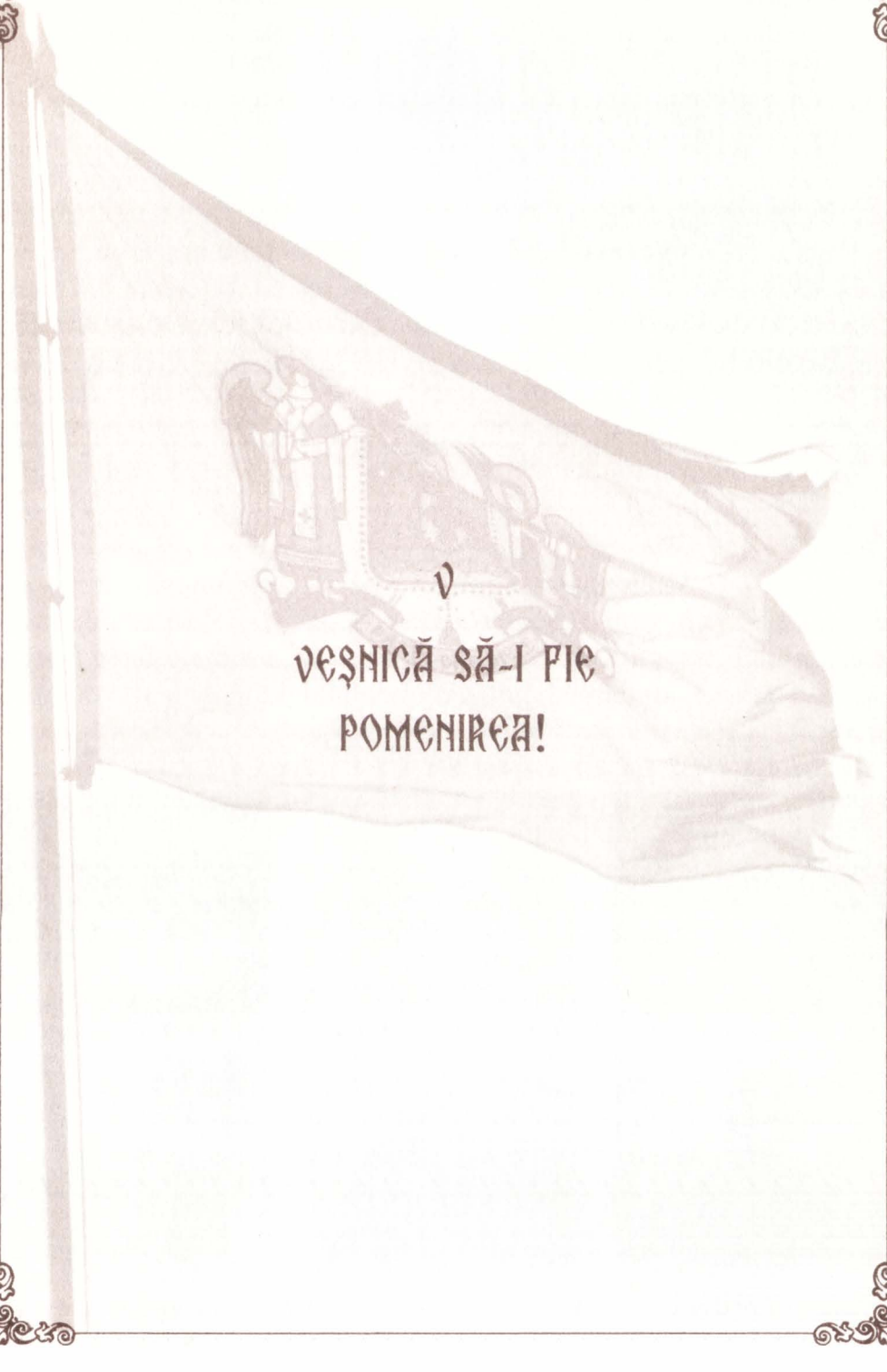
Încheind, înainte de a porni spre casele noastre, aș dori să mulțumesc din suflet Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh, pentru felul frumos în care ne-a primit și ne-a găzduit, ca și celorlalți care au fost alături de noi. De asemenea, mulțumesc din adâncul sufletului Excelențelor Lor, Președintelui României și domnului Prim-Ministru, că și-au făcut timp să ne primească pe noi, cei de la Patriarhie, atât la Președinție, cât și la Palatul Victoria.

Plecând, îndrept cele mai frumoase gânduri și împărtășesc binecuvântarea Patriarhiei Ecumenice către dumneavoastră toți, rugându-ne, de asemenea, pentru odihna sufletului Părintelui nostru Patriarh Teoctist. “

*Dumnezeu să-L odihnească în pace!
Veșnică să-i fie Lui pomenirea!*

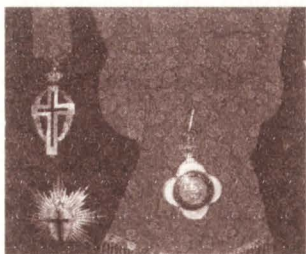
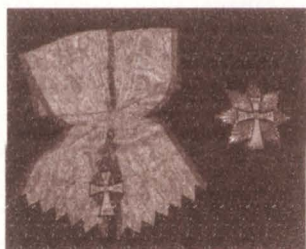
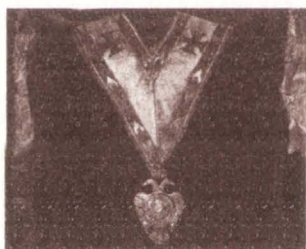
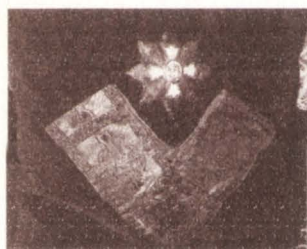

V
VEȘNICĂ SĂ-I FIE
POMENIREA!

Veșnică să-i fie pomenirea!

Titlul de Doctor Honoris Causa acordat post-mortem Părintelui Patriarh Teoctist

Senatul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad a decis să-i acorde post-mortem Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist titlul de Doctor Honoris Causa al acestei Universități: *„Recent, Prea Fericitul Teoctist ne-a transmis acceptul său pentru a-i fi acordat titlul academic de Doctor Honoris Causa al Universității noastre, festivitatea urmând să se desfășoare în această toamnă, cu ocazia vizitei sale în orașul nostru, pentru a lua parte la manifestările prilejuite de sărbătorirea a 300 de ani de existență a Episcopiei Aradului”*, a declarat prof. univ. dr Aurel Ardelean, rectorul Universității.

*Distincții primite de către Părintele Patriarh Teoctist în timpul slujirii ca
Întâistător al Bisericii lui Dumnezeu și a neamului nostru românesc*

Omagiu filatelic dedicat Prea Fericitului Părinte Teoctist

Ca un pios omagiu adus Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Romfilatelia, societatea specializată în editarea și comercializarea mărcilor poștale în România, a lansat vineri, 3 august 2007, zi de doliu național, emisiunea filatelică **În Memoria Părintelui Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (1986-2007)**. Începând cu 3 august, această emisiune filatelică a putut fi găsită în toate magazinele Romfilatelia din București și din țară.

În memoria Părintelui Teoctist - Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

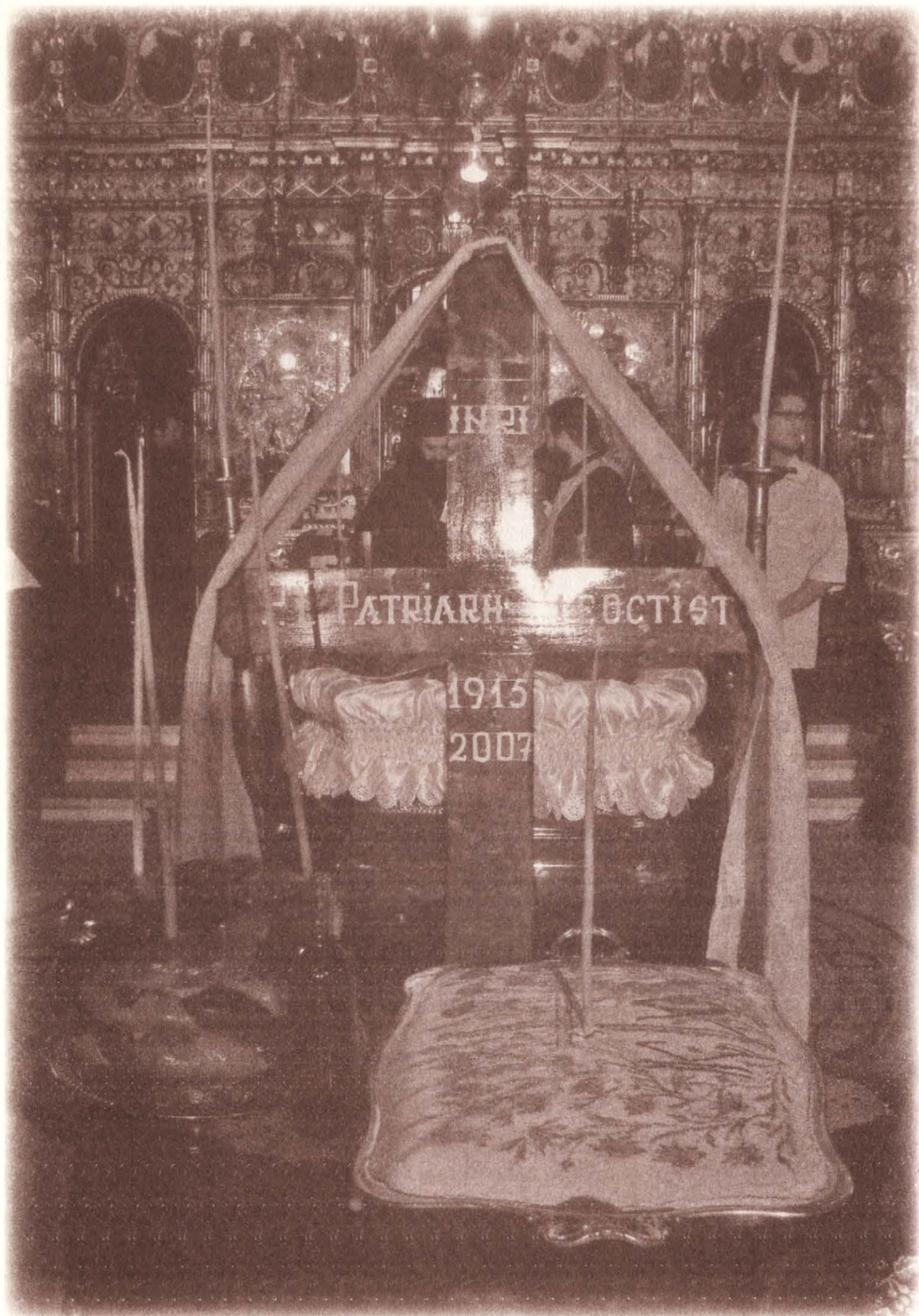

Veșnică să-i fie pomenirea!

Luni, 30 iulie, seara, Înalț Prea Sfințitul Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, a oficiat o slujbă de pomenire pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la biserica Sfântul Mare Mucenic Gheorghe – vechea catedrală mitropolitană din Iași. La sfârșitul slujbei, Înalț Prea Sfințitul Părinte Daniel a spus următoarele:

„Am aflat cu multă durere neașteptată veste a trecerii la viața veșnică, la Hristos Domnul – Arhiereul Cel veșnic, a Prea Fericitului Patriarh Teoctist, Părintele nostru, fiu al Moldovei și Părinte spiritual al României. Cea dintâi atitudine pe care noi trebuie să o luăm în aceste momente este să ne rugăm ca Hristos Domnul, Împăratul Cel fără de moarte, să-l așeze în rândul dreptilor, în odihna sfinților și să păzească Biserica Sa cea din țara noastră, pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a condus-o cu multă înțelepciune, cu multă jertfelnicie și cu multă dăruire.

Nu ne-am așteptat la o astfel de trecere atât de rapidă. În orele următoare va fi convocat Sinodul Permanent al Bisericii Ortodoxe Române, care va decide în cele ce privește înmormântarea, dar până atunci noi suntem îndemnați să ne rugăm pentru odihna sufletului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și pentru ca Dumnezeu să păzească Biserica noastră, neamul nostru. Cel mai important lucru este să arătăm recunoștință și să ne rugăm mai intens, pentru că, după atâtea încercări din anul acesta, a venit și această mare durere a tre-

„Veșnică să-i fie pomenirea...!”

cerii neașteptate la Domnul, din această viață la viața veșnică, a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Rugăm pe Hristos Domnul să așeze sufletul lui împreună cu dreptii, cu slujitorii care și-au dăruit viața întreagă pentru binele Bisericii, mai ales că Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist de la vârstă fragedă a intrat în călugărie, a fost monah, a fost diacon, mulți ani aici, la catedrală, ieromonah, arhimandrit, episcop-vicar la Patriarhie, episcop la Arad, mitropolit la Craiova, mitropolit la Iași și patriarh al României, în toate arătând o mare înțelepciune, o dragoste nețărmuită pentru Biserică și pentru neam și, în același timp, a reprezentat Biserica noastră cu multă demnitate în raport cu Bisericile Ortodoxe surori și în raport cu alte comunități creștine.

Rugăm pe Hristos Domnul să ne întărească, să ne dăruiască ajutorul Său ca să trecem prin această încercare și mai ales în aceste 40 de zile de doliu să ne rugăm mult pentru odihna sufletului său și să arătăm prețuirea noastră sinceră, caldă și fiască față de toată lucrarea pastorală, misionară, duhovnicească de care s-a învrednicit să o pună în slujba Bisericii ca pe un dar adus lui Hristos, Care l-a chemat la arhierie.

Veșnica lui pomenire din neam în neam! Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii!“

Potrivit hotărârii Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române, Centrele eparhiale din Patriarhia Română au luat măsuri, prin protoierii, ca la toate parohiile și mănăstirile, vineri, 3 august, ziua înmormântării Prea Fericitului Părinte Teoctist, la orele 12,00, să se tragă clopotele timp de cinci minute, iar sâmbătă, 4 august, și duminică, 5 august, după slujba Sfintei Liturghii, să se officieze slujba Parastasului pentru sufletul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, cu formula de pomenire: „*Adormitul întru fericire Părintele nostru Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*“. La sfârșitul slujbei de pomenire, ierarhul locului, preoții parohi, stareții și starețele au evocat slujirea, vrednicia și personalitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

La Iași, sute de oameni au participat la slujbele de pomenire ținute în toate lăcașurile sfinte ale orașului în ziua înmormântării Prea Fericitului Teoctist. La vechea catedrală mitropolitană Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, credincioșii au aprins lumânări și s-au rugat pentru odihna sufletului Părintelui Patriarh Teoctist. La ora 12,00, toate clopotele din mănăstiri și biserici au bătut în memoria Prea Fericirii Sale.

*„Rugăm pe Hristos Domnul să așeze sufletul
Părintelui Patriarh Teoctist împreună cu dreptii, cu slujitorii
care și-au dăruit viața întreagă pentru binele Bisericii.“*

*Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel, Mitropolit al Moldovei și Bucovinei
și Locțiitor de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.*

Și în Ardeal, toate cele peste 500 de catedrale, biserici, mănăstiri și schituri au făcut slujbe de pomenire pentru Prea Fericitul Părinte Teoctist în paralel cu slujba de înmormântare oficiată la București. Lăcașurile de cult mai mari care aparțin de Mitropolia Ardealului vor face timp de 40 de zile, în fiecare zi, slujbe speciale de pomenire.

Patriarhul Teoctist a fost comemorat, miercuri, 1 august și la Chișinău. Un sobor din 17 preoți ai Mitropoliei Basarabiei s-au rugat pentru odihna sufletul său în catedrala „Sfânta Teodora de la Sibla“.

Credincioșii și reprezentanții comunității românești din Timoc (Serbia), care aparțin de Patriarhia Română, au luat și ei cunoștință cu tristețe de vestea trecerii la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Teoctist, iar Protopopiatul Ortodox Român „Dacia Ripensis“ a săvârșit în ziua înmormân-

tării, 3 august, în biserica românească din Malainița, după Sfânta Liturghie, slujba Parastasului pentru odihna sufletului său.

Trecerea la cele veșnice a Părintelui Patriarh Teoctist a fost întâmpinată cu durere și de românii ortodocși din Ungaria. Ei nu vor uita că Prea Fericitul Părinte Teoctist a vizitat de două ori comunitatea românilor de pe aceste meleaguri. Prima dată în toamna anului 1994, când a sfințit Catedrala Sfântul Nicolae din Jula și altarul bisericii ortodoxe din Micherechi, și a vizitat capela ortodoxă din Budapesta și s-a rugat la mormântul lui Emanoil Gojdu. A doua oară, în februarie 1999, când Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist l-a hirotonit și instalat pe primul episcop al românilor ortodocși din Ungaria, Prea Sfințitul Sofronie. În semn de recunoștință, în ziua înmormântării sale, 3 august, în Catedrala Sfântul Nicolae din Jula s-a oficiat o slujbă de pomenire pentru regretatul Patriarh Teoctist al României.

Și în bisericile românești din Europa s-au oficiat slujbe de pomenire a Părintelui Patriarh Teoctist. Încă de luni seara, 30 iulie 2007, în Catedrala din Nurenberg, a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală și de Nord, s-au oficiat slujbe de pomenire pentru odihna sufletului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, iar Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale a dispus să se officieze, dimineața și seara, slujbe de pomenire în toate bisericile românești din eparhie.

Moartea Părintelui Patriarh Teoctist a fost o grea lovitură și pentru bătrânii de la Centrul pentru persoanele vârstnice din sectorul 4 al Capitalei. Oamenii de aici îl cunoșteau bine, pentru că Părintele Patriarh Teoctist își petrecea alături de ei, în fiecare an, ziua de naștere, iar la sărbătorile Paștelui și ale Crăciunului le trimitea daruri, sub formă de alimente și îmbrăcăminte, dar și iconițe și literatură religioasă. Ei își amintesc cât de apropiat era de oameni și câtă veselie le aducea în suflete, atunci când venea la azil. Bătrânii spun despre Patriarh că era o persoană cu suflet bun, foarte grijulie și foarte jovială.

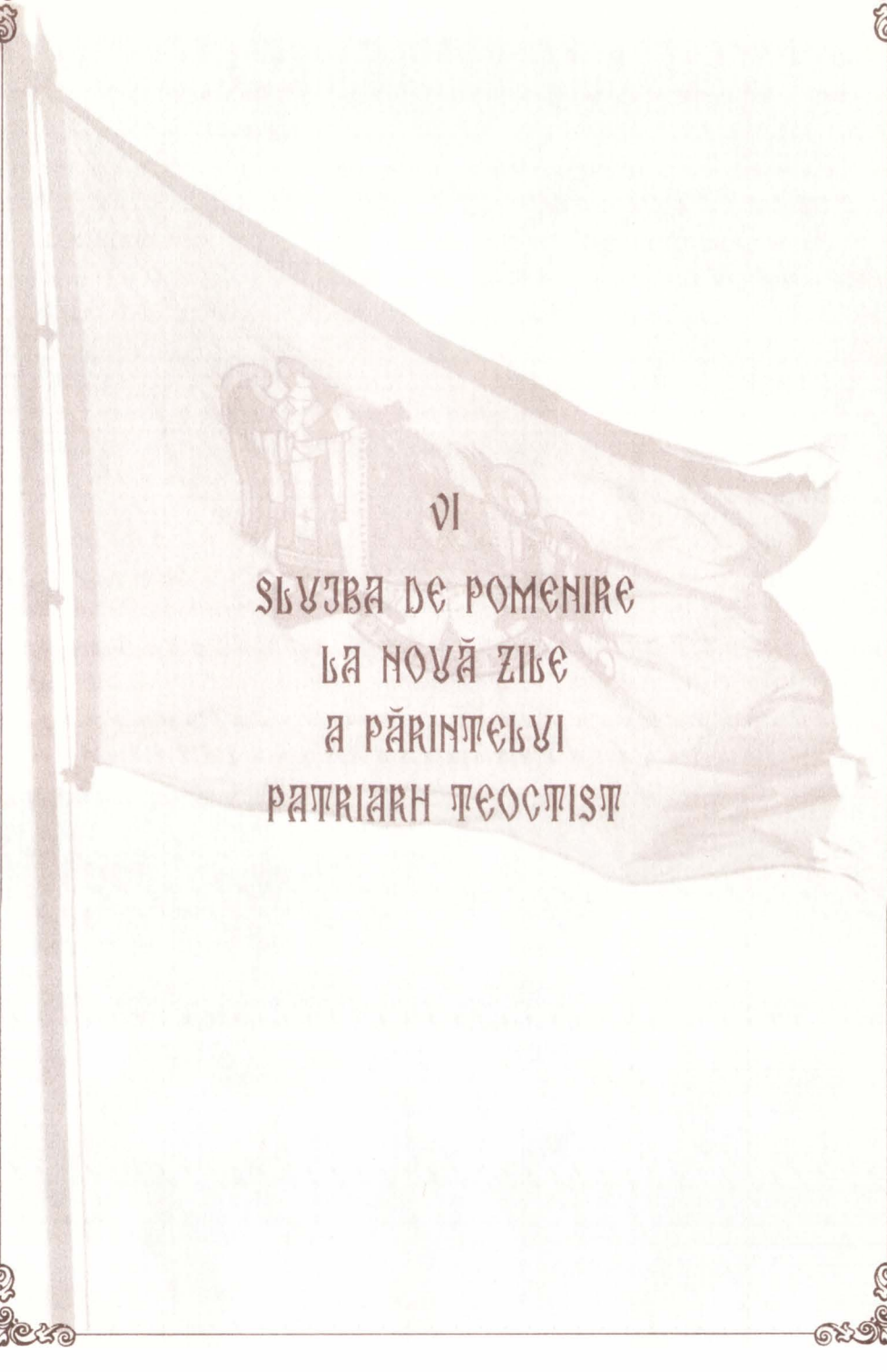
La Catedrala Patriarhală din București, duminică, 5 august, la sfârșitul slujbei Parastasului, oficiată după Sfânta Liturghie, Prea Sfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop-Vicar Patriarhal, a evocat personalitatea Prea Fericitului Părinte Teoctist, spunând, între altele: „*Duminică de duminică i-ați ascultat cuvântul de învățătură pe care vi l-a împărtășit, i-ați ascultat*

îndemnurile de a nu vă îndepărta niciodată de la calea cea dreaptă, de a nu vă despărți de Biserică, de a păstra nealterată credința, de a fi smeriți, de a fi iubitori și a vă ruga neîncetat unii pentru alții. Vreme de șapte decenii i-a slujit lui Hristos Domnul în Biserică Sa din România, în diferite zone ale țării. Noi, episcopii de la Patriarhie, care i-am fost colaboratori, îi vom păstra o pi-oasă amintire și îl vom pomeni cu recunoștință în rugăciunile noastre. Această datorie o aveți și dumneavoastră, preoții și credincioșii.“

La Mănăstirea Durău, Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, având alături pe Prea Sfințitul Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, și Prea Sfințitul Ioachim Băcăoanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Romanului, a oficiat duminică, 5 august, după Sfânta Liturghie, slujba Parastasului pentru vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist.

În cuvântul rostit la sfârșitul slujbei Parastasului, Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel a subliniat, între altele: „Dumnezeu a rânduit ca astăzi, în ziua sfântului român botoșănean din Crăinicieni, Ioan Iacob, să facem pomenirea la trecerea la cele veșnice a Părintelui nostru Teoctist. S-au cunoscut la Mănăstirea Neamț, unde au intrat în monahism, și aceasta arată că neamul nostru românesc are o mulțime de sfinți rugători în ceruri. La ei se adaugă și Părintele Patriarh Teoctist, care, din ceruri, se roagă totdeauna în fața Prea Sfintei Treimi pentru Biserică neamului nostru, așa cum s-a rugat pentru ea și când a trăit pe pământ. Rugăciunea arată iubirea mai tare decât moartea. Când facem pomenirea celor trecuți la viața veșnică arătăm că iubirea noastră pentru ei este mai tare decât moartea“. Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel a mai spus: „Noi, aici, în această parte a țării, avem datorie să ne rugăm și să-l pomenim mai intens, pentru că a fost fiu al Moldovei și părinte al Moldovei. Părintele Teoctist a păstorit cu multă dragoste, cu multă jertfelnicie, cu multă înțelepciune această parte a țării în anii grei ai dictaturii comuniste. În ciuda restricțiilor, nu numai că a restaurat o mulțime de biserici și mănăstiri, ci chiar a construit unele biserici noi, a restaurat o mulțime de mănăstiri nemțene“.

VI
SĂVŢBA DE POMENIRE
LA NOVĂ ZILE
A PĂRINTEŞI
PATRIARH TEODOTIST

Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Loțitor de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, în fruntea soborului de ierarhi, preoți și credincioși la slujba de pomenire la nouă zile a Părintelui Patriarh Teoctist – 9 august 2007

Slujba de pomenire la nouă zile a Părintelui Patriarh Teoctist

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost pomenit miercuri, 9 august, la nouă zile de la mutarea sa la Domnul, la slujba Parastasului oficiată în Catedrala Patriarhală din București, în prezența a numeroși credincioși, de către Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Locțiitor de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu un sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Din sobor au făcut parte Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nicolae al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, Prea Sfințitul Vincențiu Ploieșteanu și Prea Sfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcopi Vicari Patriarhali, Prea Sfințitul Sebastian Ilfoveanul și Prea Sfințitul Varsanufie Prahoveanul, Episcopi Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor.

La sfârșitul slujbei, Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel a rostit următorul cuvânt de învățătură:

*„Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cuvioși și Prea Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

În această zi, a noua de la trecerea la Domnul a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, am făcut slujba de pomenire potrivit tradiției Bisericii noastre. Semnificația spirituală, duhovnicească sau teologică a acestei pomeniri se leagă de faptul că, în credința noastră, cei care au slujit Domnului în viață și s-au rugat Lui, atunci când trec din lumea aceasta în lumea cealaltă nu sunt singuri, ci sunt împreună cu îngerii din ceruri. De această semnificație se poate vorbi atunci când noi săvârșim Parastasul la nouă zile. Se știe că atunci când sfințim biserica și atunci când săvârșim Sfânta Liturghie, înainte de intrarea în altar cu Evanghelia, ca și înainte de intrarea în biserica ortodoxă care urmează să fie sfințită, se spune: «Stăpâne, Doamne Dumnezeuule, care ai pus în ceruri cetele îngerilor și arhanghelilor spre slujba salvei Tale, fie ca împreună cu intrarea noastră să fie și intrarea sfinților Tăi îngeri, care împreună cu noi

slujesc și împreună slăvesc bunătatea Ta. Că Ție se cuvine slavă, cinste și închinăciune, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh». Deci, de două ori, la săvârșirea sfințirii bisericii, înainte de a intra în biserică, și la săvârșirea Liturghiei, înainte de a intra cu Evanghelia în altar, se afirmă această credință puternică, și anume că în Biserică noi nu ne rugăm singuri, ci îngerii din ceruri se roagă cu noi și noi ne rugăm împreună cu ei. Nu există o despărțire între Liturghia cerească și cea de pe pământ. Ci este o unitate și o legătură. Cu atât mai mult, cineva care a slujit zeci de ani Sfânta liturghie împreună cu îngerii, va fi după trecerea din viața aceasta la viața cea veșnică împreună cu îngerii. Așa cum se spune și una din rugăciunile slujbei de la înmormântarea preotului: «Să-l așeze Dumnezeu împreună cu sfinții și cu îngerii». Așa și noi credem că sufletul adormitului întru fericire Părintelui nostru Teoctist, Patriarhul României, se află în rugăciune în fața Prea Sfintei Treimi împreună cu îngerii și împreună cu toți sfinții care îl iubesc pe Dumnezeu, care l-au slujit și care îl laudă pururi pe pământ și în ceruri.

Această pomenire ne arată că, în biserică, taina comuniunii credincioșilor, și mai ales a slujitorilor Bisericii, în Duhul Sfânt, cu Dumnezeu, Prea Sfânta Treime și cu toți sfinții, este mai tare decât moartea. Rugăciunea, în Ortodoxie, se explică prin aceea că iubirea exprimată, când dorim viața veșnică, mântuire și viața veșnică celor dragi ai noștri, este mai tare decât moartea, mai tare decât depărtarea sufletului de trup, pentru că cea mai puternică legătură este legătura sufletului cu Dumnezeu, Izvorul vieții. Dar, această despărțire a sufletului de trup este provizorie, așa cum ne învață rugăciunile pe care le-am ascultat astăzi, și anume până «la obșteasca înviere», când tarâși se va refăce, în chip mai presus de înțelegere, unitatea dintre suflet și trup, trupul transfigurat, înduhovnicit.

Deci, aceste pomeniri ale morților nu sunt simple invenții și nu sunt doar niște cutume și niște tradiții inventate pe măsura îmbogățirii unui folclor religios, ci în toate rugăciunile noastre se exprimă însăși Taina Bisericii lui Hristos, pe care nici porțile iadului nu o pot birui. Noi mărturisim credința ortodoxă în slujba Parastasului, și când spunem: «Pomenirea lor din neam în neam», adică din generație în generație, «și le fă lor veșnica pomenire», înseamnă că noi suntem deja ancorați în viața veșnică. Rezultatul sau recompensa pentru credință este în primul rând arvuna vieții veșnice. Aceasta este viața veșnică; să-L cunoaștem pe Unicul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos, pe Care El L-a trimis. Această cunoaștere se face în Sfântul Duh, Care ne îndeam-

nă și Care se roagă împreună cu noi. Această pomenire este o pomenire din dragoste față de cel care a trecut la Domnul, și acum, în aceste 40 de zile. Iubirea noastră duhovnicească se arată prin intensitatea rugăciunii și prin meditația asupra a ceea ce a fost lumină, a fost binecuvântare în viața fiecărui om, și noi, pomenindu-l pe cel care a trecut la Domnul, păstrăm legătura duhovnicească și, în același timp, sufletul nostru se lărgeste. Nu ne gândim numai la noi, ci ne gândim la ceea ce am moștenit de la alții și ceea ce a rămas în noi ca lu-

mină, ca zidire duhovnicească. Când pomenim pe părinții noștri, pe frații noștri, pe toți binefăcătorii noștri, noi îi pomenim pentru că îi simțim prezenți în noi, prin moștenirea spirituală care a rămas. Noi nu ne dăm seama întotdeauna, decât atunci când nu mai este persoana iubită prezentă cu trupul, cât de mult, în sufletul nostru, am acumulat fiecare din ceea ce a dăruit din punct de vedere duhovnicesc, prin rugăciune, prin sfatul bun, prin îndrumarea sănătoasă și înțeleaptă, prin rugăciunile celor care au slujit lui Dumnezeu pe pământ și slujesc în ceruri, prin grija față de Biserică și față de tot ceea ce este manifestarea credinței creștine.

Cu aceste sentimente de iubire fiască, de recunoștință și, în același timp, de dorință a comuniunii cu sfinții și cu dreptii, am săvârșit slujba Parastasului la împlinirea a nouă zile de la trecerea la Domnul a Părintelui nostru Patriarh Teoctist. Am văzut în aceste zile cum în toată țara, la îndemnul Sfântului Sinod, credincioșii, preoții, mănăstirile de călugări și de maici, întreaga suflare, chiar și creștini de alte confesiuni, au înălțat rugăciuni de pomenire, de cerere de odihnă cu dreptii și cu sfinții pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoc-

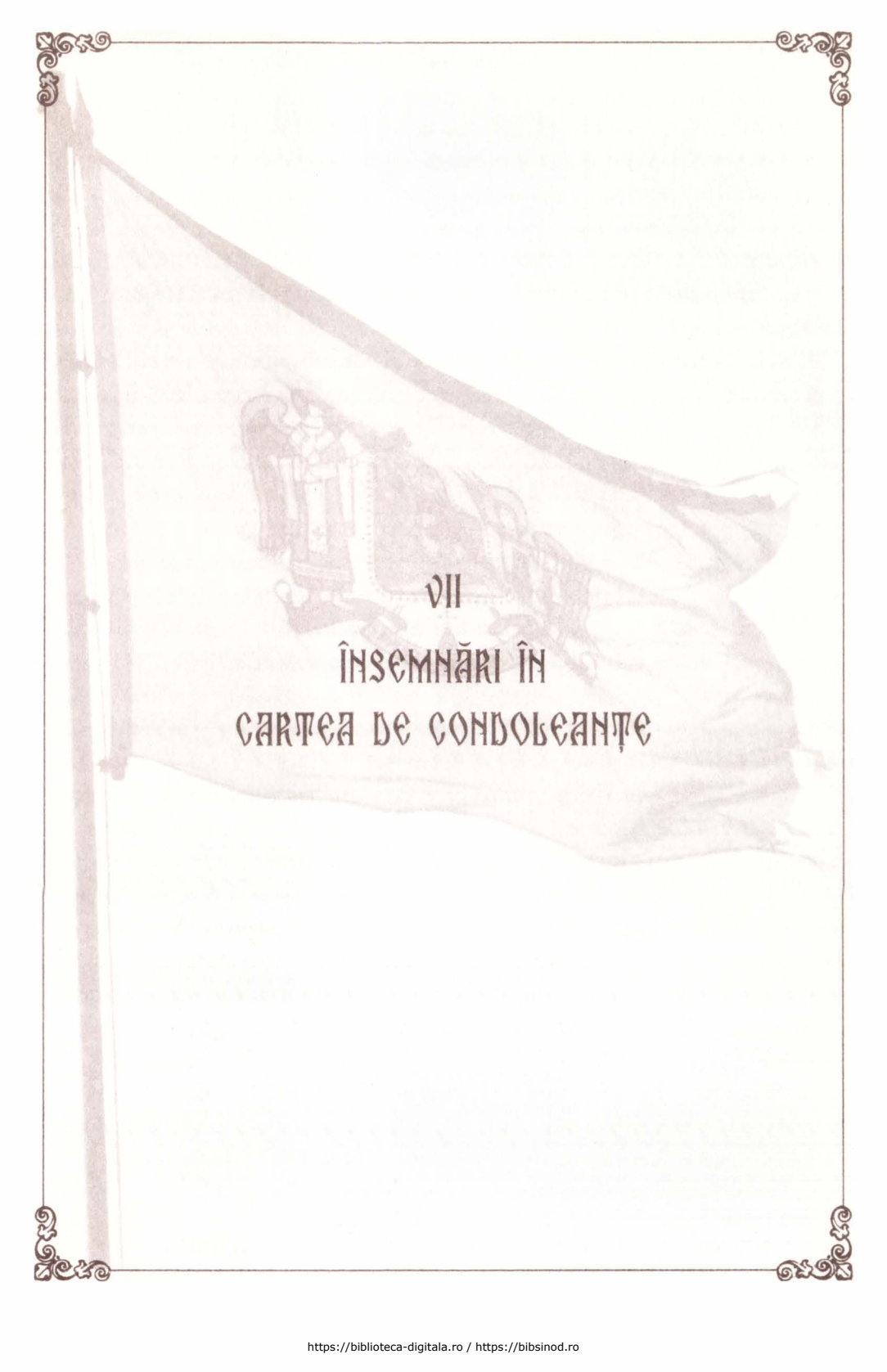
tist. Aceasta însemnează că rugăciunea este cea mai înaltă formă de recunoștință și de prețuire a cuiva, pentru că cerem mântuirea și viața veșnică împreună cu sfinții și cu dreptii. Această recunoștință, care se arată prin rugăciune, este în același timp o binefacere pentru întreaga Biserică, deoarece ne adună în comuniune, ne adună în iubirea lui Dumnezeu și întreolaltă, pentru ca să simțim Taina Bisericii, care are în ea arvuna vieții veșnice mai tare decât iadul, mai tare decât moartea.

Bunul Dumnezeu să așeze cu dreptii sufletul Părintelui nostru Patriarh Teoctist și să-i dea odihnă veșnică, iar tuturor celor care l-au iubit, l-au prețuit, atât din țară, cât și din străinătate, și-au manifestat prețuirea aceasta prin venirea aici sau prin trimiterea mesajelor, să-i răsplătească cu binecuvântările Sale cerești, pentru că aceste momente solemne ale înmormântării au fost și momente de comuniune pentru noi, românii, pentru toți părinții și frații din bisericile Ortodoxe surori și o prețuire deosebită chiar din partea altor confesiuni și chiar a unor țări care nu au populație majoritar creștină. Prin aceasta s-a arătat demnitatea Bisericii noastre și prețuirea pe care Părintele Patriarh a primit-o din partea celor care l-au cunoscut și l-au stimat.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu ca această tradiție a noastră de rugăciune pentru cei adormiți în Domnul să devină o lucrare misionară, o lucrare prin care noi vestim prezența Duhului Sfânt în Biserică, care ne adună laolaltă și mai ales ne dă memorie vie să nu uităm pe cei care au păstorit Biserica, pe cei care au contribuit la creșterea noastră spirituală și pe cei care au făcut mult bine în jurul lor, în jurul tuturor. Deci, cu aceste cuvinte rugăm pe Hristos Domnul să odihnească cu dreptii sufletul adormitului întru fericire Părintele nostru Patriarh Teoctist și să-i dăruiască odihnă împreună cu slujitorii vrednici, care a slujit lui Hristos nu numai în zile bune, ci și în zile de mare încercare, care a condus Biserica pe drumul mântuirii, spre slava Prea Sfintei Treimi și spre a noastră mântuire. Amin!"

Prea Fericitul Patriarh Teoctist va fi pomenit în continuare, în cadrul fiecărei Liturghii, alături de ceilalți patriarhi ai României, Miron, Nicodim, Justinian și Iustin.

VII
ÎNSEMNĂRI ÎN
CARTEA DE CONDOLEANȚE

Însemnări în Cartea de condoleanțe

In holul Reședinței Patriarhale, străjuit de tabloul îndoliat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-a deschis o Carte de condoleanțe, având pe copertă mențiunea: „*Dumnezeu să odihnească împreună cu dreptii pe slujitorul Său, Arhiereul Teoctist, Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolitul Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al Cezareii Capadociei și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Veșnica lui pomenire!*”

În Condică, pe prima pagină, se află următoarea **Însemnare**:

Trecerea la cele veșnice a

Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST

În ziua de 30 a lunii lui cuptor din anul Mântuirii 2007 sufletul Părintelui nostru Patriarh TEOCTIST a purces a se înălța către Ceruri în lumina cea neînserată a Împărăției Preasfintei Treimi.

Fără de veste fostu-i-a această mutare, căci din deplinătatea lucrării zilnice s-a îndreptat pe calea veșniciei, așa precum s-a călăuzit în întreaga-i viață, cu credință, nădejde și dragoste pentru Biserică și Țară.

Membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, dimpreună cu întreaga suflare a Ortodoxiei Românești de pretutindeni, resimt lăuntric adâncă suferință a acestei despărțiri pământești de cel ce ne-a fost, tuturor, cu răbdarea și seninătatea sufletului, Părinte duhovnicesc și călăuzitor înțelept pe calea mântuirii și sfințeniei, la răscruce de vremuri și cumpănă de milenii (1986-2007).

Dăm slavă Domnului nostru Iisus Hristos, Arhiereul Veșnic, pentru multa lumină pe care a revărsat-o în viața Bisericii noastre prin cuvântul și făptuirea slujitorului Său Părintele nostru Patriarhul TEOCTIST și-L rugăm să așeze sufletul său în veșnicele locașuri ale Casei Părintelui Ceresc.

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

Urmează semnăturile tuturor membrilor Sfântului Sinod, ale consilierilor patriarhali și ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, ale unor profesori de teologie, protoierei și preoți din Capitală.

În Condică au mai semnat și reprezentanți ai unor instituții publice, personalități ale vieții politice și culturale românești, academicieni, profesori universitari, jurnaliști, membri ai Corpului diplomatic acreditat la București, care au adus un pios omagiu memoriei Părintelui Patriarh Teoctist prin scurte mesaje de condoleanțe, din care reproducem câteva:

„Dragoste, supunere și respect pentru Biserica Ortodoxă Română“

Traian Băsescu,
Președintele României

„Lumea noastră românească a rămas mai săracă. Unul dintre cei mai frumoși la suflet și la cuget fii ai săi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cel care și-a făcut din slujirea lui Dumnezeu și a poporului său crucea vieții, a plecat către cele veșnice. Nu pot să nu amintesc prezența Prea Fericirii Sale în Parlamentul României, care aducea o stare de echilibru în discuțiile noastre, uneori prea pătimașe, nu pot să nu amintesc lumina pe care o iradia vorbele sale cumpănite adânc.

M-a onorat cu prietenia sa, lucru pentru care îi mulțumesc astăzi și o să păstrez această amintire ca pe un dar de mare preț. Prea Fericitul Teoctist a deschis orizontul românesc spre lumea universală a credinței, a fost gând lângă gând cu marele Papă Ioan Paul al II-lea pentru visul ecumenismului.

Cel care a plecat dintr-o casă de țărani moldoveni spre pragurile slujirii lui Dumnezeu a ajuns în lumina înaltă a celor aleși, a celor sortiți să se jertfească cu bucurie pentru credință și pentru luminarea veacului lor. Mă doare gândul plecării sale, mă doare gândul că n-o să-l mai aud, că n-o să-i mai cer sfatul, dar știu că învățătura și pilda vieții sale ne va arăta tuturor celor calea și mijloacele izbăvirii în lupta cu noi înșine.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii, să mângâie și să ajute poporul român pe care el l-a iubit atât de mult“.

Nicolae Văcăroiu,
Președintele Senatului

„La trecerea în veșnicie a Părintelui Patriarh al României, Prea Fericitul Părinte Teoctist, țara întreagă, românii de pretutindeni și Camera Deputaților, deopotrivă, au rămas înmărmuriți de durere, mai săraci, lipsiți de suportul spiritual al Întâiului lor ocrotitor, al celui care ne-a insuflat dragostea față de Dumnezeu și oameni, înțelepciune, toleranță și răspundere. Îi vom păstra veșnică amintirea și îl vom omagia alături de cele mai însemnate și înalte personalități ale neamului nostru.

Dumnezeu să-l odihnească!“

Valer Dorneanu,
vicepreședinte al Camerei Deputaților

„Am o tristețe profundă în suflet pentru plecarea dintre noi a Prea Fericitului Teoctist, un slujitor adevărat al Bisericii și al credincioșilor. Am avut prilejul să vorbesc de mai multe ori cu Prea Fericitul Teoctist și întotdeauna am plecat cu bucurie în suflet.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!“

Theodor Stolojan,
fost prim-ministru

„Plecarea la Domnul a Prea Fericitului Patriarh Teoctist ne-a încărcat sufletul de tristețe. Cu adâncă mâhnire, aduc un pios omagiu celui ce m-a întărit cu credința străbună și m-a îndemnat totdeauna să fac tot ce pot pentru Biserica noastră strămoșească.

Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace!“

Ion Stan,
deputat

„Plecarea neașteptată a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în lumea celor dreپți ne-a întristat profund și ne-a tulburat obișnuințele zilnice, ajutându-ne să înțelegem că toate zbaterile noastre nu sunt decât în mâna lui Dumnezeu.

Nu vom uita niciodată chipul său blând, vorba înțeleaptă și răbdarea cu care asculta pe oricine. De cele mai multe ori, binecuvântările Prea Fericitului Sale erau balsam și alinare pentru fiecare dintre noi. Avea în permanență o

vorbă bună și un zâmbet pentru toți. Amintirea lui va fi veșnică în inimile noastre. Dumnezeu să-l odihnească!"

Laurențiu Tănase,

fost secretar de stat pentru Culte, membru al Colegiului CNSAS

Constantin Buchet,

secretarul Colegiului CNSAS

„A fost un om bun și înțelept și a încercat cu toate puterile să țină echilibrul și măsura în viața noastră complicată din anii tranziției, apărând valorile morale și interesele generale ale românilor. A reușit să întărească credința tinerilor în Dumnezeu, să dezvolte rolul social Bisericii într-o perioadă de greutăți și de lipsuri.

De-a lungul anilor am lucrat împreună la proiecte comune ale Statului și ale Bisericii pentru refacerea locașurilor de cult, pentru bisericile românești din diaspora și încă atâtea altele. Ne va fi greu fără Părintele nostru Patriarh Teoctist.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Adrian Năstase,

fost prim-ministru

„Într-un moment foarte greu pentru Biserica Ortodoxă Română, gândurile mele se îndreaptă spre clipele de mare înălțare sufletească pe care le-am petrecut alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Nu-l voi uita niciodată pentru faptele sale și pentru echilibrul pe care l-a manifestat în momente grele și zbuciumate pentru țară.

Dumnezeu să-l odihnească!"

Marian Petre Miluț,

membru în Adunarea Națională Bisericească

„A dispărut astăzi din mijlocul nostru un mare păstor, cel care, cu grijă, a apărat Ortodoxia țării în anii grei prin care a trecut. Nu-l vom putea uita niciodată. Promit a mă lupta cu modestele mele forțe pentru a contribui la realizarea gândului său drag, ridicarea Catedralei Mântuirii Neamului. Sper ca toți românii să fie alături.

Nicolae Noica,

membru în Adunarea Națională Bisericească

2 August 2007

„Ca om am pierdut un prieten, iar Ortodoxia a pierdut unul dintre simbolurile care au fost aproape de creștinism, în sensul apărării celor două Biserici. Deplâng această mare pierdere și îmi doresc ca Prea Fericitului Teoctist să-i fie bine alături de Dumnezeu.

Veșnică să-i fie pomenirea!”

Stavros Lekakkos,
președintele Pireus Bank,

„Prea Fericitul Teoctist va rămâne ca o figură proeminentă în istoria Bisericii Ortodoxe Române și a țării, care a trecut printr-o perioadă nu ușoară, de transformări profunde care a schimbat viața oamenilor și fizionomia societății românești. Și personal a trecut prin momente dificile, obiect al unei campanii nemeritate de încercări de discreditare. A avut tăria să treacă prin aceste încercări și să contribuie decisiv la refacerea și consolidarea unității și coeziunii Bisericii și a slujitorilor ei. S-a bucurat pe bună dreptate de prețuirea și încrederea credincioșilor. A fost un factor de echilibru și de normalitate în societatea noastră atât de greu încercată.

Dumnezeu să-l odihnească!”

Ion Iliescu,
senator, fost președinte al României

„Vă transmitem sincere condoleanțe pentru pierderea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, o mare personalitate a lumii creștine, cu viață sfântă, dedicată lui Dumnezeu și semenilor.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!”

Chestor Dan Valentin Fătuloiu,
șeful Poliției Române

„Cu mult respect și cu adâncă plecăciune mă rog ca sufletul Prea Fericitului Părinte Teoctist să ajungă în rai, de unde să ne ocrotească în continuare.

Veșnică pomenire!”

Vasile Blaga,
senator

„În aceste momente grele pentru întregul neam românesc aduc cel mai sincer omagiu celui ce a fost o pildă de bunătate și dreptate, Prea Fericitul Părinte Teoctist.

Sper ca Bunul Dumnezeu să mă ajute să împlinesc ultimul vis pe care l-a avut, să punem cărămida la temelia Catedralei Mântuirii Neamului.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!“

Adrieian Videanu,
primarul general al Capitalei

„Am fost prezent astăzi, alături de colegii mei la sediul Patriarhiei, pentru a aduce un ultimul omagiu celui care a trecut în veșnicie, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, un om bun și blând care m-a onorat de multe ori cu aprecierile sale. Avea întotdeauna un cuvânt de apreciere pentru munca plină de riscuri a colegilor mei. Ne considera eroi de fiecare zi. Întreba de fiecare dată cât mai avem până vom termina de construit biserica noastră. Ar fi dorit să fie prezent la sfințirea ei. Dumnezeu să-l ocrotească și să-l odihnească în pace!“

Aurel Udor,
General de brigadă,
inspector șef al Inspectoratului pentru Situații de Urgență

„Voi păstra veșnic în amintire figura luminoasă, caldă și binevoitoare, cuvântul plin de înțelepciune, dragostea părintească și acțiunile energice ale Prea Fericitului Teoctist îndreptate tot timpul pentru întărirea credinței în Biserica neamului și implicarea acesteia în toate planurile vieții sociale din România.

Dumnezeu să-l odihnească în pace pe Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române!“

Prof. Florin Georgescu,
prim-viceguvernator al Băncii Naționale a României

„Păstrăm o vie amintire celui ce a păstorit Biserica românească vreme de mai bine de 20 de ani. Mereu a fost un părinte, prieten și povătuitor al Jandarmeriei Române. Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească în pace!“

General maior Costică Silion,
inspector general al Jandarmeriei Române

2 August 2004

„Vom păstra o vie și veșnică pomenire Prea Fericitului Patriarh Teoctist, un părinte adevărat, care a trăit și a slujit cu vocația mărturisirii valorile profunde ale Ortodoxiei românești și universale, asumându-și cu blândețe și seninătate neputințele celor din jur. Ne va rămâne pururea viu chipul Părintelui Patriarh, care a împlinit până la capăt taina ascultării la care a fost chemat de către Biserică.

Dumnezeu să-l odihnească și să-l primească întru Împărăția Sa cea veșnică!“

Adrian Lemeni,

fost secretar de Stat pentru Culte

„Un pios omagiu pentru cel ce a condus Biserica Ortodoxă Română vreme de peste 20 de ani. Va rămâne în inimile noastre ca un adevărat păstor de suflete și părinte duhovnicesc. Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească în pace!“

General de brigadă Silvian Pahonțu,
director al Serviciului de Protecție și Pază

„Părintelui nostru Patriarh Teoctist, care a ocărmit Biserica în momente dintre cele mai dificile, cu înțelepciune și echilibru, lacrima și rugăciunea noastră în acest ceas trist“

Claudiu Târziu,

revista ROST

„Dumnezeu m-a învrednicit ca peste 21 de ani să veghez și să am grijă de sănătatea Prea Fericitului Părinte Teoctist, timp în care viața ne-a apropiat foarte mult. Astfel, am fost deseori martor și părtaș la zbuciumul și frământările sale sufletești, când trebuia să găsească cele mai potrivite soluții care să asigure trăinicie și echilibru Sfintei noastre Biserici Ortodoxe din țară și de pretutindeni.

A fost, într-adevăr, trimisul lui Dumnezeu pe pământ, la propriu și la figurat, într-o perioadă atât de dificilă, cu frământări în special politice grele, cu agresiuni împotriva Bisericii și a sa, cărora, însă, Prea Fericitul Părinte Patriarh a știut să facă față cu tact și înțelepciune, cu diplomație și blândețe, toate bazându-se pe nemărginita sa credință în Dumnezeu și pe susținerea mili-oanelor de credincioși.

S-a stins din viață total neașteptat, fără să-i fiu alături și fără să particip la decizia medicală care îi pune viața în pericol, cu atât mai regretabil cu cât cunoșteam cel mai bine organismul și starea sănătății sale.

A fost un om blând și bun, dotat cu o noblețe sufletească și o înțelepciune deosebită, cu modestie, dar și cu fermitate și spirit organizatoric inegalabil, toate puse în slujba Bisericii și a credincioșilor, pentru care nu a precupețit niciodată nici un efort. Prea Fericitul Părinte Teoctist lasă în urma sa o pagină luminoasă în istoria Bisericii din țara noastră, care va dăinui peste veacuri.

Cu inimile cernite și cu adâncă mâhnire, eu și familia mea deplângem pierderea bunului și marelui nostru prieten de la care primeam mângâieri părintești și binecuvântări ori de câte ori ne întâlneam. Vom păstra cu toții mereu în suflet figura luminoasă și zâmbitoare, plină de blândete a dragului nostru Părinte Teoctist. Nu-l vom uita niciodată. Dumnezeu să-l odihnească în Împărăția Sa!

Prof. univ. dr. Nicolae Ursea

„Un om bun, un om înțelept, un extraordinar exponent al luminii creștine românești. Îi sunt recunoscător pentru tot ceea ce a făcut pentru Biserica Ortodoxă Română și, în plus, îi sunt recunoscător pentru că grație lui am putut aduce în Academia Română pe cei doi stâlpi ai creștinismului, Papa Ioan Paul al II-lea și Patriarhul Constantinopolului, Bartolomeu I.

Dumnezeu să-l odihnească!“

Acad. Eugen Simion,

fost președinte al Academiei Române

„Aduc un ultim și deosebit omagiu celui care a fost Prea Fericitul Patriarh Teoctist, un adevărat și mare păstor al Bisericii Ortodoxe Române și al românilor de pretutindeni. Am avut onoarea de a colabora și de a mă împărtăși din experiența și înțelepciunea Prea Fericitului Patriarh Teoctist. La îndemnul său am pus bazele noului amplasament al Catedralei Mântuirii Neamului, al sistemului de salarizare a personalului slujitor al Bisericii și a refacerii unor ctitorii foarte importante din țară.

Domnul să-l odihnească în pace!“

Victor Ciorbea,

fost prim-ministru

2 August 2007

Au mai semnat în Cartea de condoleanțe delegați ai Procuraturii Generale, Instituției Avocatului Poporului, Organizației Europene a Drepturilor Omului, Institutului Național de Statistică, Uniunii Naționale a Patronatului Român, Administrației Naționale a Penitenciarelor, Garnizoanei București, Prefecturii județului Giurgiu, Primăriei Craiovei, Primăriilor Sectoarelor 2 și 4 din Capitală, Corului de cameră Madrigal, etc.

Scurte mesaje de condoleanțe au scris și membrii Corpului diplomatic de la ambasadele Bulgariei, Siriei, Armeniei, Greciei, Bosniei și Herțegovinei, Croației, Emiratelor Unite, Maroc, Italiei, Coreii, Egiptului, Braziliei, Germaniei, Regatului Quatar, și altele.

*Bun pleacășune vreau să sărut
mâna sfântă a Praefectului Parohiei
Patriarhale*

2 aug. 2007

*Cartea de Condoleanțe
Sectorul 2 București*

*Delegat
Sunt
Județul Giurgiu
Primăria Craiovei
Sectorul 2 București
Județul Giurgiu
Primăria Craiovei
Sectorul 2 București
Județul Giurgiu
Primăria Craiovei
Sectorul 2 București*

VIII
TELEGRAME, MESAJE ȘI
SCRISORI DE CONDOLEANȚE

2 August 2007

Patriarhul Teoctist a trecut
din frumoșetea lumii văzute în
Taraștoste veac.

Ne-a lăsat rămas lum de
la mizerie. Ne-aștepta în pârle
de lumină.

Telegrame, mesaje și scrisori de condoleanțe

Biserica Ortodoxă a Georgiei

În numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Georgiei și al meu personal, exprimăm adâncă noastră tristețe la aflarea veștii morții Patriarhului României, Prea Fericitul Teoctist. Înălțăm rugăciuni ca sufletul său binecuvântat să se odihnească în ceata dreptilor.

Pentru voi rugător,

Ilia II, Patriarh-Catolicos al Georgiei

Mitropolia Ortodoxă a Americii și Canadei

Cu adâncă durere am aflat despre adormirea neașteptată a veșnicului în Caminitre slujitor al lui Dumnezeu, Preafericitul, Preabinecuvântatul Teoctist, Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolitul Ungrovlahiei, Locum Tenens al Cezareii Capadociei și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

În timpul îndelungatei sale vieți, Patriarhul Teoctist l-a slujit pe Hristos și Sfânta Sa Biserică cu credință adâncă, devotament dezinteresat și urmare exemplară a Sfintei Evanghelii. Va fi păstrat în amintire, în mod special, pentru păstorirea Bisericii în timpul celor mai dificile decade din România, sub comunismul ateu, și pentru călăuzirea spre renaștere și dezvoltare continuă, în era nouă, care a început după căderea comunismului. Ne rugăm fierbinte Domnului nostru să îl răsplătească acum pentru viața sa de permanentă slujire, dăruindu-i viață veșnică în Împărăția cerurilor.

Exprimându-mi tristețea pentru această mare pierdere, vă rog să acceptați condoleanțele sincere și sprijinul prin rugăciune din partea ierarhilor, preoților, monahilor și credincioșilor din Biserica Ortodoxă a Americii. Fie ca Însuși Hristos să-i întărească pe cei care plâng pierderea iubitului lor arhipăstor, care și-a slujit turma, urmându-l pe Singurul și Adevăratul Păstor, Care «n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească» (Matei 20, 28).

Vă rog să fiți încredințați de rugăciunile noastre fierbinți și neîncetate, ca Domnul nostru să-i dăruiască odihnă și mângâiere cu sfinții, slujitorului Său cel de curând plecat, Patriarhul Teoctist.

Veșnică să-i fie pomenirea!"

Cu frățescă dragoste în Hristos,

Herman,

Arhiepiscop de Washington și New York,

Mitropolit a toată America și Canada

Mitropolia Ortodoxă din Japonia

Am fost cuprins de o mare tristețe și de o durere de nestăpânit când am aflat că Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, s-a mutat de la noi, în ziua de 30 iulie a.c

Sfânta Biserică Ortodoxă Autonomă din Japonia și turma sa credincioasă îl va păstra în amintire și în rugăciune pe nobilul și harismaticul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, care și-a condus și și-a slujit turma de-a lungul unor perioade dificile din istoria ei.

Cu dragoste frățescă și înalte sentimente, Îl rog pe Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos, ca Atotputernicul să odihnească sufletul binecuvântat al Prea Fericitului Teoctist în pace fără de sfârșit și să-i dăruiască viață veșnică."

Daniel,

Arhiepiscop de Tokyo și

Mitropolit al întregii Japonii

Nunțiatuara Apostolică în România

Nunțiatuara Apostolică în România a aflat cu durere trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Patriarh Teoctist, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române. Suntem alături de întreaga Biserică Ortodoxă Română și de poporul credincios, amintindu-ne de acest mare Patriarh care s-a implicat mult în dialogul ecumenic și mai presus de toate ne amintim de istorica invitație făcută papei Ioan Paul al II-lea de a vizita România.

Nunțiatuara Apostolică a comunicat deja Sfântului Părinte moartea neașteptată a Prea Fericitului Sale. Papa Benedict al XVI-lea va trimite Sfântului

Sinod al Bisericii Ortodoxe Române o telegramă de condoleanțe și o delegație a Sfântului Scaun va participa la ceremonia de funeralii.

Ne rugăm împreună Domnului ca să-l primească în pacea Sa pe acest slujitor credincios, care a păstorit timp îndelungat Biserica Ortodoxă Română.

Mons. Mauro Lali,

Însărcinat cu Afaceri a.i. al Nunțiatunii Apostolice în România

Arhiepiscopia Armeană din România

Trecerea la cele veșnice a celui ce a fost Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cel de fericită amintire arhieru, Prea Fericitul Teoctist, ne cutremură și ne umple sufletele cu greutatea suferinței.

Irecuperabila pierdere a Bisericii Ortodoxe Române se răsfrânge asupra întregii creștinătăți, care se roagă astăzi pentru odihna fiului ei, fiu ce înțelept și iubitor de semeni a trudit întreaga viață pentru frățietatea între Biserici și pentru mântuirea tuturor.

Ca un frate în Hristos, stătător alături de Prea Fericitul Părinte Teoctist aproape jumătate de veac, vă împărtășesc durerea și îngenunchez în pioasă rugăciune alături de voi la căpătâiul său și vă doresc, fraților, în numele clerului și poporului armean, mângâiere, credință și putere, pentru a continua misiunea sa apostolică.

Bunul Dumnezeu să-i odihnească sufletul în lumina dreptilor!"

Dirayr Mardichian

Arhiepiscop al Bisericii Armene din România

Conferința Episcopilor Catolici din România

Ne alăturăm în rugăciune Bisericii Ortodoxe Române la ceasul despărțirii neașteptate de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Păstrăm în memoria sufletelor noastre chipul Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române ca o personalitate remarcabilă a societății românești, om al rugăciunii și cărturar, disponibil și dornic de reconciliere și pace.

A fost cel dintâi Patriarh ortodox care a acceptat să invite Pontiful roman Papa Ioan Paul al II-lea într-o țară majoritar ortodoxă. Comuniunea fraternă dintre cei doi Întâistătători, dimpreună cu strigătul „Unitate!”, insuflat de

frățearca lor îmbrățișare, vor dăinui întotdeauna în cartea de aur a Bisericii creștine din România.

Întregul corp episcopal al Conferinței Episcopale Române aduce un pios omagiu celui care a fost Păstorul Bisericii Ortodoxe Române timp de peste 20 de ani, rugând pe Cel ce este „Învierea și Viața” să reverse din belșugul harurilor Sale asupra sufletului slujitorului Său și să-l odihnească în pace, iar lumina cea fără de sfârșit să-i strălucească lui!”

Ioan Robu

Arhiepiscop și Mitropolit de București,
Președinte al Conferinței Episcopale Române

Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică

„Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întors la Domnul, la casa Tatălui. Pentru noi, care credem în Înviere, Prea Fericitul Sa a trecut din moarte la viață, iar astăzi este întâmpinat în Slava cerurilor de către Mântuitorul Hristos, nădejdea și lumina lumii.

Împreună cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist ne-am bucurat de vizita pe care Sfântul Părinte Papa Ioan Paul al II-lea a făcut-o în România, la București; împreună am fost la Sfintele Liturghii din Piața Unirii și de la Parcul Izvor; împreună ne-am dat sărutul păcii și am strigat cu mulțimea credincioșilor: «Unitate!, unitate!» Astăzi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu Sfântul Părinte Papa Ioan Paul al II-lea, cântă în fața tronurilor cerești: «Acum m-am odihnit și am aflat ușurare multă, că m-am mutat din stricăciune și m-am dus la Viață. Doamne, mărire Ție!» Credem cu tărie că dincolo de zări, Patriarhul Teoctist și Papa Ioan Paul al II-lea se vor ruga pentru unitatea Bisericii, pentru pacea și buna înțelegere dintre ortodocși și greco-catolici.

Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, se unește în rugăciune cu toți ierarhii, clerul, persoanele consacrate și fiii Bisericii Ortodoxe Române pentru a cere Tatălui ceresc «pace și ușurare multă», iertarea păcatelor și odihnă veșnică Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Dumnezeu să-l ierte, să-l odihnească în pace și să-i facă parte cu drepții!”

Lucian Mureșan,

Arhiepiscop Major,

Vicepreședinte al Conferinței Episcopale Române

Biserica Unitariană din România

Trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Patriarh Teoctist ne-a cauzat o durere profundă, căci lunga și rodnică lui păstorire a fost un exemplu al unei vieți de Întâistătător bisericesc.

Ne exprimăm sincere condoleanțe. Suntem alături de Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, de îndurerării ierarhi ai Bisericii și de frații noștri ortodocși din țară și de peste hotare în aceste clipe de grea pierdere pentru toți.

Biserica Unitariană din Transilvania, împreună cu credincioșii săi, ne rugăm pentru ca Bunul nostru Dumnezeu, Creatorul lumii și Dăruitorul vieții, să dea odihnă pașnică trupului răposatului frate Patriarh și să împărtășească sufletul lui în mântuirea veșnică.

Dr. Szabo Árpád, Episcopul Bisericii Unitariene

Consistoriul Superior al Bisericii Evanghelice C.A. din România (Sibiu)

Cu adâncă durere am luat cunoștința de trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, care, după o lungă slujire, s-a întors la casa Tatălui Ceresc.

Aducându-ne aminte de frățeasca și fructuoasă colaborare la nivelul Bisericilor noastre, cât și personal, conducerea Bisericii Evanghelice C.A. din România și cosemnatarul Episcop Christoph Klein, își exprimă sincerele lor condoleanțe față de această grea pierdere pentru Biserica Ortodoxă Română și pentru dialogul ecumenic în România.

Atotputernicul Părinte ceresc să-l odihnească în pace.

Dr. Christoph Klein, Episcop

Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România

Primind vestea morții Prea Fericitului Patriarh Teoctist, credincioșii creștini bapțiști din România se alătură regretului credincioșilor creștini ortodocși. Slujirea pentru o perioadă de 21 de ani a Părintelui Patriarh Teoctist ca păstor al credincioșilor ortodocși, precum și în calitate de cărmuitor al Bisericii Ortodoxe reprezintă un exemplu de dedicare și de jertfă personală.

Am avut oportunitatea să-l cunosc personal în mai multe rânduri pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist și am fost mereu mișcat de cordialitatea și căldura cu

care m-a întâmpinat. Deschiderea și înțelepciunea Părintelui Patriarh Teoctist constituie o mărturie a exemplului pe care l-a dat prin viața sa, precum și o contribuție pe care a adus-o în cadrul Bisericii Ortodoxe și în afara acesteia.

În numele credincioșilor bapțiști din România, Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste exprimă condoleanțele acestora pentru pierderea suferită. Ca și credincioși creștini suntem convingși că Dumnezeu este cel care conduce atât istoria, cât și viețile copiilor Săi. Chiar și în aceste momente de durere ne rugăm ca Dumnezeu să își arate slava sa și numele lui Iisus Hristos să fie înălțat în mijlocul poporului român.

Otniel Ioan Bunaciu

Președintele Uniunii Bisericilor Baptiste din România

Cultul Creștin Penticostal din România

Plecarea la cele veșnice a celui ce a fost Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolitul Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al Cezareii Capadociei și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist, constituie o mare pierdere pentru credincioșii ortodocși din țară și nu numai.

Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a fost timp de 21 de ani un mare conducător și, în același timp, un teolog de frunte, cu multe realizări care rămân consemnate în istorie.

În numele conducerii Cultului Creștin Penticostal din România transmitem sincerele noastre condoleanțe Bisericii Ortodoxe Române pentru trecerea în veșnicie a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist, veteran al dialogului interreligios.

Dr. Pavel Riviș Tipei, Președinte

Uniunea Bisericilor Cultului Creștin după Evanghelie

În numele Cultului Creștin după Evanghelie și al meu personal vă adresez sincere condoleanțe în legătură cu greaua pierdere suferită de Biserica Ortodoxă Română prin trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Aceleași sentimente de durere le voi transmite și prin prezența mea la slujba de înmormântare ce va avea loc vineri, la Catedrala Patriarhală.

Cu stimă,

Virgil Achihai, Președinte

Muftiatul Cultului Musulman din România

Cu adâncă părere de rău pentru pierderea pe care o încearcă Biserica „Ortodoxă Română și milioanele de creștini ortodocși, Muftiatul Cultului Musulman aduce un omagiu memoriei Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist, rugându-L pe Bunul Dumnezeu să-i așeze sufletul alături de cei drepti.”

Muftiu, Iusuf Murat

Federația Comunităților Evreiești din România

Am aflat cu mare tristețe și cu mâhnire în suflete vestea trecerii în lumea „Acelor drepti a Prea Fericitului Patriarh Teoctist. Vă rugăm să primiți sincerele noastre condoleanțe și marile noastre regrete, acum la încetarea din viață a Prea Fericitului Patriarh Teoctist.

Cu îngăduința dumneavoastră, dorim să vă informăm că în ziua de 30 iulie 2007, orele 17,00, în timp ce se oficia ceremonia religioasă prilejuită de re-inaugurarea Sinagogii Mari din Capitală, aflând trista veste a trecerii în lumea celor drepti a Prea Fericitului Patriarh Teoctist, am anunțat participanții la ceremonie și am păstrat un moment de reculegere în memoria marelui dispărut.

Am evocat, cu acest prilej, marea personalitate a Prea Fericitului Patriarh Teoctist, de care noi evreii din România ne-am simțit întotdeauna foarte aproape. Nu o dată, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a participat la acțiuni organizate de Federația Comunităților Evreiești din România, dând glas sentimentelor sale de respect și considerație, animat de o autentică dorință pentru înțelegere și colaborare între etnii, între Biserica Ortodoxă Română și Cultul Mozaic din România.

Asigurăm Sinodul Bisericii Ortodoxe Române de participarea noastră la marea durere a poporului român, pricinuită de trecerea în lumea celor drepti a Prea Fericitului Patriarh Teoctist.”

Dr. Aurel Vainer – deputat,
Menachem Hacohen, Președinte Șef Rabin

Parlamentul României, Camera Deputaților

Am aflat cu profundă durere neașteptată veste a trecerii la cele veșnice a „Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericirea Sa a militat întreaga viață pentru valorile creștine, bucurându-se de respectul tuturor Cultelor, fiind apreciat nu doar în țară, cât și în străinătate, ca un om al dialogului și al toleranței.

Stă mărturie întâlnirea în România cu Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, primul Suveran Pontif care a vizitat o țară majoritar ortodoxă, moment plin de speranță în istoria universală a creștinismului.

În numele Camerei Deputaților, cât și al meu personal, mă alătur tuturor celor care în aceste zile îndreaptă un gând pios în memoria celui care și-a închinat întreaga viață păstrării spiritului viu al Ortodoxiei românești, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Bunul Dumnezeu să-l odihnească în lumina sfinților Săi!"

Bogdan Olteanu,

Președintele Camerei Deputaților

Ministerul Afacerilor Externe

Ministerul Afacerilor Externe a primit cu nemărginită și profundă durere vestea trecerii la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Ministerul Afacerilor Externe împreună cu întreaga lume creștină deplânge plecarea dintre noi a unui mare diplomat al spiritualității românești și al ecumenismului.

Deceniile de înaltă slujire și lucrare întru Domnul în calitate de Patriarh îl vor păstra veșnic viu în gândurile și rugăciunile credincioșilor români. "

Adrian Cioroianu,

Ministru de Externe

Ministerul Apărării Naționale

Profund îndurerăți de vestea trecerii la cele veșnice a celui care a fost Prea Fericitul Părinte Teoctist, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, ne exprimăm sincerele noastre regrete pentru pierderea neprețuită a unuia dintre cei mai apropiați proieteni ai Armatei strămoșești. Oștean neînfricat al Domnului, pe care l-a slujit încă din fragedă tinerețe, Prea Fericirea Sa i-a păstorit cu pricepere și înțelepciune pe dreptcredincioșii români, îndemnându-i prin propriul exemplu către dragoste și înțelegere.

2 August 2008

În cele două decenii în care a călăuzit destinele Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte s-a aplecat cu prețuire asupra Armatei, căreia i-a arătat calea către mântuire, prin credință în Dumnezeu și devotament față de țară și neam și prin relierea în 1995 a asistenței religioase cu caracter permanent în spațiul militar.

În aceste momente, când clopotele vestesc ridicarea sa la ceruri, înălțăm ruga noastră către Domnul spre a-i rândui loc de odihnă veșnică și suntem alături de toți creștinii ortodocși români de pretutindeni, în greaua încercare care ne-a fost hărăzită.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!"

Teodor Meleșcanu, Ministrul Apărării
Amiral Gheorghe Marin, Șeful Statului Major General

Ministerul Internelor și Reformei Administrative

În aceste momente de grea încercare, când trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a îndoliat întreaga comunitate ortodoxă, doresc să-mi exprim regretul față de pierderea suferită și deosebita recunoștință pentru aportul Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române la renașterea spirituală a românilor.

Sacrificiul de care a dat dovadă pe parcursul vieții și renunțarea de sine pentru ajutorarea semenilor sunt modele demne de urmat pentru toți credincioșii. Printre învățăturile Părintelui Patriarh Teoctist, care vor rămâne veșnic vii, se numără și aceea că „fără emoții, ființa umană ar fi mai seacă”, îndemn de curaj și încredere către toți slujitorii Bisericii.

Sunt convins că în asentimentul meu se află toți reprezentanții Ministerului Internelor și Reformei Administrative, Biserica fiind întotdeauna un sprijin real și necondiționat pentru menținerea unui climat de liniște socială și spirituală în colectivitățile din România."

Cristian David,
Ministrul Internelor și Reformei Administrative

Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului

Am primit cu adâncă tristețe vestea trecerii în lumea celor drepi a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

O viață întreagă, Prea Fericitul Părinte a semănat liniște în sufletele credincioșilor români de pretutindeni cu vorbe pline de înțelepciune. În vremuri grele pentru Biserica Ortodoxă, Părintele Teoctist a reușit să păstreze nealterat spiritul creștin al poporului român.

Fiecare dintre noi, credincioși întru Domnul, deplângem trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Teoctist.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!"

Cristian Mihai Adomniței,
Ministrul Educației, Cercetării și Tineretului

Ministerul Culturii și Cultelor

Am aflat cu infinită durere vestea încetării din viață a Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Prin dispariția Prea Fericitului Teoctist, Biserica Ortodoxă Română pierde pe unul dintre marii ei slujitori, un om care în vremuri de restriște a știut, cu duhul blândeții și cu credința în Dumnezeu, să fie un factor de echilibru și de unitate. Odată cu Prea Fericitul Teoctist dispăre unul dintre marii noștri teologi și un promotor al ecumenismului, de numele căruia se leagă istorica vizită a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România.

Toader (Teoctist) Arăpașu s-a născut în anul 1915, într-o familie cu unsprezece copii. Din anul 1928 când, în calitate de tânăr frate, a intrat pe poarta Schitului Sihăstria Voronei (județul Botoșani), a slujit cu credință și devotament Biserica Ortodoxă Română vreme de aproape opt decenii. Pașii l-au purtat prin toate provinciile istorice ale României și prin toate funcțiile ecleziastice până la demnitatea supremă de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Prin înțelepciunea, bunătatea și credința sa luminată, Prea Fericitul Teoctist a sădit încredere între oameni și a readus speranța învierii atunci când negura comunistă părea să se fi așezat definitiv peste țară. Chiar dacă nu ne va mai dărui lumina de sfintele sărbători de Paște, Prea Fericitul Teoctist va rămâne în sufletele noastre și în cărțile de istorie.

Dumnezeu să-l ierte!"

Adrian Iorgulescu,
Ministrul Culturii și Cultelor

Secterariatul de Stat pentru Culte

În aceste momente de adâncă durere pentru întreaga creștinătate – trecerea „la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist – comuniunea prin rugăciune ne poate da tăria sufletească să aducem un toții un prinos de cinstire celui ce timp de două decenii a păstorit cu blândețe și înțelepciune în cea mai înaltă slujire a Bisericii Ortodoxe Române.

A răbdat mult, a iertat mult, a iubit mult, a fost părintele ierarhilor, preoților și credincioșilor. A trecut Biserica peste cumpăna din 1989 și, când a fost cazul, s-a smerit și a dat dovadă de trăire înaltă, prin deschiderea punților de dialog interconfesional și interreligios. A reușit, împreună cu ierarhii, preoții și credincioșii, ca în vremurile de libertate să imprime Bisericii dinamismul necesar revenirii în toate domeniile vieții sociale din care Hristos fusese alungat în timpul perioadei comuniste.

Pe lângă strădania de readucere a educației religioase în școli, eforturile Prea Fericitului Sale s-au îndreptat spre o amplă activitate misionară și de asistență socială la nivel național (în cămine de bătrâni, orfelinate, penitenciare, armată etc.). Putem spune că Prea Fericitul Sa a reconstruit nu doar spiritual și cultural, ci și la propriu Biserica Ortodoxă Română după 1989. În timpul păstoririi sale au fost înființate 12 noi eparhii și s-au construit aproximativ 2500 noi locașe de cult (biserici, capele, mănăstiri).

Nu putem trece cu vederea receptivitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh legată de dorința expresă a Mântuitorului Hristos ca toți creștinii „să fie una”. Ecumenismul și-a revalorizat înțelesul în lumina acțiunilor energice întreprinse de Prea Fericitul Sa. A făcut parte din mai multe delegații sinodale care au vizitat alte Biserici și a condus delegații în vizitele de peste hotare: Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Ierusalimului, Vatican, Germania, Finlanda, Malabar-India, Rusia, Bulgaria, Armenia, SUA, Polonia, Cehia ș.a.

A fost prezent activ în cadrul Conferințelor și Întârilor ecumenice mondiale. Toate acestea au culminat cu un moment unic, de referință, respectiv vizita Papei Ioan Paul al II-lea în România (1999), fiind prima vizită a Papei într-o țară majoritar ortodoxă.

Considerația cultural-religioasă s-a concretizat prin câteva acte de recunoaștere a misiunii Prea Fericitului Sale: Premiul Timotei Cipariu al Academiei Române pentru strădania de reeditare a Bibliei de la București – 1688 (11 iulie 1991); Membru de onoare al Academiei Române (decembrie 1999); titlurile de Doctor Honoris Causa al Universității din Oradea (1995), al Uni-

versității din București (1995), al Universității Dunărea de Jos din Galați (2000), al Universității Catolice din Lublin-Polonia (2000), al Universității din Petroșani (2001), al Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” din București (2003), al Universității „Ovidius” din Constanța (2004), al Universității „Al. Ioan Cuza” din Iași (2005). A primit diferite distincții bisericești acordate de Patriarhiile Antiohiei, Ierusalimului și Moscovei și de Bisericile Ortodoxe ale Greciei, Cehiei și Slovaciei și de Biserica Finlandei.

Așadar, pentru toate acestea avem convingerea că persoana Prea Fericitului Părinte Patriarh va marca memoria și conștiința noastră și a posterității multă vreme de acum încolo, pentru că îl considerăm reprezentantul providențial al unei generații și a unei pleiade de slujitori ai culturii și spiritualității poporului nostru.

Cele șase decenii de înaltă slujire și lucrare întru Domnul îl vor păstra veșnic viu în gândurile și rugăciunile credincioșilor români. “

Gigel Sorinel Țirbu

Secretar de Stat pentru Culte

Societatea Română de Radiodifuziune

Cu durere în suflet am aflat vestea trecerii la Domnul a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, păstorul tuturor creștinilor ortodocși români.

Radio România pierde, o dată cu Prea Fericirea Sa, un prieten și un colaborator neprețuit. Pentru toți românii, el a fost un părinte spiritual care și-a închinat viața lui Hristos din fragedă copilărie. Această experiență spirituală a făcut din Prea Fericirea Sa un exemplu de moralitate, un factor de echilibru în timpul frământărilor prin care a trecut societatea românească în acești ani de tranziție. A avut greaua sarcină de a asigura modernizarea Bisericii, de a pune la punct rețeaua de asistență socială, de a păstra un echilibru în relația cu autoritatea statală. Prin Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist toate acestea au prins contur, datorită strădaniilor sale Biserica Ortodoxă a ajuns o prezență vie în cetate, modelând din interior societatea românească.

Am admirat deschiderea Părintelui Patriarh Teoctist către celelalte culte religioase, spiritul său ecumenic dându-ne privilegiul de a fi martori la noi în țară ai evenimentului istoric din anul 1999 – prima întâlnire dintre un patriarh ortodox și un papă al Romei pe teritoriul unei țări majoritar ortodoxe.

Prea Fericirea Sa va rămâne în memoria noastră și a tuturor românilor drept exemplu al deschiderii și iubirii față de toți oamenii, un model pentru noi toți. Ne rămân ca mângâiere cuvintele sale pline de înțelepciune înregistrate și păstrate cu onoare în fonoteca Radiodifuziunii Române.

Un gând de pomenire și de rugăciune!

Dumnezeu să-l odihbească în pace!

Maria Țoghină,

Președinte-Director General al
Societății Române de Radiodifuziune

Consiliul Superior al Magistraturii

Consiliul Superior al Magistraturii a luat act cu profundă durere de trecerea în lumea celor drepți a Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române timp de mai bine de două decenii.

Opera spirituală a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române va rămâne în inimile tuturor credincioșilor, indiferent de confesiune, ca un exemplu de înțelegere ecumenică și deschidere reciprocă, atât între Bisericile creștine surori, cât și în relația cu celelalte confesiuni, întru împlinirea visului unei omeniri unite prin ideile și principiile sale comune și trăind în pace și bună înțelegere.

Părintele Patriarh a condus Biserica Ortodoxă Română în vremuri de restriște, reușind, totuși, să păstreze nealterat spiritul tradițional al acestuia, dar să-i și faciliteze adaptarea la lumea modernă, prin redimensionarea rolului său social, alături de cel spiritual.

Nu în ultimul rând, Prea Fericitul Teoctist a înțeles că separația Bisericii de Stat nu înseamnă segregare, iar pentru apărarea marilor valori ale umanității, care stau atât la baza învățăturilor Bisericii, cât și la baza organizării statale, puterea seculară și cea spirituală pot și trebuie să colaboreze, respectând libertatea de credință și de convingeri a fiecărei persoane.

O dată cu trecerea la Domnul a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist lumea rămâne mai tristă și mai săracă, însă exemplul său trebuie să ne încurajeze pe fiecare în parte să fim mai buni și să ne dedicăm împlinirii binelui semenilor noștri. “

Judecător Anton Pandrea,

Președintele Consiliului Superior al Magistraturii

Banca Națională a României

Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a trecut în lumea dreptilor. Ne rămâne însă povața de a nu uita vreodată că Biserica Ortodoxă este legătura noastră de rugăciune și de suflet cu Dumnezeu. De la Părintele Patriarh am învățat, noi ceibotezați în Biserica Ortodoxă, să trăim în iubirea atotputernică de virtute, răbdare, toleranță.

Marcantă figură a creștinătății europene, Prea Fericitul s-a distins ca întâiul patriarh ce a invitat un papă într-o țară în care religia ortodoxă este îmbrățișată de majoritatea populației. Dăruit cu har divin și cu înțelepciune, a fost un factor de echilibru ecumenic și un recunoscut sprijinitor al reconcilierii între Bisericile creștine. În plan intern, știu bine ce luptă neobosită a dus pentru ca Biserica noastră, a cărei istorie se împletește strâns cu istoria neamului românesc, să-și asigure resursele conservării inestimabilelor ei valori patrimoniale, veritabile capodopere ale artei și culturii românești. Plecând la ceruri, ne lasă nouă tuturor, drept sfântă moștenire, o mare operă materială și spirituală, pe care a înfăptuit-o cu o forță creatoare, pe cât de tenace, pe atât de smerită.

A fost de mai multe ori oaspete al Băncii Naționale și de fiecare dată ne-a dat binecuvântarea sa. Nu pot uita memorabilele întâlniri pe care le-am avut de-a lungul anilor cu Prea Fericitul Părinte Patriarh al Bisericii noastre. Acum, când se odihnește întru Domnul, personalitatea Părintelui Patriarh Teoctist ne apare mai luminoasă ca niciodată.

Mugur Isărescu,

Governatorul Băncii Naționale a României

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Vestea trecerii în Împărăția iubirii și dreptății Prea Sfintei Treimi a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a îndurerat inimile tuturor celor care l-au cunoscut și pretuit pentru înțelepciunea și devotamentul cu care a slujit pe altarul Bisericii și al conștiinței noastre naționale.

În aceste momente de dureroasă despărțire, transmitem, în numele membrilor Senatului Univeristății „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și al întregii comunități academice, sincere condoleanțe Sfântului Sinod.

Cutreierați de speranța Învierii, aducem Prea Fericitului Sale, Părintelui Patriarh Teoctist, pioul nostru omagiu și primos de recunoștință pentru faptul că

2 August 2005
Parafraza veac.
Ne ardește în fața
de la universitate.
de la universitate.

a prețuit Universitatea noastră și a binecuvântat-o în anul 2005, când a fost oaspetele ei cel mai prețuit, primind titlul de Doctor Honoris Causa. "

Rector,

Prof. univ. dr. Dumitru Oprea

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

„**V**estea trecerii în veșnicie a Prea Fericitului Patriarh Teoctist a îndoliat întreaga Ortodoxie. A plecat în eternitate unul dintre Sfinții Părinți ai Bisericii Române, Întâistătătorul națiunii în fața Cerurilor.

În aceste momente de doliu ne revine misiunea de a omagia întreaga trupă pământească a celui care împreună cu ceilalți ierarhi a păstorit Biserica în timpuri de prigoană a lucrării creștine și a căutat fără încetare noi căi spre întărirea credinței atunci când vremurile erau potrivnice.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ales în timpuri de schimbare a contemporaneității deschiderea spre valorile universale, spre înțelegerea dreaptă cu toate confesiunile omenirii, a consolidat temelia lăcașului înțelegerii și dialogului ecumenic. Multe dintre lucrările lui din viață vor rămâne înscrise în Marea Carte a neamului românesc și în conștiințele celor care l-au cunoscut.

În numele întregii comunități academice sibiene, a Senatului Universității «Lucian Blaga» din Sibiu transmitem condoleanțe clerului Bisericii Ortodoxe Române, credincioșilor și tuturor celor care în aceste zile de doliu omagiază memoria Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Dumnezeu să-și odihnească sufletul în pace!

Rector,

Prof. univ. dr. ing. Constantin Oprean

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

„**S**enatul Universității de Vest «Vasile Goldiș» din Arad își exprimă, cu profundă tristețe, regretul față de încetarea din viață, la vârsta de 92 de ani, a Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care timp de peste două decenii a condus Biserica străbună.

Personalitatea sa teologică și intelectuală va rămâne vie în inima întregului neam românesc pentru înțelepciunea și dragostea creștinească față de cei în suferință, cât și prin inițiativa sa istorică de reconciliere dintre Biserica Orto-

doxă și cea Catolică, slujind Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană din București în prezența Papei Ioan Paul al II-lea.

Ca membru al Academiei Române, Patriarhul Teoctist a îmbogățit literatura creștină cu o importantă operă teologică.

Fiind cunoscut faptul că Prea Fericirea Sa, timp de 11 ani (1962-1973) a cărmuit ca Întâistătător destinele Episcopiei Aradului și Hunedoarei, Universitatea de Vest «Vasile Goldiș» din Arad, alăturându-se Episcopiei Ortodoxe a Aradului, Ienopolei și Hunedoarei, i-a adresat recent invitația de a participa la sărbătorirea tricentenarului Episcopiei și la sfințirea Catedralei «Sfânta Treime».

Acordul comunicat de Prea Fericirea Sa de a primi cu acest prilej, din partea Universității de Vest «Vasile Goldiș» din Arad, titlul academic de Doctor Honoris Causa, ne-a umplut sufletele de bucurie.

Dumnezeu, care pe toate le rânduiește, l-a chemat însă la cerurile Sale.

La aflarea tristei vești a încetării din viață a Patriarhului României, Prea Fericitul Teoctist, alăturându-ne cu durere doliului național, rugăm pe Bunul Dumnezeu să-l așeze între dreptii Săi și să-i facă parte de veșnică odihnă.

Rector,

Prof. univ dr. Aurel Ardelean

Universitatea din Oradea

Membrii Senatului Universității din Oradea regretă plecarea subită în „lumea dreptilor a vrednicului Părinte al Bisericii și neamului nostru românesc, cu chip și fapte de patriarh autentic, care a făcut față vicisitudinilor impuse de regimul comunist, iar după anul 1989 a condus Biserica Ortodoxă Română spre locul ei de cinste în panteonul valorilor naționale.

Pentru calitățile sale morale și intelectuale, care au adus roade bogate în cultura noastră românească, Universitatea din Oradea i-a acordat Părintelui Patriarh Teoctist, în anul 1995, titlul de «Doctor Honoris Causa».

Toate acestea ne îndreptățesc să vărsăm o lacrimă alături de toți românii care regretă plecarea dintre noi a unui părinte și conducător harismatic.

Rector,

Prof. dr. ing. Cornel Antal

Universitatea din Petroșani

„Întreaga comunitate academică din Petroșani este adânc îndurerată la vestea trecerii la cele veșnice a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Pentru merite deosebite în promovarea dialogului ecumenic, afirmarea și apărarea valorilor autentice ale Bisericii Ortodoxe Române în cadrul societății contemporane, Senatul Universității din Petroșani i-a conferit, în anul 2001, titlul de «Doctor Honoris Causa», care a reprezentat pentru noi o premieră absolută și o cinste deosebită.

Personalitate de prim rang a culturii și spiritualității românești contemporane, Prea Fericirea Sa a știut să îndrume, să ierte, să împace și să îndrepte cu blândețe pe cei pe care îi avea sub oblăduire.

Prin înțelepciune, seninătate și bunătate, dar și prin fermitate și demnitate, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a ridicat la dimensiunile patriarhilor biblici.

Suntem astăzi copleșiți de plecarea dintre noi a acestei excepționale personalități, care a condus Ortodoxia românească atât în vreme de bucurie, cât și vreme de restriște, mereu spre mari împliniri.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist va rămâne în mințile și inimile noastre ca un mare ierarh, un mare teolog și un mare om, prin modul în care a înmulțit darurile primite de la Dumnezeu.

Astăzi, când Hristos Arhiereul Cel Mare l-a chemat la Tronul Sfintei Treimi, să ne unim în rugăciune ca Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii și să-i răsplătească întreaga osteneală.

Rector,

Prof. univ. dr. ing. Nicolae Dima

Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir“ din București

„Cu profundă întristare, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir“ a primit vestea adormirii întru Domnul a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Pentru Universitatea noastră, Prea Fericirea Sa reprezintă personalitatea ce a desăvârșit, în fața lui Dumnezeu, misiunea noastră de dascăli și formatori, prin binecuvântarea acestei misiuni la care ne-am angajat acum mai

bine de 17 ani, prin sfințirea unei capele în incinta Universității, destinată întâlnirii noastre cu Dumnezeu și prin permenenta și neobosita purtare de grijă pe care a avut-o față de noi încă de la începutul ființării noastre ca instituție de învățământ superior.

Calitățile intelectuale și cele duhovnicești ale Prea Fericirii Sale ne-au îndemnat să-i acordăm, în anul 2005, titlul de Doctor Honoris Causa al Universității noastre, realizând astfel o recunoaștere firească a personalității ilustrului cărturar și păstor duhovnicesc al Bisericii Ortodoxe Române.

Alăturăm rugăciunii noastre înaintea Bunului Dumnezeu, sentimentele de profund regret și pios omagiu pentru cel ce a fost Părintele nostru, Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. “

Președintele Universității,
Prof. univ. dr. Momcilo Luburici

Universitatea Româno-Americană din București

Plecarea din această viață a Prea Fericitului Părinte Teoctist reprezintă o mare pierdere pentru creștinii de pretutindeni. Personalitate marcantă atât pe plan național, cât și internațional, Patriarhul Teoctist a păstorit destinele Bisericii Ortodoxe Române într-o perioadă grea de trecere de la un regim dictatorial și ateu la unul democrat și creștin.

Vom păstra mereu în sufletele noastre darul pe care Prea Fericitul Părinte Teoctist ni l-a făcut: recenta sfințire a capelei Universității Româno-Americane, cu atât mai mult cu cât aceasta a fost ultimul locaș de cult care a primit binecuvântarea Prea Fericirii Sale. Prea Fericitul Părinte Teoctist ne-a făcut onoarea de a accepta titlul de Doctor Honoris Causa al Universității Româno-Americane.

Rectorul, întreaga comunitate academică și studenții Universității Româno-Americane regretă greaua pierdere pe care a suferit-o Biserica Ortodoxă Română.

Fie ca Dumnezeu să-i așeze sufletul între cei dreapți, întru veșnica pomenire!”

Rector,
Prof. univ. dr. Ion Smedescu

Asociația Națională a Veteranilor de Război

Consternați de cumplita veste a trecerii la cele veșnice a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, os-

taș credincios al lui Dumnezeu, bravii veterani și invalizi de război din România ni se alătură în a-și exprima profundul regret pentru imensa pierdere suferită de creștinii ortodocși, de întreg poporul român și lumea creștinătății.

Suferim cu nemărginită durere în inimă și în suflet despărțirea pe acest pămant de cel ce ne-a fost, ca tuturor fraților întru conștiință și neam, un eminent și bun părinte, iubitor și iertător duhovnic, prieten și camarad în slujirea cu jertfelnică ardoare și devotament a patriei străbune, mult încercatei populații de toate vârstele și neamurile din „Grădina Maicii Domnului“ și ne plecăm cu smerenie capetele într-un adânc moment de reculegere în memoria Prea Fericirii Sale.

L-am iubit, l-am prețuit, respectat și stimat pe Prea Fericitul Părinte Teoctist pentru dăruirea exemplară cu care și-a închinat întreaga viață, încă din fragedă tinerețe lui Dumnezeu, Ortodoxiei, conclucrării și înfrățirii între religii întru mântuirea sufletului omenesc, pentru caracterul său ales, pentru bunătatea și dragostea cu care îi înconjură pe toți oamenii, și nu în ultimul rând, pentru prestigiul adus României.

Îi datorăm pentru tot restul vieții noastre veșnică preamărire celui mai longeviv Patriarh al României pentru cinstea ce ne-a făcut-o de a fi de numeroase ori în mijlocul nostru, pentru onoarea făcută de a ne numi, alături de camarazii căzuți în luptă, martirii neamului românesc, alături de sfinții români, în rândurile căroră merită se se numere.

Ca unii care ne-am văzut de nenumărate ori sfârșitul în tranșeele morții de pe câmpurile de bătălie, ne mângâiem cu speranța că sufletele noastre se vor reîntâlni în viața de apoi, în Impărăția lui Dumnezeu, avându-l cu dragoste și iubire lângă noi pe Prea Fericitul și bunul nostru Părinte Patriarh Teoctist.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!“

General de armată (r) Marin Dragnea, președintele ANVR
 General de armată (r) Dumitru Penciu, președintele AVRMAI
 General locotenent (r) Teodor Halic,
 președintele Asociației Cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul“

Oficiul Național pentru Cultul Eroilor

Un ultim și pios omagiu celui care a fost chezașia credinței și dragostei „pentru semeni, celui care a binecuvântat amenajarea în București a Memorialului Eroilor Neamului, ca simbol al sacrificiului poporului român

pentru libertate și independență, celui care a dat semnul pentru renașterea veritabilului Cult al Eroilor nu numai în Biserică, ci și în societatea românească, de la vlădică la opincă, celui care în fiecare an, din 2005, a binecuvântat proiectele Oficiului Național pentru Cultul Eroilor de reabilitare a cimitirelor de onoare și pentru înălțarea monumentelor celor căzuți pentru țară. Dumnezeu să-l odihnească în pace!"

Lt. col. dr. Cristian Scarlat,
director

Forumul Civic al Românilor din Covasna și Harghita

Vestea cumplită a săvârșirii din viața pământească a Prea Fericitului nostru Părinte Teoctist a cernit cu jale brazii Carpaților de curbură și a întristat adânc sufletele tuturor românilor din ținuturile Covasnei și Harghitei.

Durerea mării pierderi a bunului Părinte se amestecă în inimi cu recunoștința vie pentru purtarea de grijă și râvna pe care Prea Fericirea Sa le-a revărsat cu iubire, credință și înțelepciune asupra fiilor săi duhovnicești de sub poalele Carpaților, aflați în suferință, amărăciune și luptă continuă pentru a-și putea păstra ființa națională și credința strămoșească.

În conștiința noastră și a generațiilor viitoare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist va rămâne personalitatea care, în contrast cu liderii laici ai politicii vremii, a marcat pozitiv aceste două decenii tulburi din istoria neamului românesc. Patriot luminat, care nu doar prin vorbe, ci prin fapte ziditoare, cu curaj, demnitate și înțelepciune, Prea Fericirea Sa a apărut și întărit neamul românesc și credința străbună, îngrijindu-se de toți fiii neamului său, fără să uite pe cei aflați în suferință pentru limba și credința lor, dinlăuntru și din afara hotarelor României.

Noi, cei de-acum și generațiile viitoare de covăseni și harghiteni vom rămâne veșnic recunoscători Prea Fericitului Părinte pentru lucrarea dumnezeiască de înființare și sprijinire a Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei și pentru că prin harul divin ni l-a dăruit ca Întăistător pe Prea Sfințitul Părinte Ioan Sălăjan, omul lui Dumnezeu, care a sfințit aceste locuri, rezidind trainic sfintele altare ale bisericilor dărmate și profanate și reaprinzând în sufletele noastre tăria credinței și lumina speranței.

Rămas bun, Preabunule Părinte! Înalță-te cu îngerii spre Lumina Învierii, însoțit de rugăciunile noastre fierbinți către Dumnezeu pentru veșnică odihnă, alături de sfinții ocrotitori ai neamului românesc.“

Ioan Solomon,
președinte

Forumul Democratic al Românilor din Republica Moldova

Întreaga Basarabie este profund îndurerată de vestea încetării din viață a „Părintelui nostru Teoctist, Patriarhul Bisericii Române, înnoitorul și ziditorul Bisericii strămoșești a neamului românesc în noile condiții ale lumii.

Reactivând Mitropolia Basarabiei, Patriarhul Teoctist a readus pe toți românii dintre Nistru și Prut la adevărata lumină a credinței și la sânul Patriei noastre unice. El a iubit Barasabia și pe basarabeni, a înființat aici biserici și mănăstiri, biblioteci și centre culturale. Părintele Teoctist a fost prieten cu cele mai importante personalități ale Basarabiei, a discutat cu ele îndelung numeroasele probleme ale neamului românesc, căile de soluționare a acestor probleme în condițiile mediului geopolitic agresiv instaurat în teritoriile de est ale României după 1944. De numele Părintelui Patriarh Teoctist a fost legată în ultimul timp nădejdea cea mare a Basarabiei.

Cinstindu-i numele, Basarabia se roagă azi ca bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace.“

Nicolae Dabija, președintele FDRM
Ion Ungureanu, președinte al Sfatului Înțelepților
Andrei Vartic, prim-vicepreședinte
Valeriu Dulghieriu, vicepreședinte
Constantin Tănase, vicepreședinte
Ion Buga, secretar general

Mihai Cimpoi, Grigore Vieru, Alexandru Moșanu, Sergiu Chircă, Ion Costăș, Dumitru Matcovschi, Anatol Ciobanu, Valeriu Saharneau, Vasile Tărițeanu, Mihai Patraș, Ion Iovcev, Mihai Morăraș, Alecu Reniță, Ion Golovatâi, Petru Munteanu, membri în Consiliul Director FDRM.

Asociația Românilor din Castellón – Spania

„**D**orim să împărtășim cu adâncă durere pierderea inegalabilă a Prea Fericitului Părinte Teoctist și să aducem sincere condoleanțe Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Vă scriem cu sincere regrete din Castellón – Spania, unde o importantă comunitate de români îl așteptau cu multă pioșenie pentru sfințirea locului unde urmează să se construiască o biserică ortodoxă română.

Dumnezeu să-l odihnească în pace și suntem siguri că nu va înceta niciodată să vegheze asupra poporului român.“

Angela Plăcsintar, președinte,
Ramona Bucur, purtător de cuvânt

Familia Basarab Brâncoveanu

„**A**m aflat cu adâncă tristețe despre chemarea la Domnul a Prea Fericitului Patriarh Teoctist al României, în ziua de 30 iulie 2007. Împărtășim durerea tuturor celor care au găsit în Patriarhul Teoctist un far pentru credință, un model de generozitate și umanitate. Trecerea sa Dincolo constituie o pierdere ireparabilă pentru România și comunitatea ortodoxă.

El va rămâne în memoria tuturor ca fiind cel care a păstorit națiunea română în momentele de trecere de la cumplita perioadă comunistă la zilele de libertate, cel care a deschis larg porțile ecumenismului, regenerând dialogul ecumenic cu Roma. Aceasta este luminoasa moștenire pe care ne-o lasă nouă tuturor.

Doliul din aceste momente ne tulbură cu atât mai mult cu cât am avut bucuria de a-l cunoaște în zilele din iunie 1992, când a fost trecut în rândul sfinților Domnul-martir Constantin Brâncoveanu, ultimul monarh Basarab al Țării Românești, fondator al familiei noastre, cei patru fii ai săi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei, împreună cu Ianache Văcărescu. Îi păstrăm astfel o caldă amintire.

Primiți îndureratele noastre omagii în memoria celui dispărut.“

Elisabeta Brâncoveanu

Constantin Emanuel Basarab Brâncoveanu

Mihai Gheorghe Ștefan Basarab Brâncoveanu

Laetiția Le Guay-Basarab Brâncoveanu

Constantin Clement George Alexandru Basarab Brâncoveanu

Isolda Maria Basarab Brâncoveanu

Maria Emilia Basarab Brâncoveanu

2 August 2007

Gregoriu Basarab Brâncoveanu

Eugenia Basarab Brâncoveanu

Vlad Basarab Brâncoveanu

Zoe Basarab Brâncoveanu

(Paris – New York – Manchester – Toronto)

Patriarhul Teoctist
din Bucuresti
Paraschiva
cu
la
de la

Au mai trimis telegrame și scrisori de condoleanțe: Comisii ale Senatului și Camerei Deputaților, Ministerul Justiție, Inspectoratul General al Poliției Române, Camera de Comerț și Industrie a Municipiului București, Uniunea Națională a Notarilor Publici din România, Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului, Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, Uniunea Națională a Cooperăției Meșteșugărești, Confederația Caritas din România, Asociația George Marshall, Prefectura și Primăria Municipiului București, Primăriile celor 6 sectoare din Capitală, Primăriile municipiilor Craiova, Giurgiu, Alexandria și Târgoviște.

S-au mai primit mesaje de condoleanțe de la Înalt Prea Sfințitul dr. Jakubinyi Gyorgy, Arhiepiscop Romano-Catolic de Alba Iulia; Prea Sfințitul Petru Gherghel, Episcop Romano-Catolic de Iași; Prea Sfințitul Martin Roos, Episcop Romano-Catolic de Timișoara; Preot Francis Doboș, purtător de cuvânt al Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București; Prea Sfințitul Florentin Crihălmeanu, Episcop Greco-Catolic de Cluj-Gherla; Prea Sfințitul Virgil Bercea, Episcop Greco-Catolic de Oradea; Mișcarea Focolarelor din România.

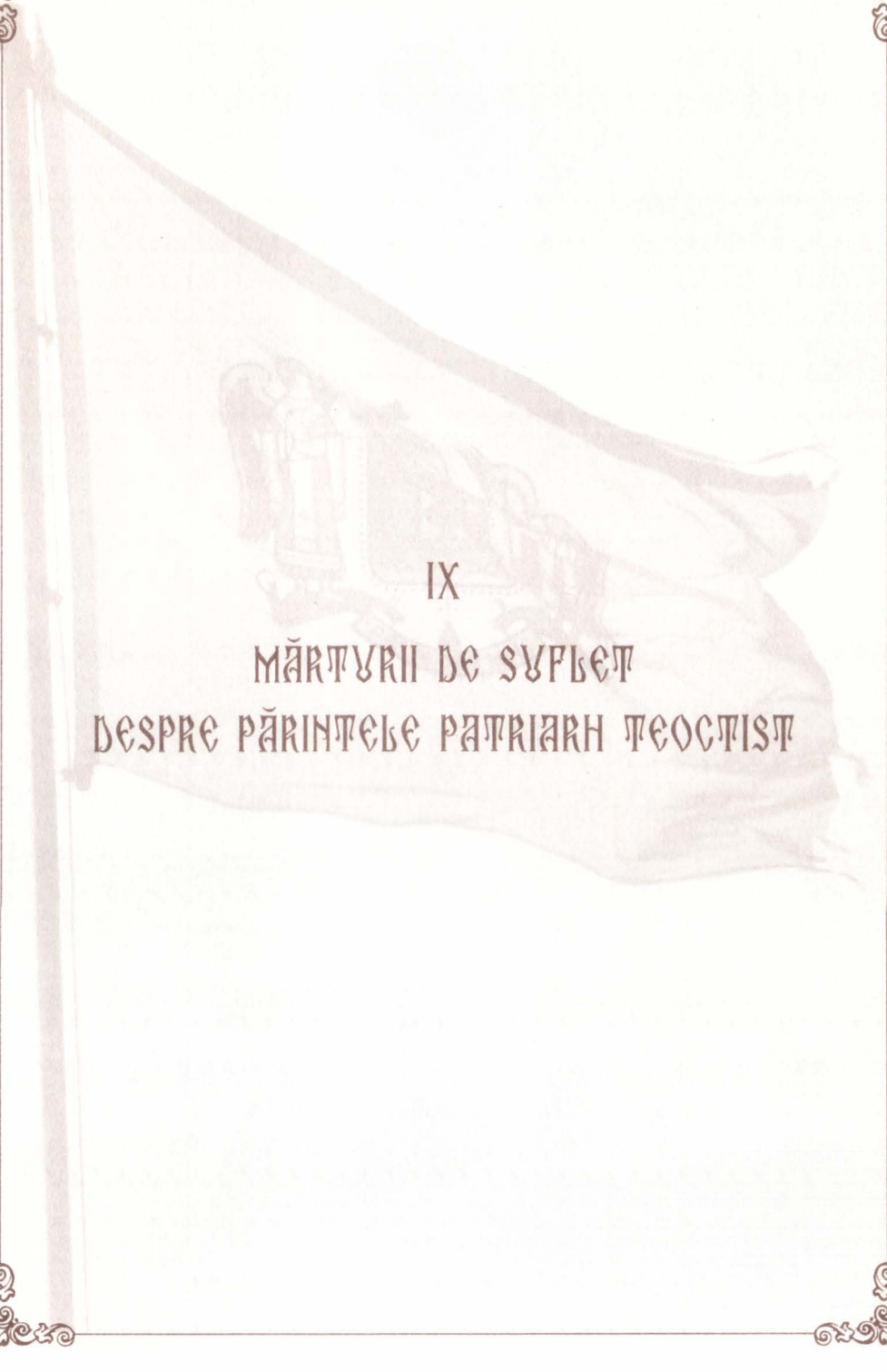
Mesaje de mângâiere și compasiune pentru trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Patriarh Teoctist au trimis și ierarhii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, parohiile și mănăstirile, comunitățile ortodoxe române de peste hotare, creștini și necreștini din țară din lume.

Pentru prețuirea arătată personalității Prea Fericitului Patriarh Teoctist și cuvintelor alese de încurajare adresate Sfântului Sinod în momentele de adâncă întristare pentru trecerea la cele veșnice a părintelui duhovnicesc al clerului și al credincioșilor ortodocși români, tuturor li s-a răspuns cu mulțumire și cu adâncă dragoste și prețuire față de grija purtată.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii pe slujitorul Său, Arhiereul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Veșnica lui pomenire!

Wasa
Basarab
off

IX
MĂRTURIU DE SUFLET
DESPRE PĂRINTELE PATRIARH TEODOTIST

„Omul păcii și atletul lui Hristos...”*

Înalt Prea Sfințitul Părinte Nicolae, Mitropolitul Banatului:

„Dânsul a condus cu vrednicie Biserica Ortodoxă Română, dar în același timp a fost și un foarte activ Patriarh, printre toți ceilalți conducători de biserici ortodoxe și cum spuneam mai înainte și printre toți ceilalți conducători de culte. A fost foarte activ, a fost întotdeauna prezent în toate cele ce se cuveneau

* Interviuri acordate în cadrul emisiunii „Universul credinței” de la TVR1, duminică 5 august și duminică 26 august 2007 și preluate de pe pagina de internet a Televiziunii Române, www.tvr.ro.

legate de slujirea lui Dumnezeu, de cinstirea lui Dumnezeu și de slujirea oamenilor în același timp.

Pentru noi toți va rămâne un exemplu pe care ne vom strădui să-l urmăm fiecare dintre noi, așa cum ni l-a arătat el, așa cum a fost viața sa de-a lungul celor peste 90 de ani. “

„A fost o mare personalitate, un exemplu, aș putea spune pentru noi toți, pentru creștini, pentru preoți, pentru ierarhi, pentru conducătorii bisericilor. A avut relații bune nu numai cu bisericile surori ortodoxe, ci și cu celelalte confesiuni creștine, aș zice, chiar, și cu celelalte religii, încât a fost un om al dragostei și al iubirii reciproce. Cred că ne-a lăsat un exemplu demn de urmat în această privință a dragostei pe care trebuie să o avem unii față de alții.“

Înalt Prea Sfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord:

„Prea Fericitul Părinte Patriarh Teotist a fost o mare personalitate creștină, duhovnicească, prin excelență. Un om duhovnicesc prin excelență pentru că a trăit în mănăstire de la vârsta de 14 ani și până la moartea sa a slujit în mănăstire, în catedrale episcopale ca ieromonah, arhiereu vicar, episcop, arhiepiscop, mitropolit și mai mult de 20 de ani ca patriarh al țării.

Deci, o mare personalitate care s-a impus în toată biserica noastră, dar și în lumea creștină, în general, el fiind primul patriarh ortodox care l-a primit pe Papa Ioan Paul al II-lea aici, la București, ceea ce a însemnat pentru lumea creștină, în general, un mare gest de deschidere a Bisericii noastre Ortodoxe Române. Cei doi erau într-adevăr ca niște îngeri pogorâți din cer prin costumația lor îmbrăcați în alb și prin chipul lor luminos, prin bunătatea lor, că au avut foarte multe puncte comune. Îmi amintesc cât de frumos, cât de entuziasmat i-au primit oamenii, aici, la noi, iar vizita aceasta a rămas și va rămâne cea mai mare realizare a Prea Fericitului Părinte Patriarh în legătură cu relațiile foarte strânse cu bisericile evanghelice din Germania pe care a vizitat-o de mai multe ori și din alte părți ale lumii și cu creștinii în general, pentru că era un om cald, un om care purta pe Dumnezeu în inima sa și, astfel de oameni îi cuprind în inimile lor pe toți ceilalți oameni fără deosebire, fără să cedeze întru nimic din identitatea sa ortodoxă. În această identitate el a cuprins pe toți ceilalți creștini și pe toți ceilalți oameni. Tocmai de aceea a fost mare și va rămâne mare în istoria noastră“.

Înalt Prea Sfințitul Părinte Nicolae, Mitropolitul Banatului, Înalt Prea Sfințitul Părinte Teofan, Mitropolitul Olteniei și Înalt Prea Sfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, la catafalcul Părintelui Patriarh Teoctist

„Deci, vizita din Germania a fost complexă și a marcat viața noastră a românilor din Germania pentru că toți s-au minunat de prezența așa de duhovnicească, așa de importantă a acestui om și de deschiderea sa. Foarte interesant că la vârsta de 90 de ani Prea Fericirea Sa să vorbească mereu despre viitorul Europei, despre viitorul bisericilor, despre unitate, despre contribuția ortodoxiei la Europa unită. Nu s-a așteptat nimeni la niște cuvinte așa de frumoase și așa de simple și, în același timp, atât de realiste. Vă mărturisesc sincer că toți au rămas surprinși de prezența sa și mai mult decât atât, știți că diaspora românească, în general este dezbinată. De aceea, aveam oarecare temeri că românii de acolo se vor manifesta cu oarecare scepticism față de persoana Prea Fericirii Sale, ceea ce nu s-a întâmplat absolut deloc. Îmi amintesc că în Domul din München am făcut o vecernie și această catedrală poate cuprinde aproape

2000 de credincioși. Mă gândeam că era o zi de lucru (într-o joi după-amiază) și, cine va veni în primul rând dintre românii noștri la această vecernie. Imaginați-vă că biserica a fost aproape plină. Mai mult decât atât, în program am stabilit ca la sfârșit să avem o convorbire între Patriarh și credincioșii noștri de acolo. Dar n-a mai putut avea loc această discuție pentru că oamenii la sfârșitul slujbei au dat năvală asupra Prea Fericitului și până la ieșire, Prea Fericitul a făcut poate o jumătate de oră și mai bine în prezența cardinalului, a episcopilor catolici și evanghelici care s-au minunat și au spus: «aceasta este adevărata întâlnire a unui episcop, a unui patriarh cu credincioșii săi».

Toți îl atingeau, toți doreau să primească binecuvântare, ceea ce a impresionat profund pe toți cei prezenți. “

Înalt Prea Sfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul pentru Europa Occidentală și Meridională:

„Aș vrea să încep cu ceea ce au spus alții despre dânsul și anume, Papa Ioan Paul al II-lea chiar în anul 1999, după ce a vizitat România, eu participam la un sinod al Episcopilor catolici europeni la Vatican și, la cina pe care am avut-o cu dânsul, când a ajuns la România a spus „ah, Patriarhul Teoctist este un mare Om“. În general dânsul a fost perceput în lumea creștină ca un adevărat patriarh, un om venerabil, un om foarte echilibrat, un om care a știut să primească pe toată lumea. În lumea creștină, romano-catolică, un om care a redemarat dialogul real imediat dintre biserici, prin întâlnirea capilor bisericilor, întâlnirea cu Papa Ioan Paul al II-lea, iar printre ortodocșii din Occident și din țările de origine, am văzut și vedem foarte mult respect și această statută de adevărat patriarh, patriarh în sensul biblic, adică un om care a depășit limitele omenesți legate de diplomație, legate de un anumit tact al relațiilor, el a devenit un patriarh adevărat care-i trata pe oameni nu numai de la egal la egal, dar le inspira multă încredere și perspectiva veșniciei era întotdeauna în persoana dânsului întruchipat deja. “

„Prea Fericitul a fost cunoscut sau recunoscut, un pic reevaluat, în momentul în care s-a întâlnit cu Papa Ioan Paul al II-lea. Aș vrea să spun poate reacția italienilor după vizita Papei, la întâlnirea celor doi. De câteori mergeam în parohii sau vizitam episcopi catolici în Italia, credincioșii la care vorbeam sau țineam conferințe despre Biserica Ortodoxă Română îl considerau și pe Prea Fericitul un fel de părinte al lor, un fel de episcop al lor, asemănarea proba-

bil, pe care o făceau între papă și patriarh. Alții care erau puțin mai distanți, francezii, de exemplu, l-au cunoscut mai bine tot cu vizita papei. Și episcopiile romano-catolice pe unde treceam unde aveam și noi parohii, cereau preoților noștri să le vorbească despre Biserica Ortodoxă Română și despre patriarh, se mirau toți știind vârsta Prea Fericitului și cu toții specificau această prezență patriarhală care deja depășea orice părere subiectivă pe care puteau să și-o facă despre dânsul. Sigur, orice personalitate ca cea a Prea Fericitului venită din răsărit care a trecut prin perioada comunistă era trecută prin cele două filtre. Adică contestarea pe cât posibil a fi pe placul regimurilor trecute și cât de mult a reușit să depășească acele vremuri și să aducă Biserica în prim-planul societății. Prea Fericitul Părinte Teoctist a reușit să facă lucrul acesta, a reușit în ochii occidentalilor să facă aceasta. “

Înalt Prea Sfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului:

„Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a însemnat pentru ortodoxia românească și va însemna, ca și pentru țara noastră și pentru românii de pretu-

Înalt Prea Sfințitul Părinte Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, cădînd cu adîncă durere în suflet, la cîpătîiul Părintelui Patriarh Teoctist

tindeni o emblemă, o personalitate inconfundabilă prin ținuta sa deosebită. Un Om blând, înțelept, bun, mai ales iertător și răbdător. N-am cunoscut un Om să poată ierta atât de mult și atât de profund ca Prea Fericitul. Sunt unul dintre ucenicii Prea Fericii Sale, am avut prilejul care m-a marcat; i s-a părut că m-a supărat și și-a cerut iertare de trei ori. Acest lucru mă va marca pentru totdeauna și este, de fapt, o pildă ce însemnează să ai smerenie, să ai credință, să poți să fii bun, să înțelegi care este voia lui Dumnezeu. A slujit cu tot devotamentul, cu toată dăruirea, și-a făcut timp pentru toți oamenii, s-a adresat tuturor vârstelor, a fost înțeles de toate vârstele, de toate categoriile sociale, și omul simplu l-a priceput și intelectualul. Cuvântul său avea miere, dragostea sa era cu adevărat lucrătoare pentru că își împărțea bucuria cu cei oropsiți; întotdeauna de ziua sa ținea să se întâlnească cu bătrânii de la azil ca să-și aducă aminte de bătrânii din satul său, ca să înțeleagă bătrânii că și ei sunt ai lui Dumnezeu, pentru că Păstorul cel bun trimis de Dumnezeu a venit la ei. Ei nu sunt închiși câtă vreme au credință ei sunt liberi. “

„Ca ambasador al Ortodoxiei românești peste hotare, activitatea Prea Fericitului este atât de bogată încât, greu este să o cuprinzi. A fost alături de românii de pretutindeni de multe ori, a pus temelii de biserici noi, a ctitorit episcopii și mitropolii și, iată, a făcut primă legătură cu Biserica Romano-Catolică invitându-l pe papa Ioan Paul al II-lea și a fost cu adevărat un moment de răsunet, un ecou ce nu se va stinge niciodată. În această privință Prea Fericitul avea o disponibilitate unică. Știa să mângâie pe oameni cu cuvintele, cu zâmbetul, cu dragostea și cu diplomația sa. A fost un om deosebit de înțelept, a știut să valorifice tot ce era mai bun și de la celelate popoare și de la celelalte biserici. În Germania când a fost la Mitropolia Ortodoxă vizita a avut un ecou deosebit, cât de mult s-au bucurat nemții pentru această legătură între Biserica Ortodoxă Română și bisericile din Germania, între poporul român și poporul german.

...Și, pretutindeni, Prea Fericitul a semănat pacea și dragostea. “

Prea Sfințitul Părinte Casian, Episcopul Dunării de Jos:

„Poporul român pierde un mărturisitor al crucii și al învierii sale. Poporul român, ca toate popoarele a cunoscut și cunoaște suferința, dar și trecerea dincolo de suferință, prin mărturisitorii și iubitorii de Dumnezeu și de viața noastră. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut de la Dumnezeu

Prea Sfințitul Părinte Casian, Episcopul Dunării de Jos, rostind Sfânta Evanghelie la slujba de înmormântare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

misiunea sacră de a se identifica cu suferințele și cu bucuriile poporului român și de a împărtăși prin viața lui și, încă din tinerețe, părți din viața spiritualității poporului român și a altor popoare. Și iată, că acum îi face Domnul parte și lui, ridicându-i crucea suferinței și deschizându-i calea spre Înviere.“

Prea Sfințitul Părinte Corneliu Bărlădeanul, Arhiepiscop-Vicar al Hușilor:

„Pentru întreaga Ortodoxia plecarea Patriarhului Teoctist este un moment de tristețe, cu atât mai mult pentru Biserica Ortodoxă Română, pentru faptul că, Patriarhul Teoctist a fost un om al dialogului, un om al iertării, al înțelegerii și al toleranței și a lăsat în amintirea celor care l-au cunoscut chipul unui Părinte și al unui Păstor care niciodată nu a privit cu mândrie sau cu dispreț, ci a privit cu bunătate, cu îngăduință și, mai ales, cu îndelungă răbdare. El poate fi numit Părintele dialogului și al înțelegerii.”

„Doamne, Te rog, rămâi cu mine întotdeauna!“*

Academician Constantin Bălăceanu-Stolnici:

„Faptul că nu s-a opus dărâmării bisericilor, asta este o stupiditate pentru că nu se putea! Hai să spunem că se arunca în fața buldozerului. Buldozerul continua să dărâme biserica și era mai rău, pentru că Biserica era lipsită de cap și atunci lucrurile se prăbușeau și se năruiau și mai mult. Eu cred că satanizarea patriarhului pe motivele acestea este o aberație care nu ține cont de realitățile politice ale vremii.“

„Chiar dacă nu au luat împărtășania în comun a fost o primă participare a celor doi la liturghie, liturghie catolică – liturghie ortodoxă, ceea ce este foarte important, iar în cursul vizitei Patriarhului Teoctist la Roma, care a fost extrem de interesantă prin tot ceea ce s-a întâmplat acolo, amândoi au citit același crez, crezul de la Niceea. Mi se pare că acest lucru este fundamental pentru istoria evoluției raporturilor dintre cele două biserici, Ortodoxă și Romano-Catolică. Acesta a fost semnalul cel mai important, au citit amândoi același crez, crezul de la Niceea.“

Theodor Baconsky, teolog:

„Din câte știu, Ceaușescu nu l-a mai primit pe Prea Fericitul Teoctist, după ce i-a semnat decretul de recunoaștere în Scaunul Patriarhal. Sigur că n-avem destulă distanță deocamdată pentru a depăși o judecată în «alb» și «negru». Sunt oameni care spun: «A făcut tot ceea ce putea face, în condițiile

* Interviuri acordate în cadrul emisiunii „Universul credinței“ de la TVR1, duminică 12 august și duminică 26 august 2007 și preluate de pe pagina de internet a Televiziunii Române, www.tvr.ro.

date» Sunt oameni care spun: «N-a făcut nimic din ce trebuia să facă, tot în condițiile date!». O judecată mai echilibrată o să apară în timp, pe măsură ce se va scrie istoria acestei faze terminale a comunismului din România și cred că atunci, o să apară destule nuanțe care să circumstanțieze, să contextualizeze cu mai multă înțelegere situația extrem de complicată în care se afla Patriarhul Teoctist în epocă și, de fapt, întreaga Biserică“.

„Patriarhul Teoctist și-a dorit să ajungă în fruntea ierarhiei ortodoxe. E un diplomat, un om cu mult tact. Pentru unii, cu prea mult tact, dar în orice caz, e persoana care avea în acel moment, 1986, experiența coabitării cu autoritățile comuniste. Din păcate pentru el, dată fiind această agravare a stării de paranoia care cuprinsese întregul regim, el nu a mai avut de fapt interlocutori.“

„Grupul de reflecție pentru înnoirea Bisericii, care are și el un capitol asigurat în istoria recentă a Bisericii Ortodoxe, își propunea ceea ce și declara că dorește să primenească un pic această Biserică Ortodoxă Română, îmbâcsită de compromisuri, de figuri dubioase, de inerții și de un soi de stagnare spirituală, care nu mai producea nimic înțelept și nimic convingător pe plan misionar. Membrii acestui grup de bune intenții erau fără îndoială sub exaltarea revoluționară, dar și animați de bune intenții la adresa Bisericii Ortodoxe Române. Nimeni nu avea de încheiat vreo răfuială cu vreo persoană anume. Ne-am propus să facem lobby pentru reintroducerea catehismului în biserici mai întâi și apoi a orelor de religie în Școală. Ne-am propus să căutăm un dialog mai larg cu elita intelectuală. Pe atunci, nu se vorbea încă de societatea civilă. Pentru a vedea ce putem face, ce putem propune noului guvern și așa mai departe, erau foarte multe iluzii la mijloc și mai ales că totul se va putea schimba în bine repede. Or, asta era o premisă nerealistă și ne-am ciocnit foarte repede de o realitate mult mai puțin suplă, chiar rigidă, ostilă și conservatoare. Însă, am luat seama că patriarhul era contestat în acele prime luni din 1990, într-un mod destul de stradal și de haiducesc. Nu se poate spune că tentativele de lapidare, grupurile nervoase de preoți care dădeau cu pietre în geamurile palatului patriarhal exprimau neapărat dragostea creștină și responsabilitatea civică a creștinului. Dar așa au fost vremurile... Eu eram cel mai tânăr membru al acestui grup. Grupul a fost acceptat de voie – de nevoie, în Palatul Patriarhal, chiar Sinodul Permanent era străbătut de gândul retragerii. Unii mitropoliți, care între timp au trecut la Domnul, se gândeau că poate trebuie să facă pasul

înapoi. Dacă m-ați întreba ce cred astăzi despre acțiunea acelui grup, aș spune că a făcut și lucruri bune, dar că poate a greșit în însăși principiul lui de constituire, pentru că Biserica nu este o societate democratică, ci este o societate teocratică, o societate condusă de Hristos și un organism care ascultă de o altă logică decât aceea a alegerilor și a disputelor foarte vehemente.“

„Deschiderea Patriarhul Teoctist față de acest eveniment a răscumpărat multe dintre păcatele sale reale sau care îi sunt atribuite.

Sigur că mi-am pus întrebări cu privire la trecerea Patriarhului prin istoria noastră recentă, dar e ciudat că, sau nu e ciudat, ci e creștinește faptul că niciodată nu mi-a dat ocazia de a mă simți neglijat, insultat de vreo atitudine sau alta, a fost extrem de caldă și a creat o relație personală așa numai cum un Părinte duhovnicesc o poate face cu cineva. Patriarhul este călugăr de vocație, undeva în profunzime, se vede că a trăit în mănăstire și că a trecut în ierarhie ca un monah de vocație, cineva care a ales această cale și s-a simțit bine în ea. De asta are foarte multe reflexe patericale discursul Patriarhului, este în mare măsură un discurs de monah.

Ca intelectual am auzit multe critici la adresa Patriarhului și sunt conștient că nu numai intelectualii l-au criticat, poate și anumiți colegi de ierarhie, poate și alte medii din biserică, dar cred eu că el își va fi îndeplinit acest rol de a adapta Biserica la o nouă epocă istorică fără să o bruscheze și fără să creeze tulburări durabile.

E un om care a fost cumpătat în dieta lui, în viața lui zilnică, în programul său, cred că acest lucru este direct legat de longevitatea formidabilă cu adevărat patriarhală de care s-a învrednicit.“

Adrian Cioroianu, istoric:

„Patriarhul Teoctist a acceptat, să spunem, un anumit tip de relație cu regimul Ceaușescu. Fără îndoială, că asemenea celor care l-au precedat, a încercat să obțină pe cât posibil mai mult în favoarea Bisericii și în favoarea credincioșilor, de la puterea politică.“

„Dincolo de acuzele curente, acelea că Biserica la noi n-a protestat, în principal, Biserica și Patriarhul nu au protestat împotriva dărâmării bisericilor sau nu au luat partea adversarilor comunismului sau măcar nu au protejat pe

cei care s-au răscolat la Timișoara sau la București în anul 1989. Trebuie să spunem că dincolo de aceste acuze curente există și un dat fundamental al Bisericii Ortodoxe, în ansamblul ei. Greșesc, din păcate, dar greșesc cei care compară România ortodoxă cu Polonia catolică, cerând Bisericii Ortodoxe Române să acționeze ca și Biserica din Polonia, de rit catolic. Diferența este foarte simplă în esență: dacă lumea catolică are centrul de autoritate la Vatican și, practic, între tine și autoritatea politică este mereu protectorul tău de la Vatican, în cazul Bisericii Ortodoxe Române, fiecare Biserică Ortodoxă națională este obligată să ajungă la o formă de înțelegere, de compromis, cu regimul politic. Este ceea ce în termeni bizantini se cheamă «symphonia», compromisul dintre puterea lumească și puterea lui Dumnezeu.”

„Faptul că astăzi în anul 2006 după 20 de ani de patriarhat ai lui Teoctist dar și la capătul practic unui mileniu și mai bine, de istorie creștină în România, Biserica ortodoxă, biserica în general este pe locul întâi în instituțiile în care românii au încredere, are legătură și cu această prezență a Patriarhului Teoctist în câmpul public și prezența preoților în comunitățile românești.

Este foarte interesant și este poate de studiat felul în care Patriarhul Teoctist după 1990, cu toate crizele care au fost în România în toate problemele, fie de natură socială, fie de natură politică s-a implicat și felul în care, aș spune eu, cu precădere a apărut alături de toți conducătorii politici ce s-au succedat. Patriarhul Teoctist a apărut la fel de bine și alături de Ion Iliescu și alături de Emil Constantinescu și alături de Regele Mihai. Faptul că el nu a sugerat o culoare sau nu a sugerat convingeri politice cred eu că i-au prins foarte bine.”

Dorin Matei, istoric:

„Sigur că e o întregă discuție legată de relația Bisericii Ortodoxe Române cu regimul comunist. În 1986, atunci când se urca pe acest Înalt Tron al Patriarhiei Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist trebuia să continue linia pe care patriarhii dinaintea sa o elaboraseră și o duseseră cu bine, zic, această politică, această dificilă relație cu regimul comunist ateu. Aici, probabil că ar fi multe de discutat și de spus. Din păcate, o asemenea discuție intelectuală și liniștită nu prea s-a purtat de mult. Tot ceea ce știu eu că s-a discutat, a fost foarte mult partizanat și îndrăznesc să spun că de multe ori, discuțiile s-au purtat pe

baza unor principii marxist-leniniste întoarce pe dos un pic și cu foarte multă intransigență revoluționară.“

„Nu cred că a fost o decizie ușoară nici în interiorul Bisericii Ortodoxe Române și nu cred că i-a fost foarte ușor Prea Fericitului Părinte Patriarh, să ia această decizie a invitării Suveranului Pontif în relațiile lui cu celelalte Biserici Ortodoxe.

Și pentru Biserica Catolică și pentru Biserica Ortodoxă se pune o problemă foarte importantă la ora actuală. Într-o Europă a cărei primă formă de constituție excludea orice referire la originile creștine ale Europei, cred că singura șansă pentru cele două biserici este să încerce o apropiere. Nu va fi ușor, nu va fi un lucru care să se petreacă peste noapte, dar Schisma de la 1054, cred că ar trebui undeva în timp să se închidă.

Eu înțeleg că Biserica este foarte reținută pentru că are foarte multă încredere în Dumnezeu și atunci nu simte nevoia să se explice foarte mult ce a făcut și la ce presiuni a fost supusă. Eu cred foarte mult că se merge pe ideea că enoriașii au încredere și nu simt nevoia să explice mai mult, dar poate n-ar strica, totuși, să vorbească mai mult despre presiunile care s-au făcut și despre metodele adesea pline de un curaj extraordinar pe care le-au adoptat.“

Augustin Buzura, scriitor:

„Mi se pare iarăși foarte important discursul Prea Fericitului Sale în legătură cu unitatea națională, cu păstrarea istoriei naționale, cu păstrarea credinței tradiționale. Nu lipsește niciodată trimiterea la credincioșii de peste Prut, la credincioșii risipiți peste tot în lume. Deci, este foarte importantă crearea unor mitropolii și a unor episcopii în străinătate pentru a nu-i îndepărta de credință pe cei care din motive de sărăcie au fost nevoiți să-și părăsească țara.

Dacă îl simt bine sau dacă mă străduiesc să îl analizez cred că este vorba de o mână de fier într-o foarte frumoasă și elegantă mânășă de catifea.“

„Am pierdut un uriaș al Bisericii Ortodoxe, dar am câștigat un sfânt în rai pentru Biserica noastră“

**Sanctitatea Sa, Bartolomeu I,
Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului:**

„De fiecare dată când poposeam în acest salon observam încă de la distanță zâmbetul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, și acel zâmbet al Părintelui Patriarh arăta toată dragostea care îl caracteriza pe dânsul și poporul român. De această dată, însă, ne lipsește acest zâmbet și această dragoste. N-am venit ca să ne bucurăm și să ne veselim împreună cu Prea Fericirea Sa, ci să-l conducem și să ne rugăm pentru dânsul, care se îndreaptă spre veșnicie. Am venit ca să-i mulțumim pentru tot ceea ce a oferit în timpul vieții sale îndelungate Bisericii sale, pe care a păstorit-o, și Bisericii lui Hristos, în general.

A fost fericit de Dumnezeu ca să trăiască împreună cu poporul său clipe de fericire, o dată cu eliberarea din perioada de tristă amintire. Libertatea pe care a câștigat-o poporul român, pe care a trăit-o și Prea Fericirea Sa, a folosit-o tocmai pentru progresul Bisericii sale. Lasă în urma sa foarte multe lucrări, foarte multe lucruri bune, pe care le-a realizat spre slava Bisericii lui Hristos și, de asemenea, lasă o amintire frumoasă în conștiințele oamenilor.

În numele Sfintei Mari Biserici a Constantinopolului, a Patriarhiei Ecumenice, în numele ierarhilor și credincioșilor ortodocși de pretutindeni vreau să exprim sincerele noastre condoleanțe poporului român și tuturor credincioșilor. Ne rugăm pentru odihna sufletului Prea Fericitului Teoctist și ca Dumnezeu să-l rânduiască cu dreptii și cu îngerii. Nădăjduim ca rugăciunea sa de acolo, din ceruri, să ne vegheze pe toți. Veșnica pomenire!“

Sanctitatea Sa, Papa Benedict al XVI-lea:

„Dragi prieteni, gândul meu se îndreaptă acum către ierarhii și către credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, care au suferit în urmă cu câteva zile o grea pierdere: moartea Prea Fericitului Patriarh Teoctist. La slujba de înmormântare, care a avut loc vinerea trecută, la Catedrala Patriarhală de la București, am trimis, din partea noastră, pe cardinalul Walter Kasper, Președintele Consiliului Pontifical pentru Promovarea Unității Creștinilor, în fruntea unei numeroase delegații. Cu stimă și cu afecțiune deosebite, îmi amintesc chipul nobil al acestui arhipăstor care și-a iubit Biserica și a avut o contribuție extraordinară în dezvoltarea relațiilor dintre catolici și ortodocși, sprijinind continuu lucrarea Comisiei Mixte Internaționale pentru Dialog Teologic între Biserica Romano-Catolică și cea Ortodoxă, relația frățească între cele două Biserici.

Odihnească-se în pace!“

Preot prof. Nikolai Balashow, secretar în Departamentul de relații cu lumea ortodoxă și purtător de cuvânt al Patriarhiei de la Moscova:

„Vrednicul spre pomenire Patriarh al României Teoctist a fost un păstor înțelept pentru poporul său, pe care la condus spiritual în perioada marilor transformări din viața țării. Și-a condus poporul cu dragoste, iar poporul i-a răspuns tot cu dragoste, cu încredere și cu respect profund. Sfârșitul Patriarhului Teoctist este o mare pierdere pentru întreaga familie ortodoxă din lume.

A fost o personalitate activă în dialogul inter-religios, între bisericile ortodoxe, între acestea și alte confesiuni. Ne amintim cu drag de vizitele pe care Prea Fericitul Teoctist le-a făcut în țara noastră. A fost un prieten al Rusiei și un bun cunoscător al realităților ei.

În persoana Prea Fericitului Teoctist, am simțit întotdeauna dragostea frățească a poporului român, de care suntem uniți prin aceeași credință, în pofta evoluțiilor din domeniul relațiilor politice bilaterale.

Este o pierdere grea pentru noi toți, mai ales pentru Patriarhul Moscovei și al Întregii Rusii, Prea Fericitul Alexei al II-lea, de care îl leagă o prietenie adevărată. Au participat împreună la conferințele Bisericilor Europene și, ori de câteori s-a aflat în vizită în țara noastră, Prea Fericitul Teoctist a fost primit cu dragoste frățească.“

Prea Sfințitul Vasile, Episcop de Srem al Bisericii Ortodoxe Sârbe:

„Cu deosebită părere de rău, Patriarhul Pavle și noi toți, întreaga Biserică Ortodoxă Sârbă am auzit despre trecerea la cele veșnice a Patriarhului Teoctist.

Prea Fericitul Părinte Teoctist a fost un mare prieten al Bisericii Ortodoxe Sârbe, al poporului sârb, dar mai ales prietenul nostru, al celor care am studiat teologia aici, în România.

Avem deplina încredințare că Prea Milostivul Dumnezeu îl va așeza pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist în ceata celor drepți.“

Prea Fericitul Chrystofor, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al ținuturilor Cehiei și Slovaciei:

„Pentru noi este un Părinte duhovnicesc, pentru că ultima călătorie care a făcut-o l-a adus tocmai la noi, la Praga. Cuvintele pe care le-a rostit acolo, cuvintele de la predică, ne-au convins încă o dată că este un Patriarh care unește lumea ortodoxă și a înțeles Prea Fericitirea Sa că nu este, ca Patriarh, numai Părintele duhovnicesc al românilor, dar este Părintele duhovnicesc și al nostru și al cehilor și al slovacilor, că este un Părinte care ne unește pe toți.

De aceea, această știre a plecării lui la cele veșnice ne-a impresionat foarte adânc, de aceea, suntem și aici și suntem convinși că este acum în cer și stă în fața Domnului Dumnezeu și se bucură de acum înainte pentru veșnicie.“

Prea Sfințitul Arsenie de Joensu, Biserica Ortodoxă a Finlandei:

„Eu, personal nu l-am cunoscut, dar am citit multe lucruri despre el în publicațiile Ortodoxe din Finlanda și am văzut multe filme, cu și despre Patriarhul Teoctist.

Importanța Prea Fericitii Sale pentru lumea creștină este foarte mare pentru că a păstorit Biserica Ortodoxă Română foarte mult timp, mai ales în vremurile grele ale comunismului.“

Prea Sfințitul Damian, Episcop pentru Germania al Bisericii Ortodoxe Copte:

„Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist avea o iubire și un respect cu totul deosebite față de Patriarhul nostru Shenouda al III-lea al Alexandriei, cel care ne-a trimis aici să-l reprezentăm în aceste momente grele.

M-am întâlnit de multe ori cu Prea Fericitul Teoctist, ultima oară la Ambasada României din Berlin, atunci i-am dăruit o icoană cu Sfântul Antonie cel Mare și i-am spus că mă rog să-i dea Dumnezeu viață îndelungată precum cea a Sfântului. M-am bucurat foarte mult să văd, că la vârsta înaintată pe care o avea, dovedea atâta râvnă și atâta putere de muncă.

Lumea occidentală știe foarte bine care au fost rolul și importanța lucrării Patriarhului Teoctist pentru mișcarea ecumenică internațională. Toată lumea ortodoxă, toată lumea creștină în general, și-a dat seama ce mare personalitate a pierdut.

Mulți se roagă acum pentru Patriarhul Teoctist, pentru că, odată ajuns înaintea tronului ceresc, să aibă grijă și de noi și să se roage pentru noi la Dumnezeu. Ne bucurăm că a ajuns în loc de odihnă alături de Sfinți noștri Părinți.“

Prea Sfințitul Anghelos, Episcop pentru Marea Britanie al Bisericii Ortodoxe Copte:

„Cel mai important este să-l privim pe Prea Fericitul Părinte Teoctist ca pe un om al lui Dumnezeu. Este un om care a adus pacea în foarte multe situații. A fost o manifestare vizibilă a chipului lui Hristos, chiar în sensul în care ortodoxia înțelege acest concept, a fost un om care a iubit unitatea, care și-a dorit unitatea.

Papa Shenouda al III-lea, Patriarhul Bisericii noastre Copte are numai cuvinte de laudă la adresa Patriarhului Teoctist, a iubirii pe care acesta o purta unității bisericii în întreaga lume.“

Prea Sfințitul Odisho Oraham, Episcop pentru Europa al Bisericii Asiriene a Răsăritului:

„Din partea Prea Fericitului Părinte Marc Dinha al IV-lea, ne aflăm aici pentru a ne exprima profunda simpatie pentru pierderea fratelui nostru întru

Hristos, Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Este un moment trist pentru noi, mai ales pentru faptul că l-am cunoscut personal în anul 2000. El a arătat lumii, în special celei creștine, privitye ca un întreg, iubire și spirit frățesc, față de toate bisericile.

Este un moment trist pentru biserica noastră, ca pentru toate celelalte biserici creștine, pentru că au pierdut un adevărat Patriarh care l-a întruchipat cu adevărat pe Hristos Însuși în mijlocul fraților săi, Patriarhi și Papi. “

Eminența Sa, Cardinalul Walter Kasper, Președintele Consiliului Pontifical pentru Unitatea Creștinilor:

„Patriarhul Teoctist înseamnă pentru noi în primul rând o foarte mare pierdere. Este unul dintre patriarhii cu cea mai îndelungată viață, dar și cu cea mai îndelungată arhipăstorire. De asemenea, îi suntem foarte recunoscători acestui Patriarh pentru că România a fost prima țară majoritar ortodoxă pe care Papa Ioan Paul al-II-lea a putut să o viziteze, iar acest lucru s-a constituit într-o punte între România și Vatican și apoi Prea Fericitul Teoctist a venit la rândul său la Roma. Chiar păstrez o amintire foarte dragă din timpul acestei vizite la Roma. Pentru că România este o punte între lumea ortodoxă și cea occidentală, fiind o țară latină, când a venit la Roma, Patriarhul a ținut mult să vadă «Columna Împăratului Traian», cum spunea Prea Fericitul Teoctist «actul de naștere al poporului român». De aceea, îi purtăm o amintire deosebit de bună acestui Patriarh.

Ena foarte deschis, favorabil apropiierii între cele două biserici, cea ortodoxă și cea romano-catolică și sperăm ca această deschidere a Patriarhului Teoctist să fie continuată de Biserica Ortodoxă Română și în viitor“.

Venerabilul Collin Williams, Secretar al Conferinței Bisericilor Europene [KEK]:

„Lucrul de care sunt perfect conștient, în calitate de Președinte al Conferinței Bisericilor Europene [KEK], este cât de important a fost ca lider spiritual pentru România Prea Fericitul Patriarh Teoctist. Este un exemplu strălucit pentru importanța pe care o are un lider creștin în societate, în lume. Noi îi suntem recunoscători în mod special pentru tot ce a făcut, pentru ca Biserica Ortodoxă Română să devină un partener al celorlalte biserici europene. De

„Asemenea, îi suntem recunoscători pentru faptul că i-a invitat pe toți creștinii să participe la Sibiu, în această toamnă, la cea de-a III -a Adunare Ecumenică Europeană.“

Monsenior dr. Albert Rauch:

„Eu îl cunosc deja pe Părintele Patriarh încă din anul 1968, când am fost prima dată în România și apoi a venit și el la noi ca însoțitor Episcopal cu Părintele Patriarh Justinian și, apoi a fost de două ori în Germania, în 2003 și 2006.

A fost o legătură specială și pentru că el a avut totdeauna o deschidere pentru biserică, adică pentru biserica cea mare. Astfel, nu a văzut numai Biserica Ortodoxă Română, ci, a văzut totdeauna Biserica cea mai mare a lui Hristos, universală. Din aceste motive a primit și pe Părintele Papă și apoi a venit și la Roma. Astfel au făcut împreună o declarație de credință și de unitate, care trebuie totdeauna mai adâncă decât a fost în trecut.“

Menachem Hacohen, Președinte Șef Rabin al comunităților Evreiești din România:

„Am venit în România să slujesc ca rabin-șef în urmă cu 10 ani. Una dintre primele întâlniri pe care le-am avut atunci, aici a fost cu Patriarhul.

Din prima clipă, s-a creat între noi o relație pe care aș putea-o numi de iubire. A fost o relație foarte caldă.

Patriarhul m-a rugat atunci să vin să-l vizitez cât mai des voi putea.

Așa am și făcut. Ne-am întâlnit foarte des, cel puțin de patru-cinci ori pe an. Consider că Patriarhul nu era doar Întâistătătorul Bisericii sale, ci și o mare personalitate și un lider spiritual al tuturor comunităților religioase. Înțelegerea sa, deschiderea sa față de ceilalți erau neobișnuite, aș putea spune, pentru că, uneori, liderii religioși vorbesc numai despre propriul cult. El însă vorbea cu mine despre comunitatea evreiască. Într-o zi l-am întrebat: «De ce sunteți atât de interesat de comunitatea evreiască? Evreii sunt foarte puțini în România, iar dumneavoastră sunteți Patriarhul atâtor milioane de oameni.» Atunci, el s-a uitat la mine, a zâmbit și mi-a spus: «Dumneavoastră, vă referiți doar la numărul de oameni, eu vorbesc și despre istoria comunității evreiești, iar istoria comunităților evreiești din această țară este foarte marcantă și noi știm ce au dat României comunitatea evreiască și cultura evreiască».

A fost, așadar, o mare personalitate, un mare diplomat, un om foarte înțelept, cu vederi largi, fără prejudecăți, cu un har și cu o carismă deosebite.

Este o mare pierdere pentru România, nu numai pentru Biserica Ortodoxă Română, ci și pentru toate cultele și religiile din această țară.

Eu personal, am sentimentul că am pierdut un mare prieten al comunității evreiești și mă rog ca aceia care-i vor urma în fruntea Bisericii Ortodoxe Române să manifeste aceeași relație de prietenie cu noi și noi cu ei“.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și legea triumfului spiritual

Prof. univ. dr. Ilie Bădescu

Patriarhul marelui triumf creștin în vremuri anticristice, așa ar putea fi caracterizat Prea Fericitul Părinte Teoctist cel vrednic de pomenirea neamului nostru și al întregului popor al lui Hristos. Demne de memorie sunt, în acest sens, cuvintele Patriarhului Alexandriei pomenite în ședința Sfântului Sinod dedicată celei dintâi comemorări prilejuită de trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Părinte Teoctist: „*Am pierdut un gigant al ortodoxiei pe pământ și am câștigat un sfânt în cer*“. Prea Fericitul Părinte este o personalitate simplă de caracterizat și totodată extrem de greu de cuprins cu mintea. Ar fi suficient și cu dreptate să spunem că avea răbdare de mucenic, iubirea de Dumnezeu și de semeni a sfinților, puterea de a-și preschimba calitatea de homo viator în cea de pelerin al lui Hristos, vădind deopotrivă calitatea ucenicilor lui Hristos, a luptătorilor Crucii într-un război pe care și l-a asumat în chip neconfundabil.

Drumurile Patriarhului

De la streășina ctitoriei lui Ștefan cel Mare și Sfânt, la Bisericile ortodoxe din Canada și SUA, ori, în alte zări, cum ar fi aceea a bisericii ortodoxe din Venezuela etc., Ortodoxia noastră a cuprins continentele cu brăul mărturisirii comune a lui Hristos, grație lucrării Patriarhului nostru, Prea Fericitului Părinte Teoctist. Unitatea canonică, liturgică, administrativă și misionară a Bisericilor Ortodoxe ale românilor de pretutindeni cu Biserica Mamă n-a putut fi ruptă de zidurile lagărelor politice, iată adevărul care răzbate din fapta ziditoare a Patriarhului României și deopotrivă a predecesorilor Prea Fericitii Sale. Ce tâlcuiri minunate cuprind cuvintele pe care le-a rostit Prea Fericitul Părinte Patriarh în Biserica Arhiepiscopiei conti-

mentale spunând: „*Iar noi suntem din lume*“ și a adăugat „*din lumea păcatului*“, dar care este și „*lumea iubirii dumnezeiești*“.

„*Lumea păcatului*“ nu trebuie să deznădăjduiască fiind ea și „*lumea iubirii dumnezeiești*“, a spus atunci Prea Fericitul Părinte Patriarh, semănând nădejde într-o lume care se vede pe ea tăvălită de păcat!

Documentele și mărturiile despre viața bisericească la stânga și la dreapta Dunării se înmulțesc spre Dunărea de Jos de unde a plecat la anul 425 Sfântul Dionisie Exiguul sau Românul, creatorul calendarului creștin. Confiniile imperiilor pe teritoriile Țărilor Române n-au putut destrăma unitatea în spirit a poporului român. De la marea scindare a Europei la începutul mileniului al 2-lea și până la a doua scindare a ei prin Cortina de fier, la finele aceluiași mileniu, românii au dovedit aceeași unitate de credință și de limbă. Credința și limba n-au putut fi scindate nici la momentul despărțirii Bisericilor creștine și nici de erezia care a tăiat, în secolul XX, cele două părți ale aceleiași Europe, cu zidul Berlinului și cu rușinoasa Cortină de fier. De la Stettin la Triest.

Pentru această unitate înlăuntrul și în numele unității în spirit a Europei a militat Prea Fericitul Părinte Teoctist în și prin toate manifestările Bisericii Ortodoxe Române: liturgice, pastorale, misionare și universale. Creșterea Bisericii este triumful Mântuitorului în colaborare cu sfinții Lui. PF Părinte Teoctist este unul dintre aceștia. Când poporul creștin este *unit*, Biserica vine să consacre *unirea* ca Biserică a Mântuirii întregului neam creștin. Înțelegem esența luptei Prea Fericitul Părinte Patriarh pentru înălțarea Catedralei Mântuirii Neamului.

Biserica lui Iisus ca Biserică a Mântuirii individuale și de obște este și cadrul consacrat al unității spirituale a celor ce sunt fii ai aceluiași Părinte. Cine n-ar voi o Catedrală a Mântuirii Neamului? Numai adversarul acestei unități, cel ce nu voiește dovada și cadrul ei de consacrare. Cei ce nu vor o Catedrală a neamului, nu vor triumful spațiului liturgic creștin în viața poporului, nu vor o dovadă de confirmare a unității sale creștine, nu vor o capitală consacrată spiritual pentru acest popor, nu vor o temelie pentru unitatea și trăinicia poporului aceluia și a formației sale statale: un stat național al unei națiuni alcătuită din mărturisitori ai lui Hristos. Lucrurile se limpezesc prin cuvântul Mântuitorului: „*De vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte de voi M-a urât (...). Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni, dacă au păzit Cuvântul Meu, și*

pe al vostru îl vor păzi. Dar pe toate aceste vi le vor face din pricina numelui Meu, pentru că ei nu-L cunosc pe Cel ce M-a trimis. De n-aș fi venit și nu le-aș fi grăit, păcat n-ar avea; dar acum ei nu au cuvânt de dezvinovățire pentru păcatul lor. Cel ce Mă urăște pe Mine, îl urăște pe Tatăl Meu. De n-aș fi făcut între ei lucruri pe care nimeni altul nu le-a făcut, păcat n-ar avea; dar acum au văzut și M-au urât – și pe Mine și pe Tatăl Meu, dar aceasta, pentru a se împlini cuvântul scris în legea lor: M-au urât pe nedrept“ (Ioan 15, 18, 20-25). Unificarea calendarului sfinților cu calendarul eroilor neamului îi frige pe acești „apărători ai ecologiei“, ai terenurilor revendicate de câțiva bucureșteni etc. etc. În realitate toți aceștia sunt alertați de spaima în fața biruinței lui Hristos prin poporul creștin. Ei sunt aceiași cu cei ce-au încercat mereu să rupă unitatea creștină și latină a acestui popor, să-i rețeze „capul“ care este însăși Biserica și Statul (ca Stat național, cu o capitală națională consacrată printr-un Centru sacru, o Biserică a Mântuirii individuale și de Obște).

Nu arhitectura acestui oraș îi frământă pe ei – căci au mai apărât-o vreodată cu atâta vehemență? – ci biruința poporului purtător de Hristos în lumea de aici, prin Biserica lui Hristos. Cât de perfid se fac a uita răspunsul pe care Mântuitorul îl dă în Betania când unii deplâng risipa mirului invocând fariseic grija pentru săraci: „Și fiind El în Betania, în casa lui Simon Leprosul, în timp ce ședea la masă a venit o femeie având un alabastru cu mir de nard curat, de mare preț; și spărgând vasul, a vărsat mirul pe capul Lui. Dar erau unii care murmurau în sinea lor zicând: «De ce s-a făcut această risipă de mir; că mirul acesta putea să fie vândut cu peste trei sute de dinari și să li se de săracilor». Și murmurau împotriva ei. Dar Iisus a zis: «Lăsați-o, de ce-i faceți supărare? Bun lucru a făcut ea pentru Mine. Că pe săraci îi aveți pururea cu voi și puteți să le faceți bine oricând vreți, dar pe Mine nu Mă aveți pururea...»“ (Marcu 14, 3-8).

Aici se cuprinde tot adevărul despre „grija de săraci“ a celor ce erau și sunt împotriva Catedralei. Ca și cei ce murmurau împotriva acelei femei care a uns capul Mântuitorului cu mir, tot așa, aceștia se proclamă îngrijitori de săraci, măcar că nu par să fie frământați de soarta acelor în viața lor cea de toate zilele. Dar ei invocă săracii ca să poată cârți contra lui Hristos. Însă cei din vremea Mântuitorului încă nu știuseră pe deplin, dar cei de azi știu, și această știință transformă păcatul lor în păcat contra Duhului Sfânt, care nu are iertare la Dumnezeu.

Față de toate acestea, cât de hidoase au fost atacurile contra Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române, contra arhierelui care-a semănat atâtea mărturii misionare, pastorale și universale în toate drumurile sale, de la est la vest și de la sud la nord, de la Ierihon la Montreal și de la Nürnberg la Roma și la Caracas, drumuri și osteneli care preînchipuie crucea și cununa credinței peste patru continente: Europa, Americile, Asia Mică, Australia. Drumuri și mărturii care au adus la lumina minții noastre adevăruri ca și acela referitor la faptul că Biserica românilor și limba română n-au putut fi divizate nici de confiniile marilor imperii care s-au ciocnit pe spațiul românesc, nici de Cortina de fier, cum mărturisea Patriarhul în fața credincioșilor la Montreal.

E lucru dumnezeiesc să ții unite bisericile când lumea se dezbină, iar fapta aceasta este legată, indiscutabil de Patriarhii români. La dulceața otăvitoare a dezbinării și a delăsării găsim antidot în cuvintele psalmistului pe care Patriarhul român le amintea într-un cuvânt al său către tineri la Roma, în cetatea eternă: „*Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat*“ (Psalm 22, 4-5).

Și parcă spre a ilustra legea triumfului spiritual perpetuu (Nichifor Crainic) avem drept *exemplum virtutis* acea inspirată *serie de inițiative* pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh le amintea la Roma, care încep cu ridicarea „*coșmarului anatemizării*“, cum îl numea Patriarhul, în urma și prin roadele lucrării inspirate a celor doi mari ierarhi ai creștinătății: Papa Paul al VI-lea și Patriarhul Athenagoras al Constantinopolului.

De la dialogul dragostei spre dialogul faptei

Străduința de Întâi Stătător al Bisericii noastre a fost constant aceea de a „*promova dialogul dragostei spre dialogul faptei*“ (cum se exprima Prea Fericirea Sa, Părintele Patriarh în volumul al XIII-lea, p. 91). Și ce frumos îndemn, ce expresie minunată a lucrării universaliste aflăm în Cuvintele Patriarhului adresate tinerilor de la Colegiul Pontifical din Roma: „*Vi se prezintă pentru alegere modele de virtute, de credință, de slujire, de omenie, de purtare irenică, ecumenică. De la noi să nu luați ceea ce vi se poate că stânjenește libertatea în Hristos (...). Să nu luați de la noi ezitățile pe care uneori poate le avem, datorită perioadelor grele prin care am trecut și trecem. Să nu luați spiritul de revanșă pe care împrejurările istorice l-au inoculat în sufletele unora, întunecând lumina iubirii*“ (p. 91-92).

Toată viața noastră ar putea avea drept moto strigarea ucenicilor pe valurile învolburate: „Doamne, mântuiește-ne că pierim!” (Matei 8, 12). Față de acestea ne vom aminti împreună cu Patriarhul român cuvintele Sfântului Apostol Pavel pe care le aflăm invocate în aceeași cuvântare în fața studenților: „*Împliniți-mi bucuria!*”. Cuvinte pe care Patriarhul le-a tâlcuit tot acolo, în fața studenților și tot prin cuvintele Apostolului neamurilor: „*Care este acea bucurie se întreba Patriarhul în fața tinerilor ascultători? Iat-o așa cum o descrie el: «de a gândi la fel, de a avea aceeași iubire, un singur suflet, aceeași cugetare. Nu faceți nimic din duh de ceartă, din slavă deșartă, ci întru smerenie unul să-l socotească pe altul mai de cinste decât el însuși. Ni-meni să nu caute doar spre ale sale, ci fiecare și spre ale altuia»* (Filipeni, 2-4)” (ibidem, p. 92). Sunt acestea cuvinte testamentare de la Patriarhul nostru spre tinerii României și ai Europei. Să nu ne lăsăm antrenati de cei ce se fac purtătorii „*duhului de ceartă, din slavă deșartă, îndemna atunci Patriarhul, ci să ne smerim și să-i slujim celui ce ne-a slujit pe noi toți, lui Iisus Hristos, primindu-l în sufletul nostru cu Biserica lui de pe dealul veacului acestuia ca să nu-l transformăm într-un alt deal al Căpățânii.*”

„*De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzește*” (Psalm 126, 1)

„*Căci iată păcătoșii au încordat arcul, gătit-u săgeți în tolbă, ca să săgeteze în întuneric pe cei dreپți la inimă*”.

„*Că au surpat ceea ce ai așezat; dar dreptul ce a făcut?*” (Psalm 10, 2-3)

„*Căci atunci când se ridică sus oamenii de nimic, nelegiuții mișună pretutindeni*” (Psalm 11, 8)

Patriarhul și anticristicii epocii comuniste. A sfinți, a conduce și a învăța

Anii 45-49 au fost ani de mare primejdie pentru slujitorii altarelor. Reprimarea preoțimii, prigonirea preoților doar pentru că erau slujitori ai lui Hristos și ai credincioșilor întru Domnul și Mântuitorul nostru, Iisus Hristos, atinsese pragurile din vremea prigonirilor primare. Acum înțelegem mai bine contextul aceluia arc peste timp dintr-o trimitere a Prea Fericitul Părinte Teoctist la cuvintele rostite în 1949 de către Fericitul întru pomenire Patriarh Justinian: „*Plină de bucurie este astăzi inima mea, fără de margini este fericirea ce se revarsă peste sufletul meu, iar buzele mele nu pot mărturisi decât prin graiul nepieritor al Psalmistului: «Iubit-am pe Domnul*

că a auzit glasul rugăciunii mele, că a plecat urechea Lui spre mine» (Psalm 114, 1-2). Pentru că, într-adevăr, astăzi Dumnezeu împlinește una dintre vechile și arzătoarele dorințe ale Sfintei noastre Biserici românești, redându-i dreptul de a-și pregăti ea singură pe slujitorii altarelor, potrivit învățaturii, rânduielilor și nevoilor sale“. Aceste cuvinte fuseseră rostite de Patriarhul Justinian în 1949 la deschiderea cursurilor Institutului Teologic Universitar. Toate cele de până la ceasul acela arătau deja pragul pe care-l atinsese conflictul vechi de două mii de ani dintre „cărturari“ și preoți. Primul act al acestui conflict s-a derulat în ținutul Capernaumului când fariseii și cărturarii se strânseseră anume să uneltească și să caute pricini de condamnare a Mântuitorului. Conflictul acesta n-a încetat niciodată și nici nu se va încheia vreodată. Anii 40-50 au fost anii Golgotei preoților slujitori ai lui Iisus și deci perioada unei noi răstigniri istorice a Mântuitorului. Cuvintele arhipăstorești ale Prea Fericitului Părinte Tectist către preoți din acele vremuri sunt mărturii exemplare și poate unice pentru tot Răsăritul, alcătuiind o carte mărturisitoare reprezentativă pentru întregul Răsărit ortodox și martiric. În plină prigoană, vocea arhipăstorului se ridică spre a mărturisi asupra trăiniciei ziditoare a pietrei din vârful unghiului. Îndemnul arhieresc pentru preoți se revendica de la tăria și trăinicia de neînvinc a Cuvântului lui Hristos Domnul nostru: „Slujitorii Domnului nostru Iisus Hristos, le spunea arhipăstorul preoților la ceasul acela al istoriei noastre, trebuie să-L aibă pe El ca model, răspândind celor din jur numai lumină, ca o flacără care, deși se consumă, nu încetează a lumina și a iradia căldura binefăcătoare. Unii dintre noi ne-am îndepărtat de această învățătură evanghelică, iar fapta și viața unora erau străine de conținutul acestor cuvinte. Cine nu a înțeles până acum și cine nu va înțelege în viitor că acesta este sensul profund al slujirii la care ne-a chemat Domnul, că aceasta este taina biruințelor în împlinirea cu vrednicie a datoriei preoțești, acela nu va putea nădăjdui să audă vreodată cuvântul Stăpânului, după care însetează sufletele noastre: «Bine slugă bună și credincioasă...; intră în bucuria Domnului» (Matei 25, 21)“. Acestea erau cuvinte arhieresti rostite în 1953 când prigonirea preoțimii era o realitate a zilei. Cuvântul către preoți își prelua forța îndrumătoare de la singurul model absolut triumfător: Iisus Hristos. „Căci, într-adevăr, după cuvântul Mântuitorului nostru, nu suntem noi, preoții, oare, ucenicii Săi? Pe acești Ucenici ai Săi, pe Sfinții Apostoli, întărindu-i cu puterea Sfântului Duh, de a sfinți, a conduce și a învăța, nu i-a numit El «sarea pământului» și «lumi-

na lumii» (Matei 5, 13-14)? «Să lepădăm dar, de aceea, toate lucrurile întunericului», după îndemnul Sfântului Apostol Pavel, «și să ne îmbrăcăm în veșmântul luminii» (Romani 13, 12)“. *Cuvintele acestea erau rostite public într-un Răsărit în care se anunțase că preoții erau exponenții obscurantismului, iar comisarii bolșevici, anticristici și antiumani, erau declarați noii învățători, noii conducători, noii „sfinți“ ai omenirii, „luminătorii“ omenirii. În acest Răsărit, în care forțele întunericului păreau triumfătoare, cuvintele arhipăstorești netemătoare ale arhierelui fulgerau adâncul nopții comuniste, deslușind reliefurile adevărului pentru toți cei ce erau pregătiți să-l primească.* Iar cei dintâi erau, desigur, preoții, pe care Prea Fericitul Părinte îi chema, în cuvântările de atunci, ca și-n cele de azi și ca altădată Sfântul Apostol Pavel, să îmbrace „veșmântul luminii“ și cămașa jertfitoare întru Hristos. Mărturia aceasta ni se arată dacă nu unică, în orice caz exemplară pentru tot Răsăritul care se scufundase în noaptea comunistă. După celălalt întuneric dintr-un alt veac, cel al nopții otomane, se așternuse, iată, peste același răsărit noaptea comunistă a celui de-al doilea imperiu păgân al Răsăritului. Cuvântul arhieresc al Prea Fericitul Părinte Teotist, chemător și purtător de Hristos, n-a încetat să se facă lumină și candelă pentru cel ce era, iată, adus să înfrunte întunericul. Iar candela cuvântului arhieresc nu se va stinge pe toată durata întunericului comunist și nici după aceea când vremurile anunță deja un alt ciclu nocturn cu imperiul secularizant al acestui veac. Dintre cele trei imperii păgâne, otoman, comunist și secularizant, cuvintele Prea Fericitul Părinte Teotist au străfulgerat fruntariile ultimelor două, zguduindu-le pentru conștiințele românilor. Cuvântările arhieresti sunt adevărate modele omiletice pentru învățăturile îndrumătoare și una dintre contribuțiile de excepție procurate de aceste învățături se referă la *modelul preotului, la misiunea preoțească.* Lucrurile spuse își arată perenitatea peste timp. Preotul, preciza Prea Fericitul Părinte, este mai întâi „liturghisitor“. „Preotul ca liturghisitor este investit cu cel mai mare dar pe care Dumnezeu l-a hărăzit numai omului, coroana întregii făpturi, și de care nu se bucură nici îngerii“ (ibidem). Se subînțelege, iată, că, în viziunea de atunci (și până la pragul timpului) a Prea Fericitul Părinte, preotul este un model universal, este „preot al creației“, și Prea Fericitul Părinte citează pentru întărire cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur: „Căci ce fel de om trebuie să fie acela care este ambasador al lui Dumnezeu pentru întreg poporul, și ce zic eu poporul? Pentru toată lumea și ca și cum preotului i s-ar fi incre-

dințat tot universul și ca și cum el ar fi tatăl tuturor, așa se apropie de Dumnezeu, rugându-se să fie stinse războaiele de pretutindeni, să înceteze tulburările, rugându-se și pentru pacea tuturor și ca toate relele ce amenință pe fiecare, atât pe indivizi, cât și pe popoare, să fie repede îndepărtate». A tâlcui în acest fel rostul preotului, ca ambasador al lui Dumnezeu pentru toată lumea și ca purtător de har, într-o vreme care-și făcuse temelie din cuvintele lui Marx îndrumătoare la ura de clasă și la războiul claselor sociale, era o dovadă de tărie nezdruncinată a dreptei învățături. Ce forță ar fi fost în stare să aducă vreo deviere în Biserică atunci când, în 1953, arhipăstorul socotit mâna dreaptă a Patriarhului Justinian, așeza la temelie promoțiilor de preoți asemenea cuvinte îndrumătoare din învățătura care singură putea să apere lumea de crize și de zguduirii?! Cuvântul de azi al Prea Fericitului Părinte se arată tot așa de prevenitor cu privire la cauzele care pot aduce surparea lumii și a popoarelor.

Patriarhul și învățăturile greșite ale veacului acestuia

„Criza spirituală a timpului nostru cere să redescoperim legătura dintre pocăință-convertire sau reîntoarcere la Hristos, Cel smerit și compătitor, pe de o parte, și refacerea comuniunii între Biserici, pe de altă parte“ (Prea Fericitul Părinte Teoctist, „Pe treptele slujirii creștine“, Editura Institutului Biblic și de Misiune, București, 2003, p. 121). *Sentimentele noastre răspund în chipul lor la criza lumii, însă numai simțind ca Hristos și întru Hristos aflăm calea cea bună, ne învață Prea Fericitul Părinte Patriarh. Sentimentele noastre compun învățăturile noastre, ne spunea Patriarhul nostru și al veacului acestuia. Lumea contemporană, sublinia în același loc Prea Fericitul Părinte Patriarh, e povățuită de sentimente greșite, care s-au întărit unul pe altul într-un compozitum de învățături greșite care poartă un nume: secularizare. „Secularizarea contemporană este însoțită de o fragmentare și o sărăcie a vieții interioare, spirituale a omului. Astfel secularizarea slăbește și mai mult comuniunea spirituală dintre creștini. De aceea, împreună trebuie să unim, astăzi, căutarea sfințeniei vieții creștine cu realizarea unității creștine“ (ibidem). Într-o atare viziune era examinată misiunea preotului. El este chemat să sfințească, să conducă, să învețe, să îndrume turma ca să nu alunece în puhoiul păcatelor, al patimilor.*

„Viața vremelnică și schimbătoare“ și deci lumea ca unicul ei cadru, sunt „zdruncinate de patimi nenumărate“. Dacă n-ar fi taina botezului și împăr-

tășirea cu Harul harurilor, cu Iisus Hristos, mijlocite tocmai de misiunea de liturghisitor a preotului, sublinia arhipăstorul în acele cuvântări către preoți, ieșirea din zguduirea lumii, din viața zdruncinată, ar fi cu totul imposibilă. Viața înseninată și pacificată și lumea liniștită sunt roadele darului, ale Harului, ele decurg din caracterul grațiat sau dăruit al existenței, consecință a creației. Memoria sau „*aducerea aminte de Dumnezeu*“ a fost la început „*simplă și omogenă*“, ne spune Sfântul Grigore Sinaitul. Acesta este cadrul de tâlcuire a locului și rostului preotului în cuvintele adresate de Prea Fericitul Părinte Teoctist în cei 55 de ani de slujire arhierescă propovăduitorilor slujitori ai Sfintelor Evanghelii, adică preoților.

În genere, lucrurile sunt simple și învățăturile sunt și ele simple, tâlcuiește Patriarhul pentru preoții lui Hristos și deopotrivă pentru noi, cititorii cărților sale. Învățăturile au forma *sentimentelor bune*, iar îndrumările rele vin pe calea și prin mijlocirea sentimentelor negative și a gândurilor încâlcite.

Lumea după căderea Cortinei de Fier continuă să rămână o lume povățuită de un sentiment eronat, de o „spaimă“ pe care nici nu știm s-o definim. O teribilă frică s-a instaurat în lume, a devenit casa omenirii și astfel a apărut sentimentul de teamă spre teroare, difuz, nelocalizat, ubicuu, locuind pretutindeni și nicăieri, ca orice angoasă flotantă, dar mai ales fragmentând și sărăcind viața noastră interioară, cum se exprima Prea Fericitul Părinte.

La spaima aceasta ca la orice spaimă trebuie să răspundem, ne povățuia Prea Fericitul Părinte în adresările sale către preoți și în cele 18 volume de scrieri dedicate toate „*treptelor slujirii creștine*“, cu învățătura sentimentelor bune, a gândurilor bune, a simțirilor curate. Cu sentimentele noastre ne apropiem ori ne îndepărtăm de Dumnezeu, ele sunt ghidul, învățăturile noastre. Că sentimentele sunt învățături o spune și Nicolae Cabasila, marele isihast constantinopolitan de la 1354: „...*dependenți de această Inimă care este Hristos, noi trebuie să avem aceleași sentimente și aceleași dorințe ca și El*“.

* Trad. S. Salaville, în „Dictionnaire de spiritualite“, articolul *Cabasila*, col. 8, apud Meyendorf, p113.

Deci sentimentele devin învățături spirituale nu de la ele, ne previne Prea Fericitul Părinte Patriarh, ci prin aceea că sunt aceleași cu ale lui Hristos, deci prin unificarea cu Hristos.

„*Feriți-vă, îi povățuia Prea Fericitul Părinte pe cei prezenți la Biserica „Scala Caeli” din Roma, de cursele vrăjmașului care, mai ales în lumea atât de felurită în care trăiți, «umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită»*” (ibidem, 78). Dușmanul omului și al învățăturilor bune este, sublinia la vremea aceea și-n locul acela Patriarhul nostru, păcatul. În contrast cu învățatura sentimentelor bune, păcatul este o măsură a vidului spiritual, a pierderii centralității noastre, a acelu gol de noi înșine, căci cu păcatul și în mediul lui noi ne-am pierdut pe noi înșine; păcatul este și mărturia și măsura că nu suntem și mai ales cu cât nu mai suntem. Cu păcatul beției, al desfrânării, în genere, avem măsura pierderii ființei, a „*ieșirii din fire*” și deci a instalării în ne-firesc, în ceea ce *nu este firea* noastră omenească. Păcatul este nefirescul nostru cel mai radical și deopotrivă *neființa* noastră chiar și numai pentru faptul că atunci nu mai suntem prin noi înșine, ci prin ceea ce ne aduce des-ființarea și ne-firescul, deci mărimi negative, goluri pure, vid existențial absolut.

În aceste condiții, nimic *din lume* nu poate funcționa ca *plată* pentru răscumpărarea lucrului pierdut, a sufletului nostru, a ființei însăși. Cum ne spune profetul Isaia în 52, 3: „*Pe nimic ați fost vânduți // și nu cu argint veți fi răscumparați*”. *Dacă nimic din lume nu ți se potrivește ca preț al răscumparării*, ne învăța la vremea aceea Prea Fericitul Părinte Patriarh, *înseamnă că singurul preț al răscumparării este de la Dumnezeu, ne vine prin miracol, prin cel mai mare: miracolul euharistic al trupului și sângelui Domnului care S-a jertfit pentru răscumpararea noastră din nimicul cumplit al păcatului*. „*Nu ezitam a recunoaște, rostea Prea Fericitul Părinte în 1950, că acest program este încărcat, cel puțin în aparență. Dar el devine ușor, dacă, trăind zilnic jertfa euharistică a lui Hristos, îl vom simți pe Mântuitorul în noi, în toate gândurile noastre. Duceți această sarcină – căci povara lui Hristos este ușoară*” (Matei 11, 30) – *cu inimă senină și voie bună. Sprijinul nostru nu vă va lipsi*” („*Conștiința vie a slujirii preoțești*”). Avem, iată, dovada că dincolo de *cercul nimicniciilor păcatelor* persistă *aura darurilor*, al darului celui mai mare dintre toate: darul răscumparării din păcatul morții, jertfa Domnului făcută dar de viață prin Taina Euharistică și deci prin Sfânta Liturghie. Este singura noastră răscumparare și ea ne vine de la Dumnezeu ca măsură

a nețăruritei sale iubiri, încât cercul vieții noastre este grațiat și în-cercuit de altul mai cuprinzător, acela al darului răscumpărării din moarte.

Veacul pustiitor și purtătorii vaselor Domnului. Patriarhul și preoții

„În cuprinsul larg al noțiunii de înnoire aflăm strălucind darurile Duhului Sfânt (Galateni 5, 22-23) fără de care lucrarea preotului rămâne zadarnică, spunea Prea Fericitul Părinte într-una dintre cuvântările de învățătură către preoți. „Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, sublinia Părintele Patriarh în plină eră comunistă, scrie în prologul Evangheliei: «Și Cuvântul s-a făcut trup și S-a sălășluit între noi» (1,14). *Învățătura despre întruparea Cuvântului lui Dumnezeu este, în primul rând, viața noastră și a lumii, este suma faptelor ce dau plenitudine și sens vieții. Suntem slujitorii Cuvântului întrupat, intrat în istorie, pentru a mântui lumea prin jertfa Sa.... Viața ne încredințează de prioritatea faptei, a întrupării virtuților nobile și folositoare..., încât vorbele să nu fie «aramă răsunătoare»*” (ibidem). Și numai păcatele noastre așează centura nimicniciilor, a întunericului neființei păcatelor, între noi și *aura noastră de dar*, încât viața noastră este o continuă amenințare a *proporționalei de aur*, aceea care menține viața și ființa noastră în cercul luminii salvatoare când faptele cele rele și păcatele noastre o trag în întunericul morții. Această *porție a luminii* este darul ființei și Dumnezeu nu-l retrace nimănui, oricât ar fi cineva de ticăloșit și de păcătos. Totul în viața omului este luptă între *păcat și dar* (haruri), obișnuia să repete Prea Fericitul Părinte Patriarh în fața preoților în feluritele împrejurări, iar deznodământul acestei lupte este la om, adică lăsat lui, ca preț și măsură a libertății sale. Unii dintre noi, în primul rând sfinții și, în linie (alineați) cu fapta lor, preoții, cum așa de inspirat tâlcuiește Părintele Patriarh, ne înălțăm cu toată ființa noastră, alții, din contră, pierd cu totul vederea luminii Cuvântului și se scufundă treptat în întunericul fără străfund al morții aduse de oceanul păcatelor noastre! Totul începe ca o promisiune de plăceri, ca o călătorie plină de promisiuni și sfârșește în dezastru și scufundare, ca în tainica și profetica avertizare a scufundării aceluși vas al mirajului, Titanic, eveniment tragic prin care începea secolul al XX-lea, ca extraordinară profeție a lui, un secol a cărui „fragilitate” e străbătută de viața pilduitoare și de învățătura duhovnicească a Patriarhului nostru. Dumnezeu a dat omenirii semnul semnelor, dar, vai, lumea neînțeleaptă n-a auzit, n-a înțeles, nu s-a înspăimântat. Ea a conti-

nuat să se îmbarce în vasul tragic al secolului al XX-lea cu imaginea groazei din ochii aceluia început care, nu întâmplător, așa a debutat, cu simțirile pline de visare și de miraj ale scurtei belle-epoque, pe care la scurtă vreme (căci eram la 1912) o va și scufunda definitiv grozăvia primului război al sfârșitului unei lumi, urmat și acesta, tot la scurtă vreme, de al doilea război al sfârșitului celei de-a doua tentative a omenirii de a recupera pacea aceea părelnică de sfârșit și început de secol, după care a urmat lunga noapte comunistă, perioada unei prelungi scufundări de lumi și orizonturi spirituale, pe care nimic și nimeni *din lume*, nici dincoace și nici dincolo de Cortina de Fier nu mai putea să le salveze, ci numai Dumnezeu prin oamenii pe care-i alege, pe care-i cheamă. Un astfel de om chemat se vedește a fi fost Prea Fericitul Părinte Patriarh.

Începuse tragică și irevocabilă scufundare a Europei. De o parte și de alta a Cortinei de Fier exploziile dezastrului erau tot atâtea salve ale triumfului materialismului și secularizării. Lumea aceasta care se tot scufundă de 100 de ani, instaurând cel mai lung ciclu catastrofic din istorie, la o scară așa de mare (care cuprinde deopotrivă Europa, America și Asia Centrală), această lume a intrat în ciclul cel nou, pe care-l deschide o „întâmplare“ extraordinară, ea însăși purtătoare de semn, de profeție, „întâlnirea Bisericilor lui Hristos“, faptă de extraordinar potențial profetic arătată lumii în și sub chipul celor doi *ierarhi îndreptători*, Papa Ioan Paul al II-lea și Patriarhul chemării răsăritene, Prea Fericitul Părinte Teoctist. Aceștia sunt cu adevărat înainte-mergători ai Bisericii Domnului și totodată sunt expresii ale chemării Răsăritului și Apusului. Îndreptători și chemători cum numai profeții poporului ales au fost în vremile cumpenei sale. Încât cei doi înainte-stătători se vădesc a fi fost deopotrivă oamenii cumpenei, făptuitori profetici, chemători ai popoarelor la învățătura cea nemitarnică a Judecății lui Dumnezeu. Prin ei răzbate lumii scufundate a Europei, *vocea* care cheamă la înălțare, la fapta unirii de credință indiferent de așezarea Bisericilor.

Esențială este Biserica nu așezarea ei, esențială este unirea de credință nu felul exprimării ei, esențială este întâlnirea cea veșnică, nu despărțirile vremelnice. Căci care tată și care fii se află tot timpul „unul lângă altul“? Dar care tată și care fii nu sunt împreună în toate despărțirile lor? Spre această Unitate și spre lumina ei au venit cei 400.000 de creștini din toată lumea creștină (Marea Oecumenă Creștină) adunați în piața San Pietro spre a-i prețui pe cei doi mari Patriarhi ai veacului și ai Mileniului, nu

care s-a dus, ci care a început. Iar întâlnirea lor oferea dovada implacabilă că mileniul cel nou a început și că el a început cu o faptă înnoitoare și sub semnul chemării la lumina de sus, la răsăritul învierii noastre ca popoare creștine. Cei doi mari ierarhi au dat mărturie în fața lumii și a istoriei că Oecumena creștină e una și că Unitatea creștină este de nezdruincinat. Dincolo de răspândirea bisericilor și prin chiar această răspândire răzbate și se propagă *Biserica cea mare, unică și unită*, a lui Hristos, nebiruită de porțile iadului în veci. Amin.

Și oare nu se împlinesc, într-un fel, cuvintele profetului Isaia care sunt Cuvintele Domnului? *„Așa zice Domnul Dumnezeu: Poporul meu s-a coborât mai întâi în Egipt ca să locuiască acolo (...) Și acum ce va fi aici? Acestea zice Domnul: De vreme ce poporul meu a fost luat pe nimic, mirați-vă și văitați-vă – așa grăiește Domnul; din pricina voastră e numele Meu pururi defăimat întru neamuri. Pentru aceasta Îmi va cunoaște poporul Meu numele în ziua aceea: că Eu sunt Cel ce vorbește; de față sunt ca munții în floarea frumuseții, ca pașii celui ce vestește zvon de pace, ca glasul celui ce rostește veste bună; că Eu voi face auzită mântuirea ta, zicând: O, Sioane, împărăți-va Dumnezeuul tău!”* (Isaia 52, 4-7).

Oare nu sunt acestea cuvintele care se potrivesc sfârșitului și începutului de veac și de mileniu!?

Oare nu este chemarea celor doi mari ierarhi ai Bisericii Domnului vestirea zvonului de pace? *„Glasul celui ce rostește vestea cea bună”*, dovada că glasul celor ce te păzesc s-a înălțat?

„Că glasul celor ce te păzesc s-a înălțat // și ei într-un glas în ochi se vor privi // Când Domnul va milui Sionul” (Isaia 52, 8). Și iarăși prin cuvintele Profetului să strigăm și noi, cuprinși de o mare nădejde: *„Izbucnească puștiile Ierusalimului // împreună pentru veselie // că Domnul l-a miluit și a izbăvit Ierusalimul”* (Isaia 52, 9).

Acolo, în Piața San Pietro, *„Dumnezeu și-a descoperit brațul Său cel sfânt în fața tuturor neamurilor”*. Acest capitol 52 din Isaia este capitolul profetic al cumpenei dintre cele două milenii și fiecare verset conține în el comori neistovite de învățătură profetică pentru vremea noastră. Cel ce se va întoarce la cuvintele acestea ale profetului se va învrednici de cea mai înaltă învățătură despre vremea noastră și despre speranța cu care începe Noul Mileniu.

În care, „toate marginile pământului vedea-vor mântuirea care vine de la Dumnezeu nostru” (Isaia 52, 10). Și oare n-au arătat televiziunile acel extraordinar eveniment al Bisericilor întâlnite? Nu s-a văzut acolo, în *ființa* nematerială a Bisericilor lui Hristos „mântuirea care vine de la Dumnezeu nostru”?!

Și iarăși, versetele următoare, în special al 11-lea, nu trebuie să lipsească dintre învățăturile celui ce caută „înnoire” cu veacul cel nou, mai ales că acest verset ne dezvăluie calea salvatoare prin metafora omului *purtător al vaselor Domnului*, adică a „*purtătorului de Dumnezeu*”, *crisofor*, ce străbate veacul, în frunte cu modelul său apostolic, cu preotul, cum inspirat subliniază Prea Fericitul Părinte, prin ale cărui cuvântări către preoți suntem purtați din nou spre cuvintele profetului Isaia:

„*Îndepărtați-vă, îndepărtați-vă, ieșiți de acolo și de lucru necurat nu vă atingeți // ieșiți din mijlocul lui, osebiți-vă // voi, cei ce purtați vasele Domnului!*” (Isaia 52, 11).

Osebiți-vă, voi, cei purtători de Dumnezeu, nu rămâneți amestecați cu răul și răutățile lumii, umblați prin lume, la vedere, cu vasele Domnului, deci cu „*învățăturile și poruncile Lui*”, cu ofrandele Lui, cu darurile de la Domnul, în frunte cu Darul Darurilor, cu Sfintele Taine Euharistice, pe care trebuie să le purtăm în vasele sufletelor noastre, făcând din sufletele noastre „*vase ale Domnului*”. Cum o spunea în același cuvânt despre iconomia hirotoniei Prea Fericitului Părinte: „*Adevărul exprimat de Sfântul Grigorie de Nazianz rămâne o călăuză de seamă pentru strădania noastră de a fi iconomi de cinste ai dumnezeiescului har: «Trebuie să fii tu însuși o lumină, spunea strălucitul teolog al Bisericii, ca să poți lumina pe alții, și trebuie să fii tu însuși curat ca să poți curăți și pe alții»*”

„*Că nu veți ieși cu gâlceavă // și nici veți merge de-a fuga // fiindcă înaintea voastră va merge Domnul, Cel ce la un loc adună, Dumnezeu lui Israel. Iată, Fiul Meu va cunoaște și Se va înălța și foarte se va preamări*” (Isaia 52, 12-13).

Aceasta este profeția profețiilor și a spus-o Isaia cu peste 700 de ani înainte de Nașterea Domnului. Și iată, acum adevărul lor etern răsună și strălucește pe pragul mileniilor și pe piscul veacului, ca cea mai teribilă ofrandă și mărturie, aceea a Cuvântului, a Logosului Întrupat. În lumina dumnezeieștilor cuvinte puse în gura profetului Isaia ni se dezvăluie tâlcuirile Prea Fericitului Părinte la misiunea de vestitor a preotului: „*Categoricul îndemn*

apostolic de a vesti «cu timp și fără timp» are în vedere îndeosebi două sensuri ale predicării. Cel dintâi înțeles este îndrumarea prin puterea zelului, a nepregetării întru vestirea Evangheliei păcii... Sub cel de-al doilea sens, predicarea se arată a fi o lucrare ce vine din adâncă încredințare că vestirea Cuvântului îi ridică pe toți cei ce ascultă și urmează învățătura la lumina sfințeniei“.

Iată, mai departe, profeția lui Isaia și cât de acoperitoare este pentru veacul acesta, pe care l-a străbătut Prea Fericitul Părinte în lumina temeiurilor pe care ni le-a transmis Psalmistul și ca o confirmare a lor: „*Domnul dă cuvântul celor ce vestesc cu putere multă*“ (Psalm 67, 12).

„*Așa cum mulți se vor mira de Tine – tot astfel chipul Tău lipsit va fi de slavă de la oameni*“ (Și, Doamne, cât de adevărat este lucrul acesta pentru Televiziunile anticristice care s-au înmulțit în zilele noastre!). „*Și slava Tă lipsită va fi de cinste din partea fiilor oamenilor – tot astfel multe neamuri se vor mira de El și regi vor sta cu gurile închise* (oare nu acesta este veacul nostru?!) *fiindcă tocmai cei ce n-au știut de El, aceia vor vedea și cei ce n-au auzit, aceia vor cunoaște*“ (Isaia 52, 14-15). Oare nu s-au împlinit cuvintele profetului?! Nu se împlinesc ele cu fiecare „*nouă răstignire și înviere a Domnului*“, a „*Fiului lui Dumnezeu*“ spre a confirma ceea ce Dumnezeu spunea oamenilor cu 740 de ani înaintea coborârii Fiului Său pe pământ, prin cuvintele profetului Său, Isaia: „*Iată, Fiul Meu va cunoaște și Se va înălța // și foarte Se va preamări*“ (Isaia 52, 13). Acest preainalt și tainic înțeles se pune temelie la un act cum este cel al hirotoniei pe care o talmăcea inspirat Prea Fericitul Părinte într-un cuvânt prilejuit de un atare act, în 1972 la Arad, iar cuvântarea poartă titlul acesta: „*Iconomia Harului*“, din care cităm spre lămurire: „*Privită ca alegere, [hirotonia celui chemat și rânduit pentru primirea dumnezeiescului har] se lămurește sub sensul unic, înțelegând că nu primitorul o face, ci Dumnezeu, după taina iconomiei sfinte, în măsura în care El găsește în noi loc vrednic pentru sălășluirea acestui dumnezeiesc har. De aceea o arată și Mântuitorul ca pe o investire spre cele înalte și spre înmulțirea harului. «Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi și v-am rânduit să mergeți și roadă să aduceți, și roada voastră să rămână, ca Tatăl să vă dea orice veți cere de la El, întru numele Meu»* (Ioan 15, 16)“

Întâlnirea Bisericii. Papi și Patriarhi

Există-n toate o *lumină paradigmatică*. În unghiul ei se văd direct cele rânduite de Dumnezeu pentru lume. Toate celelalte unghiuri de lumina-

re sunt din lume. Este posibil, de aceea, să tâlcuiești „întâmplări“ istorice în lumina lor paradigmatică, atunci când ele s-au petrecut pe tărâmul luminat de lumina aceea. Așa se poate înțelege teologia urmării, a călcării pe urmele Mântuitorului, *Imitatio Christi*, care compune fundația adresărilor Prea Fericitului Părinte Teoctist către preoți în toată curgerea celor 55 de ani, de la primul îndemn către preoți, la 1949, de a se face vase ale triumfului euharistic în lumea cea de sub păcat și până la adresarea către credincioși în Biserica „*Scala Caeli*“, la 2003. În sensul acesta, cap. 52 din Isaia poate fi invocat deopotrivă ca orizont de profeție a unei „întâmplări“ din veacul acesta, dar de semnificație paradigmatică, precum aceea a întâlnirii Bisericilor la Roma, prin cei doi mari ierarhi ai celor două Biserici, Papa și Patriarhul. Oare nu este această întâlnire profețită (proorocită) de Isaia în versetul 8: „*Că glasul celor ce te păzesc s-a înălțat // și ei într-un glas se vor veseli; că ochi în ochi se vor privi // când Domnul va milui Sionul*“.

Și același sens de profeție paradigmatică este, să zicem, în versetul 1 din Isaia, cap. 57: „*Vedeți cum a pierit omul drept // Și cum nimeni n-o pune la inimă // cum oamenii drepecți se duc // și nimeni nu ia aminte*“. Acestea sunt prin excelență cuvinte profetice pentru Fiul Omului, pentru Dreptul între drepecți, Cel ce a plecat „și nimeni n-a luat aminte“ la clipa plecării, dar sunt și cuvinte pentru drepecții pământului, care și ei la fel pleacă, asemenea Mântuitorului. Sunt și cuvinte pentru plecarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Să nu lăsăm veacului această dezlegare ci să lăudăm fapta dreptului, fapta drepecților acestui veac, pe care oricum au memorat-o mulțimile la marea întâlnire a lumii înnoite din piața San Piedro.

Iar, alteori, ca în versetul 21 din Isaia, același capitol 57, se formulează maximalist cuvinte de învățătură transtemporală, deci, învățături pilduitoare, maxime: „*Necredincioșii n-au parte de bucurie, a zis Domnul Dumnezeu*“. Este aici indicat și sensul tare (cel ce se referă la rânduiala primară, paradigmatică, deci cristologică) și sensul secundar, cel ce se referă la bucuria din lume, aceea care poate deveni vas al bucuriei mântuirii (răscum-părării). „*În efortul pentru realizarea acestei sfinte misiuni, membrii ierarhiei bisericești sunt datori să păstreze mai întâi legătura cu Revelația divină cuprinsă în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție și apoi legătura nemijlocită cu credincioșii ce li s-au încredințat spre luminare, spre sfințire și păstorire*“, spunea Prea Fericitul Părinte tot în cuvântul său din 1953 ca rector al Institu-

tului teologic. *A te bucura de aproapele tău este un vas pregătit să primească bucuria coborârii Duhului, bucuria harismatică (a mântuirii), dar poate să și sufere devieri spre bucuriile degradate ale plăcerilor, ceea ce înseamnă spargerea vasului harismatic al lui Dumnezeu, pierderea harismelor, ratarea darurilor.* „Păcatele și greșelile noastre nu trebuie ascunse, sublinia în cuvântarea prevenitoare din 1956 Prea Fericitul Părinte, fiindcă năzuința noastră firească este să înlăturăm păcatele și să îndreptăm greșelile. Și câtă vreme ele rămân ascunse, câtă vreme ele sunt acoperite și nu sunt mărturisite duhovnicului, îndreptarea nu poate veni cu darurile mântuitoare necesare“.

Prin urmare, în orice dar este *urcare*, dar și primejdie de coborâre, după cum alegi. Iar cei necredincioși sunt un exemplu tragic și deci trist al spargerii vasului divin, al ratării darului. Ei „*n-au parte de bucurie*“, cum spune Domnul prin cuvintele profetului. Lumea toată este un dar, adică un *sum-mum de virtualități*, pentru că *lucrurile sunt slujiri*, compun în structura existenței astfel de virtualități cumulate, de promisiuni. Iar acela care înalță în strălucirea paradigmei această idee de slujire este tocmai preotul. Așa este tâlcuită misiunea preotului de către Prea Fericitul Părinte Patriarh în cele 49 de adresări către preoți și uneori, ca în cuvântările în fața Adunărilor Eparhiale ori cu felurite ocazii, și către mireni. Pagini de evocare psaltică a înnoirii primăvăratice sunt cadrul de rememorare a misiunii de păstori ai turmei ce revine preoților într-una dintre cuvântările arhipăstorești ale Prea Fericitului Părinte la unul dintre pragurile veacului peste care a pășit ca arhipăstor cu pasul triumfător al Bisericii lui Hristos. Viziunea de eshatologie luminoasă încununează Cuvântul rostit în calitate de rector al Institutului teologic în ziua de 28 aprilie 1953: „*Rodește rodul de mântuire în tulpina cea vie a prezentului și se avântă cu încredere către culmile viitorului făcând să circule de-a lungul istoriei întregi a Bisericii, harul de viață, de lumină și fericire al Treimii Celei mai presus de fire*“ (ibidem). „...*Fiecare dintre noi*, spune Prea Fericitul Părinte Patriarh în cuvântul rostit la deschiderea lucrărilor Adunării Eparhiale din 24 ianuarie 2002, *trebuie să se îngrijească de cămara sufletului său, cântată atât de frumos în Săptămâna Mare a Sfintei Învieri: «Cămara Ta Mântuitorule, o văd împodobită, dar îmbrăcăminte nu am ca să intru într-însa. Luminează-mi haina sufletului, Dătătorule de lumină, și mă mântuiește».* Se cuvine ca această cămară a sufletului nostru să fie împodobită întotdeauna de iubirea noastră față de semenii, de iubirea noastră față de Dumnezeu, de conștiința noastră sinceră și dreaptă față de noi înșine“. Smerit am notat aces-

te gânduri prilejuite fiind aceste notări de cuvintele îndrumătoare și de învățătură ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a cărui viață înalt pilduitoare, exemplară, dăruită neamului, fraților întru Domnul, este pentru conștiința acestor vremuri mărturie atestată asupra înduhovnicirii cu care a străbătut fragilitatea societății românești și a veacului acestuia. Veacul a fost unul al surpărilor, însă oamenii jertfitori din cuprinsul lui au preluat în adâncurile ființei multa suferință spre îndreptare.

Patriarhul blândeșilor*

Daniela Șontică, Daniela Livadar
Luminița Ciobanu, Mihai Știrbu
Anca Alexe, Monica Dumitrescu

Binecuvântarea

L-a cunoscut pe Dumnezeu din brațele surorii sale Ileana. Când povestea despre aceasta, ochii îi erau umeziți de lacrimi. Așa a mers prima dată la biserică. Era la ceas de vecernie, clopotele sunau, iar Soarele arunca o ultimă strălucire peste turlele din curtea Voronei când adolescentul Toader a pus primul pas peste linia de sosire. Pentru că atunci când și-a dat seama ce înseamnă să lași toate pentru Hristos, a lăsat părinți și frați și a alergat peste dealuri, peste coline și izvoare, spre locul unde văzuse în zarea îndepărtată turlele schitului. Nu știa drumul. „*Mi-am pus semn în minte unde să ajung*“, zicea despre ziua când a plecat la mănăstire. Și a mers așa, ca un erou de poveste, trecând fiecare colină, coborând fiecare vale, lăsând în urmă lumea cu plăcerile ei, având în minte numai semnul acela pe care parcă scria „intrarea în rai e pe aici“. A avut în viață parte de bune și rele, ca orice om.

Cei mai mulți dintre credincioșii de rând își iubeau patriarhul. Abia așteptau să îl atingă, să le vorbească după slujbe. Iar dacă pentru copilul Toader a ajunge patriarh era o demnitate potrivită pentru oricine altcineva dar nu pentru el, pentru copilul Daniela, a sta față în față cu patriarhul și a-i lua un interviu era un vis de neimaginat. Dar când trebuie să se întâmple ceva, dealurile copilăriei cuiva pot semăna cu dealurile celorlalte copilării. **Și acum mai simt pe creștetul meu căldura palmelor sale în semn de binecuvântare.** Dumnezeu să-l odihnească!

* Articol preluat din cotidianul „*Jurnalul Național*“, ediție specială – miercuri 1 august 2007.

„Am mers de-a dreptul“

Când la 7 februarie 1915 s-a născut la Tocilenii Botoșanilor pruncul Toader, nimeni nu a bănuț ce om mare va ieși din el.

Oamenii de prin sat n-au știut nici o clipă că peste ani și ani îi vor spune cu smerenie și mândrie îndreptățită: „Sărut mâna, Prea Fericirea Voastră!“. Dar în cazuri de felul acesta nu este după cum vor oamenii, ci după cum rânduiește Cel de Sus. Părinții copilului care a ajuns patriarh, Dumitru și Marghioala, au adus pe lume unsprezece copii. Este fascinant să afli cum din familiile unor țărani cu mulți copii se ridică oameni mari, care au ceva important de făcut, de spus, de lăsat în urma lor. Toader s-a făcut băiat de școală, a mers la învățătură în sat, ca toți copiii. Îi plăceau cărțile, îl atrăgea buchia lor misterioasă. Învățător era fiul preotului din sat, care îi chema pe copii și la slujbe. Dulceața acelor zile de demult l-a alinat în toate clipele grele pe părintele patriarh. În interviul pe care l-a acordat ziarului nostru în toamna trecută, Patriarhul Teoctist vorbea despre copilărie ca despre un lucru de neuitat. Cum i-a fost copilăria într-o familie grea, cu 11 frați?, l-am întrebat. Ne-a răspuns: „*Ca orice fel de copilărie. Cred că nu există om care să-și uite copilăria! Ca fiecare dintre noi, și eu o simt, o văd și o trăiesc permanent. Ea a fost legată de viața unei familii modeste, de țărani, dar bogată sufletește, chiar dacă ei erau neștiutori de carte. Eu eram al zecelea din cei unsprezece; penultimul. Imaginați-vă o familie de 13 persoane adunată în jurul unei măsuțe rotunde cum e cea a lui Brâncuși! De multe ori ne lipseau vasele. Dar, deși nu erau vase pentru fiecare, nu ne lipsea comuniunea. Acesta este înțelesul comuniunii familiei! Sărăcia nu trebuie să ne lipsească de această comuniune. N-am văzut-o pe mama mea stând la masă, hrănindu-se; am văzut-o numai servindu-ne pe noi, copiii, sau aducându-ne de mâncare pe ogor, unde eram la muncă. Mama era o ființă foarte firavă, pe care eu, însă, o vedeam voinică. În primii ani ai copilăriei, mă gândeam cum de poate să vină încărcată cu atâtea bucate tocmai din sat – aflat la o distanță apreciabilă – la noi, pe ogor. Am avut o copilărie frumoasă, a cărei amintire m-a întărit în vremea greutăților, de la mănăstire și până la slujirea actuală din Biserică. Tot mereu mi-am amintit de unde am pornit și unde sunt în punctele respective și sigur că i-am avut prezenți și pe frați și pe surori și pe părinții mei, cum îi am și acum.*“

La 14 ani, a încolțit în mintea sa fragedă ideea de a sluji lui Dumnezeu cu toată ființa. Și acest lucru știa că nu se poate decât mergând la mănăs-

tire. În același interviu povestea despre momentul acesta unic atât de frumos, încât l-am văzut aievea trecând peste dealuri, singur, cu dârzenie, cu credință. Citisem prin cărți cât de grea e prima zi la mănăstire. L-am întrebat despre aceasta, dar cu delicatețe, nu a povestit nimic despre „încercările“ la care sunt supuși începătorii. A povestit despre frumusețea și bucuria acelei zile care se împlinise în ciuda supărării părinților care l-ar fi vrut lângă ei. *„Cum să nu îmi amintesc, pentru că acel moment constituie un început, pentru că eu, în viața mea, am avut multe începuturi, dar, va veni un singur sfârșit... La mănăstire, a fost un început foarte important, acela a fost începutul adevărat al vieții mele și m-am simțit, așa, cu totul răpit de frumusețea locului, pe care nu-l văzusem niciodată până atunci, pentru că atunci când am plecat nu știam unde plec“.* Tânărul ajunsese la Sihăstria Voronei, o mănăstire aproape de satul natal. *„N-am mers pe drumul obișnuit, ci de-a dreptul, atâta sete aveam. Am străbătut calea peste câmpuri, peste șosele, peste sate, direct. Am pus semn, pentru că județul Botoșani, dacă îl vede cineva, este străbătut de coline, iar de pe o colină pe alta ai un orizont foarte larg, și de acolo, de pe colina satului meu, se vedea pădurea unde se spunea că este mănăstirea. Și am pus semn în minte că plecăm de aici și ieșim dincolo. Și așa a fost. Și când am ajuns în poiana, în luminișul mănăstirii, am zis, mi-aduc aminte, aici este Ierusalimul cel ceresc! Se scrie despre aceasta în Apocalipsă. Auzisem despre aceasta la școală. Am plecat într-o zi de duminică, Duminica Tomii, primăvara. Era o zi senină, caldă și turlele bisericii din mănăstire străluceau în lumina, de acum, a apusului de Soare, pentru că se făcuse aproape seară când am ajuns. Frumos de tot! Am intrat în mănăstire cu dificultate, pentru că în mănăstirea mare nu se primeau minori, așa că m-au trimis la un schit, la patru kilometri mai încolo...“.* De dincolo de pragul mănăstirii, celelalte au venit ca niște dealuri de urcat, ca niște văi de coborât. Totdeauna cu mintea la cer.

SENSIBILITATE. Legătura cu biserica, viața în mănăstire de la o vârstă atât de fragedă i-au adus patriarhului o sensibilitate sufletească care altfel ar fi fost poate estompată de greutatea vieții: *„Aveam gândul (de a merge la mănăstire – n.r.) mai dinainte, împreună cu alți colegi de-ai mei, iar din timpul șederii în mănăstire mi-a rămas legătura aceasta sufletească cu natura, cu florile, cu arborii, cu văile, cu dealurile, cu toate formele de relief. Eu le văd altfel decât le vede cineva. Și acum, când merg spre Arad sau spre Oltenia sau*

spre Bucovina, pe unde am fost Episcop sau Mitropolit, când văd o poiană sau arborii pe care-i știu, simt că îmi sunt prieteni și dialoghez sufletește cu ei."

Dragostea de biserică și de școală

La 91 de ani, Patriarhul ne vorbea despre tânărul care era la 14 ani, cum a intrat în viața călugărească: *„Aceste lucruri sunt greu de formulat și de scris, pentru că, atunci când ești la o vârstă ca a mea, se tâlmăcesc altfel. Dar le țin minte așa cum le-am trăit, încă de pe vremea când sora mai mare mă purta în brațe la biserică. Nu exista sărbătoare sau zi de duminică, când clopotul bisericii vestea că este Sfânta Liturghie, ca să nu vină cineva din familie la biserică. Iar cei care mergeau din familie la biserică trebuiau să își ceară iertare de la ceilalți. Țin minte, din primii ani ai copilăriei, figura preotului Gheorghe Romanescu, care slujea mișcându-se printre enoriașii lui. Fiul lui era învățător în sat. Când am mers la școală, la șase ani, am intrat în școală datorită acestui profesor. Școala era modestă, o casă țărănească, iar el nou, pentru prima dată, așa că m-a înscris în catalog fără știrea părinților mei. N-aveam șapte ani, dar de atunci am simțit dragostea față de Biserică, de preot, de profesorul care ne învăța și rugăciuni, și cântări. Ne adunam la școală, iar de acolo, câte doi de mână, ne duceam la biserică. Țin minte momentele acestea cu adevărat sfințitoare de suflet.*" (Daniela Șontică)

Patriarhul

ACTIVITATEA. Odată intrat pe poarta Schitului Sihăstria Voronei, fratele Toader Arăpașu nu a mai irosit nici o zi. Întreaga-i viață a fost o lucrare cu Dumnezeu.

Șaisprezece ani a ucenicit în Mănăstirile Vorona și Neamț. La vremea cuvenită, după ce a deprins ascultarea, smerenia, rugăciunea, blândețea și alte virtuți trebuincioase sufletului, a depus voturile monahale la Mănăstirea Bistrița, în ziua de 6 august 1935. Transfigurarea vieții a pecetluit-o cu numele de Teoctist. Elev al Seminarului Teologic Monahal de la Cernica, a rămas monah la Bistrița până în 1940. Tot aici a primit harul diaconiei, la 4 ianuarie 1937. Fiind admis în 1940 la Facultatea de Teologie din București, a îndeplinit diferite funcții la Patriarhie, slujind în același timp și ca diacon.

LA IAȘI. După câțiva ani petrecuți la Catedrala Patriarhală, în 1945 a fost transferat, la cerere, la Iași. Arhiepiscopul Valeriu Moglan Botoșăneanul, vi-

carul Mitropoliei Moldovei, l-a hirotonit ieromonah (preot) pe seama Catedralei mitropolitane, în ziua de 25 martie 1945. Atras de studiul disciplinelor etice, pedagogice și psihologice, a urmat timp de doi ani cursurile Facultății de Litere și Filosofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza”. Din cauza presiunilor exercitate de autoritățile comuniste, nu le-a putut finaliza.

Remarcându-se prin inițiativă și dinamism, ieromonahului Teodor i s-a încredințat ascultarea de mare eclesiarh al Catedralei mitropolitane, apoi cea de exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Iașilor. Ca exarh, a adus un suflu nou în vechile așezăminte monahale din această eparhie, transformându-le în locașuri ale practicării milei și dragostei creștine, în centre de filantropie. Mitropolitul Justinian Marina a avut ocazia de a-l cunoaște la lucru pe tânărul exarh. Observând puterea sa de muncă, dăruirea, râvna în împlinirea slujirilor încredințate, l-a numit, în 1948, vicar administrativ al Mitropoliei Moldovei și Sucevei. Până în 1950, arhimandritul Teoctist a fost cel care a condus practic Cancelaria eparhială a Mitropoliei, coordonând activitatea tuturor sectoarelor eparhiale.

ARHIEREU. În 1950, la propunerea Prea Fericitului Justinian, arhimandritul Teoctist a fost ales și hirotonit Episcop-vicar patriarhal. A început astfel perioada de slujire a Bisericii în diferite scaune arhieresti. Totodată, a fost numit rector al Institutului Teologic de grad universitar din București, funcție pe care a deținut-o până în 1954, când a preluat conducerea Cancelariei Arhiepiscopiei Bucureștilor.

După 12 ani de vicariat la Patriahie, a fost ales Episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, în 1962. În 1963 este ales Arhiepiscop al Episcopiei Ortodoxe Române din America, dar din motive subiective nu i s-a acordat viza și nu a putut fi instalat în acest scaun. Între 1969-1970 a suflinit și Episcopia Oradiei, iar în 1973 a fost ales Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei. După 27 de ani de slujire în diferite zone ale țării, a revenit în Moldova natală, fiind ales Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei. Slujba de întronizare a avut loc în ziua de 12 octombrie 1977.

CTITOR. Mitropolia Moldovei și Sucevei a recunoscut în păstorul său, Înalț Prea Sfințitul Teoctist, un continuator al lucrărilor de restaurare, reconstruire și consolidare a vechilor ctitorii voievodale. Acestea fuseseră inițiate de înaintașul său, Mitropolitul Iustin Moisescu. Lista locașurilor de cult de care s-a îngrijit personal este foarte lungă: Sfântul Nicolae – Rădă-

uți, Voroneț, Putna, Tazlău, Sfântul Gheorghe – Suceava, Sfântul Ioan cel Nou – Suceava, Bistrița, Râșca, Slatina, Secu, Horaița, Neamț, Gorovei, Vorona, Dobrovăț, Bârnova, Galata, Hlincea, Frumoasa, Bărboi, Sfântul Sava – Iași, Sfântul Gheorghe – Mitropolia veche.

Catedrala mitropolitană din Iași s-a aflat și ea în atenția mitropolitului. S-au efectuat lucrări de consolidare a construcției, s-a curățat pictura lui Gheorghe Tattarescu, s-a refăcut în mozaic scena „Întâmpinarea Domnului” de pe bolta logiei de deasupra intrării. La îndemnul său, au fost consolidate, renovate sau restaurate multe biserici și mănăstiri monumente istorice.

CĂRTURARUL. Preocupându-se de credincioșii eparhiei, a încurajat și sprijinit construirea de biserici în localitățile în care lipseau lăcașuri de închinare, după cum o demonstrează și lista bisericilor sfințite în Arhiepiscopia Iașilor, destul de lungă pentru acea perioadă de restricții. Pe plan cultural, Înalț Prea Sfințitul Teoctist a dispus înființarea unor centre pentru conservarea și restaurarea cărților vechi și obiectelor de cult la Mănăstirile Golia, Sfântul Ioan cel Nou – Suceava, Sucevița, Vorona, Neamț și Secu. Pentru a pune în valoare comorile spiritualității românești, a susținut publicarea de monografii cu caracter istoric și spiritual ale principalelor așezăminte monahale și înființarea de muzee bisericești. A încurajat scrierea de lucrări teologice și a îndrumat revista teologică a eparhiei. El însuși semnează monografia „*Mitropolitul Iacob Putneanul*”, închinată înaintașului său. În aceeași perioadă a început să transpună în scris cuvântările rostite cu diferite ocazii, sistematizate apoi în cele optsprezece volume intitulate „*Pe treptele slujirii creștine*”. Activitatea cărturărească a continuat-o neobosit până la sfârșitul vieții.

PATRIARHATUL. Trecând la cele veșnice Patriarhul Iustin Moiescu, Înalț Prea Sfințitul Teoctist Teoctist a fost ales de Colegiul Electoral Bisericesc, la 9 noiembrie 1986, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al României. După alegerea în scaunul de Patriarh al României, nu și-a uitat originile, păstorind în continuare, timp de încă patru ani, în calitate de locțiitor al scaunului vacant de Mitropolit al Moldovei și Sucevei, Biserica plaiurilor natale.

Perioada de patriarhat nu a fost deloc ușoară, ca una ce debuta sub auspiciile comunismului. Politica Prea Fericitului Teoctist a fost una de echilibru, conștient fiind că doar astfel putea asigura liniștea și unitatea Bisericii. A fost acuzat că nu s-a opus regimului în dureroasa problemă a demolării

bisericilor. Însă Prea Fericitul a preferat să sacrifice câteva biserici pentru a salva mult mai multe.

PROVIDENȚIAL. Istoria post-decembristă a demonstrat rolul providențial al Prea Fericitului la cârma Bisericii Ortodoxe Române. Împlinirile ce pot fi bifate în dreptul păstoriei Prea Fericitului Sale sunt multe. A sprijinit înființarea de noi eparhii, în special în diaspora românească, a militat pentru constituirea Mitropoliei Basarabiei și a încurajat numirea de ierarhi tineri. A promovat introducerea religiei ca disciplină de studiu în școli și sistematizarea învățământului teologic, organizat în 32 de seminarii și 11 facultăți, integrate în învățământul de stat. De asemenea, a înțeles importanța asistenței religioase specializate în armată, spitale și penitenciare. A revigorat monahismul românesc prin reînființarea de mănăstiri și construirea altora noi.

Statornica activitate liturgică și predicatorială l-a consacrat în sufletul păstoriților săi drept „*Patriarhul blândeților*“. S-a coborât în mijlocul poporului cu aceeași căl-dură cu care i-a întâmpinat pe patriarhii Bisericilor Ortodoxe surori. Știa ca nimeni altul să alterneze discursul academic cu dulcele grai moldovenesc. Cruciat al simplității, a ridicat deopotrivă biserici de zid și de suflet. Îți umpleai sufletul de bucurie duhovnicească doar privindu-i chipul. Privindu-i ochii, îl bănuiai adesea la sfat cu Dumnezeu.

La vreme de secetă

În vara lui 1947, arhimandritul Teoctist a condus procesiunea cu moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva prin Moldova, cerută cu insistență de preoții și credincioșii Moldovei din cauza secetei prelungite. Această procesiune a cuprins teritoriul întregii Moldove. De la sfârșitul lui mai până pe 10 iunie au fost parcurse satele din Iași, Vaslui, Bacău, Neamț și Suceava. Bătrânii își amintesc că pe unde trecea Sfânta, norii se îngrămădeau, aducând ploaie curată. Spre sfârșitul lunii august, racla cu moaștele Sfintei Parascheva a revenit în Catedrala mitropolitană.

A îmbogățit calendarul cu noi sfinți

În perioada patriarhatului Prea Fericitului Teoctist a avut loc cea de-a doua etapă de canonizări de sfinți din istoria Bisericii Ortodoxe Române. În ședințele din iunie 1992, Sfântul Sinod a hotărât canonizarea oficială a 14 noi sfinți, precum și generalizarea cultului celor șapte sfinți canonizați

în 1955 și a altor 24 de sfinți autohtoni, care au trăit în țara noastră sau au fost martirizați aici. Totodată, s-a hotărât ca duminica a doua după Rusalii să fie închinată Tuturor Sfinților Români. În această zi sunt cinstiți clericii Bisericii Ortodoxe Române, cuvioșii și cuvioasele, mucenicii din orice treaptă harică sau de mir, românii uciși în lupte, apărătorii dreptei credințe, „*toți sfinții creștin ortodocși români din toate timpurile și de pretutindeni, știuți și neștiuți*“. Recent, Biserica Ortodoxă Română a proclamat canonizarea oficială a Sfântului Ierarh Petru Movilă (2002), Sfântului Ierarh Teodosie de la Brazi și Cuviosului Vasile de la Poiana Mărului (2003) și a Cuviosului Onufrie de la Sihăstria Voronei (2005). Printre cele mai recente canonizări se află și Sfântul Grigorie Dascălu, Mitropolitul Țării Românești, și Sfântul Cuvios Gheorghe, starețul de la Cernica și Cădărușani.

Împliniri patriarhale

„Pioșenia Părintelui Patriarh Teoctist și dragostea celui care a crescut în casa cu zece frați și surori s-au răsfrânt și se răsfrâng peste soborul arhieresc, peste obștea creștină românească și universală. Aceasta a dus la săvârșirea minunilor care se văd deslușit în zidiri de Sfintele Altare, școli, asistență religioasă, în armată, în penitenciare, spitale, grădinițe, cantine pentru săraci, tipărituri de cea mai înaltă calitate, eparhii, protoierii, mănăstiri, ecumenismul dinamic și încurajator, deschidere spre toate religiile lumii“. (Prea Sfințitul Calinic al Argeșului) (Daniela Livadaru)

Un vis: catedrala

DORINȚA. Catedrala Mântuirii Neamului, un vis pe care înaintașii Patriarhului Teoctist nu l-au putut împlini, unii contemporani ai săi s-au străduit să demonstreze că e nefolositor, iar urmașii ar putea să îl considere un fel de testament.

Catedrala Mânturii Neamului este numele cu care a dorit Patriarhul Miron Cristea să numească impunătoarea biserică pe care dorea să o construiască în București. Ideea aceasta apăruse și după Războiul de Independență din 1877-1878. Însă după Unirea de la 1918, Patriarhului Miron i s-a părut necesară ridicarea unui astfel de edificiu în memoria ostașilor căzuți în primul război mondial. De fapt, în amintirea eroilor neamului din toate timpurile, toți cei care prin jertfa lor au mântuit într-un fel neamul românesc de la pierire.

Până atunci, contextul politic și cel de organizare bisericească nu au permis construirea unei astfel de biserici emblematice pentru credința poporului român. Dar cum în 1925 biserica noastră a căpătat rangul de Patriarhat recunoscut de celelalte biserici de același fel, se impunea și ridicarea unei catedrale pe măsură. A început o mare nedumerire cu privire la locul amplasării construcției. Polemici, sfaturi, indicații venite de la oameni de cultură, la ziariști, arhitecți.

Fiecare vedea un alt loc a fi mai potrivit pentru Catedrala Mântuirii Neamului. Și banii ar fi putut să fie un motiv care să împiedice construirea Catedralei. Dar în acea perioadă de sfârșit de secol XIX, început de secol XX s-a construit enorm și serios în București, deci nu a fost asta. Regele Ferdinand nu a spus că se opune. Nici Carol, mai târziu. Dar nu s-a ajuns niciodată la începerea construirii acestei catedrale. Pare că o fatalitate urmărește acest vis neîmplinit din generație în generație.

LA VREMURI NOI. După 1992, Patriarhul Teoctist a reluat visul de a construi Catedrala Mântuirii Neamului. Alte polemici între societatea civilă, politicieni, biserică. Până în 1998 Biserica a cerut ca loc de amplasament Parcul Carol. După încercări nereușite, până în 2002, de a ridica monumentală catedrală în Piața Unirii, s-a încercat amplasarea ei în Parcul Carol. Proteste mari din partea unor organizații. Ultima hotărâre a autorităților este de a se construi Catedrala Neamului pe Dealul Arsenalului.

Este posibil ca acest ultim loc ales pentru catedrală să fie și cel mai potrivit, având în vedere că de aici s-au prăbușit sub lama buldozerelor comuniste șase altare. În disputele cu privire la amplasarea mării biserici, în perioada interbelică s-au implicat destule nume sonore. Nicolae Iorga, în Ziarul Neamul Românesc, din 26 februarie 1926, propunea înălțarea catedralei pe Dealul Arsenalului armatei: „*Pentru catedrală se mai cere și puțința de a ieși la iveală, necesitatea de a se găsi în fundalul unei mari și frumoase artere de circulație, de a fi accesibilă din mai multe părți... Puneți catedrala undeva sus,... la loc larg, deschis, unde e Arsenalul, de exemplu...*”.

Mai sunt încă probleme, pentru că statul trebuie să acorde despăgubiri celor care au avut terenuri în acel loc. Nici Patriarhul Teoctist nu a văzut acest vis împlinit, însă pare mai aproape ca niciodată clipa când prima cărămidă va fi pusă la temelia construcției care se dorește a fi cea mai mare de acest gen din România. (Daniela Șontică)

A ferit biserici de la demolare

APĂRĂTOR. Pe pământ a avut greua misiune de a se opune regimului comunist, însă cu ajutorul lui Dumnezeu a izbutit. A venit la cârma Bisericii în vremuri de grea încercare. În Capitală multe biserici, majoritatea monumente istorice, se aflau în situația de demolare. De la început și-a dat seama că urmează o perioadă dramatică pentru el. În interviul acordat ziarului nostru cu ocazia împlinirii a 20 de ani de patriarhat, Teoctist a vorbit despre acest episod: *„Demolările de biserici erau începute, iar eu am preluat această dificilă problemă. Am intervenit atunci la primarul Constantin Olteanu pentru Biserica Sfânta Vineri. Mi-a spus că a fost la el și părintele Bogdan și că, personal, crede că Biserica Sfânta Vineri nu va fi demolată. Aceleași intervenții le-am făcut și pentru Biserica Sfântul Spiridon Vechi, care, din nefericire, a fost totuși dărâmată, ca și Biserica Sfânta Vineri. Am reușit însă să salvez – slavă Domnului! – Biserica Bucur Ciobanul“.* Nenorocirea cu Sfânta Vineri a avut loc în timp ce se afla într-o vizită oficială în Austria. Înainte de plecare, a primit asigurări că nu va fi demolată de vreme ce se aprobaseră lucrările de restaurare. Fiind la Viena, a aflat cu durere că Sfânta Vineri a fost dărâmată.

IZBÂNDĂ. O grea încercare pentru Patriarh a avut loc în anul 1987, când Ion Dincă a fost trimis de Nicolae Ceaușescu să-i propună mutarea Patriarhiei și demolarea complexului Patriarhal: *„N-aș mai putea repeta cele patru ore de discuții cu trimisul direct al cuplului prezidențial, discuții însoțite de amenințări. Eu mi-am menținut refuzul pe baza mai multor argumente. El îmi cerea un consimțământ, iar eu spuneam că «este imposibil», pentru că «indiferent de ce s-ar întâmpla cu mine, eu nu pot să le spun credincioșilor că am consimțit».* Încurcat, el mă tot întreba ce răspuns ar putea să dea cuplului dictatorial, pentru că ei nu sunt obișnuiți cu refuzul. *I-am sugerat să le propună să viziteze ei Reședința Patriarhiei. A luat telefonul și a încercat să îmi dea impresia că vorbește cu cineva la telefon. Apoi, l-am invitat din nou să vină el, cel puțin, și să vadă ce reprezintă această reședință, care nu poate fi mutată din acest loc“.* Se vedea deja amestecat, la propriu, în dărâmături. După acea întâlnire, se simțea ca un străin; icoanele parcă îl respingeau. Îi rămăsese numai nădejdea în Dumnezeu. Se gândea la răspunsurile pe care urma să le dea lui Ion Dincă. La un moment i-a spus: *„Domnule Dincă, vă amintiți și dumneavoastră că aceste biserici au un rol, un rol sfânt, mare!“.* Și Patriarhia a rămas în picioare.

VIITOR. De cum s-a putut, Prea Fericitul Părinte Teoctist a inițiat restaurarea și construcția unor noi mănăstiri și biserici, construind multe biserici din temelie, în toate eparhiile în care a slujit. La Arad s-a îngrijit de redeschiderea Mănăstirilor Hodoș-Bodrog, Gai și Prislop. A inițiat și a pus în operă restaurarea și pictarea unui număr mare de biserici, a transformat și restaurat Catedrala și reședința episcopală din Arad, înzestrând-o cu un paraclis. În Oltenia s-a îngrijit de restaurarea mai multor mănăstiri. Este vorba de locașe sfinte precum Tismana, Polovragi, Paraclisul mitropolitan Duminica Tuturor Sfinților. În Moldova s-a îngrijit de restaurarea mănăstirilor și bisericilor de la Neamț, Secu, Sihăstria, Bistrița, Tazlău, Horaița, Slatina, Dragomirna, Bogdana, Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, Putna (zidul de incintă, Paraclisul și rezidirea Palatului Domnesc al lui Ștefan cel Mare), Râșca, Turnu Galatei, Catedrala Veche Sfântu Gheorghe, Catedrala Mitropolitană, Bărboi, Cetățuia, și Frumoasa. De asemenea, în Arhiepiscopia Bucureștilor a dus la îndeplinire inițiativele Patriarhului Justinian în ceea ce privește restaurarea sau construirea unor mănăstiri: Dealu, Viforâta, Schitul Maicilor (translatată), Ghighiu, Cheia, Zamfira, Plumbuita, Căldărușani, Țigănești, Pasărea, Cernica, Sitaru, Suzana, Schitul Cricov, Techirghiol (conform site-ului www.patriarh.ro).

CTITORII. A ctitorit bisericile de la Tocileni și Popești-Leordeni. Biserica Sfântul Spiridon – Vechi (1746), demolată în timpul regimului comunist, în noaptea de 13 spre 14 iunie 1987, a fost rezidită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist între anii 1994-1996. Mănăstirea *Duminica Sfinților Români* de la Atelierele Bisericești ale Patriarhiei din cadrul Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române a fost de asemenea ctitorită de Prea Fericitul Părinte Teoctist, care a reluat inițiativa primului patriarh al României, Miron Cristea, de a construi o nouă Catedrală Patriarhală.

INTERES. Teoctist a avut și o bogată activitate publicistică. Între anii 1982-2007 Prea Fericitul Părinte Teoctist a publicat 18 volume de predici, cuvântări și meditații, cu titlul „*Pe treptele slujirii creștine*“. A inițiat o bogată activitate culturală și științifică, prin acțiuni care au contribuit la creșterea prestigiului Bisericii. Sub îndrumarea Prea Fericirii Sale au fost retipărite, cu text diortosit, și prefațate de către Prea Fericirea Sa toate cărțile de slujbă, precum și majoritatea manualelor de studiu pentru învățământul teo-

logic seminarial și universitar, iar în învățământul primar au fost introduse ore de religie.

CĂRȚI. A publicat monografiile: „*Mitropolitul Iacob Putneanul*“, o ediție în limba engleză, „*Sfântul Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor ortodocși români*“, „*Mitropolitul Dosoftei, ctitor al limbajului liturgic românesc*“ și a editat în transliterare „*Dumnezăiasca Liturghie*“ a Mitropolitului Dosoftei (1679), Iași, 1980. De asemenea, a tipărit ediția jubiliară din 1988 a „*Bibliei de la București*“ (1688) și s-a îngrijit de tipărirea „*Bibliei*“, ediție jubiliară a Sfântului Sinod (2002), tipărită cu binecuvântarea și prefața Prea Fericirii Sale.

Distincții și decorații

Patriarhului Teoctist i s-au conferit ordine bisericești de către Patriarhia Ecumenică, Patriarhiile Antiohiei, Ierusalimului, Moscovei, Serbiei și de către Arhiepiscopiile Greciei, Ciprului, Cehoslovaciei, Finlandei etc. Academia Română i-a acordat Premiul „*Timotei Cipariu*“ al Academiei Române, fiind ales în 1999 Membru de Onoare al Academiei Române. I s-a conferit titlul de „*Doctor Honoris Causa*“ din partea a numeroase universități. La 21 mai 1999 i s-a conferit din partea statului român Ordinul Steaua României în grad de Mare Cruce. I s-a conferit Diploma Star of Romania de către Forumul Dezvoltării Durabile România-Orizont 2002 „*ca recunoaștere a activității desfășurate pentru susținerea dezvoltării durabile a României*“. De asemenea, i s-a conferit Diploma de Excelență a Fundației Dr. Wilhelm Fielderman pentru „*contribuția de excepție la dezvoltarea relațiilor de respect reciproc între români și evrei*“. (Luminița Ciobanu, Mihai Știrbu)

Întâlniri istorice

ECUMENISM. Patriarhul Teoctist a fost deschis la dialog cu celelalte culte creștine, în timpul misiunii sale înregistrându-se o premieră: vizita Papei.

Patriarhul Teoctist și Papa Ioan Paul al II-lea au avut trei întâlniri. În perioada 7-9 mai 1999, Capul Bisericii Catolice a efectuat o vizită istorică în România – prima într-o țară ortodoxă, la invitația Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române. În dialogurile pe care cele două personalități le-au avut, s-au regăsit teme precum modul în care își duc cele două Biserici misiunile pe pământ, cum au putut supraviețui, cu ce sacrificii, cât de întări-

tă sau distrusă a ieșit Biserica după anii de comunism. Patriarhul a numit vizita Papei drept „*un eveniment unic în Biserica noastră*”: „*Chiar dacă mulți se îndoiau de posibilitatea realizării acestei vizite, a făcut Dumnezeu așa fel că s-au adevărit cuvintele «Unde vrea Dumnezeu, se biruiesc hotarele firii»*”.

PLAN DIVIN. Patriarhul Teoctist a dăruit Papei o carte despre martirii Bisericii creștine în România. Ioan Paul al II-lea a spus: „*Dacă astăzi ne întâlnim, aceasta se datorește unui plan de iubire al Sfintei Treimi, care, în ajunul Marelui Jubileu, a voit ca noi, succesori ai acelor Apostoli, să putem rechemă în memorie acea întâlnire. Biserica a crescut și s-a răspândit în lume; Evanghelia a fecundat culturile și, pe acest pământ, comori de sfințenie, de fidelitate creștină, plătite uneori cu prețul vieții, au împodobit acel templu spiritual care este Biserica. Astăzi, noi împreună Îi aducem mulțumire lui Dumnezeu. (...) O vizită de neuitat, România. Am trecut aici pragul speranței. Vă mulțumesc*”.

RECIPROCITATE. Patriarhul Teoctist a mers la Roma în octombrie 2002, pentru a continua dialogul cu Biserica Catolică. Este prima vizită oficială a unui patriarh al Bisericii Ortodoxe Române întreprinsă la Roma, la Vatican și în Biserica Romano-Catolică. Prea Fericitul Părinte Patriarh a mai vizitat Roma și pe Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea în 1989, dar nu oficial, ci în drum spre India. În ziua de 5 ianuarie 1989, Prea Fericitul Părinte Pătriarh Teoctist a avut o întrevedere particulară cu Papa Ioan Paul al II-lea. Și-au înmănat reciproc daruri simbolizând cultura și spiritualitatea fiecăruia. Întrevederea a durat mai mult decât se prevăzuse, datorită sentimentelor privilegiate pe care le avea Papa pentru români și România. Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula scrie pe www.crestinism-ortodox.ro că această vizită s-a desfășurat fără acordul expres al lui Nicolae Ceaușescu, deoarece acesta trimisese chiar un fax ca să nu aibă loc întâlnirea cu Papa, „*dar Prea Fericitul și-a urmat credința și, cu curajul ce-l caracterizează, a nesocotit față de dispoziția lui Ceaușescu. Drept represalii, acesta nu l-a mai primit niciodată pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*”, afirmă Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula.

Calea către Patriarhie

BIOGRAFIE. A pornit în viață în urmă cu 92 de ani. La 14 ani intra în monahism. Ultimii douăzeci de ani a condus Biserica Ortodoxă Română.

S-a născut la 7 februarie 1915 în satul Tocileni, județul Botoșani, din părinții Dumitru și Marghioala Arăpașu, ca al zecelea din cei unsprezece copii ai acestora. A primit la botez numele de Toader. I-a plăcut învățătura. A studiat la seminariile monahale de la Neamț și Cernica, apoi a urmat și cursurile Facultății de Teologie din București, dar și pe cele ale Facultății de Litere și Filosofie din Iași. La 6 august 1935 a depus voturile monahale la Mănăstirea Bistrița din Neamț, schimbându-i-se numele de botez – Teodor – cu numele de călugărie, Teoctist.

HIROTONIREA. La 4 ianuarie 1937, la recomandarea conducerii Mănăstirii Bistrița, Mitropolitul Pimen al Moldovei aprobă hirotonia monahului Teoctist în treapta de ierodiacon. A fost hirotonit de Arhiepiscopul Ilarion Băcăoanul în Biserica Precista din Roman, pe seama Mănăstirii Bistrița. În 1943 a fost numit diacon la Catedrala Patriarhală din București, iar peste doi ani a cerut să fie transferat la Catedrala Mitropolitană din Iași, unde a fost hirotonit ieromonah (preot monah). Între anii 1940 și 1944 a urmat cursurile Facultății de Teologie a Universității din București, în timpul studiilor locuind la căminul din Mănăstirea Antim și la internatul teologic de la Radu-Vodă. În această perioadă a fost rânduit de Patriarhul Nicodim în diferite ascultări la Birourile Arhiepiscopiei Bucureștilor și apoi în postul de diacon la Catedrala Sfintei Patriarhii. Din martie 1946 și până în 1950, la Iași a îndeplinit pe rând funcțiile de Mare Eclesiarh al Catedralei Mitropolitane, Exarh al Mănăstirilor, iar din anul 1948 a ocupat postul de Vicar administrativ al Mitropoliei, fiind ridicat la rangul de Arhimandrit.

ÎNCREDERE. În vara aceluiași an, în vreme de mare secetă, i s-a încredințat conducerea pelerinajului cu moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva, la cererea credincioșilor, pentru ploaie și pace sufletească, înălțându-se rugăciuni zilnice în perioada 27 mai-10 august în satele și orașele din județele Iași, Roman, Bacău, Neamț și Fălțiceni. În 1950 a fost ales episcop vicar al Patriarhiei la propunerea Patriarhului Justinian. Apoi, timp de patru ani a îndeplinit funcția de rector al Institutului Teologic din București, fiind în același timp și secretar al Sfântului Sinod, precum și vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Cancelaria aceleiași Arhiepiscopii a condus-o între anii 1954 și 1962. A fost ales episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmegeului în 1962. În aprilie 1963, Congresul Episcopiei Ortodoxe Române din America l-a ales în postul de Episcop de Detroit, SUA, devenit vacant prin de-

cesul Episcopului Andrei Moldovanu, iar Sfântul Sinod a aprobat alegerea și i-a acordat rangul de arhiepiscop. Din cauza neacordării vizei, n-a putut lua în primire conducerea efectivă a Episcopiei române din Statele Unite și Canada. Ca Episcop al Aradului a avut sub jurisdicție Vicariatul de la Gyula și două protopopiate din Banatul sârbesc. Pentru puțin timp a supliniit Episcopia Oradei, iar din 1973 a fost Arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei până în 1977, când a fost ales Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei. Din 1980 până în 1982 a fost delegat să suplinească Mitropolia Ardealului.

ÎNSCĂUNAREA. La 16 noiembrie 1986 a fost ales de Măritul Colegiu Electoral Bisericesc Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Din 1986 și până în 1990 a condus și Mitropolia Moldovei și a Sucevei, întrucât nu se obținuse aprobarea de ocupare a scaunului rămas vacant. Bilanțul său: 92 de ani de viață, 78 de ani de călugărie, 57 de ani de arhierie, 20 de ani de patriarhat.

Înaintașii săi:

CONDUCĂTORII. Înainte de Teoctist, Biserica Ortodoxă Română a mai fost condusă de alți patru patriarhi: Miron Cristea, Nicodim Munteanu, Justinian Marina și Iustin Moisescu.

Fiecare dintre aceștia s-a străduit ca în perioada în care au păstorit să fie bine Bisericii și enoriașilor săi. Miron Cristea devine la 4 februarie 1925 primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat în noua demnitate la 1 noiembrie 1925. S-a născut acum 130 de ani, la 18 iulie 1868, într-o familie de țărani români din Toplița. La botez a primit numele Ilie. În 1902 a fost ales consilier mitropolitan, slujire în care s-a distins și ca un bun chivernisitor și organizator.

A fost hirotonit diacon la 30 ianuarie 1900, tuns în monahism la 23 iunie 1902, iar în vara anului 1903 a fost hirotonit ieromonah. În decembrie 1902 a fost ales episcop al Caransebeșului. Hirotonit arhieru la 3 mai 1910, a fost instalat în scaun la 8 mai, același an. La 18 decembrie 1919, primul părinte al țării fusese ales Mitropolit Primat al României întregite, iar în ziua următoare investit și înscăunat. Încăunarea lui Miron Cristea în funcția de patriarh însemna atât o victorie a Bisericii Ortodoxe Române, cât și a întregii țări.

NICODIM MUNTEANU. A păstorit ortodoxia română în perioada celui de-al doilea război mondial și a instaurării comunismului, biruind cu înțelepciune asprimea unor vremuri tulburi, când preoții erau arestați și condamnați, iar bisericile, dărâmate sau închise. Activitatea sa de la Neamț l-a adus în atenție, așa încât, după moartea Mitropolitului Pimen, la 3 februarie 1935, Nicodim Munteanu e instalat în scaunul de Mitropolit al Moldovei și Sucevei. În 1939, după moartea lui Miron Cristea, a luat în primire locotenența de Patriarh (5 martie 1939), dar a refuzat să candideze la patriarhat. La 30 iunie 1939, Marele Colegiu electoral bisericesc l-a ales patriarh pe Nicodim, după ce, în prealabil, mai mult de nevoie, își dăduse consimțământul să candideze.

JUSTINIAN MARINA. Munca sa continuă în folosul credincioșilor și al Bisericii l-a recomandat pe Mitropolitul Moldovei Justinian Marina să fie ales, la data de 24 mai 1948, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al României. Cu prilejul sărbătoririi a 75 de ani de la nașterea sa, Justinian spunea: *„Două idei majore m-au călăuzit în tot ceea ce s-a realizat în cei 28 de ani de patriarhat. Prima idee a fost și este unitatea Bisericii, așa cum a dorit-o și a cerut-o Mântuitorul Însuși. (...) A doua idee mare a fost preocuparea mea ca Biserica Ortodoxă Română să fie o Biserică vie, activă“.*

Ierarh de mare prestigiu

În una dintre perioadele întunecate din istoria României, un stâlp puternic sprijinea Biserica Ortodoxă Română: Iustin Moisesescu. La 12 iunie 1977, după ce Patriarhul Justinian a murit, era ales Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Încăunarea a avut loc în iunie 1977, iar ca patriarh a condus Biserica Ortodoxă Română timp de nouă ani, până la moarte, la 31 iulie 1986, una dintre perioadele întunecate din istoria României. Patriarhul Iustin Moisesescu a reușit, cu eforturi prea puțin cunoscute, să păstreze pe vechile lor amplasamente Bisericile Colțea și Kretzulescu și Biserica Sfântul Gheorghe-Nou. A salvat de la demolare, acceptând să fie translate, cu pierderea incintelor, neavând altă soluție, șase biserici (Mihai Vodă, Schitul Maicilor, Olari, Sfântul Ilie-Rahova, Sfântul Ion-Piața, Sfântul Gheorghe-Capra) și Palatul Sfântului Sinod de la Mănăstirea Antim. (Mihai Știrbu)

Misiunea diplomatică

APROPIERE. Vizitele oficiale ale Patriarhului Teoctist au avut drept rol menținerea relațiilor cu Bisericile Ortodoxe.

Prea Fericitul Părinte Patriarh a condus delegații ale Bisericii Ortodoxe Române la Ierusalim și Constantinopol, Rusia, Serbia, Armenia, Turcia, India, Grecia etc. Mai mult, a efectuat vizite canonice la Parohiile ortodoxe române din Austria, Germania, Suedia, Venezuela, Italia, Canada și Ungaria. Site-ul Patriarhiei Române redă o serie din pelerinajele Părintelui Teoctist: „Între 15 și 21 mai 2004, la invitația Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, s-a desfășurat vizita delegației la Istanbul și Capadocia. Între 15 și 21 octombrie a aceluiași an, s-a desfășurat cea de a șasea vizită în România a Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului. A primit la Patriarhia Română vizitele frățești ale Întâistăților de Biserici Ortodoxe, printre care și a Prea Fericitului Petros al VII-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi“.

Continuă seria vizitelor: „S-au întâlnit Prea Fericitul Părinte Hristodulos, Arhiepiscopul Atenei și a toată Elada, și Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, trecând în revistă Garda de Onoare, cu prilejul vizitei Delegației Bisericii Ortodoxe a Greciei în România (2003). Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Prea Fericitul Sava, Mitropolitul Varșoviei și al întregii Polonii, au vizitat lagărul de exterminare de la Maidanek – Polonia (2000)“. Patriarhia prezintă și o parte din vizitele ce au avut loc în perioada anilor 1980-1990: „14-20 mai 1987, Patriarhul Teoctist se afla la Patriarhia Ecumenică, la invitația Sfinției Sale Dimitrios, Patriarhul Ecumenic (escală la Belgrad, întrevvedere cu Sfinția Sa Gherman, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe); între 19 iunie și 1 iulie 1987, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist merge la Biserica Romano-Catolică din Austria, la invitația Cardinalului Franz Konig și a Arhiepiscopului Hermann Groer al Vienei; 14-16 iunie 1988, vizita oficială a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Patriarhia Moscovei, la invitația Sfinției Sale Pimen, cu ocazia împlinirii unui mileniu de la creștinarea Rusiei“.

APRECIERE. În interviul acordat publicației noastre în toamna anului trecut, Părintele Patriarh mărturisea: „Am pus piatra de temelie a noii biserici românești din Berlin și am sfințit Catedrala Mitropoliei Ortodoxe Române din Germania, Europa Centrală și de Nord de la Nürnberg, din Bavaria. M-am bucurat când am auzit numai cuvinte de apreciere la adre-

sa românilor stabiliți acolo, atât din partea autorităților de stat, cât și a celor bisericești. Ce cuvinte frumoase au avut despre Ortodoxie, despre credința ortodoxă! (...) Unirea Bisericii este o taină, această unire a Bisericilor aparține Duhului Sfânt, nouă ne aparține lucrarea. Noi, Bisericile creștine, trebuie să mergem și cu cuvântul și cu fapta către apropiere, nu către dezbinare.“

Basarabia îl aștepta

„După cum știți, Prea Fericitul Teoctist – împreună cu alți membri ai Sinodului Patriarhiei Române, cu Mitropolii Antonie Plămădeală și Nestor Vornicescu, amândoi originari din Basarabia – a avut această dorință de reactivarea a Mitropoliei Basarabiei. Puterile au stat la noi, dar a trebuit să fie și voința Sinodului și a Patriarhului, pentru ca lucrul să se făptuiască. E dureros că s-a întâmplat așa acum, pentru că Prea Fericitul a dorit mult să vină în Basarabia, însă nu a putut“, ne-a declarat luni seară Înalt Prea Sfințitul Petru, Mitropolitul Basarabiei.

Un patriarh al unității neamului românesc

„În acest moment, Mitropolia Basarabiei este, în Republica Moldova, o structură românească fundamentală, cu cele patru episcopii istorice, reactivate și ele: Episcopia Bălți, Episcopia Basarabiei de Sud, Arhiepiscopia Chișinăului și Episcopia Dubăsarilor și a toată Transnistria“, ne-a declarat Vlad Curbacov, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, consilier cu misiuni speciale al Mitropoliei Basarabiei și membru în Adunarea Națională Bisericească a Patriarhiei Române. „Pentru noi, Patriarhul Teoctist rămâne un patriarh al unității neamului românesc, pentru că a făcut cel mai mult, în istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru românii ortodocși din afara granițelor. A reactivat Episcopia ortodoxă română de la Gyula, Ungaria, a înființat cele două mitropolii din Europa occidentală, dar a înființat și Episcopia Harghitei și a Covasnei, în arcu carpatic, într-un spațiu în care ortodoxia era în suferință.“ (Anca Alexe)

Reactivarea mitropoliei

La începutul acestui an, ortodocșii români de dincolo de Prut și clericii Mitropoliei Basarabiei au inițiat o colectă de semnături pentru vizita Patriarhului Teoctist în Republica Moldova. Vizita ar fi trebuit să aibă loc la 14 septembrie, când se împlinesc 15 ani de la reactivarea Mitropoliei Basara-

biei, la 19 decembrie același an primind binecuvântarea Prea Fericitului. A fost nevoie totuși de un proces la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, câștigat la 13 decembrie 2001, pentru ca, în 2002, Republica Moldova să admită existența pe pământul Basarabiei a unei mitropolii pendinde de Patriarhia Română. (Simona Lazăr, Tudor Cireș)

O ultimă vizită

ACASĂ. Cu doi ani în urmă Patriarhul Teoctist a pășit pentru ultima dată în satul natal, în locul în care a devenit călugăr și și-a luat rămas bun de la Cuvioasa Parascheva.

În fiecare an, în apropierea zilei de 7 februarie un autobuz cu număr de Botoșani parca pe Dealul Patriarhiei. Din el coborau bătrâni și copiii îmbrăcați în straie botoșănene. Oamenii Tocilenilor veneau să-și vadă păstorul.

MOLDOVA. În septembrie și mai apoi în octombrie, Prea Fericitul Teoctist a văzut pentru ultima dată plaiurile natale. Trecuseră ani buni de când nu mai călcase pământurile Moldovei. În Tocileni a fost primit cu pâine și sare, după tradiția românească. Câtă bucurie pe chipurile bătrânilor care, sărutând mâna Patriarhului, au depănat amintiri șterse de vremuri! Câtă lumină pe chipurile ieșenilor care l-au întâmpinat la Casa Do-softei în pragul sărbătorii Sfintei Cuvioase Parascheva, fericiți că s-au putut atinge măcar de veșmântul alb al Prea Fericirii Sale! Câtă emoție a stârnit la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” atunci când i s-a acordat titlul „*Doctor Honoris Causa*”. Într-un gest elegant, bătrânul Patriarh și-a împăturit hârtia și a vorbit celor aflați în aula Universității de la inimă la inimă. Ce-o fi fost în sufletul lui când a sărutat, pentru a cine știe câta oară, moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva sau atunci când a slujit în cel mai mare sobor de ierarhi pe care Catedrala ieșeană l-a avut vreodată? În aceeași Catedrală, cu 66 de ani în urmă, fusese hirotonit preot.

TOCILENI. Toată suflarea satului Tocileni s-a pregătit pentru ceea ce avea să însemne ultima întâlnire cu cel mai mare ierarh al lor. Copiii și-au învățat cu săptămâni înainte poeziile pe care aveau să le recite Prea Fericitului în curtea școlii. Bătrânii și-au potrivit straiele de sărbătoare și au deschis cuferele cu amintirile zilelor în care Toader, băiatul mamei, își împărțea zilele pe ogorul satului. În ziua întoarcerii acasă atmosfera a fost la fel de emoționantă atât pentru Patriarh, cât și pentru săteni. Cu acea ocazie, școala din Tocileni a luat numele Prea Fericitului, iar el a luat cu fior

de înduioșare titlul de cetățean de onoare al micii comunități. *„Cam greu am urmat școala, că tatăl meu nu mă lăsa. Și învățătorul de atunci, Gheorghe Romanescu, venea și silea pe tatăl meu să mă lase la școală. Și plictisit de rugămințile învățătorului, tata i-a răspuns o dată: «Lasă-mă, cucoane Gheorghe, că doar n-o să-l fac popă!».*“

S-a oprit preț de o rugăciune la mormântul părinților și a luat la pas, sprijinit de cârja patriarhală, câteva ulițe ale satului. *„Vă țin minte de când eram copil”* – i-a zis un bătrân sfătos. O femeie cu broboadă înflorată și cu ciucuri, sprijinită într-un băț, i-a amintit bătrânului Patriarh de mama lui și de sora Ileana. *„Toate aceste case frumoase și florile, dar și cele care nu se văd, pe care dumneavoastră nu le vedeți, dar eu le văd, au un grai nemaipomenit”*, le-a spus Părintele Patriarh Teoctist oamenilor din satul său, atunci când a simțit că zidurile și florile îi vorbesc.

VORONA. La mănăstirea în care copilul Toader a pășit cu gândul slujirii lui Dumnezeu, Patriarhul de mai târziu avea să-și revadă pentru ultima dată chilia. Locul în care a deprins tainele rugăciunii de la bătrânii călugări, locul pe care obișnuia să-l numească *„leagăn de sfinți”*. *„Am suferit adânc atunci când mănăstirea a fost desființată. A fost ruinată și din ea mai rămăseseră doar bisericile. A fost folosită în scopuri care au stârnit mâhnirea credincioșilor și de aceea m-am rugat să mă ajute Dumnezeu să o văd ca acum”*, a spus Părintele Patriarh Teoctist la Vorona. Aici, bătrânul Patriarh a povestit celor câteva mii de oameni veniți la canonizarea Sfântului Onufrie despre părinții care i-au fost învățători în ale sfințeniei. Aici a vorbit despre un bătrân călugăr ce cobora din Sihăstria Voronei spre mănăstirea mamă, însoțit de lupi ca de câini credincioși. Îi lăsa la poalele dealului, să nu îngrozească lumea care trecea prin buza satului. *„De pe buzele părintelui Ghedeon zbura mereu cuvântul Iisus. Apoi, părintele Gherasim era un model pe care și tatăl meu ar fi vrut să-l urmez. La Sihăstria Voronei m-au impresionat părinții prin viața lor curată și naturală, căci nu erau izolați și vorbeau pe limba credincioșilor”*.

ULTIMUL CUVÂNT. Întors în Moldova cu un an și jumătate în urmă, a oferit celor de acasă un cuvânt. Doar Dumnezeu a știut că avea să fie și ultimul: *„Gândul meu este cel de totdeauna – de a avea credință în Dumnezeu. Credința este împărtășire, frații mei, este viață, trăire, nu doar ceva de imaginat și de imitat. E adevărat că este și suferință și răbdare, dar este nă-*

dejde, căci noi suntem fiii Învierii. Prin credință și fapte bune să luăm chipul Mântuitorului Iisus Hristos.“

Ocrotit de Dumnezeu

Despre greutățile și bucuriile slujirii patriarhale PF Teoctist obișnuia să spună: „*Am simțit că în drumul acesta atât de lung și de sinuos am fost ocrotit și sprijinit de Dumnezeu, prin diferiți oameni care au apărut la vremuri și locuri de răscruce. Ca și cum aveam de trecut punți sau diferite piedici și le învingeam cu sprijinul acestora. Dumnezeu mi-a ajutat. Sigur, fără bucurii și fără tristeți, viața nu ar avea un conținut. Tristeți au fost multe. Este mai bine să lași ca voia lui Dumnezeu să se împlinească cu răbdare și cu înțelegere în viață.*“ (Monica Dumitrescu)

Părintele Patriarh Teoctist sau despre unitate, dialog și dragoste creștină...*

*„Astfel putem să dăm o mărturie credibilă pentru lumea de astăzi ca și Bisericele chemate să fie cu adevărat sarea pământului și lumina lumii și să aducă în lume lumina Evangheliei lui Hristos“
(† Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)*

Reporter: Părinte Consilier ați fost aproape în toate sensurile acestei expresii de scrierea, de editarea, de publicarea celor două lucrări. Cui i se adresează omul și cuvântul acestei cărți?

A apariția acestor două volume în cadrul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor intitulată sugestiv *«Suspînul după unitatea credinței»* cel dintâi și *«Fii ai credinței, nu ai îndoielii»* cel de-al doilea se adresează deopotrivă cunoscătorilor în ale teologiei, cercetătorilor în ale teologiei, dar și tuturor acelor care au ridicat un semn de întrebare vizând capacitatea de dialog și de comunicare a Bisericii Ortodoxe Române de-a lungul timpului și a Întâiului său ierarh.

Au fost suficiente voci, cu predilecție după 1990, care au mărturisit în grabă și fără temeinică cunoaștere faptul că Biserica Ortodoxă Română a rămas închisă în granițele ei naționale și că a comunicat mai puțin, iar că ierarhii Bisericii noastre Ortodoxe, cu predilecție Întâiul dintre ei, Părintele Patriarh Teoctist, nu este un om deschis al comuniunii și al dialogului. Prezența acestor două cărți publicate la 20 de ani de patriarhat însumează cam 1700 de pagini de mărturisire a eforturilor pe care le-a depus în ansamblul ei Biseri-

* Interviu cu Părintele consilier Mihai Hau despre activitatea ecumenică a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, prezentată în cărțile *«Suspînul după unitatea credinței»* și *«Fii ai credinței, nu ai îndoielii»*, editate de Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor, 2007, acordat în cadrul emisiunii *«Universul credinței»* de la TVR1, duminică, 8 iulie 2007 și duminică, 15 iulie 2007.

ca Ortodoxă Română, și în special Patriarhul ei, începând din anul 1957 și până în anul 2007. Sunt 50 de ani de neîncetate eforturi pe care Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române în numele Bisericii Ortodoxe Române le-a depus în slujba unității creștine, în slujba dialogului, a comunicării și a comuniunii. În fapt, aceste două cărți care s-au alcătuit mai mult din paginile celor 19 volume editate sub numele sugestiv «Pe treptele slujirii creștine» ale Părintelui Patriarh Teoctist, mărturisesc că Biserica Ortodoxă Română dintotdeauna a urmat imperativul divin mărturisit de Mântuitorul nostru Iisus Hristos scris atât de frumos de Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan în capitolul al XVII-lea rămas ca un testament pentru Creștinism, în general, «ca toți să fie una». Spunea Mântuitorul Iisus Hristos «că Mă rog pentru aceștia toți ca toți să fie Una, precum Eu întru Tine și Tu întru Mine Părinte».

Deschiderea spre dialog este parte ființială a Bisericii Ortodoxe, a Ortodoxiei în ansamblul ei. În momentul în care în teologie mărturisești că trebuie să-l vezi pe Hristos, chipul lui Hristos în cel de lângă noi, în fiecare de lângă noi, este cu neputință să nu te deschizi și să nu dialoghezi. Am purces cu predilecție la alcătuirea acestor două volume datorită unei mărturisiri pe care am întâlnit-o în volumele amintite mai înainte vreme, pe care Părintele Teoctist o făcea în 30 iunie 1987 la Szalzburg. Delegația oficială a Bisericii Ortodoxe Române a răspuns invitației Bisericii Romano-Catolice din Austria în 1987 și la Szalzburg în cuvântul de răspuns adresat guvernatorului orașului Szalzburg, Părintele Patriarh Teoctist spunea: «Cu cât ne vom întâlni mai des, cu atât ne vom cunoaște mai bine». Peste timp, prin 1995 în cadrul săptămânii pentru unitate creștină care adună la un loc toate cultele creștine din România, în Catedrala Patriarhală din București, Părintele Patriarh Teoctist spunea că: «depărtarea care s-a așezat între noi secole de-a rândul n-a făcut decât să păgubească bisericile noastre creștine. De câte ori ne întâlnim în România cu slujitorii, profesorii și credincioșii celorlalte culte, fie romano-catolică, fie protestante, trăim un sentiment intim de regret față de credincioși». Mărturisirea acestui regret făcută publică era de fapt o mărturisire de credință a Bisericii Ortodoxe Române pentru că într-adevăr Ortodoxia în ansamblul ei și Ortodoxia românească de care vorbim își dorește cu adevărat «ca toți să fie una»!

În prefața pe care Părintele profesor dr. Ioan Sauca, directorul Institutului de teologie ecumenică de la Bossey o pune în paginile volumului întâi spunea: «natura dialogică a Ortodoxiei este o componentă integrală a mărturisirii

de credință, iar dorința de dialog și de comunicare a ortodoxiei românești nu este o negociere de dogme, nu e vreun compromis, nu este diplomație bisericească ieftină pentru a stabili punți de legătură și relații interbisericești cu orice preț. Părintele Patriarh Teoctist a făcut din dialogul ecumenic din dorința de deschidere și de comunicare un crez, iar în crezul acesta a pus întreaga mărturisire neștirbită a învățaturii de credință apostolică a Ortodoxiei pe care trebuie să se clădească unitatea bisericii».

În fapt, prin tot ceea ce a făcut în decursul celor 57 de ani cât am inclus deocamdată în pagini, Părintele Patriarh Teoctist s-a făcut un Apostol al unității Bisericii lui Hristos. Și dacă vreți, ca o încununare a eforturilor pe care le-a depus de-a lungul timpului, vizita Papei Ioan Paul al II-lea în cele trei zile pentru istorie, cum sugestiv s-a intitulat un album, din 7-9 mai 1999, a fost o încununare a eforturilor și a vocației pentru dialog și deschidere a Bisericii Ortodoxe Române și a Întâistătătorului său. “

Reporter: Ce impact credeți că vor avea toate aceste excursuri, toate aceste cuvinte de folos duhovnicesc, toate aceste reflexii asupra universului credinței în rândul cititorilor României de astăzi și nu numai al lor?

„Mi-aș îngădui să vă mulțumesc pentru întrebare pentru că este atotcuprinzătoare și într-adevăr încearcă să definească un lucru cu totul deosebit în ziua de astăzi, eu aș caracteriza-o prin nevoia de Biserică sau, prin nevoia de Dumnezeu. Vedeți, în societatea contemporană pe care o trăim și o edificăm cu toții într-un fel sau altul, în competiția aceasta declanșată de frenezia de a avea mai mult, disputa esențială a rămas tot între două verbe, între «a fi» și «a avea». Unii dintre noi doresc să existe, alții doresc să aibă, mai mulți decât să existe! În disputa aceasta oarecum artificială dintre «a fi» și «a avea», Biserica vine și aduce întotdeauna mărturia ei. Spune că viața este cel mai mare și cel mai frumos dar pe care omul l-a primit pe acest pământ din partea lui Dumnezeu, modul în care ne-o trăim însă, reprezintă darul nostru pentru Dumnezeu. Iar aici, Biserica își aduce aportul ei esențial, în sensul că îl conștientizează pe om să trăiască viața pe care a primit-o ca un dar.

Mărturia acestor rânduri pe care le aduce Arhiepiscopia Bucureștilor constă în aceea, de a pune un semn de întrebare în viața fiecăruia dintre noi, în sensul că suntem creația lui Dumnezeu și că trebuie să rămânem în permanentă relație cu Bunul Dumnezeu. Apoi aduce o mărturie edificatoare asupra fap-

tului că Biserica Ortodoxă Română nu mai trebuie percepută ca un monolit care se mișcă greu, cu picioare de lut, cum s-a spus de foarte multe ori în media românească, ci că este o instituție dinamică, este o instituție într-adevăr teandrică care îl face cunoscut și prezent pe Dumnezeu prin întreaga ei lucrare.

Iar pentru că mesajul pe care îl transmit aceste două volume, este mesajul unității, dorința noastră, a celor care ne-am ocupat de editarea acestor cărți, este aceea de a mărturisi și de a face cunoscută vocația pentru comuniune în ansamblul și în greutatea cuvântului, pentru că cel mai frumos lucru pe acest pământ este să trăiești în comuniune și în armonie cu cei de lângă tine și cu toți cei pe care Bunul Dumnezeu ți i-a scos pe drumul vieții.

A dori să trăiești în dialog, a simți nevoia să comunici, a simți nevoia să-ți împărtășești o bucurie sau un necaz, sau o supărare, a simți nevoia să te sprijini pe umărul celuiilalt, deci a simți nevoia să fii în dialog reprezintă, dacă vrei, o mărturie certă a faptului că suntem creația lui Dumnezeu, pentru că unitatea este întotdeauna de la Dumnezeu; discordia, separarea, nu vine niciodată de la Dumnezeu.

Darul comuniunii și al unității este un dar divin, la fel de mare și de frumos ca darul vieții, iar mărturia acestor cărți aceasta este «ca toți să fim una».

Revin la ceea ce am spus la începutul vremii când Părintele Patriarh spunea în anul 1987 la Salzburg «Cu cât ne vom întâlni mai des, cu atât ne vom cunoaște mai bine», iar noi ca oameni, chiar dacă nu suntem instituțional organizați într-o biserică creștină, avem datoria de a ne întâlni mai des, de a ne cunoaște mai bine, pentru că în momentul în care ne cunoaștem, ne înțelegem mai bine, ne respectăm reciproc valorile, și cunoscându-ne ne apropiem, iar în momentul în care ne apropiem, cu certitudine se naște și sentimentul respectului, al încrederii, al prieteniei și al dragostei dintre noi. Iar atunci când este armonie și pace și nu mai este zgomot și nu mai este frenezia aceasta contemporană, atunci și Dumnezeu este în noi și lângă noi.

Cam aceasta este mărturia și mesajul pe care vrea să-l transmită cartea «ca toți să fim una», în Hristos, dacă se poate!“

Reporter: Va urma?

„Nu se poate să nu urmeze! «Drumul unității, spunea tot Părintele Patriarh, autorul acestor cărți, cu ani în urmă, nu trece pe lângă noi, ci trece prin noi». În momentul în care drumul unității reprezintă o chemare sfântă

pentru fiecare dintre noi este firesc să urmeze. Și știți de ce? Pentru că mai binele nu are niciodată sfârșit, iar mai binele duce întotdeauna spre comuniune și spre Dumnezeu.

E firesc să urmeze...

*Eu vă mulțumesc din suflet, pentru oportunitatea pe care ne-ați oferit-o să prezentăm o mică parte din eforturile autorului acestor cărți, care după convingerea mea va rămâne în istorie ca **Patriarhul Unității în Biserica Ortodoxă Română!**"*

Tiparul executat la **S.C. LUMINA TIPO s.r.l.**
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, București
tel./fax 211.32.60; tel. 212.29.27

E-mail: office@luminatipo.com

<https://biblioteca-digitala.ro/> / <https://bibsinod.ro>

www.luminatipo.com

